

❖ **เจ้าของ**

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **สำนักงาน**

179/30 ถนนประชาสโมสร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น 40000
โทรศัพท์ 043-246537 ต่อ 625 โทรสาร 043-246539
<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ **วัตถุประสงค์**

1. เพื่อเผยแพร่บทความทางวิชาการ และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวกับ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขา วิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา ในแนวทางสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ทางวิชาการ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วิชาการ และประสบการณ์วิชาชีพ ในสาขา วิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และอุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา รวมถึงเป็นแหล่ง เผยแพร่ผลงานของสมาชิกวารสารวิทยาลัยบัณฑิต เอเชีย

❖ **ที่ปรึกษา**

นายกสภาวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
อธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองอธิการบดีวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ **บรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์

❖ **บรรณาธิการผู้ช่วย**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร

❖ **กองบรรณาธิการ**

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราชญ์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ จันทร์จรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวกิจ ศรีปัดถา
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ โทณะวนิก
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุคต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ วิณา อิศรางกูร ณ อยุธยา
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ นฤมล สีนสุพรรณ
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ นัยพินิจ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงคินิตย์ จันทร์จรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

❖ กองบรรณาธิการ (ต่อ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์
วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร
วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดาวรรณ ฤทธิการ
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ขอนแก่น

❖ ฝ่ายจัดการและเลขานุการ

อาจารย์กุสุมา ดำรงชัย
อาจารย์ชัยวัฒน์ วัลลภา
นางสาวอัญชลี มูลทิพย์
นางสาวกัญญาลักษณ์ กว้างสวัสดิ์

❖ กำหนดออก ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

❖ การส่งเรื่องลงตีพิมพ์

<https://casjournal.cas.ac.th>

❖ พิมพ์ที่

วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
<https://casjournal.cas.ac.th>

- บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจสอบทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง จากภายในและภายนอก วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย
- ผู้เขียนสามารถส่งบทความวิชาการ และบทความวิจัย โดยต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
- การตีพิมพ์และเผยแพร่ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซียนี้ เนื้อหาบทความ ทรัพย์สินและข้อคิดเห็นใด ๆ ในวารสารถือว่าเป็นของผู้เขียน โดยเฉพาะทางกองบรรณาธิการวารสาร หรือวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย
- กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขต้นฉบับบทความให้ถูกต้อง และ/หรือตามที่เห็นสมควรในบางกรณี อาจจะส่งต้นฉบับเดิมหรือฉบับที่แก้ไขแล้วคืนให้กับผู้เขียนเพื่อปรับปรุงตามความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอ่านบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ประจำปี 13 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566

ศาสตราจารย์ ดร.กนกกร สมปราชญ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬารณ โสตะ	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อักรพนธ์ เนื้อไม้หอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา อารีรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุมาวรรณ วาทกิจ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ ชนะวงศ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุหลาบ ปุริสาร	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ ผลงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิระพร ชะโน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ สิริสุทธิ	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกกร บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิวัช แก้วจันทน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ เพาพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย ฮวดศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ดร.สายัณห์ ผาน้อย	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.จิราพร วิชระโกชน์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ธนาศักดิ์ ศิริบุญยพันธ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.ชีวัน ทองสอดแสง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ขอนแก่น
ดร.นิกัญชา ลั่นเหลือ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น
ดร.นพดล มั่งมี	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.กฤษฎาพันธ์ พงษ์บริบูรณ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
ดร.สุจิตรา อารัมพงษ์พันธ์	วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้เป็น ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2566 เป็นวารสารที่มีคุณภาพ ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 2 โดยมีเป้าหมายมุ่งมั่นเพื่อขึ้นสู่ฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) กลุ่มที่ 1 ให้ได้ในอนาคตอันใกล้ ซึ่งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียมีความภาคภูมิใจ และได้พัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดมา รวม 13 ปี บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยของ คณาจารย์ นักวิจัย บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ทางบรรณาธิการและบรรณาธิการผู้ช่วยร่วมกับเจ้าของบทความที่ต้องแก้ไขปรับปรุง ให้ได้มาตรฐาน แยกเป็นผลงานภายในสถาบัน 6 เรื่อง และภายนอกสถาบัน 13 เรื่อง รวม 19 เรื่อง ผลงานทุกเรื่องล้วนได้ มาตรฐานและมีคุณภาพ โดยมีเกณฑ์การพิจารณาบทความเชิงวิชาการในด้านความถูกต้องของกระบวนการวิจัย อย่างเป็นระบบ สามารถนำผลวิจัยไปใช้อ้างอิงและใช้ประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึง มาตรฐานคุณภาพของวารสารจึงมุ่งมั่นพัฒนาให้วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย เป็นวารสารที่ได้มาตรฐานคุณภาพสามารถใช้ เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิงทางวิชาการในระดับชาติและระดับสากล อันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสังคม และวงพหุวิทยาการได้ อย่างหลากหลายทันต่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับฉบับนี้มีผลงานวิจัยจากหลากหลายด้าน อาทิ ด้านการศึกษา จำนวน 7 เรื่อง ด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ จำนวน 1 เรื่อง ด้านบริหารธุรกิจ จำนวน 7 เรื่อง ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1 เรื่อง และ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จำนวน 2 เรื่อง ด้านนิติศาสตร์ จำนวน 1 เรื่อง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครู อาจารย์ นักวิชาการ และผู้สนใจใฝ่เรียนรู้จะได้ใช้เป็นแหล่งสารสนเทศในการพัฒนาองค์ความรู้ที่ทันสมัยสามารถ ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคม วงวิชาชีพและประเทศชาติต่อไป

กองบรรณาธิการมีความยินดีรับบทความในกลุ่ม สาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และ อุตสาหกรรม สาขาปรัชญา สาขานิติศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์ สาขาสังคมวิทยา สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ และนิเทศศาสตร์ สาขาการศึกษา และมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ จากทุกองค์กรทั้งภาครัฐ และ เอกชน บทความทุกเรื่องจะได้รับการพิจารณาตรวจสอบประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ 3 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และมาตรฐาน TCI (ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย) ที่กำหนดไว้ เริ่มตั้งแต่ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 เป็นต้นไป

ท้ายที่สุดนี้กองบรรณาธิการวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย มีความมุ่งมั่นในการสรรค์สร้างผลงานวิจัย บทความวิชาการ ที่หลากหลายศาสตร์เพื่อเผยแพร่แนวคิดใหม่ ๆ สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และผู้อ่านอย่างเต็มความสามารถ และขอขอบคุณเจ้าของบทความทางวิชาการ และบทความวิจัยทุกเรื่องที่ท่านได้ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพ และสนใจส่งมา ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ตลอดจนขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจติดตามวารสารวิทยาลัย บัณฑิตเอเชีย มาอย่างต่อเนื่องตลอดมา และทางกองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นอย่างแน่วแน่ที่จะพัฒนามาตรฐานคุณภาพให้สูงขึ้น เพื่อก้าวสู่ฐาน TCI กลุ่ม 1 พบกันใหม่ฉบับหน้าปีที่ 13 ฉบับที่ 4 ปี 2566 ในเดือนธันวาคมนี้ และท่านผู้อ่านสามารถติดตาม บทความวารสารทุกฉบับได้ โดยได้ Up load ไว้ใน Website ของวารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชียได้ที่ <https://casjournal.cas.ac.th> ขอขอบคุณท่านผู้อ่านทุกท่าน มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความปรารถนาดี

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ในเขต จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี	1
จรรยา สุตพูล, อุษณา แจ่มคล้อย	
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริม สมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครู ระดับบัณฑิตศึกษา	11
ชิดชไม วิสุตกุล	
กลยุทธ์การจัดการฟาร์มสุกรให้เป็นธุรกิจที่ยั่งยืน	24
กิตตินันท์ อัครนิธยานนท์, อารีย์ นัยพินิจ	
กรอบแนวคิดการศึกษาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของ ลูกค้าในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	35
ณภัทรชา ปราชญาภาณุชาติ, ขวัญฤดี พรชัยทิวิวัฒน์, วิจิติกา ทางชั้น	
นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์	45
จุฬารณย์ โสตะ, วิเชียร ชิวพิมาย, สุวกิจ ศรีปัดดา, ขวาลิต หงษ์ยนต์, พิชานนท์ สว่างโรจน์, อาบจิต กอมาตร	
ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2	56
นิตยา บัวใหญ่รักษา, รุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์	
การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ ตอนล่าง	66
ไหมมู่หน๊ะ สุกเส็ม, ชัชวาล ชุมรักษา, จินตนา กลิ่นนันท	
การคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ: มาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ	80
ยุวรัตน์ จิตินันต์กุล, กุหลาบ ปุริสาร	
การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก : กรณี โรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัดบึงกาฬ	91
ศศิธร วงศ์ขาลี	
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถามที่มีต่อความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	103
รสริน รุ่งกิจธนาสาร, จุฬามาศ จันทศรีสุคต	

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประสิทธิผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล อิดารัตน์ เลิศวิทยากุล	117
องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ชวลิต หงษ์ยนต์, จุฬารัตน์ โสตะ, พิชานนท์ สว่างโรจน์, ภัทรพล โพนไพรสันต์, ผดุงศักดิ์ ศรีผักหอม, ชัยณัฐพล นิสัยนัต	130
การพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กรกมล เทียนไชย, ปริญ ทนันทชัยบุตร	139
การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ศศิวิมล ศุกลรัตน์, จินตนา กสินันท์, ชัชวาล ชุมรักษา	147
ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น วัศพล สงเสด, ธนาพันธ์ นัยพินิจ, นพดล มั่งมี, ศิริพร น้อยวงศ์, ปรมินทร์ นวลอินทร์, สวิตา อ่อนละอ	163
การพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ คมสันต์ หลาวเหล็ก*	175
การตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย พลอยนภัส บาร์, ทรรติกา จารุกัจจ, อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์, นพดล มั่งมี	189
การตัดสินใจเลือกรับชมยูทูบที่มีผลต่อการสร้างเนื้อหาเชิงการตลาดทางแพลตฟอร์มทางการตลาด เกศินี บัวดิศ, ภัทรพงศ์ เหล่าไพโรจน์, นริศรา บำยฤทธิ์, พีระพล ดิรกศิลป์, อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์	204
ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก สุทธิพร แซ่ซิ้ม, สินีนาถ เริ่มลาวรรณ	213

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์
ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี
Factors Affecting the Effectiveness of the E-Donation System of the Electronic Donation
Unit Nakhon Ratchasima Province Khon Kaen Province and Ubon Ratchathani Province

จรรยา สูดพูล¹, อุษณา แจ้งคล้อย²Janya Sudpool¹, Usana jangkloy²¹นักศึกษาลัทธิสุตรบัณฑิตมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน²อาจารย์คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน¹Master of Accounting Program, Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Isan²Lecturer of the Faculty of Business Administration Rajamangala University of Technology Isan

Corresponding author. Email: Janya@bic.ac.th

(Received: March 12, 2023; Revised: March 29, 2023; Accepted: April 17, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี และด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ หน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ 3 จังหวัด ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 381 หน่วยรับบริจาค โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติพรรณนา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Regression Analysis วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ($\beta = 0.980^*$) ด้านการประมวลผล ($\beta = 0.447^*$) และด้านการนำไปใช้ประโยชน์และวิเคราะห์ในอนาคต ($\beta = 0.611^*$) ส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
2. ปัจจัยคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ($\beta = 0.996^*$) ด้านความเป็นส่วนตัว ($\beta = 0.809^*$) และด้านการตอบสนองความต้องการ ($\beta = 0.805^*$) ส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : บริจาคอิเล็กทรอนิกส์; การยอมรับเทคโนโลยี; บริการอิเล็กทรอนิกส์; ประสิทธิภาพ

Abstract

This research has the objectives to study the factors of technology acceptance and the quality of electronic services that affects the effectiveness of the e-Donation system of electronic donation units in the area of Nakhon Ratchasima Province Khon Kaen and Ubon Ratchathani Province The sample group was electronic donation units in 3 provinces in the area of Nakhon Ratchasima Province. Khon Kaen Ubon Ratchathani Province, 381 units received donations by using descriptive statistical data analysis Analyze using

mean and standard deviation inferential statistics to test the hypothesis by using Regression Analysis, Multiple Regression Analysis.

The research results found that:

1. Technology acceptance factor ($\beta = 0.980^*$), processing aspect ($\beta = 0.447^*$) and future utilization and analysis ($\beta = 0.611^*$) had a positive effect on the effectiveness of the e-Donation system. of electronic donation units Statistically significant 0.05
2. The quality of electronic services (E-service) ($\beta = 0.996^*$), privacy ($\beta = 0.809^*$) and demand response ($\beta = 0.805^*$) had a positive effect on the effectiveness of the system. e-Donation of electronic donation units Statistically significant 0.05

Keywords: electronic donation; technology acceptance; electronic services; effectiveness

1. บทนำ

ปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านสมาร์ตโฟนและระบบการสื่อสารที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การทำงานของเทคโนโลยีนั้นเป็นการทำงานที่ไร้เงื่อนไขของเวลาและสถานที่ทำให้สามารถทำได้ทุกที่ ทุกเวลาทั่วโลก จึงทำให้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวเชื่อมข้อมูลได้ทั่ว ทำให้การดำเนินการมีขอบเขตที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และสามารถดำเนินการได้ 24 ชั่วโมง ส่งผลให้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจบริการ หรือการบริการของภาครัฐเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน e-Donation (ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์) เป็นระบบที่กรมสรรพากรพัฒนาขึ้นเพื่อรองรับข้อมูลการรับบริจาค และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคให้สามารถใช้สิทธิลดหย่อนภาษีโดยไม่ต้องนำหลักฐานมาแสดงต่อกรมสรรพากร ที่ใช้รองรับหน่วยรับบริจาค ได้แก่ ศาสนสถาน สถานพยาบาล สถานศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบนี้ มี จำนวน 4 ส่วน คือ หน่วยรับบริจาค ผู้บริจาค ธนาคาร และกรมสรรพากร ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยงกันในการดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกันคือ เพื่ออำนวยความสะดวกและลดขั้นตอนในการทำงานต่าง ๆ ให้ลดลง (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2565) เมื่อปี 2560 ทางกรมสรรพากรได้เริ่มโครงการนำ e-Donation มาใช้งาน โดยเริ่มจากโรงเรียนและวัดในจังหวัดน่านตั้งแต่ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2560 และหลังจากได้มีการเริ่มใช้งานไปได้ระยะหนึ่ง ทางกรมสรรพากรก็ได้มีการเปิดการใช้งานระบบ e-Donation มาบังคับใช้เป็นการทั่วไปในปี 2561

ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ นั้นเป็นระบบที่ทางกรมสรรพากรจัดทำขึ้นมาเพื่อใช้ในการจัดการข้อมูลการรับบริการของโรงเรียน สถานศึกษาและวัดหรือศาสนสถาน เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริจาคให้สามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้โดยไม่ต้องมีหลักฐานการบริจาคมาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริจาคได้รับเงินคืนภาษีได้รวดเร็วขึ้น โดยมีช่องทางการรับข้อมูลได้ 2 ช่องทาง คือ 1) กรณีสถานศึกษาและศาสนสถานรับบริจาคเป็นเงินสด สถานศึกษาและศาสนสถานจะต้องบันทึกข้อมูลการรับบริจาคบนระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ 2) กรณีสถานศึกษาและศาสนสถานรับบริจาคโดยผ่านการให้บริการของสถาบันการเงิน สถาบันการเงินจะเป็นผู้ส่งข้อมูลการรับบริจาคให้กรมสรรพากรตามที่ผู้บริจาคแจ้งความประสงค์ ระบบ e-Donation นั้น ได้พัฒนามาพร้อมกับนโยบายของทางรัฐบาลซึ่งกำลังก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 ซึ่งนอกเหนือจากการบริจาคแล้วนั้น ทางผู้บริจาคมยังสามารถที่จะดำเนินการขอลดหย่อนภาษีจากการบริจาคได้ e-Donation คือระบบที่กรมสรรพากรพัฒนาขึ้นเพื่อให้หน่วยรับบริจาคใช้ในการบันทึกข้อมูลการรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินเพื่อให้ผู้บริจาคสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีได้ โดยหน่วยรับบริจาคไม่ต้องพิมพ์หลักฐานการบริจาค เว้นแต่ผู้บริจาคต้องการหลักฐานในการบริจาค โดยมี 1) ข้อดี

ของการบริจาคนี้ ผู้บริจาคสามารถเข้าไปตรวจสอบเช็คข้อมูลการบริจาคของตนเองได้ตลอดเวลา โดยจะมีประโยชน์สำหรับคนทั่วไปคือไม่ต้องจัดเก็บหลักฐานการบริจาค เนื่องจากมีข้อมูลปรากฏบนระบบ e-Donation อยู่แล้ว ทำให้ไม่ถูกเจ้าหน้าที่เรียกขอหลักฐานการบริจาคเพื่อประกอบการพิจารณาคืนเงินภาษี และได้รับการพิจารณาคืนเงินภาษีอย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องจากไม่ต้องรอการตรวจสอบใบอนุโมทนาบัตร และ 2) ข้อเสียคือ ปัจจุบันประชาชนร้อยละ 90 ไม่รู้จักระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ และระบบดังกล่าวสามารถใช้งานข้อมูลได้อย่างไร ประชาชนขาดความเชื่อมั่นด้านประสิทธิภาพในระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ผู้บริจาคที่เป็นบุคคลธรรมดาส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ หน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์รับรายได้จากการบริจาคโดยตรงมากกว่าระบบอิเล็กทรอนิกส์ และประชาชนส่วนใหญ่บริจาคผ่านสื่อกลางนักแสดง ดารา นักร้อง ฯลฯ สูงกว่าการบริจาคผ่านระบบฯ การยอมรับเทคโนโลยีที่เข้ามาทดแทนกระดาดต่าง ๆ และวิธีการขั้นตอนมีความยุ่งยาก หลายขั้นตอนในการเข้าใช้งานทั้งด้านผู้รับบริจาค และผู้บริจาค ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อจำนวนการบริจาคเข้าระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและหนาแน่น เพื่อรองรับการบริการของหน่วยรับบริจาคทั้ง 3 จังหวัด ทางผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวที่จะนำข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (กองบรรณาธิการ ธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร, 2560)

สำหรับการจัดเก็บรายได้ของกรมสรรพากร สูงกว่าประมาณการ ทั้งจากภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล และ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเป็นผลจากมูลค่าการนำเข้าที่ขยายตัวอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนรายได้ของนิติบุคคล และบุคคลธรรมดาที่ฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง โดย 7 เดือนปีงบประมาณ 2565 กรมสรรพากรสามารถจัดเก็บรายได้รวม 1,003,822 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีงบประมาณก่อน 127,283 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.5 และสูงกว่าประมาณการร้อยละ 12.9 หรือกว่า 114,919 ล้านบาท (สำนักนโยบายการคลัง สำนักเศรษฐกิจการคลัง, 2565) และได้มีการจัดทำสถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร รายเดือน แยกประเภทตามพื้นที่ภูมิภาค พบว่า จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดที่มีประชากรมากที่สุด 3 ลำดับ คือ จังหวัดนครราชสีมา 2,632,230 คน จังหวัดอุบลราชธานี 1,868,753 และจังหวัดขอนแก่น 1,786,448 (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565)

จากปัญหาและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์

3.2 ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์

4. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยี

ความหมาย

เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล (2554) ได้ให้คำนิยามของการยอมรับเทคโนโลยีว่า เป็นการนำเทคโนโลยีนั้นมาใช้ให้เป็นไปได้ โดยสิ่งที่ตามมา คือ ก่อให้เกิดการลงทุนกับการยอมรับ

สิงหะ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร (2555) ได้ให้คำนิยามของการยอมรับเทคโนโลยีว่าเป็นองค์ประกอบที่ทำให้บุคคลเกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใน 3 ด้าน คือ (1) พฤติกรรม (2) ทักษะที่มีต่อเทคโนโลยีและ (3) การใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การยอมรับเทคโนโลยี หมายถึง เป็นการนำเทคโนโลยีที่ยอมรับมาใช้งานซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตัวบุคคลหรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทัศนคติ และการใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้น นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้งานทำให้แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ ความรู้ และทักษะในการใช้งานเพิ่มเติม

วิธีวัดการยอมรับเทคโนโลยี

วิธีวัดการยอมรับเทคโนโลยีปัจจุบันนั้น ยังคงต้องมองปัจจัยอื่นเพิ่มเติมจากปัจจัยเดิมที่เคยศึกษาวิจัยไว้ การวัดความพึงพอใจต้องประกอบด้วย ปัจจัยทั้ง 9 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้ถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยี (Perceived Usefulness)
2. การรับรู้ถึงความง่ายของการใช้เทคโนโลยี (Perceived Ease of Use)
3. การรับรู้ถึงความปลอดภัยจากการใช้เทคโนโลยี (Perceived Security) Davis
4. ทัศนคติที่มีต่อการใช้เทคโนโลยี (Attitude towards Technology)
5. บรรทัดฐานของคนที่ดีต่อด้วย (Injunctive Norm)
6. บรรทัดฐานของเพื่อน (Descriptive Norm)
7. บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm)
8. ความตั้งใจใช้ (Behavior Intention)
9. พฤติกรรมการใช้งาน (Usage Behavior)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล

ความหมาย

ประสิทธิผล หมายถึง การพิจารณาผลของการทำงานว่าสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์ หรือตามที่คาดหวังไว้เป็นหลัก (ธีรลักษณ์ ฉิมพาลี อ้างถึงในอาณัฐ พรหมอ่อน, 2559)

ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ได้ผลงานหรือผลผลิตตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ (ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์ ธีรลักษณ์ ฉิมพาลี อ้างถึงในอาณัฐ พรหมอ่อน, 2559)

จากความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการทำงานหรือปฏิบัติงานของหน่วยงานรับบริจาคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่คาดหวังไว้

5. วิธีดำเนินการวิจัย

5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

5.1.1 ประชากร คือ หน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ 3 จังหวัด ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7,196 หน่วย จังหวัดนครราชสีมา 3,329 หน่วย จังหวัดขอนแก่น 1,754 หน่วย และจังหวัดอุบลราชธานี 2,113 หน่วย (กรมสรรพากร, 2565)

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ หน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ 3 จังหวัด ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 7,196 หน่วย กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่ม คำนวณจากการใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 125) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ± 5 ได้กลุ่มตัวอย่าง 379 หน่วย สุ่มจำนวน 2 หน่วย รวมกลุ่มตัวอย่าง 381 หน่วย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non - Probability Sampling) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยการแบ่งประชากรตามกลุ่มหรือประเภทตามกรมสรรพากร หรือเรียกว่าแบบ Area sampling แบ่งเป็น กลุ่มสถานศึกษา กลุ่มศาสนสถาน กลุ่มสถานพยาบาลและอื่น ๆ

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับสลาก โดยแยกตามกลุ่มตามขั้นตอนที่ 1 โดยก่อนจับสลาก ได้นำกลุ่มตัวอย่างมาแบ่งเท่า ๆ กัน แล้วจึงจับสลากได้กลุ่มสถานศึกษา จำนวน 127 ชุด กลุ่มศาสนสถาน จำนวน 127 ชุด กลุ่มสถานพยาบาล จำนวน 127 ชุด

ขั้นที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (quota sampling) โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดนครราชสีมา กำหนดให้ 43 ชุด เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ จังหวัดขอนแก่น 42 ชุด และจังหวัดอุบลราชธานี 42 ชุด โดยรวมทั้งสิ้น 381 ชุด

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้

ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับจากระบบมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับแล้วใส่รหัส (Coding) ตามคู่มือที่กำหนดไว้ แล้วประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) for Windows Version 22

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีและปัจจัยคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ที่มีผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี จะทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ Regression Analysis วิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

7. ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของหน่วยรับบริจาคที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีพื้นที่ของหน่วยรับบริจาคอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 129 หน่วยรับบริจาค คิดเป็นร้อยละ 33.90 รองลงมาคือ มีพื้นที่ของหน่วยรับบริจาคอยู่ที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี เท่ากัน จำนวน 126 หน่วยรับบริจาค คิดเป็นร้อยละ 33.10 และส่วนใหญ่มีเป็นประเภทหน่วยรับบริจาค สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานพยาบาล และอื่น ๆ เท่ากัน จำนวน 127 หน่วยรับบริจาค คิดเป็นร้อยละ 33.30 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ 3 จังหวัด ในเขตพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 381 หน่วยรับบริจาค โดยการนำเสนอข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่งผล

ปัจจัยที่ส่งผล	$\bar{X}$	S.D.	ความคิดเห็น
ปัจจัยการยอมรับการใช้เทคโนโลยี	4.95	.27	มากที่สุด
ปัจจัยคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service)	4.94	.29	มากที่สุด
ปัจจัยประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์	4.96	.25	มากที่สุด

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีในภาพรวม ให้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.27) ปัจจัยคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.29) และปัจจัยประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.25)

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 คือปัจจัยปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีผล ดังนี้

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี กับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ ประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	0.312		6.511*	0.000
ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี	0.939	0.980	97.128*	0.000

* $P < 0.05$, $R^2 = 0.961$, $F = 9433.790$, $Sig = 0.000$

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี ด้านการใช้งานกับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ ($\beta = 0.980$, $Sig = 0.000^*$) มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 96.10

สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 คือปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรที่มีผล ดังนี้

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) กับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับ ประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์	Unstandardized Coefficients B	Standardized Coefficients β	t	Sig
ค่าคงที่	0.049		2.114*	0.035
ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service)	0.990	0.996	210.768*	0.000

*P < 0.05, R^2 = 0.992, F = 44423.117, Sig = 0.000

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) กับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญ (β = 0.996, Sig = 0.000*) มีความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 99.20

จากผลการทดสอบสมมติฐาน ทั้ง 2 สมมติฐาน สรุปได้ว่า ด้านการประมวลผล และด้านการนำไปใช้ประโยชน์และวิเคราะห์ที่ในอนาคตส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ด้านความเป็นส่วนตัว และด้านการตอบสนองความต้องการส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้นสามารถสรุปยืนยันได้ว่า ปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี

8. อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยด้วยสมการถดถอยพหุคูณ จากผลการศึกษาพบว่า การยอมรับเทคโนโลยีด้านการประมวลผล และด้านการนำไปใช้ประโยชน์และวิเคราะห์ที่ในอนาคตส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากการยอมรับเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้งานและอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีจากการที่ได้ใช้เทคโนโลยีทำให้เกิดประสบการณ์ความรู้ทักษะและความต้องการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใน เช่น พฤติกรรม, ทักษะที่มีต่อเทคโนโลยีและการใช้งานเทคโนโลยีที่ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิพย์ ประทุม, ศรีณัฐ อุเสินยาง (2565) ที่ศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่ ที่ว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการทำงาน การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็น เรื่องที่สำคัญ ทำให้การใช้เทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีด้านการปรับตัวโดยปรับเปลี่ยนวิถี การทำงาน และ

กระบวนการทำงานรูปแบบใหม่ที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้การทำงาน มีประสิทธิภาพมากขึ้น การที่ผู้ใช้งานมีมุมมอง ทักษะ การรับรู้ประโยชน์ในการใช้งานเทคโนโลยี และวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัช สุธมโม (2564) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ของวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ว่า วัดสามารถนำการบริหารจัดการระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ของวัดภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งเป็นการยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการประมวลผลและสามารถไปใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

2. ผลการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยด้วยสมการถดถอยพหุคูณ จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ด้านความเป็นส่วนตัว และด้านการตอบสนองความต้องการส่งผลในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัล หน่วยงานและบริษัทต่าง ๆ จึงควรปรับตัว และพัฒนาให้องค์กรตนเองมีมาตรฐานความมั่นคงปลอดภัย ทางด้านเทคโนโลยีเพื่อทำให้สามารถรักษาความเป็นส่วนตัว ของข้อมูลที่จัดเก็บไว้ เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือต่อการดำเนินกิจการ ขององค์กรจากทั้งในประเทศและในระดับสหภาพยุโรป สำหรับบุคคลทั่วไปที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตหรือกิจกรรมบนออนไลน์ควรที่จะศึกษาพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อประโยชน์ ต่อการตรวจสอบและการบริหารจัดการข้อมูลส่วนบุคคลของ ตนเอง และผู้ใช้งานต้องมีความตระหนักต่อการปกป้องข้อมูล ส่วนตัวของตนเองด้วยเพื่อไม่ให้ถูกขโมยหรือล่อลวงขโมย เอาข้อมูลส่วนตัวของตนไปใช้งานได้ทั้งจากเว็บไซต์ (นิกร โภคอุดม, 2565) สอดคล้องกับงานวิจัยของสจกต สุขสวัสดิ์ (2554) ที่ว่า การประเมินคุณภาพการให้บริการระบบแบบ แสดงรายการและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต (e - Revenue) ของกรมสรรพากร มิติที่ส่งผลต่อการให้บริการที่กรมสรรพากรควรจัดลำดับความสำคัญเพื่อปรับปรุงคุณภาพการให้บริการ มิติแรก ได้แก่ มิติด้านช่องทางการติดต่อ รองลงมาคือ มิติด้านความมีประสิทธิภาพ มิติด้านการตอบสนอง มิติด้านการบรรลุเป้าหมาย มิติด้านความสามารถของระบบ และมิติด้านความเป็นส่วนตัว และยังสอดคล้องกับอุศณี กอจิตตวนิจ (2553) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้เสียภาษีต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ว่า คุณภาพของระบบการชำระ และขอคืนภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต คุณภาพของระบบการสมัครและการยื่นแบบแสดงรายการ ผ่านอินเทอร์เน็ต ความปลอดภัยและระบบตอบปัญหา คุณภาพของเว็บไซต์และการให้คำแนะนำ และความรู้ของผู้เสียภาษีในการยื่นแบบฯผ่านอินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

9. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบ e-Donation ของหน่วยรับบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี

ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 ผลการวิจัย พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด เนื่องจากในยุคปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัล หน่วยรับบริจาคและผู้บริจาคต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับเพื่อให้เข้าถึงเทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารหน่วยรับบริจาค หรือเจ้าอาวาส ควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้าถึงและเข้าใจระบบการใช้งาน e-Donation รวมถึงการจัดอบรมการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความเข้าใจเพิ่มขึ้น

1.2 ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ด้านความเป็นส่วนตัวมีความสำคัญในยุคดิจิทัล เนื่องจาก การรั่วไหลของข้อมูลในยุคดิจิทัลมีความรวดเร็วแค่เพียงปลายนิ้ว และอาจเกิดความเสียหายต่อบุคคล จึงมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม พรบ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จึงสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริจาคได้เพิ่มขึ้น ดังนั้น หน่วยรับบริจาคสามารถประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงข้อมูลเพื่อให้ผู้บริจาคเกิดความเชื่อมั่นและมั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูล

1.3 ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-service) ด้านการตอบสนองความต้องการมีความสำคัญในยุคดิจิทัล เนื่องจากสามารถอำนวยความสะดวกได้เป็นอย่างดี ทั้งในรูปแบบการลดขั้นตอน และการจัดเก็บเอกสาร และเพิ่มความรวดเร็ว ให้กับผู้บริจาคและหน่วยรับบริจาคเพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรสนับสนุนและส่งเสริม รวมถึงทำการตลาดเพื่อให้ผู้บริจาคเข้าถึงข้อมูลและประโยชน์ของระบบ e-Donation เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคของหน่วยรับบริจาคศาสนสถานเพื่อเป็นการเจาะจงกลุ่มเป้าหมายให้แคบลง เนื่องจากบุคลากรภายในวัดเป็นเพียงพระสงฆ์

1.2 ควรศึกษาความคาดหวังและการรับรู้จริงของการใช้งานระบบ e-Donation เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาระบบให้สามารถตอบสนองและสามารถรองรับผู้บริจาคเพิ่มขึ้น

1.3 ควรศึกษาพฤติกรรมการทำบุญของประชาชนที่มุ่งหวังการขอใบเสร็จผ่านระบบ e-Donation เพื่อสามารถจูงใจให้พุทธศาสนิกชนทำบุญเพิ่มขึ้นและสามารถอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น

10. เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ ธรรมนิติการบัญชีและภาษีอากร. (2560). ระบบ E-Donation เทคโนโลยีเพิ่มความสะดวกในการบริจาค **เพื่อผู้ใจบุญ ยุค 4.0**. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://www.dharmniti.co.th/e-donation/>.

กรณษา แสนละเอียด, พิศาวร ทีวีสุข และศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2560). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้ม **ความตั้งใจในการใช้บริการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในกรุงเทพมหานคร**. คณะบริหารธุรกิจ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์. นนทบุรี.

กรมสรรพากร. (2565). Q&A. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://edonation.rd.go.th/donate/Q&A.pdf> [16 พฤศจิกายน 2565].

จิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2543). **จิตวิทยาการบริการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิรวรรษ์ สุระโม. (2564). การบริหารจัดการระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ของวัด ในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/bim/article/view/253464/171181> [16 พฤศจิกายน 2565].

ธนาคารไทยพาณิชย์ (2565). ระบบบริจาคอิเล็กทรอนิกส์ e-Donation. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/other-services/e-donation.html>. [16 พฤศจิกายน 2565].

ศศิพร เหมือนศรีชัย. (2555). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ ERP Software ของผู้ใช้งานด้านบัญชี**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. (2560). **ประสิทธิภาพการให้บริการระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

นิกร โภคอุดม. (2565). **ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลในยุคดิจิทัล Data Privacy in the Digital Age**. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/243890> [16 พฤศจิกายน 2565].

ปัทิตตา หวายสันเทียะ. (2560). **คุณภาพการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีศึกษา : หน่วยงานส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดนครราชสีมา**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอีสาน.

สจกต สุขสวัสดิ์. (2554). **การประเมินคุณภาพการให้บริการระบบยื่นแบบแสดงรายการและชำระ QUAL**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ยุทธนา ศรีสวัสดิ์. (2563). ระบบ E Donation . สืบค้นออนไลน์จาก : <https://www.itax.in.th/pedia/%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%9A%E0%B8%9A-e-donation/>. [16 พฤศจิกายน 2565]
- วันทนี มงคลทรัพย์กุล และคณะ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ : กรณีศึกษาการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์. สาขาวิชาการบริหารเทคโนโลยี วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาธิต สมบัติแก้ว. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์กรมทางหลวง. สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. วิชาเอกสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สิงห์ ฉวีสุข และสุนันทา วงศ์จตุรภัทร. (2555). ทฤษฎีการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สถาบันพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สุทิพย์ ประทุม และสร้อย อุเสินยาง. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawasrijo/article/view/257078/175674>. [16 พฤศจิกายน 2565].
- สำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง. (2565). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน) แยกประเภทตามพื้นที่ภูมิภาค. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>. [16 พฤศจิกายน 2565].
- สำนักนโยบายการคลัง (2565). การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://dataservices.mof.go.th/menu3?id=2>. [16 พฤศจิกายน 2565].
- อุศณี กอจิตตวนิจ. (2553). ความพึงพอใจของผู้เสียภาษีต่อการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ตในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นออนไลน์จาก : <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap16/Full/JAP16Monvika.pdf>. [16 พฤศจิกายน 2565].
- อาณัฐ พรหมอ่อน. (2559). ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการสำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นออนไลน์จาก : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/243890>. [16 พฤศจิกายน 2565].
- เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล. (2554). ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) มาใช้ในองค์กรภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Barnes, Stuart J. & Vidgen, Richard T. (2005). Data Triangulation: Using Comment Analysis to Refine Web Quality Metrics. Accessed September 6, 2015. Available from <http://www.webqual.co.uk/papers/comment.pdf>.
- Gefen, David. (2002). Customer Loyalty in e-Commerce. *Journal of the Association for Information System*, 3(1); 27-51.
- Morse, E.L. (1958). *Alternatives to Monetary Disorder*. New York: McGraw - Hill.
- Parasuraman, A. & Charles L. Colby. (2001). *Techno-Ready Marketing: How and Why Your Customers Adopt Technology*. New York: Free Press.
- Zeithaml, Valarie A., A. Parasuraman & Arvind Malhorta. (2000). *A Conceptual Framework for Understanding e-Service Quality: Implications for Future Research and Managerial Practice*. Working Paper No. 00-115, Marketing Science Institute, Cambridge, MA.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริม
สมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา

Development of Project-Based Learning Management with the Concept of Flipped
Classroom to Promote Competency in Creating Innovation for Learning
and Learning Achievement of Graduate Teacher Students

ชิดชไม วิสตุกุล

Chidchamai Visuttakul

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต

Lecturer in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Suryadhep Teachers College, Rangsit University

Corresponding author. Email: Chidchamai.v@rsu.ac.th

(Received: November 17, 2022; Revised: January 4, 2023; Accepted: January 10, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังเรียน 4) ประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษา หลังการเรียนโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 5) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 5 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ECI 501 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษา แบบประเมินตนเองด้านสมรรถนะการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ แบบประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเรียนนอกชั้นเรียน (1.1) ศึกษาด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (1.2) ทำใบงานผ่าน Google Classroom (2) การเรียนในชั้นเรียน (2.1) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (2.2) ทำกิจกรรมโครงงาน (2.3) ร่วมกันอภิปราย (2.4) ทำแบบทดสอบหลังเรียน และ (3) การตรวจสอบผลการเรียนนอกชั้นเรียน (3.1) ประเมินโครงการ (3.2) สรุปผลการทำกิจกรรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.82) 2) นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษามีสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้จากการประเมินตนเอง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักศึกษามีสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.30) และ 5) นักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าแผนการจัดการ

เรียนรู้มีเนื้อหาและกิจกรรมที่น่าสนใจ ได้เรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่หลากหลาย ได้พัฒนาความรู้และสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับครู

คำสำคัญ : โครงการเป็นฐาน; ห้องเรียนกลับด้าน; นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; สมรรถนะ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop the integration of project-based learning management and the concept of flipped classroom to promote competency in creating innovation for learning and learning achievement of graduate teacher students, 2) compare learning achievement level of foundation of education before and after the learning management, 3) compare students' self-assessment level of competency in creating innovation for learning before and after the learning management, 4) evaluate students' competency level in creating innovation for learning after the learning management, and 5) study students' opinions on the learning management. This research was mixed methods research and the sample group was selected by using a purposive sampling technique, including 5 first year graduate students of Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Pathum Thani in Semester 1 of 2022 Academic Year. The research instruments were the course syllabus of ECI 501 Foundations of Education, test of foundations of education, self-assessment form about competency in creating innovation for learning, experts' assessment form about competency in creating innovation for learning, and interview. Both quantitative and qualitative were analyzed. Mean, standard deviation, t-test for dependent samples, and content analysis were used in the study. The findings show that 1) there are 3 stages of activity management process which are (1) learning outside classroom (1.1) learning through electronic media (1.2) doing assignment sheet through Google Classroom (2) learning inside classroom (2.1) doing the pre-test (2.2) conducting project activities (2.3) class discussion (2.4) doing post-test and (3) assessment outside the classroom (3.1) project evaluation (3.2) activity reflection. The overall quality of learning management activities was found by the five experts that the mean score was 4.36 (S.D. = 0.06), which was high. 2) students' learning achievement of foundation of education after the learning management implementation was higher than before the learning management implementation at the statistical difference level of .05. 3) students' self-assessment of competency in creating innovation for learning after the learning management implementation was higher than before the learning management implementation at the statistical difference level of .05. 4) the mean score of students' competency level in creating innovation for learning after the learning management implementation was very high ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.30) and 5) students' opinions on the learning management showed that the learning management was interesting in terms of contents and activities and students learned a variety of digital technologies for education. They also developed the knowledge and competency in creating innovation for teachers' essential learning.

Keywords: project-based learning; flipped classroom; innovation for learning; learning achievement; competency

1. บทนำ

วิชาชีพครูนับว่าเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศชาติ การผลิตครูจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบในการผลิตครูให้สอดคล้องกับยุคสมัย รู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้บัณฑิตวิชาชีพครูนั้นประสบผลสำเร็จสูงสุดตามศักยภาพ และเนื่องจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาครูและเตรียมครูที่จะเข้าสู่วิชาชีพให้มีสมรรถนะสูงตามกรอบมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูที่คุรุสภาได้กำหนดรายละเอียดสาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ในข้อที่ 3 เนื้อหาวิชาที่สอน หลักสูตรศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ มีสมรรถนะที่ต้องการในข้อย่อยที่ 7 คือ สามารถประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ (คณะกรรมการคุรุสภา, 2563) สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีสมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยเฉพาะทักษะด้านการประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 หมวด 4 (พิมพ์ันธ์ เดชะคุปต์, 2558)

วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต มีพันธกิจในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อพัฒนาคุณวุฒิและศักยภาพครูประจำการและบุคลากรทางการศึกษา และสร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ที่มีพันธกิจหลักในการผลิตครูมืออาชีพที่มีศาสตร์และศิลป์ในการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยเน้นรูปแบบที่หลากหลายของการออกแบบหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้มหาบัณฑิตมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ รวมถึงมีความรู้ความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลง ผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่ และสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนในที่ตั้งเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในเรื่องวันและเวลา อาจทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหาได้ทั้งหมด ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องหาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะปฏิบัติในเนื้อหาวิชาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนที่เรียนซ้ำหรือขาดเรียนให้สามารถเข้าไปทบทวนบทเรียนได้โดยไม่ต้องจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ อีกทั้งผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อาทิเช่น ด้านการประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับ สุไม บิลโบ (2562) ที่กล่าวว่า ควรมีการเตรียมความพร้อมของครูด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อนออกไปทำงานในวิชาชีพครู เพื่อการเป็นครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 ควรได้รับการส่งเสริมด้านการประยุกต์ใช้ หรือพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ และสามารถผลิตสื่อการสอนที่เรียกได้ว่าเป็นนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน รวมถึงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนต่างๆ ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนให้ความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะและคอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยที่ครูผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้ด้วยตนเองแบบรู้จริง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กาญจนา บุญภักดี, 2563) อีกทั้งยังต้องพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร การถ่ายทอด และการเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดี รวมทั้งความกระตือรือร้นในการบริหารจัดการปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ให้ได้มากที่สุดเพื่อปฏิบัติหน้าที่ครู ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้แก่นักเรียน โดยก้าวข้ามข้อจำกัดเรื่องสถานที่และอุปสรรคต่างๆ ได้ (เจริญ ภูวิจิตร, 2564) สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ วิจารย์ พานิช (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ผู้เรียนต้องเรียนรู้เอง โดยมีครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้จะเกิดจากภายในใจ และสมองของตนเอง ซึ่งการเรียนรู้แบบนี้ เรียกว่า PBL (Project-Based Learning)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงการหรือโครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning) เป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวทางการเรียนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด โดยเริ่มต้นที่ปัญหา และใช้กระบวนการทำโครงงานมาสร้างความรู้ หรือแก้ปัญหานั้น โดยได้ผลงานที่ผ่านการทำงานเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน โดย วิจารย์ พานิช (2555) ได้นำเสนอโมเดลจรรยาแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ได้แก่ Define, Plan, Do, Review และ Presentation อนึ่ง กระบวนการของการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (PBL) มีความสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ซึ่งเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่ทำให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่นเดียวกัน โดยการจัดการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการสอนจากการสอนเนื้อหาความรู้ในห้องเรียน มาเป็นการมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้านหรือนอกเวลาเรียน และใช้เวลาในห้องเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Active Learning) เช่น การอภิปรายกลุ่ม การวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น (ทวิมา ศิริวิศรี และสรุติ พงศ์โรจน์เฝ้า, 2563) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันกับเพื่อน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จในงานที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธาวรินทร์ สัจจะบริบูรณ์ (2561) ที่ได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในห้องเรียนกลับด้านแบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผู้เรียนมากกว่า 70% ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น

จากหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา โดยสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเรียนรู้รูปแบบนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น และยังสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อทบทวนเนื้อหาในบทเรียนได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2.3 เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2.4 เพื่อประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

2.5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ECI 501 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งมีจำนวน 2 กลุ่มเรียน โดยกลุ่มเรียนที่ 1 (นักศึกษาไทย) จำนวน 5 คน และกลุ่มเรียนที่ 2 (นักศึกษาต่างชาติ) จำนวน 16 คน รวมทั้งหมด 21 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา ECI 501 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มเรียนที่ 1 (นักศึกษาไทย) จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นนักศึกษาที่พำนักอยู่ในประเทศไทยและสามารถเข้าใช้แพลตฟอร์ม Google Classroom ที่ผู้วิจัยใช้ในแผนการสอนได้ อนึ่ง นักศึกษากลุ่มเรียนที่ 2 (นักศึกษาต่างชาติ) ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาวจีนที่พำนักอยู่ประเทศจีนและไม่สามารถเข้าใช้แพลตฟอร์ม Google Classroom ได้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ECI 501 ความรู้พื้นฐานทางการศึกษา จำนวน 5 แผน แผนละ 9 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 45 ชั่วโมง ใช้จัดการเรียนรู้แผนละ 1 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเรียนนอกชั้นเรียน 2) การเรียนในชั้นเรียน และ 3) การตรวจสอบผลการเรียนนอกชั้นเรียน ซึ่งในขั้นตอนที่ 2 การเรียนในชั้นเรียนผู้วิจัยประยุกต์ใช้โมเดลจอร์จยานแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของวิกิการณ พานิช (2555) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1: Define การกำหนด ขั้นที่ 2: Plan การวางแผนการทำงาน ขั้นที่ 3: Do การลงมือทำ และ ขั้นที่ 4: Review & Presentation การทบทวนความรู้และการนำเสนอ ซึ่งได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน จากแบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) และผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.82)

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษา มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เพื่อใช้ประเมินระดับความรู้ ความเข้าใจและการนำไปใช้ของผู้เรียน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.36-0.78 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.26-0.56

3) แบบประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยการประเมินตนเองของผู้เรียน มีลักษณะเป็นแบบประเมินพฤติกรรมตนเองด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ใช้เกณฑ์การประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 30 ข้อ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้านการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์ และด้านการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สำเร็จ

4) แบบประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ โดยการประเมินจากผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ รวมจำนวน 2 คน มีลักษณะเป็นแบบประเมินด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้จากโครงการจำนวน 3 โครงการ ใช้เกณฑ์การประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จำนวน 10 ข้อ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นนวัตกรรม ด้านกระบวนการพัฒนานวัตกรรม และด้านคุณค่าของนวัตกรรม

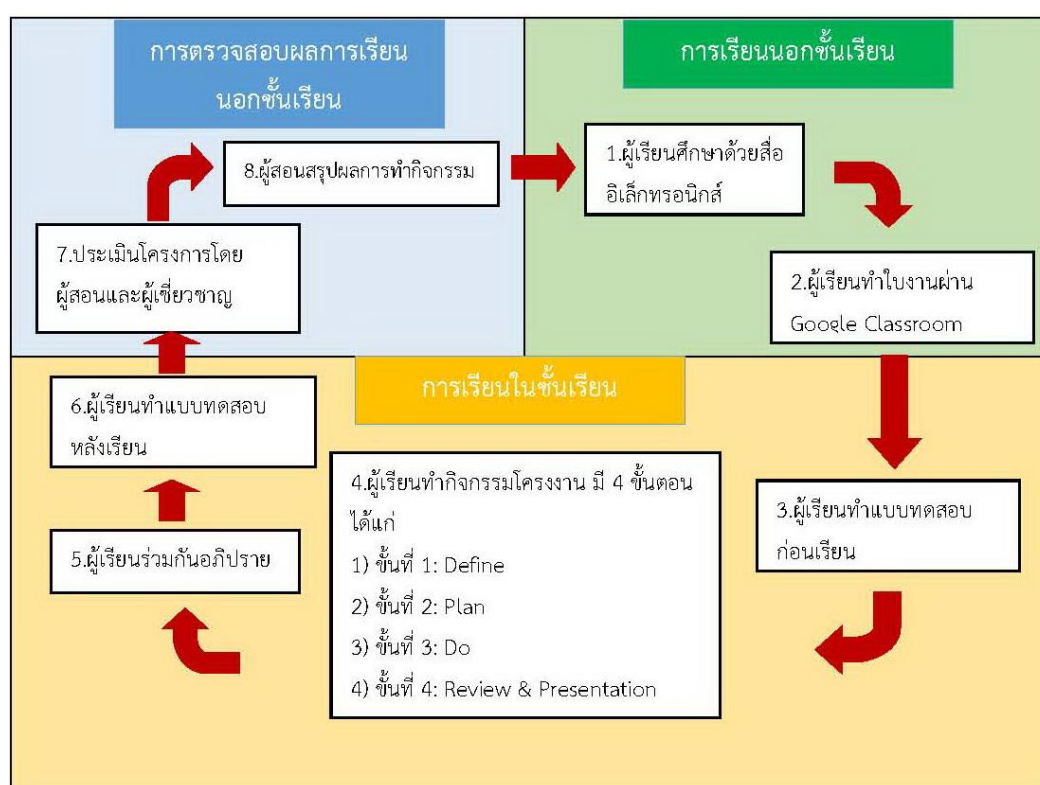
5) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และด้านผลลัพธ์การเรียนรู้

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเครื่องมือที่ 2-5 ได้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและความถูกต้องของเนื้อหา โดยใช้การประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และนำผลข้อเสนอแนะไปเปิดของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

3.3 การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เป็นการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย เพื่อให้ได้กรอบของกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและหลักสูตรและการสอนจำนวน 5 คน เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสรุปแนวทางการจัดกิจกรรม ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการจัดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

ระยะที่ 2 พัฒนากิจกรรมในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 9 ชั่วโมง ระยะนี้เป็นการยกร่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ในระยะนี้เป็นการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ สมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองและประเมินโดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ได้ผลดังนี้

จากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่พัฒนาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเรียนนอกชั้นเรียน (1.1) ศึกษาด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (1.2) ทำใบงานผ่าน Google Classroom (2) การเรียนในชั้นเรียน (2.1) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (2.2) ทำกิจกรรมโครงงาน (2.3) ร่วมกันอภิปราย (2.4) ทำแบบทดสอบหลังเรียน และ (3) การตรวจสอบผลการเรียนนอกชั้นเรียน (3.1) ประเมินโครงการ (3.2) สรุปผลการทำกิจกรรมผ่าน Google Classroom ซึ่งได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีคุณสมบัติคือมีคุณวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกและมีประสบการณ์การสอนหรือการวิจัยในด้านที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 10 ปี เพื่อเป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของการจัดการเรียนรู้ในด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สารสำคัญและเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล และความเหมาะสมสำหรับนำไปทดลองใช้ โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) พบว่าในภาพรวมของการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.82) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน

รายการประเมิน (รายด้าน)	ผลการประเมิน		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.00	1.73	มาก
ด้านสารสำคัญและเนื้อหา	4.40	0.89	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.71	0.49	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.46	1.02	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	3.90	1.67	มาก
รวม	4.36	0.82	มาก

4.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t-test for dependent samples) (n=5)

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	5	30	11.00	4.12	8.05*	0.0006
หลังเรียน	5	30	18.80	4.21		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยค่าทดสอบสถิติ t (t-test for dependent samples) (n=5)

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	5	5	4.28	0.31	3.65*	0.0109
หลังเรียน	5	5	4.77	0.05		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ผลการประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จากการประเมินโครงงานที่เป็นนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้จำนวน 3 โครงงาน โดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 2 คน หลังการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 คน พบว่า นักศึกษาทุกคนมีสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาผลการประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้เป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.30) ดังแสดงในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4 ผลการประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา หลังการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (รายบุคคล)

นักศึกษาคนที่	สมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จากผู้ประเมิน			แปลผลค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	ค่าเฉลี่ย	
1	4.37 (S.D.=0.41)	4.30 (S.D.=0.41)	4.33 (S.D.=0.41)	ระดับมาก
2	3.83 (S.D.=0.30)	3.63 (S.D.=0.30)	3.73 (S.D.=0.30)	ระดับมาก
3	3.70 (S.D.=0.47)	3.63 (S.D.=0.30)	3.67 (S.D.=0.39)	ระดับมาก
4	3.73 (S.D.=0.44)	3.67 (S.D.=0.28)	3.70 (S.D.=0.36)	ระดับมาก
5	3.87 (S.D.=0.27)	3.67 (S.D.=0.28)	3.77 (S.D.=0.27)	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	3.90 (S.D.=0.38)	3.78 (S.D.=0.31)	3.84 (S.D.=0.30)	ระดับมาก

ตารางที่ 5 ผลการประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา หลังการเรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน (รายชื่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		แปลผลค่าเฉลี่ย
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความเป็นนวัตกรรม			
1.1 ความแปลกใหม่ ทันสมัย	3.63	0.17	ระดับมาก
1.2 ความสามารถในการใช้งาน	3.77	0.55	ระดับมาก
ด้านกระบวนการพัฒนานวัตกรรม			
2.1 ความสามารถในการออกแบบได้ตรงตามวัตถุประสงค์	3.93	0.44	ระดับมาก
2.2 ใช้หลักการ แนวคิดและทฤษฎีได้เหมาะสมสอดคล้องต่อการเรียนรู้	3.70	0.08	ระดับมาก
2.3 ออกแบบได้เหมาะสมกับการใช้งานจริงในสถานที่ต่าง ๆ ใช้ได้สะดวก	3.73	0.52	ระดับมาก
2.4 ใช้งานได้จริงในการจัดการเรียนรู้	3.90	0.39	ระดับมาก
คุณค่าของนวัตกรรม			
3.1 มีประโยชน์ต่อผู้เรียนในการพัฒนาการเรียนรู้	4.13	0.30	ระดับมาก
3.2 มีประโยชน์ต่อครูในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน	4.04	0.15	ระดับมาก
3.3 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้/กระตุ้นกระบวนการคิดของผู้เรียน	3.67	0.24	ระดับมาก
3.4 ความรู้ที่ได้สามารถแลกเปลี่ยนและเผยแพร่กันในวิชาชีพทางการศึกษาได้	3.70	0.32	ระดับมาก
รวม	3.84	0.30	ระดับมาก

4.5 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.5.1 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านเนื้อหา

นักศึกษามีความคิดเห็นด้านเนื้อหา ได้แก่ เนื้อหามีความสอดคล้องวัตถุประสงค์รายวิชาโดยเริ่มจากง่ายไปยาก เนื้อหาที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ ไม่มากเกินไป มีประโยชน์สำหรับผู้เรียนที่ไม่ได้มีความรู้พื้นฐานทางการศึกษามาก่อน ทำให้มีความรู้และเข้าใจเพื่อไปเป็นครูได้

4.5.2 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้

นักศึกษามีความคิดเห็นด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้สอนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้โดยละเอียด ชัดเจน ครบถ้วน และมีการบันทึกและสะท้อนคิดในการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อทราบวัตถุประสงค์และประโยชน์ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ทำให้มีเป้าหมายและการดำเนินงานที่ชัดเจน และนำข้อจำกัดไปปรับปรุงในกิจกรรมครั้งต่อไปได้อีกด้วย ผู้สอนได้ใช้สื่อและเทคโนโลยี/นวัตกรรมในการสอนแบบใหม่ๆ มีความน่าสนใจมาสอน เช่น เกม โปรแกรม Canva แอปพลิเคชันต่างๆ การตัดต่อวิดีโอ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใหม่ๆ และลงมือทำได้จริง อีกทั้งเมื่อผู้สอนใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานผู้เรียนรู้สึกชอบและสนุก ไม่เน้นเนื้อหามากเกินไป ทำให้ไม่น่าเบื่อ ผู้เรียนสามารถหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองได้แล้วนำมาอภิปรายในชั้นเรียนได้

ซึ่งจากประสบการณ์ของผู้เรียนที่ผ่านมาแทบไม่เคยมีผู้สอนนำโปรแกรมเหล่านี้มาสอน จึงทำให้อยากเรียนในทุกครั้ง และรอว่าในแต่ละครั้งจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง ชอบโปรแกรม Canva มีลูกเล่นเยอะ ทำให้ตนเองสนุกกับการเตรียมสื่อการสอน เพื่อสร้างความสนใจผู้เรียนได้ดี นอกจากนี้ยังชอบการสร้างเกม ได้เรียนรู้การสร้างเกมใหม่ๆ ได้มากขึ้น แล้วนำไปใช้ได้จริง เมื่อผู้สอนใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบห้องเรียนกลับด้านผู้เรียนรู้สึกต้องกระตือรือร้นมากขึ้น ศึกษามาก่อนเพื่อนำมาอภิปรายในชั้นเรียนกับเพื่อนๆ ได้ เหมาะสมกับบริบทการเรียนในปัจจุบัน ตอบโจทย์สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ช้า/ไม่ทันในห้องเรียน ได้ศึกษาคัลปสื่อนมาก่อนและทบทวนได้ตลอดเวลา

4.5.3 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาด้านผลลัพธ์การเรียนรู้

นักศึกษามีความคิดเห็นด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ ได้แก่ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก จากเดิมที่เวลาเข้าอบรมต่างๆ จะไม่เข้าใจทฤษฎีที่วิทยากรกล่าวถึงทำให้ไม่มีส่วนร่วมในงานนั้นๆ แต่หลังจากนั้นก็มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้ฟังอบรมได้เข้าใจยิ่งขึ้น อนึ่ง ในตอนแรกที่เข้าไปทำงานเป็นครูยังไม่ค่อยเข้าใจในสายงานครู พอได้เรียนจึงเข้าใจข้อมูลและวิชาชีพครูมากขึ้น รวมถึงการสร้างสื่อการสอนต่างๆ อีกด้วย อีกทั้งสามารถนำทักษะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ไปต่อยอดในการทำวิทยานิพนธ์ของตนเองได้ และนำนวัตกรรมเป็นสิ่งดึงดูดผู้เรียนได้ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถนำทักษะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสายงานอาชีพของตนเองได้โดยตรง โดยนำไปสร้างสื่อการสอน การทำสไลด์ การสร้างเกม การทำคลิปวิดีโอสำหรับการเรียนออนไลน์ เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนสนใจยิ่งขึ้น

6. อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่สำคัญในการนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 จากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่พัฒนาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษาพบว่า มีกระบวนการจัดกิจกรรม 3 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การเรียนนอกชั้นเรียน (1.1) ศึกษาด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (1.2) ทำใบงานผ่าน Google Classroom (2) การเรียนในชั้นเรียน (2.1) ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (2.2) ทำกิจกรรมโครงงาน (2.3) ร่วมกันอภิปราย (2.4) ทำแบบทดสอบหลังเรียน และ (3) การตรวจสอบผลการเรียนนอกชั้นเรียน (3.1) ประเมินโครงการ (3.2) สรุปผลการทำกิจกรรมผ่าน Google Classroom ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพโดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.82) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนจากการที่ผู้สอนทำหน้าที่บรรยายให้ความรู้ในช่วงโม่งเรียน มาเป็นผู้สอนจัดหาแหล่งข้อมูลความรู้เพื่อให้ผู้เรียนทำการศึกษาเนื้อหาความรู้ก่อนถึงช่วงโม่งเรียน ตอบคำถามข้อสงสัยของผู้เรียนผ่านช่องทางต่างๆ (ทวีมา ศิริศรีมี และสรวิศ พงศ์โรจน์เผ่า, 2563) และใช้เวลาช่วงโม่งเรียนในการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ เช่น การทำกิจกรรมโครงงาน การอภิปราย การวิเคราะห์ปัญหา เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้โมเดลจรรยาแห่งการเรียนรู้แบบ PBL ของวิจารณ์ พานิช (2555) มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1: Define การกำหนด ขั้นที่ 2: Plan การวางแผนการทำงาน ขั้นที่ 3: Do การลงมือทำ และ ขั้นที่ 4: Review & Presentation การทบทวนความรู้และการนำเสนอ ลักษณะนี้เป็นวิถีจัดการเรียนรู้ที่ยกระดับคุณค่าของผู้สอน โดยที่ผู้สอนไม่ต้องยืนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ถ่ายทอดความรู้นั้นผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะคลิปวิดีโอสั้นๆ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระที่บ้าน เมื่อดูแล้วไม่เข้าใจตามที่ผู้สอนถ่ายทอดก็สามารถศึกษาเพิ่มเติมเพื่ออธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนได้ เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการ “เรียนรู้โดยลงมือทำ” ทำให้ผู้เรียนได้ “รู้สึก” และ “รู้จริง” ในเนื้อหาที่สอน เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนให้ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสอนหรือโค้ช มากกว่าเป็นผู้ที่ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว และเป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมธา อึ้งทอง, ผดุงชัย ภูวัฒน์ และชิตพล มังคลากุล (2561) ที่ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวเคมี พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์บทเรียน (2) ออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย (2.1) เรียนทฤษฎีที่บ้าน ทำการบ้านที่โรงเรียน (2.2) เรียนร่วมกับเพื่อนสอนเพื่อน (2.3) การระดมความคิด (Brainstorming) (2.4) การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน และ (3) การประเมินผล และมีผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

6.2 จากผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบรรยากาศในห้องเรียนเปลี่ยนไป และพฤติกรรมของผู้เรียนก็เปลี่ยนไป กล่าวคือในห้องเรียนแบบปกติผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นผู้ฟังการบรรยายจากครูสอน และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นกันบ้าง ส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมาล่วงหน้า แต่ในห้องเรียนแบบกลับด้านโดยมีกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานนี้มีจุดเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองเพิ่มเติมจากผู้สอนได้ทำคลิปสอนไว้ใน Google Classroom ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย หากผู้เรียนยังไม่เข้าใจสามารถย้อนกลับมาดูใหม่ได้จนกว่าจะเข้าใจ ตามแนวคิดที่สำคัญว่า “เรียนที่บ้าน-ทำการบ้านที่โรงเรียน” (Jonathan, B., and Aaron, S., 2012) และยังได้ลงมือทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จริง ได้แก่ โครงงาน Game-based Learning โครงงานสร้างงานนำเสนอผ่านโปรแกรม Canva และโครงงานผลิตคลิปเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการสร้างสรรค์โครงงานดังกล่าว โดยนำเนื้อหาในรายวิชาความรู้พื้นฐานทางการศึกษาไปผนวกเข้าไปในโครงงานนั้นๆ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ อรุสา พรหมทา และสมชาย วงศา (2561) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับบทเรียนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ รายวิชาความเป็นครู พบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้ Google Classroom มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและสนใจในการเรียนได้ดี

6.3 จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้โดยการประเมินตนเองของนักศึกษาครูระดับบัณฑิตศึกษา ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จากการประเมินโครงงานที่เป็นนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้จำนวน 3 โครงงาน โดยผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญรวมจำนวน 2 คน หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาทุกคนมีสมรรถนะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 100 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.84 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาที่บ้านมาก่อนที่จะทำกิจกรรมในลักษณะของการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกันในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง แล้วจึงนำมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนด้วยเวลาที่มากขึ้น สอดคล้องกับ Bender, W. N. & Waller, L. (2011) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (PBL) เป็นการฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน และสอดคล้องกับ เมธารินทร์ สัจจะบริบูรณ์ (2561) ที่ได้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานในห้องเรียนกลับด้านแบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม พบว่า ผลการประเมินโครงงานของกลุ่มผู้เรียนหลังเรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีกลุ่มผู้เรียนมากกว่า 70% ของจำนวนกลุ่มผู้เรียนทั้งหมด มีผลการประเมินในแต่ละด้านอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป และยังสอดคล้องกับ ฉัษฐะพี โพธิ์ปิตกุล (2562) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของโครงงานโดยรวมอยู่ในระดับดี

6.4 จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง แบ่งเป็น 3 ด้าน พบว่า (1) ด้านเนื้อหา มีความสอดคล้องวัตถุประสงค์รายวิชาโดยเริ่มจากง่ายไปยาก เนื้อหามีความน่าสนใจ และเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนได้ใช้สื่อและเทคโนโลยี/นวัตกรรมในการสอนแบบใหม่ๆ มีความน่าสนใจมาสอน เช่น เกม โปรแกรม Canva แอปพลิเคชันต่างๆ การตัดต่อวิดีโอ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ใหม่ๆ และลงมือทำได้จริง และ (3) ด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก สามารถสร้างสื่อการสอนต่างๆ ได้ อีกทั้งสามารถนำทักษะด้านการสร้างนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ไปต่อยอดในการทำวิทยานิพนธ์ของตนเองได้ และประยุกต์ใช้ในสายอาชีพของตนเองได้โดยตรง ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าผู้สอนได้นำเทคโนโลยีเพื่อศึกษามาสอนและแนะนำให้ผู้เรียนใช้โปรแกรมต่างๆ ด้วยการลงมือทำ อาทิเช่น สร้างเกมเพื่อการเรียนรู้ สร้างงานนำเสนอจากโปรแกรม Canva และจัดทำคลิปความรู้ เป็นต้น จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นกิจกรรมโครงงานที่สนุก ทำง่าย และนำไปใช้ประโยชน์ในการเป็นครูได้จริง สอดคล้องกับ ศิริธัญญา จันทระชา, ไพศาล วรคา, สมสงวน ปัสสาโก และ พงษ์สวัสดิ์ พิมพ์ไสย (2564) ที่ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ Google Classroom เพื่อส่งเสริมการรู้คิดและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ Google Classroom โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับจุดเด่นของการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านคือความยืดหยุ่นของการเรียน โดยผู้เรียนสามารถเรียนจากสื่อการสอนที่จัดไว้เมื่อไหร่ ที่ไหน และกี่ครั้งตามความต้องการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ช้าสามารถศึกษาซ้ำๆ จนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ผู้สอนควรเตรียมคลิปวิดีโอการสอนและเลือกวิดีโอ/สารสนเทศให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่ต้องสอนในแต่ละครั้ง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการจัดทำคลิปวิดีโอและสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาจากคลิปวิดีโอ/สารสนเทศก่อนเข้าชั้นเรียน

7.1.2 การเตรียมความพร้อมทั้งผู้สอนและผู้เรียน ในด้านการใช้ Google Classroom เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงขั้นตอนการทำกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน และปฏิบัติได้ครบทุกขั้นตอน

7.1.3 สถานศึกษาควรมีความพร้อมด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Wi-Fi) เพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่น เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำงานเป็นทีม เป็นต้น

7.2.2 ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ทันสมัยและมีความหลากหลาย

8. เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ ยุค New Normal. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 19(2); 1-6.
- คณะกรรมการคุรุสภา. (2563). ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2563 .ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109ง (7 พฤษภาคม 2563). สืบค้นจาก <https://www.ksp.or.th/ksp2018/2018/11/1811/>.
- เจริญ ภูวจิตร. (2564). การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล. สืบค้นจาก <http://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/20210827.pdf>.
- ฉัฐระพี โพธิ์ปิตกุล. (2562). รูปแบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการ. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทวิมา ศิริศรีคม และสรุณี พงศ์โรจน์เผ่า. (2563). การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน. วารสารการแพทย์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 27(1); 136-146.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น, กรุงเทพฯ.
- พิมพ์พันธ์ เฉลยคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เมธา อึ้งทอง, ผดุงชัย ภูพัฒน์ และชิตพล มังคลากุล. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักวิชาชีวเคมี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 12(ฉบับพิเศษ); 82-92.
- เมธาวรินทร์ สัจจะบริบูรณ์. (2561). รูปแบบการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานในห้องเรียนกลับด้านแบบร่วมมือผ่านเครือข่ายสังคม. ปริญญาดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสถาการณ์การเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 1). มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, กรุงเทพฯ.
- ศิริณญา จันทร์ชา, ไพศาล วรคา, สมสงวน ปัสสาโก และพงษ์สวัสดิ์ พิมพ์ไสย. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยใช้ Google Classroom เพื่อส่งเสริมการรู้ดิจิทัลและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา, 5(1); 148-158.
- สุเม บิลโบ. (2562). การพัฒนาความสามารถทางไอซีทีและพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนาตนเองของนักศึกษาวิชาชีวเคมี ด้วยระบบของกระบวนการเรียนการสอนแบบผสมผสานในลักษณะห้องเรียนกลับด้าน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 9(1); 57-68
- อรรสา พรหมทา และสมชาย วงศา. (2561). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับบทเรียนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ รายวิชาความเป็นครู. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม, 8(3); 34-42.
- Bender, W. N. & Waller, L. (2011). *The Teaching Revolution*. Corwin, California.
- Jonathan, B., and Aaron, S. (2012). *Flip Your Classroom: Reach Every Student in Every Class Every Day*. International Society for Technology in Education, Washington, DC.

กลยุทธ์การจัดการฟาร์มสุกรให้เป็นธุรกิจที่ยั่งยืน

Strategies of Swine Farm Management to be Sustainable Business

กิตตินันท์ อัครนิธิยานนท์¹, อารีย์ นัยพินิจ²

Kittinan Akkharanithiyanon¹, Aree Naipinit²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master of Business Administration, Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

²Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: a.kittinan@kkumail.com

(Received: November 13, 2022; Revised: December 24, 2022; Accepted: January 4, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแบบกลยุทธ์การจัดการธุรกิจเพื่อความยั่งยืนในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาทางเลือกและการกำหนดกลยุทธ์ธุรกิจโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจฟาร์มสุกร วิเคราะห์สาเหตุของตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของธุรกิจ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยวิธีการวิจัยแบบวิจัยเชิงคุณภาพและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมารวมกันในช่วงขั้นตอนการแปลผลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทำให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น ผลการศึกษาพบว่า (1) กลยุทธ์ระดับองค์กรที่ส่งผลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ พบว่า บริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโต มีอยู่ทั้งสิ้น 71.4% ของกลุ่มตัวอย่าง มีบริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบคงที่คิดเป็น 28.6% ของกลุ่มตัวอย่าง กลยุทธ์ระดับองค์กรที่ส่งผลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าบริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโต ทั้ง 7 บริษัท ไม่มีบริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบคงที่ หรือบริษัทใดที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบหดตัว (2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่ส่งผลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ พบว่า บริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทั้ง 7 บริษัท , กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ มี 71.4% และกลยุทธ์ลดความเสียหายเปรียบสร้างความได้เปรียบ มี 85.71% ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม พบว่าบริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และกลยุทธ์ลดความเสียหายเปรียบสร้างความได้เปรียบ ทั้ง 7 บริษัท และ (3) กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการที่ส่งผลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พบว่า กลยุทธ์ทั้งหมดมีรายละเอียดของการกำหนดในแต่ละฟาร์มสุกรที่แตกต่างกัน แต่มีแนวทางในการกำหนดคล้ายกันโดยที่จะมีกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์ด้านสังคม และกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมทุกบริษัท

คำสำคัญ : ความยั่งยืนของธุรกิจ; กลยุทธ์ระดับองค์กร; กลยุทธ์ระดับธุรกิจ; กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ

Abstract

The aim of this study was to study a model of business management strategies for future sustainability. It aims to find alternatives and formulate business strategies by analyzing the internal and external environment. of the pig farming business Analyze the reasons for the indicators to come up with

a strategy that is appropriate for the business situation. Researchers use Survey research by qualitative research methods and combine data analysis results in the translation process to verify accuracy and to make the research results more complete. The results of the study found that (1) corporate strategy that had a positive effect on the sustainability of the economic pig farming business found that companies with a growth enterprise strategy There were a total of 71.4% of the sample. There were 28.6% of the sample companies using fixed enterprise strategies. Corporate strategy that positively affects the sustainability of the social and environmental pig farming business It was found that none of the seven companies that used a growth enterprise strategy had a fixed enterprise strategy. or any company with a shrinking corporate strategy (2) Business strategy that have a positive effect on the sustainability of the economic pig farming business It was found that 7 companies that use business-level strategies that are strategies to respond to economic changes Business unit tasks were 71.4%, and disadvantage reduction strategies were 85.71%. In social and environmental aspects, it was found that companies using business-level strategies that are economic change response strategies, operational situational strategies of the business unit and strategies to reduce disadvantages to create advantages for all 7 companies and (3) operational strategy that have a positive impact on the economic, social and environmental sustainability of the swine farming business. It is found that all strategies have different specifications for each swine farm. But there is a similar way of defining the economic strategy. social strategy and environmental strategies for all companies

Keywords: Business Sustainability; Corporate Strategy; Business Strategy; Operational Strategy

1. บทนำ

ในอดีตเกษตรกรในประเทศไทยมักเลี้ยงสุกรเป็นอาชีพเสริม อาหารที่ใช้เลี้ยงสุกรอาจเป็นเศษเหลือทางการเกษตร เช่น รำข้าว ปลายข้าว ซึ่งการเลี้ยงในลักษณะดังกล่าวอาจไม่จำเป็นต้องใช้ทุนในการเลี้ยงมาก แต่มีข้อเสียคือมีผลผลิตที่ต่ำและสุกรเติบโตช้า (จิตโสภณ และคณะ, 2555) แต่ในปัจจุบันการเลี้ยงสุกรในประเทศเป็นการเลี้ยงเชิงอุตสาหกรรมเกษตรเป็นการผลิตแบบครบวงจร มีการใช้ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยี เข้ามามีส่วนช่วยในการผลิตเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาด (บุญยัง, 2554) การจัดการฟาร์มสุกรให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีปัจจัยด้านกลยุทธ์เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จ สร้างผลประโยชน์ที่น่าพอใจ ตลอดจนการสร้าง ความยั่งยืนในธุรกิจ สุขภาพที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมขององค์กร

กลยุทธ์การจัดการเป็นส่วนสำคัญในการทำให้องค์กรสามารถเติบโตต่อไปได้ กลยุทธ์การจัดการประกอบด้วย กลยุทธ์ระดับองค์กร กลยุทธ์ระดับธุรกิจ และกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ฟาร์มสุกรเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่ต้องมีการกำหนด กลยุทธ์การจัดการเพื่อใช้ในการบริหารธุรกิจ และหากพูดถึงธุรกิจฟาร์มสุกรในประเทศไทยที่มีการดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานทุกบริษัทต่างกล่าวถึงกลยุทธ์การจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นจุดหมายที่สำคัญที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดที่ประสบความสำเร็จของธุรกิจ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงช่องว่างที่จะทำให้อุตสาหกรรมฟาร์มสุกรของผู้วิจัยเป็นผู้ถือครองส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งยังสามารถทำให้เกิดความยั่งยืนทางธุรกิจ และได้เกิดข้อสังเกต คือ 1) กลยุทธ์ระดับองค์กรในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจใน การดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร และ 3) กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลเชิง

บวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร ดังนั้น การวิจัยเรื่องกลยุทธ์ระดับองค์กรในการจัดการฟาร์มสุกรสู่ธุรกิจที่ยั่งยืน จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาตัวแบบกลยุทธ์การจัดการธุรกิจเพื่อความยั่งยืนในอนาคต และมีวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหาทางเลือกและการกำหนดกลยุทธ์ธุรกิจโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจฟาร์มสุกร รวมถึงวิเคราะห์สาเหตุของตัวชี้วัดเพื่อให้เกิดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของธุรกิจในแต่ละช่วงเวลา

การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ปรากฏอยู่ในบทความและวารสารด้านสิ่งแวดล้อมความหมายที่เผยแพร่โดยทั่วไป รวมถึงความหมายที่นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานได้นิยามขึ้น พบว่ามีความหลากหลายมิติแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์และบริบทของการศึกษา (The Stockholm Declaration, 1972) โดยถูกตีความออกเป็น 3 มิติประกอบด้วยความเสมอภาคของคนในสังคม ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น (Kates, Paris, & Leiserowitz, 2005) อีกทั้งงานวิจัยของ Labuschagne and Brent (2006) ได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนว่า เป็นการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Bansal (2005) ที่กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนคือเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมองค์กรควรดำเนินงานตามเสาหลัก 3 ประการ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยที่การศึกษาแนวความคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน มีมุมมองที่หลากหลายและถูกนำไปวิเคราะห์ผ่านหลายมิติตามแต่บริบทของมิตินั้น โดยในอดีตนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอการวัดผลการดำเนินงานของธุรกิจอย่างยั่งยืนในรูปแบบขององค์ประกอบมิติเดียว ยกตัวอย่างเช่น การวัดผลการดำเนินงานโดยเน้นที่ผลลัพธ์ทางการเงินซึ่งเป็นมุมมองในมิติด้านเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Porter and Linde, 1995a) โดยผู้นำองค์กรที่มีคุณภาพจะต้องก่อให้เกิดพลังภายในตนเองและแพร่กระจายพลังเหล่านี้ไปสู่ผู้อื่นให้สำเร็จ (กุหลาบ, 2562) ความสัมพันธ์ของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความสามารถในการทำกำไรในระยะยาวขององค์กร (Peteraf, 1993) ต่อมาพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ไม่เน้นการวัดผลการดำเนินงานของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนไปที่ผลลัพธ์ด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงมิติเดียว แต่ให้ความสำคัญกับมิติอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น การศึกษาผลกระทบความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรต่อการวัดมูลค่าโดยรวมขององค์กรและผลผลิตภัณฑ์ขององค์กร (Brown and Dacin, 1997) การดำเนินกิจกรรมขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Standing, Jackson, Chen, Boudreau, & Watson, 2008)

Baumgartner & Ebner (2010) ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างของการพัฒนารูปแบบเฉพาะสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการนำไปเป็นแนวปฏิบัติและช่วยให้องค์กรต่าง ๆ นำข้อมูลไปใช้ในการตรวจสอบกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนให้มีความเหมาะสม เช่น กลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อความยั่งยืนขององค์กรคือจะต้องมีช่องทางการสั่งซื้อที่หลากหลายให้รับรู้โดยง่ายและน่าสนใจ (อารีย์ และคณะ, 2561)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางเลือกและกลยุทธ์การจัดการของธุรกิจฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืนเพื่อให้สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจฟาร์มสุกรภายในประเทศ

3. ขอบเขตการวิจัย

บริษัทที่ทำธุรกิจฟาร์มสุกรครบวงจรในระบบปิด มีการทำธุรกิจเป็นเวลา 50 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน ได้แก่

- ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหาร บริษัท ก, บริษัท ข, บริษัท ค. และ บริษัท ง. จำนวน 4 คน
- ตัวแทนฝ่ายกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ขององค์กร บริษัท ก, บริษัท ข, บริษัท ค. และ บริษัท ง จำนวน 4 คน

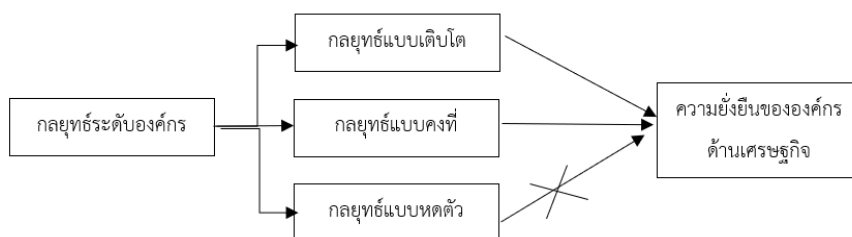
- ตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายผลิต บริษัท ก, บริษัท ข, บริษัท ค และ บริษัท ง จำนวน 4 คน
- บริษัทที่ทำธุรกิจฟาร์มสุกรครบวงจรในระบบปิด มีการทำธุรกิจเป็นเวลา 20 ปีขึ้นไปแต่ไม่ถึง 50 ปี ได้แก่
- ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหาร บริษัท จ, บริษัท ฉ และ บริษัท ช จำนวน 3 คน
- ตัวแทนฝ่ายกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ขององค์กร บริษัท จ, บริษัท ฉ และ บริษัท ช จำนวน 3 คน
- ตัวแทนผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายผลิต บริษัท จ, บริษัท ฉ และ บริษัท ช จำนวน 3 คน

4. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยวิธีการวิจัยแบบวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depth Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้วิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลัก และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมารวมกัน ในขั้นตอนการแปลผลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและทำให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Content Comparison Analysis) (Leech & Onwuegbuzie, 2009) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทางเลือกและกลยุทธ์ของธุรกิจฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน ที่สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจฟาร์มสุกรภายในประเทศเนื่องจากในปัจจุบันฟาร์มสุกรที่ยังไม่ได้รับมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์กำหนดมีจำนวนมาก การจะทำธุรกิจที่ยั่งยืนได้นั้นจะต้องศึกษาธุรกิจที่สามารถอยู่ร่วมกับสังคม รัฐ ประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเคารพในกฎหมาย มีความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรและไม่กระทบสิ่งแวดล้อม

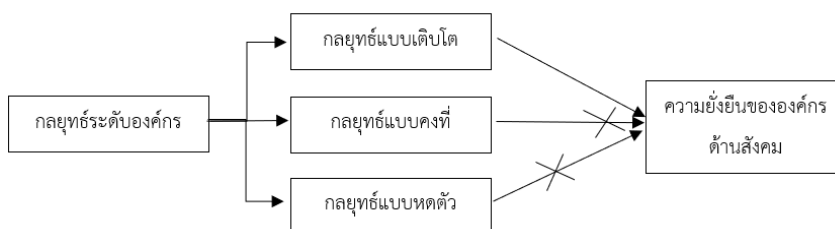
5. ผลการวิจัย

5.1 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ มีกลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโต และแบบคงที่ในการดำเนินธุรกิจ โดย 71.4% กล่าวว่าใช้กลยุทธ์แบบเติบโตมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร ในขณะที่เดียวกัน 28.6% กล่าวว่าใช้กลยุทธ์แบบคงที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร โดยที่ทั้ง 2 บริษัทได้ให้เหตุผลการเลือกกลยุทธ์แบบคงที่ว่าในทิศทางเดียวกันว่า กลยุทธ์แบบคงที่ของบริษัททำให้บริษัทลดรายจ่ายส่วนเกินทำให้มีกำไรมากยิ่งขึ้นอีกทั้งการดำเนินธุรกิจของทั้ง 2 บริษัทนั้นต้องมีความระมัดระวังเพื่อให้เกิดความยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์แบบคงที่ และไม่มีบริษัทใดที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบหดตัว จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์แบบเติบโต และกลยุทธ์แบบคงที่มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ

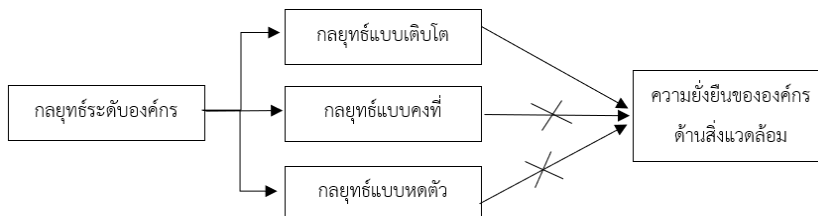
ภาพที่ 1 กลยุทธ์ระดับองค์กรในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านเศรษฐกิจเชิงบวกยกเว้น กลยุทธ์แบบหดตัว

5.2 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคม มีกลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตในการดำเนินธุรกิจ ทุกบริษัทกลุ่มตัวอย่าง กล่าวว่าใช้กลยุทธ์แบบเติบโตมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร โดยที่ไม่มีบริษัทใดที่ใช้กลยุทธ์แบบคงที่และกลยุทธ์ระดับองค์กรแบบหดตัว จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์แบบมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคม

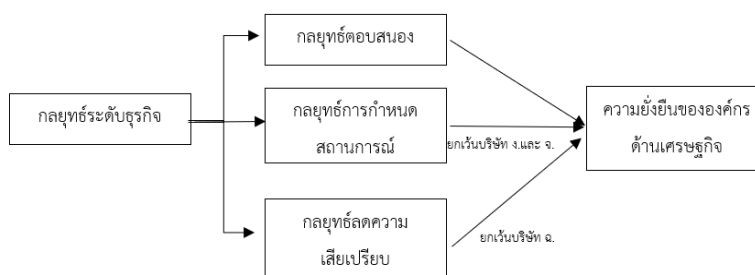
ภาพที่ 2 กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตในการดำเนินธุรกิจมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านสังคมเชิงบวก

5.3 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสิ่งแวดล้อม มีกลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตในการดำเนินธุรกิจ ทุกบริษัทกลุ่มตัวอย่าง กล่าวว่าใช้กลยุทธ์แบบเติบโตมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกร โดยที่ไม่มีบริษัทใดที่ใช้กลยุทธ์แบบคงที่และกลยุทธ์ระดับองค์กรแบบหดตัว จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์แบบเติบโตมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสิ่งแวดล้อม

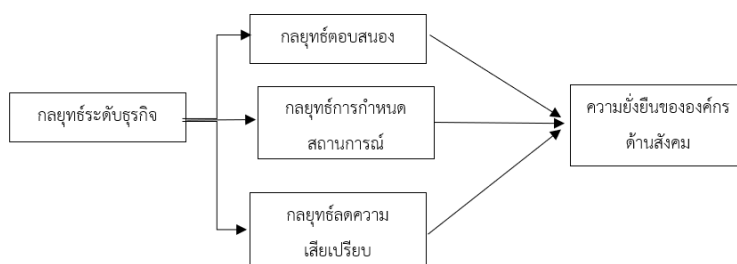
ภาพที่ 3 กลยุทธ์ระดับองค์กรแบบเติบโตในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวก

5.4 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ มีกลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทั้ง 7 บริษัท, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ มี 5 บริษัท (ยกเว้นบริษัท ง. และบริษัท จ.) และกลยุทธ์ลดความเสียหายเปรียบสร้างรายได้เปรียบ มี 6 บริษัท (ยกเว้นบริษัท ฉ.) จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์ระดับธุรกิจมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามบริษัท ง. และบริษัท จ. ที่ไม่ใช้กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยนั้น บริษัททั้ง 2 ให้เหตุผลถึงความล้มเหลวของการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน กล่าวคือทุกหน่วยธุรกิจต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจึงไม่กำหนดสถานะที่ตายตัว แต่การไม่กำหนดกลยุทธ์เรื่องดังกล่าวไม่ได้ส่งผลให้เกิดความไม่ยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจแต่อย่างใด อีกทั้ง บริษัท ฉ. ที่ไม่มีการกำหนดกลยุทธ์การลดความเสียหายเปรียบสร้างรายได้เปรียบ ตัวแทนให้เหตุผลว่า บริษัทมีเอกลักษณ์ทางการบริหารเป็นของตัวเองไม่มีความจำเป็นต้องได้เปรียบกับคู่แข่ง กล่าวคือ วางหน่วยธุรกิจให้มีลักษณะเฉพาะตัวสามารถดำเนินธุรกิจอยู่ได้โดยไม่เปรียบเทียบกับบริษัทอื่น โดยยืนยันว่าการไม่กำหนดกลยุทธ์เรื่องดังกล่าวไม่ได้ส่งผลให้เกิดความไม่ยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจแต่อย่างใด

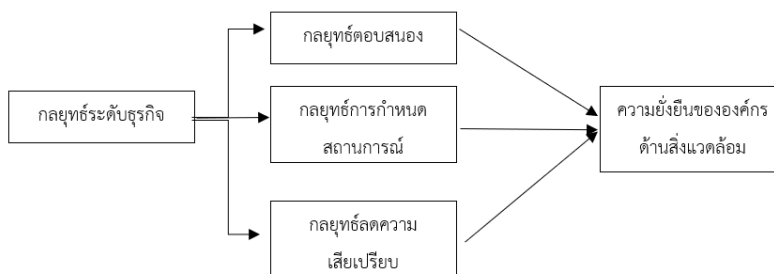
ภาพที่ 4 กลยุทธ์ระดับธุรกิจในการดำเนินธุรกิจมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านเศรษฐกิจเชิงบวก

5.5 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคม บริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และกลยุทธ์ลดความเสียเปรียบสร้างความได้เปรียบ ทั้ง 7 บริษัท จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์ระดับธุรกิจมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคม

ภาพที่ 5 กลยุทธ์ระดับธุรกิจในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านสังคมเชิงบวก

5.6 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงภายในอุตสาหกรรม, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และ กลยุทธ์การลดความเสียเปรียบและสร้างความได้เปรียบในหน่วยธุรกิจ ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อม

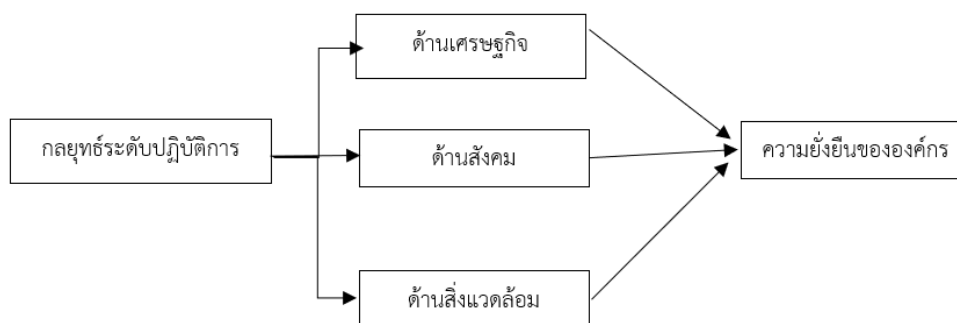

ภาพที่ 6 กลยุทธ์ระดับธุรกิจในการดำเนินธุรกิจมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวก

5.7 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ มีกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ทั้ง 7 บริษัท จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์ระดับปฏิบัติการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ

5.8 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ มีกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ทั้ง 7 บริษัท จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์ระดับปฏิบัติการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคม

5.9 ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ มีกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการ ทั้ง 7 บริษัท จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่ากลยุทธ์ระดับปฏิบัติการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 7 กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจ มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนขององค์กรในเชิงบวก

6. อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางเลือกและกลยุทธ์การจัดการของธุรกิจฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืนเพื่อให้สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับธุรกิจฟาร์มสุกรภายในประเทศ ผู้วิจัยได้สรุปข้อค้นพบดังนี้

1. กลยุทธ์ระดับองค์กรที่ใช้ในการจัดการฟาร์มสุกรในฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน ประกอบไปด้วย กลยุทธ์การเติบโต และกลยุทธ์แบบคงที่ โดยในกลยุทธ์ทั้ง 2 มีรายละเอียดของการกำหนดในแต่ละฟาร์มสุกรที่แตกต่างกัน แต่มีแนวทางในการกำหนดคล้ายกันโดยที่จะมีกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์ด้านสังคม และกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมทุกบริษัท โดยมีตัวอย่างการกำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ

- การใช้กลยุทธ์ที่เกี่ยวกับการเติบโตด้วยการเพิ่มยอดขาย
- การขยายเข้าไปสู่ธุรกิจใหม่ในตลาดใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการขยายเข้าไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับการเติบโตของธุรกิจ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในห่วงโซ่แห่งคุณค่า ห่วงโซ่อุปทาน และที่เป็นการขยายเข้าไปสู่ธุรกิจที่ไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเดิม

- ดำเนินการทางธุรกิจต่อไปแต่ดำเนินการด้วยความระมัดระวัง
- ลดต้นทุน โดยผลิตให้ทุนต่อหน่วยการผลิตลดลง

1.2 ด้านสังคม

- การสร้างสังคมการทำงานที่น่าอยู่ให้กับพนักงาน
- การเติบโตด้วยการขยายไปสู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเป็นกิจการที่ส่งผลให้ธุรกิจเติบโตโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม

1.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

- การใช้วัตถุดิบที่ไม่มีผลต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีการยืนยันว่าไม่มี การทำลายสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ซึ่งสอดคล้องกับ Chow and Chen (2012) ได้วางหลักไว้ว่า 3 มิติที่มีความสัมพันธ์กันประกอบด้วยมิติ ด้านการพัฒนาสังคมมิติด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและมิติด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรต้องระบุและกำหนดแนวทาง ปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุ เป้าหมายการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

โดยผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นกลยุทธ์ระดับองค์กรในการดำเนินธุรกิจให้มีความยั่งยืนคือ กลยุทธ์การ เติบโต และกลยุทธ์แบบคงที่ โดยธุรกิจฟาร์มสุกรที่จะใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของฟาร์ม สุกรตนเองก่อนจึงจะสามารถกำหนดกลยุทธ์การเติบโตและกลยุทธ์แบบคงที่ได้อย่างเหมาะสมและเป็นฟาร์มสุกรที่มีความ ยั่งยืน

2. กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่ใช้ในการจัดการฟาร์มสุกรในฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน ประกอบไปด้วย กลยุทธ์การ ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และกลยุทธ์ลดความ เสี่ยงเปรียบสร้างความได้เปรียบ โดยในกลยุทธ์ทั้ง 3 มีรายละเอียดของการกำหนดในแต่ละฟาร์มสุกรที่แตกต่างกัน ความยั่งยืน ของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจนั้น มีกลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทั้ง 7 บริษัท, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ มี 5 บริษัท (ยกเว้นบริษัท ง. และบริษัท จ.) และกลยุทธ์ลด ความเสี่ยงเปรียบสร้างความได้เปรียบ มี 6 บริษัท (ยกเว้นบริษัท ฉ.) ในขณะที่ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรด้านสังคมและ ด้านสิ่งแวดล้อมนั้น บริษัทที่มีการใช้กลยุทธ์ระดับธุรกิจที่เป็นกลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางสังคม, กลยุทธ์การ กำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และกลยุทธ์ลดความเสี่ยงเปรียบสร้างความได้เปรียบ ทั้ง 7 บริษัท โดยทั้งหมด นำไปสู่ความยั่งยืนของธุรกิจฟาร์มสุกรของกลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของ Labuschagne and Brent (2006) ได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินธุรกิจ อย่างยั่งยืนว่า เป็นการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

โดยผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นกลยุทธ์ระดับธุรกิจในการดำเนินธุรกิจให้มีความยั่งยืน คือ กลยุทธ์การตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ, กลยุทธ์การกำหนดสถานการณ์ดำเนินงานของหน่วยธุรกิจ และกล ยุทธ์ลดความเสี่ยงเปรียบสร้างความได้เปรียบ โดยธุรกิจฟาร์มสุกรที่จะใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทาง ธุรกิจของแต่ละหน่วยธุรกิจ ได้แก่ หน่วยอาหารสัตว์ หน่วยผลิตสัตว์ และหน่วยอาหาร จึงจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ระดับ ธุรกิจธุรกิจได้อย่างเหมาะสมและเป็นฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน

3. กลยุทธ์ระดับปฏิบัติการที่ใช้ในการจัดการฟาร์มสุกรในฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน เป็นกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ ในแต่ละส่วนการปฏิบัติงานของบริษัท โดยในกลยุทธ์ทั้งหมดมีรายละเอียดของการกำหนดในแต่ละฟาร์มสุกรที่แตกต่างกัน แต่ มีแนวทางในการกำหนดคล้ายกันโดยที่จะมีกลยุทธ์ด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์ด้านสังคม และกลยุทธ์ด้านสิ่งแวดล้อมทุกบริษัท โดย มีตัวอย่างการกำหนดกลยุทธ์ ดังนี้

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

- การใช้เส้นทางการเดินทางที่ใกล้และปลอดภัยที่สุด เพื่อลดต้นทุน แต่ต้องไม่กระทบชุมชน
- การผลิตสินค้าด้วยมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์กำหนดเพื่อให้เกิดการยอมรับสินค้า
- การใช้บุคลากรให้ถูกกับงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนของหน้าที่ ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น

- ความโปร่งใสทางบัญชีส่งผลให้ผู้ถือหุ้นสามารถกำหนดกรอบการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- การป้องกันโรคมืดมัวที่น้อยกว่าการแก้ไขปัญหา

3.2 ด้านสังคม

- การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมชุมชนส่งผลให้พนักงานตระหนักถึงการอยู่ร่วมกับสังคม
- การอบรมเพื่อให้พนักงานมีทักษะในการอยู่ร่วมกันกับสังคมการปฏิบัติงานและสังคมอื่นได้
- การสร้างความเชื่อมั่นด้วยการมอบหมายหน้าที่ให้พนักงานตัดสินใจในการทำงาน

3.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

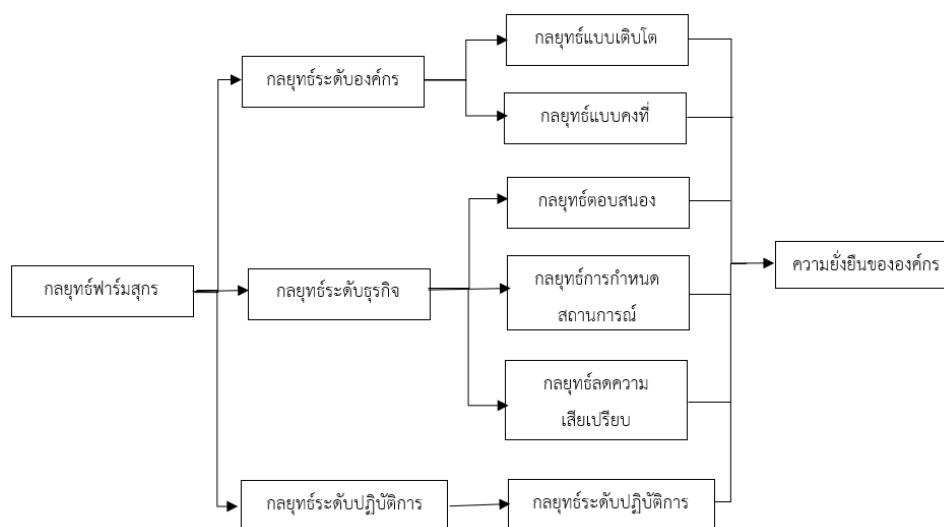
- การมีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมสามารถล้อมกรอบแนวปฏิบัติ และสร้างมาตรฐานการดูแลสิ่งแวดล้อม
- การสร้างความร่วมมือกับชุมชนส่งผลให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

สอดคล้องกับ Bansal (2005) ที่กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนคือเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมองค์กรควรดำเนินงานตามเสาหลัก 3 ประการ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นกลยุทธ์ระดับปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจให้มีความยั่งยืน ธุรกิจฟาร์มสุกรที่จะใช้กลยุทธ์ดังกล่าวจะต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจของแต่ละหน่วยการปฏิบัติงาน จึงจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจได้อย่างเหมาะสมและเป็นฟาร์มสุกรที่มีความยั่งยืน

ซึ่งผลทั้งหมดที่ได้จากการศึกษา สอดคล้องกับ Labuschagne and Brent (2006) ที่ได้กล่าวถึงความหมายของการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนว่าเป็นการดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน รวมทั้งสอดคล้องกับนิยามของ Bansal (2005) ที่กล่าวว่า การดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนคือเมื่อมีการดำเนินกิจกรรมองค์กรควรดำเนินงานตามเสาหลัก 3 ประการ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน โดยที่การศึกษาแนวความคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน มีมุมมองที่หลากหลายและถูกนำไปวิเคราะห์ผ่านหลายมิติตามแต่บริบทของมิตินั้น

7. สรุป

การศึกษานี้ทำให้เห็นถึงอิทธิพลของกลยุทธ์ที่ส่งผลในเชิงบวกให้เกิดความยั่งยืนของฟาร์มสุกร ทั้ง 3 ด้าน คือ ความยั่งยืนของฟาร์มสุกรด้านเศรษฐกิจ ความยั่งยืนของฟาร์มสุกรด้านสังคม และความยั่งยืนของฟาร์มสุกรด้านสิ่งแวดล้อม และได้รูปแบบการกำหนดกลยุทธ์เพื่อบูมสู่การเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 8 ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจฟาร์มสุกร ผู้บริหาร ผู้ประกอบการที่สนใจสามารถนำกลยุทธ์และรูปแบบของกลยุทธ์ทั้ง 3 ระดับ มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดแนวทางให้องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจด้วยกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจฟาร์มสุกรมีความยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหา ปรับปรุงธุรกิจ และพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจให้ก้าวหน้าบริษัทที่มีความยั่งยืนในธุรกิจฟาร์มสุกรต่อไปได้ หากธุรกิจจะต้องหาความอยู่รอดในสภาวะโรคระบาดในสุกรและการแข่งขันในธุรกิจสุกรอย่างรุนแรงจำเป็นจะต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ต้องปรับปรุงประสิทธิภาพในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถเผชิญกับสภาวะที่แตกต่างกันได้ และสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 8 รูปแบบการกำหนดกลยุทธ์เพื่่มุ่งสู่การเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน

8. เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ ปุริสาร. (2562). ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 ของ “คุณหมอแมกไซไซ”. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 9(2); 136-141.
- จิตโสภณ บุญประเสริฐ และคณะ. (2555). สภาพการเลี้ยงสุกรของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสุกรขุนจ้างเลี้ยง บริษัทเบทาโกร เกษตรอุตสาหกรรมจำกัด สำนักงานพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญยัง สรวงท่าไม้. (2554). การศึกษาโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิต และแนวโน้มความเป็นไปได้ในการพัฒนาโครงการกลไกพัฒนาที่สะอาดสำหรับผู้เลี้ยงสุกรรายกลางและรายเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารีย์ นัยพินิจ, วิไลลักษณ์ ฉัตรชัยพลรัตน์, อนุตรา โกสาเสนา, ณัฐทิชา ชื่นปรีชา, ธัญญาศิริ นาควรินทร์ และ ณภัทร อิทสมบัติ. (2561). แผนพัฒนาการส่งเสริมและสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดน้ำหนัก V Plus By V Nat. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(พิเศษ), เดือนตุลาคม; 40-46.
- Bansal, P. (2005). Evolving sustainably: A longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic Management Journal*, 26(3); 197-218.
- Baumgartner, R. J, & Ebner, D. (2010). Corporate sustainability strategies: Sustainability profiles and maturity levels. *Sustainable Development*, 18(2); 76-89.
- Brown, T. J, & Dacin, P. A. (1997). The company and the product: corporate associations and consumer product responses. *Journal of Marketing*, 61(1); 68-84.
- Kates, R. W, Paris, T. M, & Leiserowitz, A. A. (2005). What is sustainable. *Environment: Science and Policy For Sustainable Development*, 47(3); 8-21.
- Labuschagne, C, & Brent, A. C. (2006). Social indicators for sustainable project and technology life cycle management in the process industry. *Internation Journal of Life-Cycle Assessment*, 11(1); 3-15.

- Peteraf, M. A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: A resource-based view. **Strategic Management Journal**, 14(November 1992); 179-191.
- Porter, M. E, & Linde, C. (1995a). Green and competitive: Ending the stalemate green and competitive. **Harvard Business Review**, 73; 120-134.
- Standing, C, Jackson, P, Chen, A. J. w, Boudreau, M. C, & Watson, R. T. (2008). Information systems and ecological sustainability. **Journal of System and Information Technology**, 10(3); 186-201.
- The Stockholm Declaration. (1972). **Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment**. Retrieved January 10, 2022, from <http://docenti.unimc.it/kittinan.akhara/teaching/>.

กรอบแนวคิดการศึกษาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความสุข ของลูกค้าในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

A Conceptual Framework of E-Service Quality affecting Perceived Value and Customer Delight in E-Commerce Business

ณภัทรชา ปราชญ์ภานุชาติ¹, ขวัญฤดี พรชัยพิพัฒน์², วิตติกา ทางชัน³

Napatcha Pahtchayapathchayapnuchat¹, Khwanruedee Ponchaitiwat², Wittika Thangchan³

¹นักศึกษาปริญญาเอก คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{2,3}อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Ph.D. Student in Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

^{2,3}Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: napatcha.pathchaya@kkumail.com

(Received: November 13, 2022; Revised: January 12, 2023; Accepted: January 14, 2023)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรม การวิเคราะห์เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า การวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-SQUAL) ประกอบไปด้วย 7 มิติ คือ 1) ด้านประสิทธิภาพของการใช้งาน 2) ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย 3) ด้านความเป็นส่วนตัว 4) ด้านความพร้อมของระบบ และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขาย ประกอบไปด้วย 5) ด้านการตอบสนองลูกค้า 6) ด้านการชดเชยลูกค้าเมื่อเกิดความเสียหาย 7) ด้านการติดต่อ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า ข้อเสนอที่ได้จากการศึกษาผู้ประกอบการหรือองค์กรสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยอย่างยั่งยืนอันเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จของธุรกิจ

คำสำคัญ : คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์, การรับรู้คุณค่า, ความสุขของลูกค้า, การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

Abstract

This article aims to synthesize the e-service quality by using a literature review, searching academic papers, and document analysis. The results revealed that e-service quality consists of 7 dimensions: The E-S-QUAL scale 1) efficiency 2) fulfillment 3) privacy 4) system availability and E-RecS-QUAL consist of 5) responsiveness 6) compensation 7) contact. Moreover, found that the e-service quality effects on the perceived value and customer delight. The finding from the studies can be used as a model for e-commerce businesses in formulating strategies in order to gain competitive advantages and develop efficient customer services that are in accordance with the needs of consumers, which is a factor to contributing the success of e-commerce businesses in Thailand.

Keywords: E-Service Quality, Perceived Value, Customer Delight, E-Commerce

1. บทนำ

ในกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กลยุทธ์ด้านการบริการถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ในทางการตลาด เนื่องจากการบริการทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นแตกต่างจากการขายแบบดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ไม่มีองค์ประกอบที่ลูกค้าสามารถจับต้องได้ ปราศจากคำแนะนำจากผู้ให้บริการซึ่งลูกค้าจะเป็นผู้บริการตนเอง ดังนั้นคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์จึงถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการแข่งขัน (Kim & Kim, 2020) คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์คือการประเมินวัดระดับจากมุมมองของลูกค้าเกี่ยวกับการบริการทั้งหมดที่ได้รับจากผู้ให้บริการผ่านเว็บไซต์ ลูกค้าคาดหวังการบริการที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้า (Alzoubi et al., 2019; Demir et al., 2020) หากลูกค้าได้รับการบริการที่ไม่มีคุณภาพ ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง หรือได้รับประสบการณ์ในแง่ลบเพียงครั้งเดียวหรือมากกว่าหนึ่งครั้ง อาจสร้างความเสียหายและส่งผลเสียต่อองค์กรได้ เช่น เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบลงในสื่อโซเชียล ลูกค้าย้ายไปใช้บริการของคู่แข่ง ดังนั้นธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูง ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวไม่ได้มีเพียงแต่คุณภาพของเว็บไซต์เท่านั้น แต่รวมถึงคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (Lee & Lin, 2005) ดังนั้นผู้ประกอบการหรือองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และพัฒนาการบริการ (Zembyte, 2015) ตั้งแต่เริ่มต้นให้บริการไปจนถึงการบริการหลังการขาย เพื่อให้ลูกค้าเกิดการรับรู้ถึงคุณค่า หากลูกค้าเกิดความประทับใจ รู้สึกมีความสุขหลังได้รับการบริการที่มีคุณภาพและเหนือเกินกว่าที่ลูกค้าคาดหวังไว้ องค์กรหรือเว็บไซต์จะยังมีคุณค่าในสายตาของลูกค้า นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและยั่งยืนระหว่างองค์กรและลูกค้า เพิ่มโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำและนำไปสู่ความจงรักภักดีของลูกค้า (Zeithaml, Parasuraman, & Malhotra, 2000)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อความสุขของลูกค้าในประเทศไทยยังได้รับความสนใจไม่มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์โดยการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องมือในการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความสัมพันธ์ของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า และเสนอกรอบแนวคิดการศึกษาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผลจากการศึกษานี้จะช่วยเป็นประโยชน์ในด้านฐานข้อมูลทางวิชาการ อีกทั้งผู้ประกอบการหรือองค์กรสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการบริการอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม และประยุกต์ใช้ในการสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2. วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์วรรณกรรม บทความวิชาการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า และเสนอกรอบแนวคิดการศึกษาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

3. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยอ้างอิงจากงานวิจัยของ Parasuraman et al. (2005) การวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-Service Quality Model) เป็นหลัก โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมประเภทบทความวิชาการ การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ตอบรับโดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น อาทิ Emerald, ScienceDirect, Business

Source Ultimate เป็นต้น รวมถึงจากฐานข้อมูลบทความวิจัยของ Google Scholar บทความในวารสารวิชาการ โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาข้อมูล ได้แก่ คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ การรับรู้คุณค่า และความสุขของลูกค้า

4. คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service Quality)

คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัล (Taherdoost, 2018) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า เนื่องจากคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดการตัดสินใจการใช้บริการและความพึงพอใจของลูกค้า (David, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Daryanti & Shihab (2019) ได้กล่าวว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์คือวิธีการประเมินของลูกค้าที่ครอบคลุมถึงคุณภาพและผลประโยชน์ที่จะได้รับการใช้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต หากระดับของผู้ให้บริการอิเล็กทรอนิกส์สามารถบรรลุความคาดหวังของลูกค้าได้ ไม่เพียงแต่ดึงดูดความสนใจของลูกค้าได้เพียงเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้องค์กรสามารถรักษาลูกค้าไว้ได้ในระยะยาว ซึ่งผู้ให้บริการควรให้ใส่ใจในทุกขั้นตอนของการให้บริการ ตั้งแต่เริ่มต้นให้บริการไปจนถึงการมีคุณภาพการบริการหลังการขายที่ดี (Santos, 2003)

ทั้งนี้ มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ไว้หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจการบริการอิเล็กทรอนิกส์และเพื่อให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด ตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คำนิยามคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อนักวิจัย	คำนิยาม
Santos (2003)	คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ ระดับประเมินโดยรวมของผู้บริโภคและตัดสินความเป็นเลิศของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในตลาดออนไลน์
Parasuraman et al. (2005)	คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์เป็นการวัดความสามารถของเว็บไซต์ในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า ไม่เพียงแค่วัดในระหว่างการซื้อขายเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกระบวนการหลังจากซื้อ
Wu (2016)	คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ ความต่อเนื่องหรือการพัฒนาคุณภาพการบริการจากวิธีการดั้งเดิมไปจนถึงการบริการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ คุณภาพการบริการเป็นกำลังหลักที่สามารถขับเคลื่อนความยั่งยืนทางธุรกิจและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน
Daryanti & Shihab (2019)	คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ วิธีการประเมินของลูกค้าที่ครอบคลุมตั้งแต่ประโยชน์และคุณภาพการบริการที่ได้รับจากเว็บไซต์ และยังเป็นขอบเขตความสามารถของเว็บไซต์ในการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
Asher (2019)	คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ เกณฑ์มาตรฐานสำหรับเว็บไซต์ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการจัดซื้อ ส่งมอบผลิตภัณฑ์ และการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมในบริบทของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ Parasuraman et al. (2005) ในการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-SQUAL (Electronic-Service Quality Model) เนื่องจากเป็นมาตรวัดในบริบทธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตรงตามบริบทที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือการวัดคุณภาพการบริการที่ประยุกต์ใช้ใหม่จากการวัดคุณภาพการบริการแบบดั้งเดิม (SERVQUAL) เพื่อให้เข้ากับบริบทของเทคโนโลยีที่ใช้อิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนสำคัญในการให้บริการ โดยมาตรวัด E-SQUAL จะทำการประเมิน

ตั้งแต่การวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ไปจนถึงการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขาย ประกอบไปด้วยทั้งหมด 7 องค์ประกอบ โดยแบ่งเครื่องมือการวัดเป็น 2 ชุด

ชุดแรก คือ E-S-QUAL ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่วัดเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ประกอบไปด้วย 1) ด้านประสิทธิภาพของการใช้งาน (Efficiency) ความง่ายในการใช้งาน มีประสิทธิภาพที่สามารถทำให้ผู้ใช้งานได้รับการบริการที่รวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล 2) ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย (Fulfillment) ความสามารถในการทำงานในการรับคำสั่งและส่งข้อมูลให้ผู้ให้บริการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ได้ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้ให้บริการต้องการ 3) ด้านความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความสามารถในการรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการได้อย่างปลอดภัยและการปกป้องข้อมูลพฤติกรรมการใช้งานของลูกค้า 4) ด้านความพร้อมของระบบ (System Availability) ความเสถียรและความพร้อมของระบบที่สามารถตอบสนองผู้ใช้งานได้ตลอดเวลาที่ต้องการ

ชุดที่สอง ได้แก่ E-RecS-QUAL คือ การวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขาย ประกอบไปด้วย 1) ด้านการตอบสนองลูกค้า (Responsiveness) การตอบสนองต่อปัญหาในระหว่างการใช้บริการและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็วให้กับผู้ให้บริการ 2) ด้านการชดเชยลูกค้าเมื่อเกิดความเสียหาย (Compensation) ความสามารถในการหาสิ่งทดแทนให้กับผู้ให้บริการเมื่อเกิดความผิดพลาด 3) ด้านการติดต่อ (Contact) หลังการขาย ความสามารถในการตอบสนองและแก้ปัญหาให้กับผู้ใช้งาน โดยมีช่องทางการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ผู้ให้บริการได้ปรึกษาหรือสอบถามเกี่ยวกับการให้บริการ (Parasuraman et al., 2005) ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวในข้างต้นถือเป็นพื้นฐานในการประเมินของลูกค้าโดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการบริการที่คาดหวังกับการบริการที่ได้รับจริงจากผู้ให้บริการเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าของลูกค้า

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเครื่องมือการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ สามารถสรุปเป็นชุดตารางการศึกษาคำประกอบในการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของนักวิจัยต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 มาตรฐานวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์

อ้างอิง	มิติ	บริบท
Yoo & Donthu (2001)	ความง่ายต่อการใช้งาน, การออกแบบ, ความรวดเร็ว, ความปลอดภัย	เว็บไซต์
Santos (2003)	ความง่ายต่อการใช้งาน, ลักษณะของเว็บไซต์, ความเชื่อมโยง, โครงสร้าง, ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา, ประสิทธิภาพ, การสนับสนุน, การสื่อสาร, ความปลอดภัย, สิ่งจูงใจ	พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
Parasuraman et al. (2005)	ประสิทธิภาพของการใช้งาน, การบรรลุเป้าหมาย, ความเป็นส่วนตัว, ความพร้อมของระบบ, การตอบสนองลูกค้า, การชดเชยลูกค้าเมื่อเกิดความเสียหาย, การติดต่อ	พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
Bauer et al. (2006)	ฟังก์ชัน/การออกแบบ, ความยืดหยุ่น, กระบวนการ, ความน่าเชื่อถือ, การตอบสนองลูกค้า	การค้าปลีกอิเล็กทรอนิกส์
Cristobal et al. (2007)	การออกแบบเว็บไซต์, การบริการลูกค้า, การรับประกัน, การจัดการคำสั่ง	พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
Ho & Lin (2010)	การบริการลูกค้า, การออกแบบเว็บไซต์, การรับประกัน, ข้อมูลส่วนบุคคล, การจัดสรรข้อมูล	อินเทอร์เน็ตแบงก์กิ้ง
Zemblyte (2015)	การชดเชย, การตอบสนอง, การทำตามข้อตกลง การดำเนินงานเว็บไซต์, ความน่าเชื่อถือ	เว็บไซต์

ตารางที่ 2 มาตรฐานคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ (ต่อ)

อ้างอิง	มิติ	บริบท
Kim & Kim (2020)	การค้นหา การจ่ายเงิน บริษัทและความน่าเชื่อถือ ลักษณะ การนำเสนอสินค้า การออกแบบเว็บไซต์ ความบันเทิง	เว็บไซต์
Rajaobelina et al. (2022)	การเข้าถึงได้ง่าย, การบริการและสนับสนุนลูกค้า, ความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว, การออกแบบ	การสนทนาออนไลน์

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ การวัดระดับความสามารถของร้านค้าออนไลน์ในด้านการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าอย่างสม่ำเสมอและมอบประสบการณ์ที่ยอดเยียมให้แก่ลูกค้าในระหว่างที่ใช้บริการ ซึ่งลูกค้าจะทำการประเมินคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่เริ่มรับบริการไปจนถึงการบริการหลังการขาย ผ่าน 7 องค์ประกอบของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-SQUAL (Electronic-Service Quality Model) คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ลูกค้าเกิดการรับรู้คุณค่า ซึ่งการรับรู้คุณค่ายังส่งผลให้เกิดความสุขของลูกค้าจากการใช้บริการและสร้างความภักดีของลูกค้าได้ในอนาคต

5. การรับรู้คุณค่า (Perceived Value)

การบริการที่มีคุณภาพจะได้รับการประเมินคุณค่าจากลูกค้า เมื่อองค์กรสามารถมอบประสบการณ์ที่ดีและมีคุณภาพจะส่งผลให้ลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าของเว็บไซต์ที่ให้บริการ โดยการเปรียบเทียบระหว่างอรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับ อีกทั้งการรับรู้คุณค่ายังสามารถนำมาซึ่งความสุขของลูกค้าและการยินดีต่อการซื้อซ้ำได้ (Tadeja, 2008) จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่า Surya & Saragih (2020) พบว่า การวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขายมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจของลูกค้า อีกทั้งยังพบว่าการรับรู้คุณค่าสามารถส่งผลทั้งในทางตรงและทางอ้อมเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการแอปพลิเคชัน Tokopedia ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Putrianti & Samuel (2018) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่า ลูกค้ารับรู้ถึงคุณค่าหลังการใช้งานแอปพลิเคชันการส่งของออนไลน์ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้ เช่น ได้รับการบริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และมีการตอบกลับที่รวดเร็วจากแอปพลิเคชัน ซึ่งลูกค้ารู้สึกได้รับผลประโยชน์จากการใช้บริการแอปพลิเคชันที่มีคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ดี ทั้งนี้ยังพบงานวิจัยของ Cobelli et al. (2018) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้คุณค่า โดยการรับรู้คุณค่านั้นขึ้นอยู่กับคุณภาพการบริการและคุณภาพของข้อมูลของแพลตฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์และควมมีประสิทธิภาพของแพลตฟอร์ม และงานวิจัยของ Demir et al. (2020) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจ ซึ่งการรับรู้คุณค่าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจเนื่องจากการรับรู้คุณค่าสามารถวัดความคาดหวังของลูกค้าโดยเปรียบเทียบจากสิ่งที่จ่ายและสิ่งที่ได้รับ อีกทั้งยังม้งานวิจัยของ Suhartanto et al. (2019) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจของลูกค้า และการรับรู้คุณค่ามีความสัมพันธ์กับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าในธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรี่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rojanapaphaporn et al. (2022) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ประกอบไปด้วย ด้านควมมีประสิทธิภาพ การบรรลุเป้าหมาย ความพร้อมของระบบ ความเป็นส่วนตัว การตอบสนองลูกค้า การชดเชย และช่องทางการติดต่อ การพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าใน

ธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยที่กล่าวมา คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ล้วนเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการรับรู้คุณค่าในมุมมองของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าการรับรู้คุณค่า คือ การประเมินความคุ้มค่าในสายตาของลูกค้าจากต้นทุนทั้งหมดที่ลูกค้าเสียไป โดยเปรียบเทียบระหว่างอรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับผ่านประสบการณ์การใช้บริการ หากเป็นไปตามที่คาดหวังหรือความต้องการของลูกค้าหรือลูกค้ารู้สึกถึงคุณค่าที่สูงกว่าเงินที่เสียไป การรับรู้คุณค่าที่สูงจะนำไปสู่ความเต็มใจใช้บริการของลูกค้า และสามารถส่งผลให้เกิดความสุขของลูกค้าได้

6. ความสุขของลูกค้า (Customer Delight)

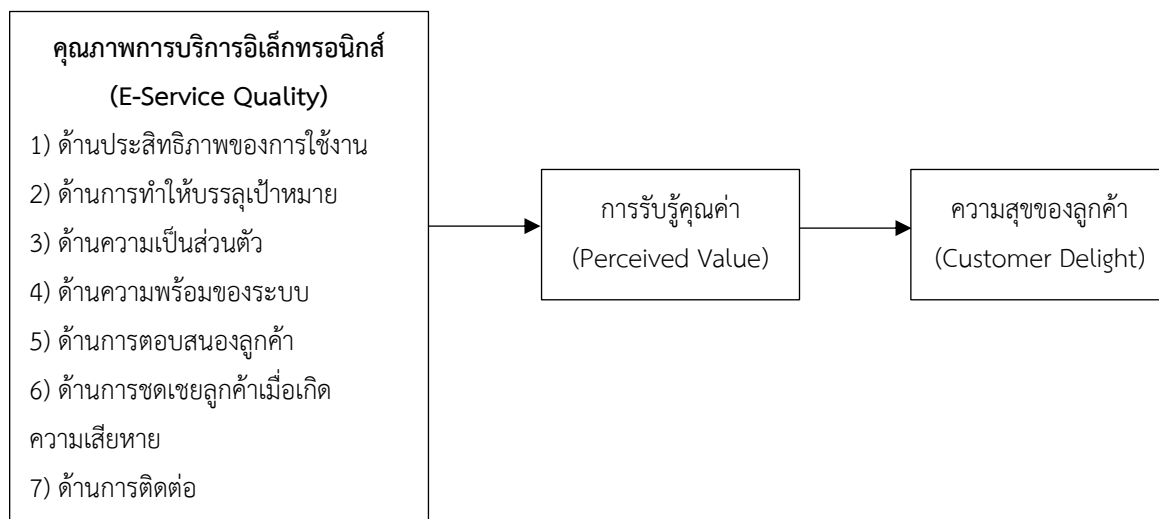
แนวคิดความสุขของลูกค้ามักถูกอธิบายในทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งเป็นแนวคิดที่จะเน้นไปในเรื่องอารมณ์ในเชิงบวกของมนุษย์ ความสุขของลูกค้า คือ ประสบการณ์ของลูกค้าที่มากกว่าความพึงพอใจ ซึ่งเป็นอารมณ์เชิงบวกที่ลึกซึ้งที่ลูกค้าได้รับการตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าที่เกินระดับ เช่น ความรู้สึกประหลาดใจในเชิงบวก คาดไม่ถึง ความสุข และความยินดี จนก่อให้เกิดความสุขของลูกค้าหลังได้รับการบริการ (Oliver et al., 1997; Patterson, 1997; Kumar et al., 2001) นอกจากนี้ยังพบว่าความสุขของลูกค้าสามารถส่งผลให้เกิดความจงรักภักดี ความผูกพัน และการซื้อซ้ำที่สูงกว่าความพึงพอใจของลูกค้า (Barnes et al., 2016) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขของลูกค้ามีการศึกษาแนวคิดนี้ในบริบทที่แตกต่างกันไป เช่น งานวิจัยของ Widodo et al., (2021) ซึ่งพบว่า ผู้ขายออนไลน์ควรปรับปรุงคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ให้บริการแพลตฟอร์มในตลาดออนไลน์ควรปรับปรุงคุณภาพของระบบข้อมูลเพื่อสร้างความสุขของลูกค้า นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยสำคัญในการสร้างความตั้งใจซื้อของลูกค้าออนไลน์คือความสุขของลูกค้า และงานวิจัยของ Alzoubia et al., (2020) พบว่า การรับรู้คุณค่าการบริการ การรับรู้คุณภาพการบริการ การรับรู้ความเป็นธรรมในราคา และการรับรู้การฟื้นฟูตัวของธุรกิจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างรูปแบบและวัดความสุขของลูกค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lombard & Petzer (2017) พบว่า การรับรู้ทักษะการส่งมอบการบริการของพนักงานและการส่งมอบคุณค่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความสุขของลูกค้า ในขณะที่ความพึงพอใจและความสุขของลูกค้ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังมียานวิจัยของ Anabila (2022) พบว่า คุณภาพการบริการมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อความสุขของลูกค้า และความสุขของลูกค้ามีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้ามากกว่าความพึงพอใจของลูกค้า ดังนั้นองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขของลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากความสุขของลูกค้ามีอิทธิพลอย่างมากต่อความจงรักภักดีของลูกค้าและส่งผลต่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Hlaing (2020) พบว่า คุณภาพการบริการมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และความตั้งใจซื้อซ้ำ จากการใช้บริการซ่อมบำรุงยานยนต์อย่างถี่ ประเทศพม่า และงานวิจัยของ Dubey et al. (2020) พบว่า พฤติกรรม เพศ และสังคมส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า ซึ่งระดับการรับรู้คุณค่า ความเข้าใจ อารมณ์ของลูกค้าถือเป็นสิ่งสำคัญในธุรกิจแพลตฟอร์มการขายโทรศัพท์ในประเทศอินเดีย การสร้างความสุขของลูกค้าถือเป็นหนึ่งกลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังที่กล่าวมาในข้างต้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า โดยการพัฒนาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ให้มีคุณภาพเพื่อสร้างการรับรู้คุณค่าของลูกค้าและส่งผลให้เกิดความสุขของลูกค้าเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรและลูกค้าในระยะยาวในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

ดังนั้นความสุขของลูกค้า คือ ความรู้สึกที่เน้นไปในเชิงอารมณ์ของมนุษย์อันเป็นความรู้สึกในเชิงบวกของลูกค้า อาจกล่าวได้ว่าเป็นอารมณ์ที่ลึกซึ้งที่มักเกิดขึ้นหลังได้รับการบริการที่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของลูกค้าที่เกินระดับ

จนก่อให้เกิดความรู้สึกมีความสุขจากการใช้บริการ ความรู้สึกประหลาดใจในเชิงบวก ความยินดี ที่ซึ่งจะส่งผลต่อไปในระยะยาว และส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีของลูกค้ามีต่อองค์กร

7. สรุป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยทฤษฎีการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของ Parasuraman et al. (2005) ที่ได้นำหลักการวัด E-SQUAL ในการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ตั้งแต่เริ่มต้นการให้บริการจนถึงการบริการหลังการขาย ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านประสิทธิภาพของการใช้งาน 2) ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย 3) ด้านความเป็นส่วนตัว 4) ด้านความพร้อมของระบบ และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขาย คือ 5) ด้านการตอบสนองลูกค้า 6) ด้านการชดเชยลูกค้าเมื่อเกิดความเสียหาย 7) ด้านการติดต่อ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่าคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรม สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปการศึกษาได้เป็นกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ คือ การประเมินของลูกค้าเกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการหรือองค์กรในทุกขั้นตอนประสบการณ์ที่ได้รับจากผู้ให้บริการ ตั้งแต่ต้นจนถึงการบริการหลังการขาย ผ่าน 7 มิติ ตามทฤษฎีการวัดคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของ Parasuraman et al. (2005) ประกอบไปด้วย ด้านประสิทธิภาพของการใช้งาน ด้านการทำให้บรรลุเป้าหมาย ด้านความเป็นส่วนตัว ด้านความพร้อมของระบบ และคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์หลังการขาย ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการชดเชยลูกค้าเมื่อเกิดความเสียหาย และด้านการติดต่อ นอกจากนี้ยังพบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการรับรู้คุณค่าและส่งผลให้เกิดความสุขของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suhartanto et al. (2019) และ Rojanapaphaporn et al. (2022) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจของลูกค้า การพัฒนาคุณภาพการบริการให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความจงรักภักดีของลูกค้าในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และงานวิจัยของ Dubey et al. (2020) และ Anabila (2022) พบว่า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์มี

อิทธิพลต่อความสุขของลูกค้า ซึ่งระดับการรับรู้คุณค่า ความเข้าใจ อารมณ์ของลูกค้าถือเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขของลูกค้าให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากความสุขของลูกค้ามีอิทธิพลอย่างมากต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ทั้งนี้ ในหัวข้อคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าจะมุ่งเน้นศึกษาในบริบทการใช้งานแอปพลิเคชันเป็นส่วนใหญ่ (Surya & Saragih, 2020; Putrianti & Samuel, 2018) การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Parasuraman et al. 2005; Rojanapaphaporn et al., 2022) แพลตฟอร์มออนไลน์ (Suhartanto et al. 2019; Cobelli et al., 2018) และการใช้งานการประชุมออนไลน์ (Demir et al., 2020)

ธุรกิจการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการแข่งขันสูงอย่างยิ่งในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากการบริการลูกค้าแบบดั้งเดิมโดยสิ้นเชิง ปรากฏซึ่งพนักงานหรือผู้ให้บริการ ไม่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับลูกค้า คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นกลยุทธ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง การสร้างคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ถือเป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับองค์กร ผู้ประกอบการหรือองค์กรสามารถนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงด้วยการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กร เช่น พัฒนาประสิทธิภาพการใช้งานของเว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย รวดเร็ว ลดขั้นตอนการดำเนินงาน มีการออกแบบที่สวยงามเพื่อสร้างประสบการณ์การซื้อที่ดีให้กับลูกค้า พัฒนาระบบการจ่ายเงินให้แม่นยำ ไม่ผิดพลาด มีนโยบายรักษาความปลอดภัยและปกป้องข้อมูลของลูกค้าที่หนาแน่นเพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับลูกค้า มีการบริการหลังการขาย อัปเดตข้อมูลลูกค้าอย่างต่อเนื่อง การทำประกันสินค้าหลังการขาย มีการติดตามผลและการให้บริการการจัดการต่อคำร้องเรียน ปัญหาของลูกค้าอย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าจนนำไปสู่การสร้างการรับรู้คุณค่าในสายตาของลูกค้า จากการได้รับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่เหนือเกินกว่าความคาดหวังของลูกค้าและเหนือกว่าคู่แข่งรายอื่นจนก่อให้เกิดความสุขจากการใช้บริการ

ทั้งนี้การศึกษาชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในมุมมองของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการ เพื่อทำความเข้าใจถึงความสำคัญของคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ เหตุและผลที่ทำให้ลูกค้าเกิดการรับรู้คุณค่าและความรู้สึกมีความสุขหลังได้รับการบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ การศึกษานี้สามารถเป็นองค์ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ต่อการรับรู้คุณค่าและความสุขของลูกค้า ซึ่งถือเป็นประโยชน์ในด้านฐานข้อมูลทางวิชาการและแวดวงทางการตลาด อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นมุมมองและแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดในธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของลูกค้า เพื่อสร้างคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ให้ลูกค้าเกิดการรับรู้ถึงคุณค่าของเว็บไซต์ รู้สึกมีความสุขหลังได้รับการบริการจากองค์กร นำไปสู่การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรและลูกค้า เกิดการกลับมาซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง เพื่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการตลาด

ข้อเสนอแนะถึงงานวิจัยในอนาคต กรอบแนวคิดนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่มีอยู่ในประเทศไทย เพื่อให้องค์กรหรือร้านค้านำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ของร้านค้าต่อไป เพื่อให้องค์กรหรือร้านค้ามีความเข้มแข็งและมีมูลค่าทางตลาดอย่างยั่งยืน

8. เอกสารอ้างอิง

- Alzoubi, H. M., and Inairat, M. (2020). Do perceived service value, quality, price fairness and service recovery shape customer satisfaction and delight? A practical study in the service telecommunication context. *Uncertain Supply Chain Management*, 8(3); 579-588.
- Anabila, P., Ameyibor, L. E. K., Allan, M. M., and Alomenu, C. (2022). Service Quality and Customer Loyalty in Ghana's Hotel Industry: The Mediation Effects of Satisfaction and Delight. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 23(3); 748-770.

- Asher, M. (2019). The Effect of E-Service Quality on E-Satisfaction on Customers of the Brodo Online Store Site. **Journal of Business Management, and Informatics**, 15(3); 238–251.
- Barnes, D. C., Collier, J. E., Howe, V., and Hoffman, K. D. (2016). Multiple paths to customer delight: the impact of effort, expertise and tangibles on joy and surprise. **Journal of Services Marketing**, 30(3); 277-289.
- Bauer, H. H., Falk, T., and Hammerschmidt, M. (2006). eTransQual: A transaction process-based approach for capturing service quality in online shopping. **Journal of business research**, 59(7); 866-875.
- Cobelli, N., Bonfanti, A., Cubico, S., and Favretto, G. (2018). Quality and perceived value in career guidance e-services. **International Journal of Quality and Service Sciences**, 11(1); 51-68.
- Cristobal, E., Flavian, C. and Guinaliu, M. (2007). Perceived e-service quality (PeSQ). **Managing Service Quality: An international journal**, 17(3); 317-340.
- Daryanti, P., and Shihab, MS (2019). Analysis of Customer Satisfaction Levels Using the E-Servqual Concept (Shopee Customer Case Study). **Journal of Entrepreneurship, Management and Industry**, 2(3); 120–127.
- Demir, A., Maroof, L., Khan, N. U. S., and Ali, B. J. (2020). The role of E-service quality in shaping online meeting platforms: a case study from higher education sector. **Journal of Applied Research in Higher Education**, 13(5); 1436-1463
- David, D. (2018). **Effect of E-service Quality on Customer Loyalty through Customer Satisfaction on Grab Online Transportation**. *Agora*, 6(2); 95–100.
- Dubey, P., Bajpai, N., Guha, S., and Kulshreshtha, K. (2020). Mapping gender and marital roles on customer delight by value perception for mobile technology in India. **Technology in Society**, 62; 101275.
- Ho, C.T.B. and Lin, W.C. (2010). Measuring the service quality of internet banking: scale development and validation. **European Business Review**, 22(1); 5-24.
- Hlaing, T. P. (2020). Service quality improvement of traditional automotive maintenance services in Yangon, Myanmar. **College of Asian Scholar Journal**, 11(4); 163-171.
- Kim, J.H. and Kim, M. (2020). Conceptualization and assessment of E-service quality for luxury brands. **The Service Industries Journal**, 40(5-6); 436-470.
- Kumar, A., Olshavsky, R., and King, M. (2001). Exploring alternative antecedents of customer delight. **The Journal of Consumer Satisfaction, Dissatisfaction and Complaining Behavior**, 14; 14-26.
- Lee, G. G., & Lin, H. F. (2005). Customer perceptions of e-service quality in online shopping. **International journal of retail & distribution management**, 33(2); 161-176.
- Lombard, R. M., and Petzer, D. J. (2018). Customer satisfaction/delight and behavioral intentions of cell phone network customers—An emerging market perspective. **European Business Review**, 30(4); 427-445.
- Oliver, R. L., Rust, R. T., and Varki, S. (1997). Customer delight: foundations, findings, and managerial insight. **Journal of retailing**, 73(3); 311-336.

- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. and Malhotra, A. (2005). ES-QUAL: a multiple-item scale for assessing electronic service quality. **Journal of Service Research**, 7(3); 213-233.
- Patterson, K. (1997). **Delighted clients are loyal clients**. *Rough Notes*, 140(3); 221-234.
- Putrianti, A. S., and Semuel, H. (2018). The analysis of e-service quality, customer trust, perceived value, and behavioral intention on online transportation in Surabaya. **International Journal of Business Studies (Petra IJBS)**, 1(1); 1-10.
- Rajaobelina, L., Brun, I., Kilani, N., and Ricard, L. (2022). Examining emotions linked to live chat services: The role of e-service quality and impact on word of mouth. **Journal of Financial Services Marketing**, 27(3); 232-249.
- Rojanapaphaporn W., Vongchavalitkul N., and Sangsuwan T. (2022). Casual factors influencing customer loyalty for electronic commerce business. **College of Asian Scholar Journal**, 12(1); 19-28.
- Santos, J. (2003). E-service quality: a model of virtual service quality dimensions. **Managing service quality: An international journal**, 13(3); 233-246.
- Suhartanto, D., Helmi Ali, M., Tan, K. H., Sjahroeddin, F., and Kusdibyo, L. (2019). Loyalty toward online food delivery service: the role of e-service quality and food quality. **Journal of foodservice business research**, 22(1); 81-97.
- Surya, E. D., and Saragih, M. G. (2020). Analysis Of E-Service Quality to Customer Satisfaction With Perceived Value As Intervening Variable. **International journal for innovative research in multidisciplinary field**, 6(2); 229-234.
- Tadeja, K. (2008). The influence of perceived value on customer loyalty in Slovenian hotel industry. **Turizam**, (12); 12-15.
- Taherdoost, H. (2018). Development of an adoption model to assess user acceptance of e-service technology: E-Service Technology Acceptance Model. **Behaviour & Information Technology**, 37(2); 173-197.
- Widodo, R. E. (2021). The roles of customer delight as mediating in building repurchase intention based on electronic service quality and system quality in online marketplace. **International Journal of Business and Management Invention**, 10(7); 22-28.
- Wu, K.-W. (2016). Customer Loyalty Explained by Electronic Recovery Service Quality: Implications of the Customer Relationship Re-Establishment for Consumer Electronics E-Tailers. **Contemporary Management Research**, 7(1); 21-44.
- Yoo, B. & Donthu, N. (2001). Developing a scale to measure the perceived quality of an internet shopping site (SITEQUAL). **The Quarterly Journal of Electronic Commerce**, 2(1); 31-45.
- Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Malhotra A. (2000). **A Conceptual Framework for Understanding e-Service Quality: Implications for Future Research and Managerial Practice**. Marketing Science Institute, Cambridge, MA, Report No. 00-115.
- Zemblyte, J. (2015). **The instrument for evaluating e-service quality**. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 213; 801-806.

นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์
Professor Dr. Krasae Chanawongse's Innovation in Transformational Leadership

จุฬารณ โสตะ¹, วิเชียร ชิวพิมาย², สุวกิจ ศรีปัดธา³, ขวลิต หงษ์ยนต์⁴, พิชานนท์ สว่างโรจน์⁵, อาบจิต กอมาต⁶
Chulaporn Sota¹, Vichiel Chiw Pimai², Suwakit Srepadtha³, Chawalit Hongyon⁴, Pichanon Sawangroj⁵, Abjit Komat⁶

^{1,3,4}หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวัตกรรมการภาวะผู้นำ คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

³คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{5,6}คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{1,3,4}Doctoral Philosophy Program on Leadership Innovation, Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

³Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

^{5,6}Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: chulaporn@cas.ac.th

(Received: September 5, 2023; Revised: September 15, 2023; Accepted: September 17, 2023)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบและการวิเคราะห์ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง กับ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ โดยการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และ ผลงานศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ แล้วนำมาสรุปเป็นหมวดหมู่

ผลการศึกษาพบว่า

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่คำนึงถึง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและ การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์ มีภูมิลำเนาที่อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น อายุ 90 ปี มีสุขภาพแข็งแรง ประกอบภารกิจต่างๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการบริหาร การบรรยาย การชี้แนะสังคมและประเทศชาติ มีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาเอก ทั้งด้านสาธารณสุขและด้านการศึกษา ประสบการณ์การทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย รวมทั้งงานด้านการเมือง เป็นผู้บริหารระดับสูง ทั้งรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ และทบวงมหาวิทยาลัย เป็นนายกสภามหาวิทยาลัย หลายแห่งอาทิเช่น มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยนราธิวาส มหาวิทยาลัยนเรศวร และ สถาบันพัฒนาผู้นำปัญญาภิวัฒน์

นวัตกรรมภาวะผู้นำ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและ การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคลและ และหลัก 9 Co. รูปแบบคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Nine Co. A Leadership Traits Model)

คำสำคัญ : นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์

Abstract

The academic article serves a specific objective. The objective is to analyze the transformational leadership theory and the work of Professor Dr. Krasae Chanawongse by reviewing relevant documents and literature and categorizing.

The results showed that:

The study identified a Transformational Leadership. Embrace a leadership style that considers four fundamental elements: Idealize level of influence. motivation, inspiration, intellectual stimulation, and attentiveness to individual followers and principles. A highly accomplished and experienced individual, Professor Dr. Krasae Chanawongse, residing in Phon District, Khon Kaen Province, is actively engaged in fulfilling diverse responsibilities related to administration, teaching, and societal guidance, demonstrating exceptional efficiency. Despite being 90 years old, Professor Dr. Krasae Chanawongse maintains good health, enabling continued dedication to serving both the community and the nation. There exist networks on both domestic and international scales. The individual holds a Ph.D. in public health and education and has experience in both public and private sectors. They are the founder of the Asian Graduate School, which encompasses political involvement. He holds high-ranking positions in various governmental and educational institutions. President of the University Council, including Nakhon Phanom University, Narathiwat University, Naresuan University, and Panyapiwat Leadership Development Institute.

The concept of leadership innovation as presented by Professor Dr. Krasae Chanawongse. It highlights the five components associated with this concept. Idealize level of influence. motivation, inspiration, intellectual stimulation, and attentiveness to individual followers as well as nine co. a leadership traits model.

Keywords: Innovation in Transformational Leadership; Professor Dr. Krasae Chanawongse's

1. บทนำ

ปัจจุบัน สังคมโลกและสังคมไทย มีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างเร่งด่วน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต ฯลฯ โดยเฉพาะสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruption world) รวมทั้ง ยุค VUCA world ที่เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ จึงจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำที่สำคัญในการนำพาองค์กร สังคม ให้ก้าวทันเกม ท้าการณ ที่มากระหนาบด้านอย่างฉับไว นั่นคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (ศศิมา สุขสว่าง, 2564; จุฬารักษ์ โสตะ, 2564) ซึ่งเป็นความโชคดีของสังคมไทย ที่มีคนเก่ง คนดี มีภาวะผู้นำหลายคน หนึ่งในนั้นคือ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ที่ได้ศึกษาผลงาน เอกสาร หนังสือ แนวคิด หลักการของท่าน รวมทั้งการฟังการบรรยาย ครั้งแล้วครั้งเรา ได้สัมผัสภาวะผู้นำอันทรงคุณค่า ที่ท่านได้ ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ในหลายบทบาท ทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัย นากสภามหาวิทยาลัยนเรศวร นากสภามหาวิทยาลัยนครพนม อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกริก อธิการบดีสถาบันพัฒนาผู้นำปัญญาวิวัฒน์ และเป็นผู้ก่อตั้งวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย วิทยาลัยเทคโนโลยีพลพณิชการ รวมทั้งผลงานอื่นมากมาย และที่สำคัญยิ่ง ท่านเป็นหมอมะกัฏฐิที่ได้รับการยอมรับและเชิดชูเกียรติจากนานาชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณงามความดี ความรู้ ความสามารถ ที่ท่านได้รับเครื่องราชแห่งจักรพรรดิ ประเทศญี่ปุ่น อีกมากมาย เมื่อพิจารณาทฤษฎีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ เบสส์ (Bass, 2006) เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ตาม โดยการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญ ให้ผู้ตามได้วิเคราะห์ตนเอง มองโอกาส และความท้าทายในมุมมองใหม่ๆ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นนักริเริ่ม โดยการมองหาข้อดีในการพัฒนาบุคคล กลุ่ม หรือ

องค์กร และนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่ง มีลักษณะสำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1). การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ (Idealized Influence) ผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ตาม มีวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และให้กำลังใจผู้ตาม 2. การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) โดยผู้นำกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตาม บรรณานาที่จะบรรลุเป้าหมาย 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) เพื่อให้ผู้ตามคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ด้วยการท้าทายให้รู้จักคิดในทางสร้างสรรค์ มองปัญหาและแก้ไขด้วยมุมมองใหม่ และ 4) การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล (Individualized Consideration) ผู้นำใช้เวลาในการสอน แนะนำ สนับสนุน ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดต่อผู้ตาม คำนึงถึง ความแตกต่างของบุคคล

ดังนั้น การวิเคราะห์สังเคราะห์และประยุกต์ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ BASS (2006)กับกับนวัตกรรมภาวะผู้นำของ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ เป็นแนวทางสำคัญในการสรรสร้างรูปแบบ นวัตกรรมภาวะผู้นำ ที่มีคุณค่า นักศึกษา คณาจารย์ ผู้บริหาร ผู้นำระดับต่างๆ ทั้งผู้นำโดยตำแหน่งและผู้นำตามธรรมชาติ ให้มีคุณค่า และประโยชน์อย่างสูงต่อองค์กร สังคมและประเทศชาติต่อไป

2.วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่ออธิบายความหมายความสำคัญ ของทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 2.2 เพื่ออธิบายภาวะผู้นำของศาสตราจารย์ นพ.กระแส ชนวงค์ ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 2.3 เพื่อสังเคราะห์ แนวทางการนำภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ ไปประยุกต์ใช้

3. วิธีการศึกษา

โดยการทบทวนเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผลงานท่าน ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ จากเอกสารตำรา และการสืบค้นข้อมูลจากวารสาร ฐานข้อมูลต่างๆ website online รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้ว นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เป็นหมวดหมู่ (Content analysis)

4. ผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ความหมายของผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ผู้นำ (leader) หมายถึง บุคคลที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความรู้สึก และ/หรือพฤติกรรมของผู้อื่น ผู้นำอาจเกิดขึ้นระหว่างคนสองคนหรือมากกว่า ไปจนถึงระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ และผู้นำกับผู้ที่มิตำแหน่งเป็นหัวหน้าของกลุ่มไม่จำเป็นต้องเป็นคนเดียวกัน

ภาวะผู้นำ (leadership) เป็นการกระทำที่มีอิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามความมุ่งหมาย เป็นการใช้อิทธิพลที่ไม่ใช่การบังคับชักนำกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน เป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership) ตามแนวคิดของแบสส์ (Bass, 2006) หมายถึง การที่ผู้นำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล แก่ผู้ตามเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในระดับที่สูงขึ้น ผู้นำสามารถทำให้ผู้ตามเกิดแรงดลใจในการทำงาน และพยายามที่จะทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้

จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง รูปแบบหนึ่งของภาวะผู้นำ ที่สามารถ สร้างแรงบันดาลใจ ในทางบวกต่อสมาชิก ซึ่งอาศัยการเสริมสร้างพลังให้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงปรารถนาอย่างแรงกล้า ให้สมาชิกทุกคนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

4.2 องค์ประกอบของภาวะผู้นำ ตามแนวคิดของ แบสส์ (Bass, 2006)

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้ตาม โดยการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญ ให้ผู้ตามได้วิเคราะห์ตนเอง มองโอกาส และความท้าทายในมุมมองใหม่ๆ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นนักริเริ่ม โดยการมองหาข้อดีในการพัฒนาบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร และนวัตกรรมใหม่ๆ ไม่ใช่แค่บรรลุเป้าหมายตามความคาดหวัง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงโน้มน้าวผู้ตามเพื่อให้เกิดความพยายาม เพื่อศักยภาพที่สูงขึ้น และเพื่อยกระดับของศีลธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้นด้วย

ภาวะผู้นำแบบการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะสำคัญประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. Idealized Influence: การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ ผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ตาม มีวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และให้กำลังใจผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามแสดงวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายร่วมกัน
 2. Inspirational Motivation การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ โดยผู้นำกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตาม โดยทำให้งานของผู้ตามมีความหมายและมีความท้าทาย เกิดความรู้สึกรักของความเป็นทีม ทำให้ผู้ตามมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย รวมถึงแสดงความผูกพันของตนเองและมีวิสัยทัศน์ร่วมกับผู้นำ
 3. Intellectual Stimulation การกระตุ้นทางปัญญา แสดงถึงการที่ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล ด้วยการท้าทายผู้ตาม ให้รู้จักคิดในทางสร้างสรรค์ รู้จักการมองปัญหาเก่าด้วยมุมมองใหม่ และสอนให้ผู้ตามรู้ว่าปัญหาที่ยากนั้นสามารถแก้ไขได้และเป็นไปได้ มีมุมมองใหม่ และโอกาสใหม่ๆเสมอ
 4. Individualized Consideration การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล ผู้นำใช้เวลาในการสอน แนะนำ สนับสนุน ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดต่อผู้ตาม พิจารณาถึงความแตกต่างของผู้ตามรายบุคคลคำนึงถึง Individual Difference หรือความแตกต่างของบุคคล ให้มาก และส่งเสริมสนับสนุน ให้เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล
- จึงสรุปได้ว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่คำนึงถึง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและ การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล

4.3 การสังเคราะห์ เทคนิคการยกระดับผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน (Kendra Cherry, 2021; Paula Rolfe, 2011; <https://www.verywellmind.com/ways-to-become-a-better-leader-2795324>, 2021)

1. การเข้าใจรูปแบบภาวะผู้นำของตนเอง (Understanding Leadership Style) การทำความเข้าใจรูปแบบความเป็นผู้นำในปัจจุบันของตนเอง อะไรคือจุดแข็ง อะไรคือจุดอ่อน ด้านใดบ้างที่ต้องปรับปรุง ซึ่งสามารถประเมินทักษะผู้นำโดยใช้แบบทดสอบภาวะผู้นำ เพื่อหาวิธีที่จะพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำของตนเองได้ ดียิ่งขึ้น เป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) อิทธิพลในอุดมคติ ของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นตัวอย่างที่ดี ทั้งด้านพฤติกรรมและคุณลักษณะที่เหมาะสม รวมทั้งการเสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีงามให้สมาชิก ทั้งการทำงานและการดำรงชีวิตที่ดีงาม **มีทัศนคติเชิงบวก (Positive Attitude)** ผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีทัศนคติที่ดีและเป็นแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจต่อสมาชิก การมองโลกในแง่ดีและความหวังในการเผชิญกับความท้าทายต่างๆ การเสริมสร้างพลังใจ ที่จะก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคไปได้ ด้วยความมั่นใจ จึงสำคัญมาก

2. การสร้างแรงจูงใจทางปัญญาอย่างสร้างสรรค์ (Encourage creativity) การสร้างแรงจูงใจทางปัญญาเป็นคุณสมบัติสำคัญของความเป็นผู้นำ ที่กำหนดความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้ติดตามต้องได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดสร้างสรรค์ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพควรเสนอความท้าทายใหม่ๆ ด้วยการสนับสนุนที่เพียงพอ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเหล่านี้ การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์คือการเสนอความท้าทายให้กับสมาชิกในกลุ่ม และให้มีความสอดคล้องกัน **มีการเรียนรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง (Continuing Learn a new thing)** โดยการทบทวนตนเองอยู่เสมอโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก จึงต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ วิธีการ ใหม่ ๆ ให้ทันโลก ทันเกม ทันการณ์เสมอ เพื่อนำมาพัฒนาอย่างเหมาะสม กับบริบท และสังคมที่เปลี่ยนไป ทั้งด้านวิชาการ การทำงาน เทคโนโลยี สารสนเทศ สถานการณ์ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

3. ให้กำลังใจและส่งเสริมความร่วมมือของทีมงาน (Encourage and Contributions) ผู้นำ ช่วยให้สมาชิกได้รับการสนับสนุนและชื่นชมใน ความคิดที่สร้างสรรค์ มีความเป็นประชาธิปไตย ให้ทุกคนได้แสดงออก ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ **การสร้างแรงจูงใจให้ผู้ตาม (Follower Inspiration and motivation)** ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ให้แรงจูงใจที่จะสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิก ลงมือทำด้วย ช่วยให้สมาชิกรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน และเสนอการยอมรับ การยกย่อง และรางวัลสำหรับความสำเร็จของทีมงาน **ฟังและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Listen and Communicate Effectively)** คุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง คือการให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบตัวต่อตัวกับสมาชิกในกลุ่ม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง จะมีประสิทธิภาพเมื่อผู้นำสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ของตนกับผู้ติดตาม ซึ่งรู้สึกได้รับแรงบันดาลใจ และมีแรงจูงใจจากวิสัยทัศน์นั้น เพื่อเป็นเป้าหมายสำคัญร่วมกัน ผู้นำที่ดีควรแสดงความห่วงใยและห่วงใยอย่างจริงใจต่อสมาชิกในกลุ่มของตนทั้งทางใจและทางวาจาด้วยการเปิดช่องทางการสื่อสาร ทำให้สมาชิกในกลุ่มรู้สึกว่ามีส่วนร่วมและได้รับการยอมรับในความสำเร็จด้วย **การให้รางวัลและการยอมรับ (Rewards and Recognition)** คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้นำการเปลี่ยนแปลง คือ การให้รางวัลและการยอมรับที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิธีที่ดีที่สุดในวิธีหนึ่งในการช่วยให้สมาชิก รู้สึกชื่นชมและมีความสุข เมื่อมีความสุขแล้วจะนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพต่อไป

4. มีความรักและศรัทธาในงาน (Work based passion) ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ไม่เพียงแต่มุ่งมั่นที่จะทำให้สมาชิกในกลุ่มทำงานให้เสร็จเท่านั้น แต่ต้องมีความกระตือรือร้นและความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง ซึ่งจะสามารถพัฒนาคุณภาพความเป็นผู้นำได้โดยการคิดถึงวิธีต่างๆ ที่สามารถแสดงความกระตือรือร้น ให้คนอื่นรู้ถึงความใส่ใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของสมาชิก **มีความเร็วและมีคุณภาพ (Speed and quality)** ความเร็วเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะโลกทุกวันนี้ เต็มไปด้วยการแข่งขัน หากช้าช้า อาจจะเสียโอกาส แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ตามจังหวะของตนเองและสิ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อไม่ลนลานเกินไป ต้องมีความเร็วและถูกต้องเหมาะสมด้วย ทันกับสถานการณ์ **มองภาพใหญ่ขึ้น (Find the bigger scenario)** มองหาการพัฒนาให้มากยิ่งขึ้น สิ่งที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง การขยายมุมมอง ที่กว้างไกล การมีที่ปรึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ การหาโอกาสใหม่ ๆ รวมทั้งเครือข่ายพันธมิตร ที่สนองตอบด้วยความเหมาะสม **สร้างสรรค์งาน แสวงหาและรักษาไว้ซึ่งสิ่งใหม่ๆเสมอ (Keep New Things)** การเป็นผู้นำเป็นความสัมพันธ์แบบทางสองทาง เกื้อกูล รับผิดชอบ ช่วยเหลือ ให้โอกาส รับฟังความคิดเห็น และนำมาปรับปรุง และมองหาวิธีใหม่ๆ ในการสร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ และให้รางวัลแก่สมาชิกกลุ่มอยู่เสมอ

5. ก้าวทันโลก และมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล (Catch the future and digital skill) ได้แก่ มีทักษะด้านเทคโนโลยี และเรียนรู้เพิ่มอยู่เสมอ พร้อมเปิดใจ เปิดโอกาสให้สมาชิก ได้แสดงศักยภาพและส่งเสริมความก้าวหน้า พัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เสมอ พัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพ สื่อสารได้หลายภาษาและ มีทักษะในการแก้ไขปัญหาให้เหมาะสม กับบริบทและสถานการณ์ **อยู่กับปัจจุบันแต่ฝันถึงอนาคต (Live Present, look back and think for the Future)** การอยู่กับปัจจุบัน ทำให้มองเห็น ความเป็นจริง และมองย้อนหาอดีต เพื่อนำมาเป็นบทเรียน แต่ด้วยความเร็วของการเปลี่ยนแปลง จำเป็นต้องมองไปข้างหน้า ด้วยการมีวิสัยทัศน์ ที่ยาวไกล มีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ถูกต้อง มาจากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อเป็นแนวทางในการก้าวสู่การทำงานในโลกอนาคตได้อย่างเหมาะสม **กล้าคิดกล้าทำ และก้าวไปข้างหน้าท่ามกลางความไม่แน่นอน (Confident to step on even uncertainty)** ซึ่งใน ยุค VUCA World โลก เต็มไปด้วยความผันผวน ความไม่แน่นอน ความสลับซับซ้อน และความคลุมเครือ แต่อย่างไรก็ตาม the show must go on ชีวิตต้องเดินไปข้างหน้า ท่ามกลางความปั่นป่วน อย่างกล้าหาญ พลังคิดบวก พลังกล้าหาญและความเชื่อมั่น จะทำให้สามารถนำองค์กร ก้าวไปสู่เป้าหมายข้างหน้า อย่างสง่างาม และพบกับความสำเร็จได้

จึงสรุปได้ว่า เทคนิคการยกกระดับผู้นำการเปลี่ยนแปลง 5 ด้าน ได้แก่ 1. การเข้าใจรูปแบบภาวะผู้นำของตนเอง 2. การสร้างแรงจูงใจทางปัญญาอย่างสร้างสรรค์ 3. ให้กำลังใจและส่งเสริมความร่วมมือของทีมงาน 4. มีความรักและศรัทธาในงาน และ 5. ก้าวทันโลก และมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล

4.4 ศาสตราจารย์ ดร. นายแพทย์ กระแส ชนวงค์

ประวัติส่วนบุคคล วันเกิด วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2477 ปัจจุบัน อายุ 90 ปี มีสุขภาพแข็งแรง ประกอบภารกิจต่าง ๆ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการบริหาร การบรรยาย การชี้แนะสังคม ภูมิลำเนา อำเภอลพ จ.ขอนแก่น ครอบครัว สมรสกับแพทย์หญิงเพ็ญแข ชนวงค์ (เกษมสุวรรณ) มีบุตรชาย - หญิง รวมทั้งสิ้น 2 คน คือ 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม ชนวงค์ อธิการบดี วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย 2. ดร.เกษมา โทณวนิช (ชนวงค์) ผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคโนโลยีพล

ประวัติการศึกษา จบมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพฯ พ.ศ. 2503 ปริญญาตรี แพทยศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (มหาวิทยาลัยมหิดล) พ.ศ. 2510 ปริญญาโท ด้านบริหารงานสาธารณสุข Diploma Tropical Public Health (D.T.P.H.) มหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ พ.ศ. 2526 ปริญญาเอก ด้านบริหารงานทางด้านประชากรศาสตร์ Doctor of Public Health (Dr.P.H.) มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2528 ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขามนุษยศาสตร์ (Ph.D.) มหาวิทยาลัยบาเกีย ประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2545 ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2504 พนักงานเทศบาล ตำแหน่งแพทย์ตรี ตำบลเมืองพล จ.ขอนแก่น

พ.ศ. 2514 โอนไปรับราชการเป็นผู้อำนวยการศูนย์อนามัยแม่และเด็กชนบทที่ 41 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2517 – 2520 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น 2 สมัย

พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข หัวหน้าผู้เชี่ยวชาญองค์การสหประชาชาติ ด้านประชากร และการวางแผนครอบครัว ประจำ ประเทศบังคลาเทศ

พ.ศ. 2522 ผู้อำนวยการสถาบันฝึกอบรมและพัฒนาสาธารณสุขมูลฐานเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2525 ผู้ริเริ่มหลักสูตรปริญญาโท วิชาการบริหารงานสาธารณสุขมูลฐาน นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2532 ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้ริเริ่มหลักสูตรนานาชาติ การบริหาร และการพัฒนาชนบท ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2534 รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการแพทย์และสาธารณสุข

พ.ศ. 2535 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2537 รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

พ.ศ. 2544 รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2545 ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2548 นายกสภา มหาวิทยาลัยนครพนม นายกสภามหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

พ.ศ. 2558 คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

รางวัลและเกียรติคุณที่ได้รับ

พ.ศ. 2507 รางวัลพนักงานเทศบาลดีเด่นประจำปี จากสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2510 รางวัลในฐานะแพทย์ในราชการส่วนภูมิภาคผู้มีผลงานดีเด่นจากแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2514 รางวัลในฐานะข้าราชการดีเด่นจากกรมการแพทย์และอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

พ.ศ. 2515 รางวัลแพทย์ชนบทดีเด่น (คนแรก) จากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พ.ศ. 2516 รางวัลแมกไซไซ สาขาผู้นำชุมชน จากมูลนิธิรามอน แมกไซไซ ประเทศฟิลิปปินส์

พ.ศ. 2529 รางวัลนักสาธารณสุขดีเด่นระหว่างประเทศจาก Western Consortium in Public Health ประเทศสหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2536 รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

พ.ศ. 2538 รางวัลมหิตลยากร สมาคมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2547 รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น (ในรอบ 70) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2554 ได้รับมอบตำแหน่งศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยเม็กซิโก ประเทศญี่ปุ่น

พ.ศ. 2555 รางวัลนักพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษยสัมพันธ์แห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2556 รางวัลนักพัฒนาศาสตร์มนุษยสัมพันธ์แห่งประเทศไทย โดยสถาบันพัฒนาศาสตร์มนุษยสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2557 รางวัลนราธิป สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2565 รางวัลพระธาตุนาดูนทองคำ ประเภทบุคคลดีเด่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสาขาวิชาชีพ 4

การดำรงตำแหน่ง

1. หัวหน้าพรรคพลังใหม่
2. นายกสมาคมข้าราชการพลเรือน 2 สมัย
3. ประธานกรรมการการต่างประเทศ สมาพันธ์ราษฎร
4. ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
5. กรรมการก่อตั้ง และเป็นประธานกรรมการมูลนิธิรักไทย CARE international Thailand
6. ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง โรงเรียนกระแสนพัฒนา
7. ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง วิทยาลัยเทคโนโลยีพลพาณิชย์การ
8. ผู้รับใบอนุญาตจัดตั้ง โรงเรียนเพชรบูรณ์การ์เดนฮิลล์ เก็บถาวร 2012-08-26 ที่ เวย์แบ็กแมชชีน
9. ผู้ก่อตั้ง วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
10. นายกสมาคมมหาวิทยาลัยนครพนม และสถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
11. อดีตนายกสมาคมมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์
12. อดีตนายกสมาคมมหาวิทยาลัยนเรศวร
13. อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกริก

4.5 แนวทางการประยุกต์ แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนวงค์ ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน การทำงานและการดำรงชีพ

ผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership) ตามแนวคิดของเบสส์ (Bass, 2006) หมายถึง การที่ผู้นำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล แก่ผู้ตามเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในระดับที่สูงขึ้น ผู้นำสามารถทำให้ผู้ตามเกิดแรงคล้อยใจในการทำงาน และพยายามที่จะทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ จากการทบทวนวรรณกรรมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ นวัตกรรมภาวะผู้นำ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ ตามแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของ bass (2006) ดังนี้

1. **Idealized Influence:** การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ ผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ตาม มีวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน และให้กำลังใจผู้ตาม เพื่อให้ผู้ตามแสดงวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม

พบว่า ศาสตราจารย์ ดร.นพ. กระแส ชนวงค์ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ยกย่องเชิดชู ทั้งการเป็นรูปธรรม โดยได้รับรางวัล หมอแม็กไซไซ ซึ่งแสดงถึงความเป็นผู้เสียสละในฐานะ หมอผู้ทำงานเพื่อคนชนบท รากหญ้า ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ สติปัญญา เพื่อประชาชนผู้เจ็บป่วย ที่ต้องการความช่วยเหลือ และเป็นรัฐมนตรีช่วยกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ที่เป็นแบบอย่าง เป็น Role Model ของ แพทย์ และบุคคลต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ ดังการศึกษาของกุหลาบ ปุริสาร (2563) “คุณหมอ” ท่านได้ ปฏิบัติจริงท่านเป็น “the outstanding example” อย่างแท้จริง 1. จงปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างที่คุณปรารถนาให้เขาปฏิบัติต่อคุณ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ลอร์ดไมเคิลเลวี อดีตทูตพิเศษของ ประเทศอังกฤษประจำตะวันออกกลาง ที่ว่า “Always treat other in the way you would wish to be treated yourself” 2. ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญเสมอ และความถ่อมตนก็เช่นกัน 3. การเป็นผู้นำที่แท้จริงต้องมีคนพร้อมทำตามด้วยความเชื่อถือ ไม่ใช่ทำตามเพราะความกลัว 4. จงมองคนในแง่บวกเสมอ 5. จงเป็นคนซื่อสัตย์และทำในสิ่งที่ถูกต้อง 6. จงปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรักและเมตตา 7. จงสำนึกถึงความรับผิดชอบ 8. จงเป็นคนมีความจริงใจและเปิดกว้าง 9. จงพัฒนาตนเองด้วยคุณสมบัติด้านดีของมนุษย์เพื่อตนเองครอบครัวประเทศชาติ และมวลมนุษยชาติ ซึ่งคุณหมอมักจะ บอกให้เราแขวนหลวงพ่อกับ “ดี” ติดตัวตลอดเวลา 10. “ความขยันคือมารดาแห่งความสำเร็จ” ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วลาดี มีร์บูติน อดีตประธานาธิบดี และนายกรัฐมนตรี ของรัสเซีย 11. ความเสียสละ อุทิศตน เพื่อความสำเร็จของงานในองค์กร

2. Inspirational Motivation การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ โดยผู้นำกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตาม โดยทำให้งานของผู้ตามมีความหมายและมีความท้าทาย เกิดความรู้สึกของความเป็นทีม ทำให้ผู้ตามมีความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมาย รวมถึงแสดงความผูกพันตนเองและมีวิสัยทัศน์ร่วมกับผู้นำ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน เสริมสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับผู้คนเสมอมา ด้วยหลักคิดที่ดี หลากหลาย ในการพัฒนาภาวะผู้นำด้วยหลัก 5 Fs Focus (ทำงานทุกอย่างด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจจริง หนักเอาเบาสู้) Flexible (มีความยืดหยุ่น แต่ยึดหลักความถูกต้องดีงาม มีเหตุ มีผล) Fast (ทำงานต้องเร็ว มีการบริหารจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดความล่าช้า ไม่เสียหายต่อภาพรวม) Friendly (มีความเป็นมิตรภาพที่ดี รัก ห่วงดีต่อผู้อื่น มีความจริงใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสมองโลกในแง่ดี) Fun (มีความสุข สนุกสนาน ไม่เครียด จะพบว่า ท่านมีรอยยิ้มบนใบหน้าเสมอ สามารถสู้กับปัญหาต่างๆได้ เพื่อแปรวิกฤติให้เป็นโอกาสได้ดีเสมอด้วยพลังคิดเชิงบวก)

3. Intellectual Stimulation การกระตุ้นทางปัญญา แสดงถึงการที่ผู้นำกระตุ้นให้ผู้ตามคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุผล ด้วยการท้าทายผู้ตาม ให้รู้จักคิดในทางสร้างสรรค์ รู้จักการมองปัญหาเก่าด้วยมุมมองใหม่ และสอนให้ผู้ตามรู้ว่า ปัญหาที่ยากนั้นสามารถแก้ไขได้และเป็นไปได้ มีมุมมองใหม่ และโอกาสใหม่ ๆ เสมอ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ เป็นผู้เห็นความสำคัญของการศึกษา อุทิศตนเพื่อประชาชนทุกเพศทุกวัย โดยมีปรัชญาว่าการศึกษาของคนชนบท คืออนาคตของชาติ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้คนเห็นความสำคัญของการศึกษา การทำงาน การทำความดี เพื่อสังคมส่วนรวม ทั้งผ่านการเป็นแบบอย่างที่ดี การเขียนเอกสารตำรา และการถ่ายทอด ให้บุคคล หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย ท่านได้ส่งเสริม การศึกษาเพื่อสร้างปัญญา ให้กับผู้คนทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยความเมตตา และการมีพรหมวิหารสี่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และความตั้งใจจริง ทั้งระดับพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา ทั้งปริญญาตรี โท เอก รวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life long education) ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการโดย กุหลาบ ปุริสาร (2562) ที่กล่าวว่า ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนวงค์ เป็นผู้รอบรู้ในพหุวิทยาการ (Knowledge of the education and business) จะเห็นได้ว่าท่าน เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านสติ (Intellectual ability) ซึ่งจะ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความรู้ทางด้านการศึกษา และธุรกิจ รวมถึงผู้นำที่มีประสิทธิผล (Effective Leader) ผู้นำที่มีความรู้ด้านการศึกษาและธุรกิจ เป็นคุณลักษณะของ ภาวะผู้นำการบริหาร (Executive Leadership) จะเห็นว่า การเป็นผู้บริหารระดับสูง

ที่อุทิศเวลาทั้งหมด เพื่อการ ปรับปรุงความเชี่ยวชาญของท่านอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ ความเชี่ยวชาญ (Expertise approach) เพื่อการพัฒนา องค์กรต่างๆ ที่ท่านรับผิดชอบให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4. Individualized Consideration การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคล ผู้นำใช้เวลาในการสอน แนะนำ สนับสนุน ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิดต่อผู้ตาม พิจารณาถึงความแตกต่างของผู้ตามรายบุคคลคำนึงถึง Individual Difference หรือความแตกต่างของบุคคล ให้มาก และส่งเสริมสนับสนุน ให้เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคล ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ เป็นผู้ที่ ให้เกียรติผู้อื่น ทั้งเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง ในระดับต่างๆ ท่านบริหารจัดการ ให้ คนได้ใช้ศักยภาพเหมาะสมกับงาน ดังคำกล่าวที่ว่า put the right man in the right job

5. หลัก 9 Co. A leadership Traits Model นอกจาก นวัตกรรมภาวะผู้นำ ตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Bass (2006) แล้ว ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์ ซึ่งค่อนข้างจะเป็นกรอบที่กว้าง เหมาะกับบริบททั่วไป ผู้เขียนเห็นว่า ควรพิจารณาความสอดคล้องของผู้นำในสถาบันการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของนวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงขอเสนอ รูปแบบคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Nine Co. A Leadership Traits Model) ตามแนวคิดของ วิเชียร ชิวพิมาย (2563)” เพิ่มเติมได้แก่ 1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและ บริบทขององค์กร (Content and Context) 2. สมรรถนะในด้านการสื่อสาร (Communication) 3. สมรรถนะในด้านการเติมเต็ม/ สร้างความสมบูรณ์(Complementary) 4. สมรรถนะในด้านความตระหนัก (Concern) 5. สมรรถนะในด้านการประสานงาน (Co-ordination) 6. สมรรถนะในด้านการเจรจาทำ ข้อตกลงด้วยวิธีการยอมยอม (Compromise) 7. สมรรถนะในด้านการรวบรวมให้ เป็นปึกแผ่น/เป็นหนึ่งเดียว (Consolidate) 8. สมรรถนะในด้านการสั่งการ/การ บังคับบัญชา (Command) และ 9. สมรรถนะในด้านการบูรณาการทุก ส่วนให้เป็นหนึ่งเดียว (Compound)

จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง รูปแบบหนึ่งของภาวะผู้นำ ที่สามารถ สร้างแรงบันดาลใจ ในทางบวกต่อสมาชิก ซึ่งอาศัยการเสริมสร้างพลังให้มี ความกระตือรือร้น และมีแรงปรารถนาอย่างแรงกล้า ให้สมาชิกทุกคน บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นนวัตกรรมภาวะผู้นำที่คำนึงถึง 5 องค์ประกอบได้แก่ การมีอิทธิพลในระดับอุดมคติ การสร้างแรงจูงใจและแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญาและ การเอาใจใส่ผู้ตามรายบุคคลและ หลัก 9 Co. A leadership Traits Model

5. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

5.1 ควรนำหลักคิดแนวทาง นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์ ไปประยุกต์ใช้ ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการพัฒนาตนเอง การเรียนการสอน การทำงาน และ การมองโลกอย่างเท่าทันกับโลกอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ

5.2 ควรมีการส่งเสริมคณาจารย์ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และประยุกต์ใช้ นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์ ในการทำงานและชีวิตประจำวันอย่างกว้างขวาง

5.3 ผู้นำ ควรตระหนักถึง การบูรณาการ นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ในการเรียนการสอน ในระดับต่างๆอย่างกว้างขวาง

6. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

6.1 ควรพัฒนาสื่อ นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส ชนะวงศ์ ในรูปแบบต่าง ๆ

6.2 ควรศึกษาผลของการบูรณาการ นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส ชนะวงศ์ ในการจัดทำหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนรายวิชา

6.3 การศึกษา แบบวัดการประเมินหรือตัวชี้วัด นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ศาสตราจารย์ ดร.นพ.กระแส
ชนะวงศ์

6.4 การศึกษาการประเมินการประยุกต์ใช้ นวัตกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของศาสตราจารย์ ดร. นพ.กระแส
ชนะวงศ์

8. เอกสารอ้างอิง

- กระแส ชนะวงศ์. (2564). **88 ปี ที่ฝนไฟให้ความรักและความสุข**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). บริษัท เพ็ญพรินตัง จำกัด.
- กระแส ชนะวงศ์. (2554). **ความสำเร็จอยู่แค่เอื้อม**. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์พิมพ์ดีด, กรุงเทพฯ.
- กษม ชนะวงศ์. (2564). **นวัตกรรมภาวะผู้นำ**. เอกสารประกอบการบรรยาย ในการประชุมการจัดการความรู้ ครั้งที่ 5 วิทยาลัย
บัณฑิตเอเชีย วันที่ 21 กรกฎาคม 2564.
- กุลลาบ ปุริสาร. (2561). แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สู่ผู้นำที่มีประสิทธิผลของ ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21.
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 8(1), (มกราคม – มิถุนายน); 1-9.
- กุลลาบ ปุริสาร. (2562). ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ในศตวรรษที่ 21 ของ “คุณหมอแมกไซไซ”. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิต
เอเชีย**, 9(1), (มกราคม – มิถุนายน); 136-141.
- กุลลาบ ปุริสาร. (2563). ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศของผู้บริหารทางการศึกษาในยุค New Normal. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**,
10(3), (กรกฎาคม – กันยายน); 17-22.
- กุลลาบ ปุริสาร. (2560). ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศ : กรณีศึกษา คุณหมอแมกไซไซ ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ กระแส ชนะวงศ์.
วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 7(1); 23-24.
- จุฬารณ โสตะ, กษม ชนะวงศ์, สุวกิจ ศรีปัดดา, อำนาจ ชนะวงศ์, อติพงษ์ อามาตย์บัณฑิต และกุสุมา ดำรงชัย. (2566). ภาวะผู้นำ
การเปลี่ยนแปลงกับการประยุกต์ใช้กรอบ TQF ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**,
10(3), (กรกฎาคม – กันยายน); 17-22.
- จุฬารณ โสตะ. (2564). **ผู้นำยุค VUCA World**. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย (ASCER 2021), คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, ในวันที่ 5 มิถุนายน 2564.
- วิเชียร ชิวพิมาย (2563). ภาวะผู้นำที่เป็นเลิศต้องมีคุณลักษณะ 9 ด้าน ตามรูปแบบการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากประสบการณ์
ตรง ในการทำงานในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย**, 1(3), กรกฎาคม –
กันยายน 2563.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2564). **VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้ในยุคใหม่**. <https://www.sasimasuk.com/> [Retrieved 9
May 2021].
- เล็ก พงษ์สมัครไทย และคณะ. (2555). **ตัวอย่างที่ดี มีค่ามากกว่าคำสอน**. กรุงเทพฯ, บริษัท อินเทอร์เน็ตพริ้นท์ จำกัด.
- Bass, B. M., and Riggio R.E. (2006). **Transformational Leadership**. London, Lawrence Erlbaum Associates,
New Jersey.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1993). **Transformational leadership: A response to critiques**. In M. M. Chemers
& R. Ayman (Eds.), *Leadership theory and research: Perspectives and directions*. (pp. 49–80).
Academic Press.
- Dubrin & Andrew. J (2007). **Leadership: Research Findings, Practice, and Skills**. Boston, MA: Houghton
Mifflin Company.

- Kendra Cherry. (2021). **Transformational Leadership**. <https://www.verywellmind.com/whatis-transformational-leadership-2795313>. [Retrieved 1 October 2021].
- Paula Rolfe. (2011). Transformational Leadership Theory: What Every Leader Needs to Know. **Nurse Leader**, 9(2); 54-57.

ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
The Effects of Learning Management with Historical Method on Critical Thinking Ability
and Learning Achievement Topic History on The Ayutthaya Kingdom
of Mathayomsuksa 2 Students

นัตยา บัวใหญ่รักษา¹, รุ่งทิwa จันทน์วัฒนวงศ์²

Nattaya BauyairuKsa¹, Rungthiwa Junwattanawong²

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Udon Thani Rajabhat University

²Teacher of the Master Education Program in Curriculum and Instruction, Udon Thani Rajabhat University

Corresponding author. Email: nattaya2533koy@gmail.com

(Received: December 18, 2022; Revised: January 1, 2023; Accepted: January 5, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรอยุธยาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอาโอยมา 2 อำเภอน้ำโสม จังหวัดหนองคาย จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ดำเนินการโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การหาค่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 22.49 คิดเป็นร้อยละ 56.21 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.60 คิดเป็นร้อยละ 84.00 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.68 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.51 คิดเป็นร้อยละ 83.79 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : วิธีการทางประวัติศาสตร์; ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to compare the critical thinking ability on Ayutthaya Kingdom of Mathayomsuksa 2 students who received historical learning management method before and after learning, 2) to compare the learning achievements on the subject of Ayutthaya Kingdom. of secondary school students who have been organized to learn by historical methods before and after learning. The sample consisted of 35 students in the second semester of the academic year 2021, Aoyama 2 School, Pho Tak District, Nong Khai Province. The research was conducted using a one-group pretest-posttest design. The research consisted of 1) learning management plans on historical method, 2) achievement test on critical thinking ability, 3) achievement test on history. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and t-test for dependent samples. Results of this study were: 1) Students who learnt by historical method had the ability to think critically. The mean score before learning was 22.49 or 56.21% and the students had the mean score after learning at 33.60 or 84.0% respectively and the mean score after learning was higher than before learning critical thinking skill at the .01 level. 2) Students who learnt by historical method had learning achievement on history before learning 19.68 or 49.21% and the mean score after learning at 33.51 or 83.79% respectively. The mean score after learning was higher than before learning achievement at the .01 level.

Keywords: Historical Method; Critical Thinking; Learning Achievement

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยพฤติกรรมหรือเรื่องราวของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในอดีตอันส่งผลต่อมนุษยชาติ และสังคมโดยรวมตั้งแต่อดีต ปัจจุบัน และอนาคต การศึกษาประวัติศาสตร์จะทำให้มนุษย์รู้จักตนเอง รู้จักความเป็นมาของชาติมีความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ และเห็นคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สั่งสมไว้ นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วนำมาเป็นบทเรียนประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหา และวิกฤตการณ์ต่างๆ ให้เป็นไปตามหลักจริยธรรม คุณธรรม เพื่อความสันติสุขและพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) นอกจากนี้ การจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายประการเนื่องจากนักเรียนไม่เห็นความสำคัญ ซึ่งทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและขาดความสามารถด้านทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จากการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ได้ดำเนินการจัดสอบประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา (Local Assessment System : LAS) ผลการทดสอบ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอาโอยามา 2 ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2561 จำนวนนักเรียน 35 คน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.06 โดยมีจำนวนนักเรียนที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 62.50 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 37.50 และเมื่อจำแนกผลการประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สาระประวัติศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นมีลักษณะเป็นการแสวงหาความรู้ ความจริงตามหลักทฤษฎีที่เป็นวิทยาศาสตร์มีระเบียบวิธีที่เป็นขั้นตอนที่ชัดเจนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ลาวันย์ วิทยาภูมิกุล (2546) ขั้นที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน ขั้นที่ 4 ตีความและจัดลำดับข้อมูล ขั้นที่ 5 เรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล จากลำดับขั้นตอนของวิธีการทาง

ประวัติศาสตร์นั้นจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดความสงสัยหรือมีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเริ่มต้นด้วยการตั้งประเด็นปัญหา แล้วแสวงหารวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการประเมินคุณค่าและตีความหลักฐาน จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ หรือสามารถแก้ไขปัญหา ได้อย่างมีระเบียบแบบแผน ส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ในที่สุด สำหรับครูสังคมศึกษาในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความเข้าใจความรัก และความภูมิใจในชาติของตน

การเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์นั้นเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ควรเป็นวิธีที่สามารถฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ อย่างมีเหตุผล ฝึกการใช้ความเกี่ยวพันระหว่างรายละเอียดกับแบบสรุป ความเข้าใจอย่างกว้างโดยสม่ำเสมอ และให้ประสบการณ์ในการรวบรวมจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งหมายถึงกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบและอธิบายได้ เดรสเซลและเมย์ฮิว (Dressel and Mayhew, 1957) ได้แก่ 1) ความสามารถในการนิยามปัญหา 2) ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 3) ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น 4) ความสามารถในการกำหนดและตั้งสมมติฐาน 5) ความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล หากผู้เรียนและผู้สอนได้มีการวางแผนและปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ อย่างถูกวิธีจะสามารถส่งเสริมในการเรียนรู้และสามารถพัฒนากระบวนการคิด ซึ่งจะนำไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะให้ได้ว่ากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีความสอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์สามารถนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิจักษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ สามารถนำไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมัย เดิมสันเทียะ (2555) ที่เกี่ยวข้องกับสาระประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการวิธีการทางประวัติศาสตร์ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบ

จากความเป็นมาและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะนำวิธีสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ในการสอนประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการศึกษาว่าการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ อันนำไปสู่การค้นพบความจริงและความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวในอดีต และเป็นการช่วยฝึกความคิดให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีวิจารณญาณ และรู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ จะเห็นได้ว่าความสำคัญของครุศาสตร์ประวัติศาสตร์ ตลอดจนได้รับความรู้ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีเหตุผล อย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการนำไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
- 3.2 การสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์
- 3.3 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 3.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ที่ 12 มีโรงเรียนทั้งหมด 9 โรงเรียน จำนวน 9 ห้องเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคายเขต 1 อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 35 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนแห่งหนึ่งในกลุ่มโรงเรียนในเครือข่ายสถานศึกษาที่ 12 อำเภอโพธิ์ตาก จังหวัดหนองคาย ที่ได้มาโดยสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ในรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 8 แผน แผนละ 2 คาบเรียน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละแผนมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.58-4.63 คุณภาพแผนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นำแบบทดสอบไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ TAP (Test Analysis Program) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.28-0.72 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.73 นำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ด สัน (Kuder Richardson) ได้ค่าความเชื่อมั่น ของข้อสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.89

3. แบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 1.00 ขึ้นไป ค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.38 – 0.77 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.41-0.80 และค่าความเชื่อมั่น 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ ก่อนเรียน โดยใช้เวลา 60 นาที ในสัปดาห์แรกก่อนทำการสอน

2. ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมใช้เวลา 16 ชั่วโมง โดยให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

3. ทดสอบหลังเรียน (Post-test) เมื่อดำเนินการทดลองครบตามที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา หลังเรียนเป็นข้อสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับก่อนเรียนนำมาสลับข้อและตัวเลือก ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 60 นาที

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนไปวิเคราะห์โดยกระบวนการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ IOC 2) หาค่าความยากง่าย (p) 3) หาค่าอำนาจจำแนก (r) 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการบรรยายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนมีคะแนนเท่ากับ 22.49 คิดเป็นร้อยละ 56.21 และหลังเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 33.60 คิดเป็นร้อยละ 84.00 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละและการทดสอบทีแบบไม่อิสระของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	T
ก่อนเรียน	22.49	2.490	56.21	22.85**
หลังเรียน	33.60	2.075	84.00	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 22.49 คิดเป็นร้อยละ 56.21 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.60 คิดเป็นร้อยละ 84.00 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการ

คิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 19.68 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และหลังเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 33.51 คิดเป็นร้อยละ 83.79 โดยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มาทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบที่แบบไม่อิสระ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และการทดสอบที่แบบไม่อิสระของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t
ก่อนเรียน	19.68	1.952	49.21	28.45**
หลังเรียน	33.51	1.931	83.79	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.68 คิดเป็นร้อยละ 49.21 และนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.51 คิดเป็นร้อยละ 83.79 และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. การอภิปราย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการคิดอย่างมี

วิจารณ์จากการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 22.49 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.60 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเหตุผล ดังนี้

1.1 ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ ดังที่ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ซึ่งมีปัญหาและต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา จึงควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ได้พัฒนาความสามารถและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสอดคล้องกับที่ วลัย อิสรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555) กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนรู้ เพราะ ในการเรียนรู้นั้นไม่ได้

หมายความว่าผู้เรียนจะต้องรับข้อมูลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น การสอนที่ดีนั้นจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูนำเสนอ ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นไปตามสภาพจริง อีกทั้ง เดรสเซล เมฮิว (Dressel and Mayhew (1957) ได้กล่าวว่า ครูควรจะสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณควบคู่ไปกับวิชาที่ครูสอน เช่น ในวิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้นความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยทุกขั้นตอนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่องโดยการพัฒนาดังกล่าวนี้อาจเกิดจากขั้นตอนต่าง ๆ ของวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ดังที่ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา (พานิช) (2555) และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) กล่าวว่า รูปแบบการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ จัดเป็นรูปแบบหนึ่งที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน และสอดคล้องกับที่ สิริวรรณ ศรีพหล (2553) ได้กล่าวว่า วิธีสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักการตั้งปัญหา การกำหนดสมมติฐาน และคิดหาคำตอบเพื่อพิสูจน์สมมติฐานนั้น ๆ เช่น ในขั้นตีความและสังเคราะห์ เป็นการนำหลักฐานที่ผ่านการวิเคราะห์และประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญความน่าเชื่อถือ หรือถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน ซึ่งอาจกระทำโดยการนำหลักฐานหรือข้อเท็จจริงมาพิจารณาพิจารณาวิจารณ์และแสดงความคิดเห็นของผู้ศึกษาประกอบแล้วจึงดำเนินการสรุป เป็นต้น (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2550) สอดคล้องกับงานวิจัยของอารียา ศิโรตม (2545) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา เกตุมณี (2556) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่อง อารยธรรมของโลกยุคโบราณเพื่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนยางฮอมวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารียา ศิโรตม (2545) ได้เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และกลุ่มที่เรียนแบบปกติ และเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการวิจัยได้แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แผนการสอน 2 แบบ คือ แผนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ และแผนการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการของประวัติศาสตร์ มีคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.68 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 33.51 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็น

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐานการวางแผนการศึกษา การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน การวิเคราะห์

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐานการวางแผนการศึกษา การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน การนำเสนอผลการศึกษา และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวนี้ล้วนสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551) กล่าวว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553) ได้กล่าวว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหา/ เรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง 2) ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรอง ในสถานที่ต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด 3) ให้ผู้เรียนนำหลักฐานที่รวบรวมได้ มาตรวจสอบประเมินคุณค่าว่ามีความน่าเชื่อถือเพียงใด 4) ให้ผู้เรียนทำการตีความว่ามิอะไรเกิดขึ้น อย่างไร และทำไม และ 5) ให้ผู้เรียนนำผลการศึกษามาเสนอ โดยมีการจัดระเบียบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้มีความน่าสนใจมากที่สุด และการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน การวางแผนการศึกษา การรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน การตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน การนำเสนอผลการศึกษา และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ซึ่งในขั้นการกำหนดปัญหาที่จะศึกษานั้นควรมีความเหมาะสมและมีขอบเขตที่ชัดเจน ดังที่ เปรมวิทย์ ท่อแก้ว (2543) ได้กล่าวว่า ควรมีการตรวจสอบความเหมาะสมของหัวข้อที่จะศึกษา เช่น หัวข้อเป็นความรู้หรือไม่ และหัวข้อเป็นเรื่องที่สามารถศึกษาได้หรือไม่ เป็นต้น และควรมีการกำหนดขอบเขตของหัวข้อที่จะศึกษา เพื่อสร้างความชัดเจนต่อกระบวนการในการค้นคว้า โดยการตั้งคำถามพื้นฐานของประวัติศาสตร์ ได้แก่ ที่ไหน ใคร เมื่อไร และอะไร สอดคล้องกับที่ อาทรร จันทวิมล (2556) ได้กล่าวว่า ควรกำหนดเป้าหมายโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนว่าจะศึกษาอะไร มีขอบเขตแค่ไหน โดยกำหนดช่วงเวลา และสถานที่ให้ชัดเจน แต่เนื่องด้วยเนื้อหาของวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำหนดอยู่ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีสาระสำคัญที่ผู้เรียนต้องศึกษาอยู่หลายหัวข้อ เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 6 กลุ่มโดยมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อศึกษาความรู้ตามหัวข้อที่สนใจ ซึ่งมีผลทำให้แต่ละกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อที่กลุ่มของตนได้ศึกษาอย่างแท้จริงแต่ในทางตรงกันข้าม ก็อาจเป็นผลทำให้ผู้เรียนบางส่วนยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับหัวข้ออื่น ๆ ที่กลุ่มของตนไม่ได้ศึกษา แม้ว่าจะได้รับฟังเนื้อหาจากการนำเสนอของทุกกลุ่มแล้วก็ตาม ในขณะที่การสอนแบบปกตินี้ ครูผู้สอนสามารถสอนเนื้อหาให้ครอบคลุมได้ครบทุกหัวข้อ หรือสามารถหาวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้โดยตรง สังเกตได้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การสอนแบบปกติ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับใช้กับนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยการสอนแบบปกติ โดยทุกแผนประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่การเรียนรู้ ขั้นสอน และขั้นสรุป ซึ่งในทุกขั้นตอนดังกล่าว ครูผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน แล้วจึงให้ผู้เรียนร่วมกัน

อภิปรายความรู้เพื่อตอบคำถามในใบงาน ซึ่งคำถามส่วนใหญ่ก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดมาจากครูในชั่วโมงนั้น

2.2 สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ยมนา (2554) ได้ศึกษาผลการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองกลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นภูเก็ต ของนักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงฤทัย พุฒิคุณเกษม (2557) ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส33265 วิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ กลุ่มทดลอง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ 1) เพื่อพัฒนาและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส33265 วิชาประวัติศาสตร์ 2) เพื่อสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า 1) หัวข้อที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจมากที่สุดมีทั้งสิ้น 4 หน่วยการเรียนรู้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีเยี่ยม 3) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนในรายวิชา ส33265 วิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.78

7. สรุปและขอเสนอแนะ

7.1 ขอเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

7.1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีหลาย ขั้นตอนต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ มีผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาสำหรับศึกษาความรู้และปฏิบัติงานค่อนข้างมาก ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีการวางแผนในด้านการจัดสรรเวลาที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานขั้นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าข้อมูลหรือหลักฐาน และขั้นการตีความและสังเคราะห์ข้อมูลหรือหลักฐาน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนต้องใช้เวลาศึกษาข้อมูลหรือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเอง

7.1.2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองในทุก ๆ ขั้นตอน ดังนั้น ในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบดังกล่าว ครูผู้สอนควรอธิบายหรือให้คำแนะนำวิธีการ และแนวทางในการปฏิบัติงานแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

7.1.3 การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม อาจมีนักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนที่เก่งไม่ยอมรับนักเรียนที่อ่อน นักเรียนที่เรียนอ่อนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือการส่งตัวแทนนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนไม่มีการหมุนเวียนเปลี่ยนตัวแทนนำเสนอ ดังนั้นครูควรอธิบายกระบวนการกลุ่ม ชี้แนะและอธิบายให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการทำงานกลุ่มและผลสำเร็จที่เกิดจากการช่วยเหลือกันในการทำงานกลุ่ม ควรมีการแบ่งหน้าที่ในกลุ่มอย่างชัดเจน รวมถึงการหมุนเวียนเปลี่ยนหน้าที่กันเพื่อให้นักเรียนทำหน้าที่สมาชิกกลุ่มได้ทุกหน้าที่และควรให้นักเรียนเปลี่ยนกลุ่มได้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะความสามารถในการนิยามปัญหา ตระหนักถึงสิ่งที่เป็นปัญหา ระบุองค์ประกอบของปัญหา ของเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นได้ พิจารณาเลือกข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง แยกแยะว่าข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ข้อใดเป็นข้อเท็จจริง

สามารถลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผลจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องส่วนในขั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามได้ชัดเจน ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านการระบุข้อตกลงเบื้องต้นของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

7.2.2 ขณะปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีกระบวนการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เกี่ยวกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา มีการตรวจสอบข้อมูลให้มีความสอดคล้องกับสมมติฐาน และสามารถตัดสินสิ่งต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป อีกทั้งยังมีความสุขสนุกสนานเมื่อได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกัน และขณะนำเสนอผลงานกลุ่มที่หน้าชั้นเรียน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าที่เกิดจากการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา เป็นต้น

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551**. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิราพร ยมนา. (2554). ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านโป่งน้อย อำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนประวัติศาสตร์ให้เด็กมีความสุข สนุกคิด**. นนทบุรี: สหมิตรพรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิง.
- พิสมัย เดิมสันเทียะ. (2555). การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนวิชาประวัติศาสตร์ ส31103 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพียงฤทัย พุดคุณเกษม. (2557). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชา ส33265 โครงการประวัติศาสตร์โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลาวัญญ์ วิทยาวุฒิกุล. (2546). **คู่มือการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วลัย วิศรากร ณ อยุธยา. (2555). **ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2553). **การจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2551). **นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินติ้ง.
- อารียา ศิโรตม. (2545). **ผลของการใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Dressel, P. L. & Mayhew, L.B. (1957). **General education: Explorations in evaluation**. 2nd ed. Washington, D.C: American council on education.

การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง

Development of Digital Radio Station Management System for Education of Universities in the Lower Southern Region

ไหมมุนะ สุขเสม¹, ชัชวาล ชุมรักษา², จินตนา กลิ่นนันท³

Maimunah Suksem¹, Chatchawan Chumruksa², Jintana Kasinan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹⁻³Thaksin University

Corresponding author. Email: smaimunah@tsu.ac.th

(Received: February 18, 2023; Revised: March 15, 2023; Accepted: March 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและประเมินความต้องการของการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง 2) พัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง 3) ประเมินรับรองระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง 4) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร นิสิต คณะกรรมการของสถานีวิทยุ ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ที่มีการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ผู้บริหาร บุคลากร นิสิต คณะกรรมการของสถานีวิทยุ ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ที่มีการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา จำนวน 93,947 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ใช้วิธีการ สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 400 คน ผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ นักวิชาการ จำนวน 5 คน และผู้ดำเนินรายการ คณะกรรมการสถานีวิทยุ และบุคลากรประจำสถานีวิทยุ สื่อมวลชน จำนวน 25 คน ผู้เชี่ยวชาญในการยกร่างระบบ 9 คน ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบสอบถาม 5 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ ในการรับรองระบบ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและประเมินความต้องการ ความจำเป็นของสถานีวิทยุ 2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานีวิทยุ 3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) 4. การสนทนากลุ่ม (Focus group) 5. แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือ 6. แบบประเมินและรับรองระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) ปัญหาการดำเนินงาน โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.81$) ส่วนความต้องการ โดยภาพรวมพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)
2. องค์ประกอบของระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง พิจารณาจากหลักการ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบโดยใช้ CIPOF Model 5 ด้าน คือ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ

3. ผลการรับรองระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.51 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้นำเสนอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย ส่งผลไปยังผู้บริหารสถานีวิทยุฯ เพื่อการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา

คำสำคัญ : พัฒนาระบบ; การจัดการ; สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา; ภาคใต้ตอนล่าง

Abstract

This research aimed to 1) study the basics; Problem conditions and assess the needs of the development of a digital broadcasting station management system for the education of universities in the Lower South 2) Develop a digital broadcasting station management system for the education of universities in the Lower South 3) Evaluate and certify the educational digital broadcasting station management system of universities in the Lower South. 4) Prepare policy proposals for the development of a digital broadcasting station management system for the education of universities in the Lower South. Administrators, staff, students, committees of university radio stations in the 5 Lower Southern provinces that operate educational radio broadcasting stations 93,947 people. The sample size was determined from Taro Yamane's table (Sirilak Suwanwong, 1995) at a confidence level of 95%, tolerance + 5%, using a simple random sampling method of 400 people. There were 400 radio executives and experts, including radio station directors, five academics, and a moderator. Radio station committees and personnel for radio stations, media outlets. 25 experts in drafting the system, 9 experts in survey evaluation. and luminaries. In the 5-person certification system, the tools used are: 1. Basic data questionnaires; Problem conditions and needs assessments 2. Radio station executive interviews 3. Workshops 4. Focus group discussions 5. Tool quality assessments 6. System assessments and certifications Statistics used to analyze the data include averages, percentages, standard deviations. Data analysis and synthesis

The results showed that:

1. The operating conditions of digital broadcasting stations for education of universities in the Lower South as a whole are high ($\bar{x} = 4.22$), the operational problems are found to be low ($\bar{x} = 1.81$) and the overall demand is high ($\bar{x} = 4.11$).

2. The composition of digital broadcasting station management systems for university education in the Lower South the system is determined by principle. Using the CIPOF Model 5 aspects: context, inputs, processes, results, and reverse effects.

3. Accreditation of digital broadcasting station management systems for university education in the Lower South. The average score of 4.51 is the most appropriate.

4. Policy recommendations presented to the responsible policy departments. This goes to radio station executives. towards the development of operational guidelines of educational radio stations.

Keywords: System Development; Management; Educational Broadcasting Stations; Lower South.

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกาฯ ได้นิยามความหมายของ “การศึกษา” ไว้ว่าการศึกษาหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม ประกอบกับสถาบันอุดมศึกษาถือเป็น “Future Changer” เป็นตัวหลักในการเตรียมพร้อมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554 ได้กำหนดพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันการศึกษาช่องทางสำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้พบว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นช่องทางการสื่อสารที่สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่นำมาใช้เพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้ เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงมีข้อดีหลายประการ ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งที่มีศักยภาพในการแสดงบทบาทหน้าที่ของการเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทรงพลัง และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนมากที่สุดสื่อหนึ่ง สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ครอบคลุมพื้นที่ ทำการส่งกระจายเสียงซ้ำๆ ได้ และมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนในการผลิตรายการมากนัก จึงกลายเป็นสื่อที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง (ชัชวาล ชุมรักษา. 2558) การดำเนินงานของวิทยุกระจายเสียง มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการให้การศึกษาโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยรูปแบบของการให้ความบันเทิงหรือการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (กุลกนิษฐ์ ทองเงา, 2561)

วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา เป็นเทคโนโลยีการศึกษาประเภทหนึ่งที่มีนำเสนอรายการอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง (Audience) ด้วยการให้ความรู้ในลักษณะของการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนทั้งในระบบโรงเรียน (Formal Education) และนอกระบบโรงเรียน (Non Formal Education) นอกจากนี้ยังให้สาระความรู้แก่ประชาชนโดยทั่วไป ในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของประชาชน ทั้งใน ด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเปลี่ยนผ่านไปสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ในระบบดิจิทัล โดยมีเป้าประสงค์เพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ภาคพื้นดิน ในระบบดิจิทัลเพื่อใช้งานคลื่นความถี่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ประชาชนเข้าถึง บริการกระจายเสียงและบริการโทรทัศน์ภาคพื้นดินระบบดิจิทัลได้อย่างทั่วถึง (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช. 2555)

และจากรายงานผลการดำเนินงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ประจำปี 2559 พบว่าจำนวนผู้ได้รับใบอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงที่สามารถออกอากาศได้ใน ปี 2561 มีจำนวนรวม 4,182 ราย โดยจำแนกตามประเภทของสถานีวิทยุทดลองประกอบกิจการ ดังนี้ 1) สถานีวิทยุกิจการบริการทางธุรกิจ จำนวน 3,286 ราย 2) สถานีวิทยุกิจการบริการสาธารณะ จำนวน 700 ราย 3) สถานีวิทยุกิจการบริการชุมชน จำนวน 196 ราย (กสทช. 2562) ทั้งนี้การอนุญาตทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง ประเภทกิจการบริการสาธารณะ จำนวน 700 ราย จำแนกเป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา จำนวน 218 ราย และส่วนใหญ่เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงที่บริหารจัดการโดยสถาบันการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) จะมีมาตรการเพื่อเรียกคืนคลื่นความถี่โดยเฉพาะในรายการที่ผลการดำเนินรายการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของ กสทช. ทั้งนี้ กสทช. จะมีมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้นในการพิจารณาต่อใบอนุญาตประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงประจำปี หรืออาจจะขอเรียกคืนคลื่นความถี่โดยเฉพาะสถานีวิทยุที่มีผลการดำเนินรายการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของ กสทช. จึงสร้างความเข้าใจต่อแนวปฏิบัติการดำเนินงานสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา โดยมีการกิจที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และมีรูปแบบเนื้อหารายการที่ชัดเจน ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินรายการจะต้องตอบโจทย์การให้ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ศรีสุกใส (2561) ต่อการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงในประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ยกเลิกใบอนุญาตทดลอง

เปลี่ยนเป็นใบอนุญาตสูงสุดไม่เกิน 7 ปี 2) จัดทำมาตรฐานของสถานีวิทยุคุณภาพ นำมาตรฐานมาเป็นเกณฑ์ประเมินคุณภาพ 3) ให้มีคณะกรรมการพิจารณาออกใบอนุญาตกิจการกระจายเสียงระดับจังหวัด 4) เรียกคืนคลื่นหรือจัดสรรใหม่ด้วยการเปิดประมูลสำหรับกิจการบริการธุรกิจ รายได้จากการประมูลนำไปสนับสนุนกิจการบริการสาธารณะ 5) ส่งเสริมให้สถานีวิทยุบริการชุมชนและบริการสาธารณะต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างและแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนากิจการวิทยุกระจายเสียงเพื่อประโยชน์สาธารณะให้เกิดขึ้นทุกจังหวัด และ 6) ส่งเสริมเครือข่ายภาคประชาชนจิตอาสาในการเฝ้าระวังสื่อเพื่อตรวจสอบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม

ประกอบกับคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการ โทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ได้วางแนวทางการเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุดิจิทัลของประเทศไทยไว้ในแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ. 2555 - 2559 นอกจากนี้ รายงานการ ประเมินผลกระทบการเปลี่ยนระบบการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์เป็นระบบดิจิทัล (พ.ศ. 2555) ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เสนอว่าจะมีการปรับเปลี่ยน “โครงสร้าง” ของกิจการโทรทัศน์ ที่คาดหวังให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมและออกแบบให้การเปลี่ยนผ่านนี้ส่งผลกระทบต่อผู้รับบริการให้น้อยที่สุด (กสทช. 2562)

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการส่งสัญญาณออกอากาศในลักษณะของการแพร่คลื่นความถี่ เปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้การรับฟังรายการวิทยุในปัจจุบันสามารถใช้สมาร์ตโฟนเป็นช่องทางเข้าถึงรายการหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงได้ง่ายขึ้น ถึงแม้วิทยุกระจายเสียง ยังคงมีการนำเสนอเนื้อหาในการรับฟังใกล้เคียงรูปแบบเดิม แต่ก็จะปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัยและตอบรับ กับสังคมรุ่นใหม่ การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง ในยุคดิจิทัลมีความจำเป็นที่ต้องเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะผู้ประกอบการ หรือผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงจะต้องปรับตัว เพื่อใช้เทคโนโลยี (ครรชิต สิงหเสนานนท์, 2552) ทำให้ผู้ฟังรายการวิทยุมีโอกาสและทางเลือก เพิ่มมากขึ้น ทิศทางของการแพร่คลื่นวิทยุกระจายเสียงที่เป็นสัญญาณหลักก็จะเปลี่ยนแปลงเป็นการ แพร่สัญญาณคลื่นแบบดิจิทัลทำให้มีจำนวนช่องสถานี ความคมชัด และรายการเพิ่มมากขึ้น ส่วนของการ เชื่อมต่อที่จะผ่านไปยังผู้ฟังก็จะมีการปรับเปลี่ยนฟังก์ชัน โดยเน้นให้เกิดความเข้าถึงได้ง่ายโดยเฉพาะการใช้ แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน ซึ่งจะถือว่าเป็นอุปกรณ์เครื่องรับวิทยุพกพาที่ติดตัวผู้คนมากที่สุด ส่วน “เนื้อหา” (content) ยังคงมีการสื่อสารในลักษณะรูปแบบเดิมๆ เพียงแต่การรับสารนั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ (interactive) มากยิ่งขึ้น (ครรชิต สิงหเสนานนท์, 2552)

และรายงานผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา กัญญกร สุจริตเนติการ (2560) พบว่า การเปลี่ยนผ่านสู่วิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ทั้งด้านนโยบายและการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสู่วิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล รูปแบบเนื้อหา และสัดส่วนรายการที่มีความชัดเจนในส่วนของการมุ่งเน้นการให้ความรู้กับประชาชน ชุมชน และสังคมรวมทั้งการให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสู่สถานีวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัลของผู้บริหารความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของบุคลากร การสนับสนุนงบประมาณ ของสถาบันการศึกษา สถานีวิทยุบางแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณจากมหาวิทยาลัย จากส่วนงานของคณะ บางแห่งตั้งกองทุนจัดหารายได้เพื่อหาเลี้ยงตนเอง และพร้อมที่จะลงทุนในการเป็นวิทยุดิจิทัลในอนาคต โดยเฉพาะอิทธิพลของสื่อใหม่ มีผลเป็นอย่างมากต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเลือก เปิดรับสื่อของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงสู่วิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมา และความสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงในการเป็นเครื่องมืออันทรงพลังที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริมการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมทั้งธำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของชาติสู่เยาวชนและชุมชน และการร่วมกันเพื่อสร้างเครือข่ายด้านการสื่อสารของสถานีวิทยุกระจายเสียงที่เข้มแข็งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้

ตอนล่าง พื้นที่ 5 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาระบบการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง ให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปสื่อ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและความต้องการของการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง

2.2 เพื่อพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัย ในภาคใต้ตอนล่าง

2.3 เพื่อประเมินรับรองระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง

2.4 เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

3.1.1 ผู้บริหาร บุคลากร นิสิต คณะกรรมการของสถานีวิทยุ ของมหาวิทยาลัยในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ที่มีการดำเนินงานสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา จำนวน 93,947 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ ทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane) (ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์, 2538) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน + 5% ใช้วิธีการ สุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จำนวน 400 คน

3.1.2 ผู้อำนวยการสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา นักวิชาการที่มีคุณวุฒิด้านวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุเพื่อการศึกษา หรือผู้ดำเนินรายการของสถานีวิทยุกลุ่มผู้แทนองค์กรทางการศึกษา มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ที่มีสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาตั้งอยู่ เลือกแบบเจาะจง และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 25 คน

3.1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านหลักสูตรและการสอน หรือด้านวิจัย และประเมินผล ด้านสื่อสารมวลชน ด้านละ 3 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก หรือผู้มีตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปในสาขาเทคโนโลยีการศึกษา หรือเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนในสาขาเทคโนโลยีการศึกษา ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือ มีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือ ตำราทางวิชาการ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับในวงการศึกษา จำนวน 9 คน

3.1.4 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการผลิตสื่อวิทยุ หรือผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการส่งกระจายเสียงทางสถานีวิทยุ ที่มีอายุงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ ด้านการสื่อสารผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง กำหนดคุณสมบัติเป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา หรือนักวิชาการศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถด้านการผลิตรายการทางวิทยุ หรือการกำกับดูแลสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยต้องดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัญหาและประเมินความต้องการ 2) แบบสัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการของพฤติกรรมกรับฟังวิทยุ และแนวทางการพัฒนาสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา 3) แบบสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาร่างกรอบแนวคิดระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง 4) แบบประเมิน (ร่าง) ต้นแบบระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบความเที่ยงของเนื้อหา ด้วยการนำแบบสอบถามฉบับจริงส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาโครงสร้างแบบสอบถาม เนื้อหา ภาษาที่ใช้และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา เพื่อนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม ซึ่งผลการตรวจสอบ พบว่า ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.90 -1.00 หลังจากหาความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา แล้ว ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 คน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยพิจารณาค่า Cronbach's Alpha Coefficient ที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2554)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัย มีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การเก็บข้อมูลทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ไปยังอธิการบดีของมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินงานสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา พร้อมแนบบแบบสอบถาม และซองเอกสารพร้อมชื่อและที่อยู่ของผู้วิจัยเพื่อให้ส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ คู่ขนานกับการจัดเก็บข้อมูลแบบ Google Form และการสอบถามผ่านอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ Line/ Messenger

2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยส่งหนังสือเชิญจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา นักวิชาการที่มีคุณวุฒิด้านวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชนผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยุเพื่อการศึกษา หรือผู้ดำเนินรายการของสถานีวิทยุกลุ่มผู้แทนองค์กรทางการศึกษา มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา ที่มีสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา ตั้งอยู่ จำนวน 25 คน เพื่อระดมความคิด และร่วมให้ข้อเสนอแนะ กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบ และรายละเอียดขององค์ประกอบสนับสนุนระบบฯ

3. นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง ไปสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากสถาบันการศึกษา และสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

4. การสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยส่งหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญพร้อมเอกสาร (ร่าง) กรอบแนวคิดการพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง ให้กับผู้เชี่ยวชาญ 9 คน กำหนดวัน เวลา ประชุม ระดมความคิดเห็นเป็นกลุ่ม และกรอกแบบประเมิน และความเห็นในภาพรวม สรุปผลการอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดไว้ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนา (ร่าง) ต้นแบบระบบการพัฒนาการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง จากคำแนะนำข้อมูล ข้อเสนอแนะ และการกลั่นกรองของผู้เชี่ยวชาญ

5. ส่งหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินรับรองต้นแบบระบบการพัฒนาการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พร้อมข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

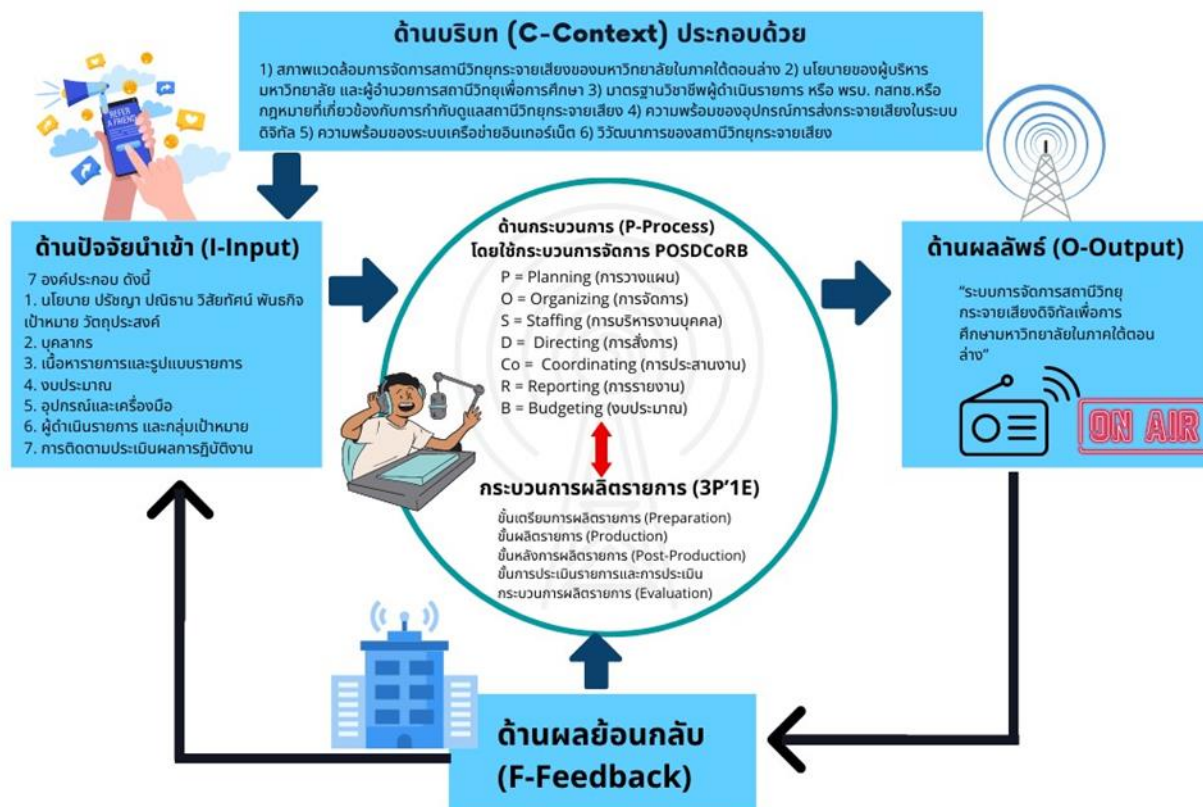
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาศาภาพการดำเนินงาน ปัญหา และประเมินความต้องการของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัล เพื่อการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง พบว่าการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง สถานีส่วนใหญ่ใช้กำลังส่ง 500 วัตต์ มีรัศมีการกระจายเสียง 20 กิโลเมตร ความสูงของสายอากาศต่ำกว่า 60 เมตร ทำการกระจายเสียงทุกวัน ใช้เวลาทำการกระจายเสียง 9-12 ชั่วโมง มีคณะกรรมการ 1-5 คน มีผู้จัดรายการ 5-12 คน สับเปลี่ยนหมุนเวียน มีการจัดรายการวิทยุผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยใช้ช่องทางเฟสบุ๊คไลฟ์ สถานีวิทยุมีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานีวิทยุกระจายเสียงระบบอนาล็อกสู่ระบบดิจิทัลเนื่องจากในปัจจุบันมีการจัดรายการวิทยุผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีการจัดตั้งเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา และมีการใช้งบประมาณของหน่วยงานที่สนับสนุนเป็นทุนตั้งต้นในการดำเนินงานสถานีวิทยุ ให้บริการสาธารณะโดยบางแห่งรับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สภาพการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่างโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) ปัญหาการดำเนินงาน โดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.81$) ส่วนความต้องการ โดยภาพรวมพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)

4.2 ผลการพัฒนาระบบจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ บริบท 1.1) สภาพแวดล้อม 1.2) นโยบายของมหาวิทยาลัยและสถานีวิทยุ 1.3) มาตรฐานวิชาชีพ 1.4) ความพร้อมของอุปกรณ์การส่งกระจายเสียงในระบบดิจิทัล 1.5) ความพร้อมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 1.6) วิวัฒนาการของสถานีวิทยุ 2) ปัจจัยนำเข้า 2.1) นโยบายและองค์ประกอบพื้นฐาน 2.2) บุคลากร 2.3) เนื้อหารายการและรูปแบบรายการ 2.4) งบประมาณ 2.5) อุปกรณ์และเครื่องมือ 2.6) ผู้ดำเนินรายการ และกลุ่มเป้าหมาย 2.7) การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 3) กระบวนการ ใช้หลักการ POSDCoRB ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1. P = Planning (การวางแผน) 2. O = Organizing (การจัดการ) 3. S = Staffing (การบริหารงานบุคคล) 4. D = Directing (การสั่งการ) 5. Co = Coordinating (การประสานงาน) 6. R = Reporting (การรายงาน) 7. B = Budgeting (งบประมาณ) และมีกระบวนการผลิตรายการ 4 ขั้นตอน (3P'1E) ได้แก่ ขั้นเตรียมการผลิตรายการ (Preparation) ขั้นผลิตรายการ (Production) และ ขั้นหลังการผลิตรายการ (Post-Production) ขั้นการประเมินรายการและการประเมินกระบวนการผลิตรายการ (Evaluation) 4) ผลลัพธ์ ได้ระบบจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง และ 5) ข้อมูลย้อนกลับ

ภาพที่ 1 ระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง

4.3 ผลการประเมินรับรองระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย ในภาคใต้ตอนล่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ได้ประเมินรับรองระบบ โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 และเมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบด้านบริบท (Context) มีความเหมาะสม มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 องค์ประกอบด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input) มีความเหมาะสม มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 องค์ประกอบด้านกระบวนการ (Process) มีความเหมาะสม มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (Output) มีความเหมาะสม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และองค์ประกอบด้าน ผลย้อนกลับ (Feedback) มีความเหมาะสม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 โดยภาพรวมหมายความว่าระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง มีความเหมาะสม มากที่สุดและเป็นไปได้ สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบในการการบริหารจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาของพื้นที่ภาคใต้ได้อย่างเหมาะสม

4.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายของระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ก่อนการนำระบบที่ศึกษาวิจัยไปใช้จริง ควรมีการหารือกับ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และควรจัดให้มีการฝึกอบรมการจัดรายการ แก่นักจัดรายการ วิทยุกระจายเสียง การผลิตรายการประเภทต่างๆ การฝึกอบรมช่างเทคนิคประจำสถานีวิทยุ และควรจัดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ของวิทยุกระจายเสียงจากผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียง ผู้บริหารสถานีวิทยุ นักจัดรายการ ผู้ฟัง และนักวิชาการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งหมุนเวียน กันไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย จะทำให้ กสทช.ทราบปัญหา

และแก้ไขได้อย่างถูกต้อง อีกทั้ง กสทช. ควรเร่งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ อันจะ ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็น การเพิ่มช่องทางให้กับ การประกอบกิจการกระจายเสียงในประเภทอื่นๆ ได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายวิทยุสถาบันการศึกษา เนื่องจากจะทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน พัฒนา และทำให้ชุมชนและสังคมได้เรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร และสร้างความเข้มแข็งให้กับ การดำเนินงานและการบริหารจัดการสถานีวิทยุโดยการแลกเปลี่ยนและใช้ทรัพยากรร่วมกัน ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

5. อภิปรายผล

การอภิปรายผลจากการวิเคราะห์การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง มีรายละเอียดดังนี้

5.1 สภาพการดำเนินงาน ปัญหา และความต้องการของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่าสภาพการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง มีรูปแบบการบริหารจัดการภายในโดยเน้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงาน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมขับเคลื่อน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งการร่วมจัดรายการโดยไม่มุ่งแสวงหารายได้จากการโฆษณา และผลประโยชน์ในเชิงธุรกิจ เนื่องจากใช้งบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดนอกจากนี้ยังมีโครงสร้างการบริหารงานที่มีผู้บังคับบัญชา ทำหน้าที่กำกับดูแลควบคุม สั่งการ และบริหารจัดการ โดยมีคณะกรรมการที่มาจากผู้บริหารองค์กร และผู้แทนส่วนงานต่างๆ เข้ามาร่วมคิด ร่วมวางแผนนโยบายการทำงานของสถานีวิทยุ รวมทั้งมุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาทางด้านข่าวสาร การศึกษา ความรู้ การบริการวิชาการ สอดคล้องกับ (กันยาร สุธิตาเนติการ, 2560) วิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา ต่างมีพันธกิจ วัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีนโยบายการดำเนินงานที่สอดคล้องกับภารกิจหลักของ มหาวิทยาลัย มุ่งเน้นการนำเสนอเนื้อหาทางด้านข่าวสาร การศึกษา ความรู้ การบริการวิชาการ สำหรับการเปลี่ยนผ่านสู่วิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล มีความท้าทายเป็นอย่างมาก ดังนั้น สถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษาจึงตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่วิทยุดิจิทัลในอนาคต

ด้านปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากเนื่องจากมีความพร้อมทั้งด้านกฎหมาย การส่งกระจายเสียง การออกอากาศ การจัดทำผังรายการ การแต่งตั้งคณะทำงาน/คณะกรรมการ โดยประชุมปรึกษาหารือ และระดมความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ทุกภาคส่วนภายในมหาวิทยาลัยได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำในการดำเนินกิจการ มีความร่วมมือในการวางแผน การปฏิบัติ และการติดตามผลการดำเนินงาน รวมถึงการพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้การทำงานในลักษณะเครือข่าย มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการช่วยเหลือกันระหว่างสถานีของสถาบันการศึกษาต่างๆ ภายในพื้นที่ จึงช่วยลดปัญหาต่างๆ ได้ สอดคล้องกับ (ศรียา ถิระพันธ์, 2558) วิจัยเรื่องความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลของวิทยุชุมชนในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การพัฒนาเทคโนโลยีของสถานีที่สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงสู่วิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล ในขณะเดียวกันการจัดอบรม สนับสนุนและเตรียมความพร้อมของบุคลากร ให้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับการเกิดวิทยุดิจิทัล ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของสถานีวิทยุ ซึ่งสอดคล้องกับ (วิสญา เกตสุริยงค์, 2550) วิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรม การรับฟังวิทยุ ความต้องการ และการมีส่วนร่วมใน จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลสงขลา ของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา พบว่า รูปแบบรายการส่วนใหญ่ ต้องการรายการข่าว รายการเพลง และ รายการพูดคุยกับผู้ฟังตาม การเข้าร่วมจัดรายการ และในระดับเป็น

เจ้าของรายการ สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับประชาชนรวมตัวในรูปคณะกรรมการเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และจัดรายการเองการมีส่วนร่วมในระดับรวมตัวเป็นนิติบุคคลเพื่อขอใช้คลื่นความถี่โดยว่าจ้างมืออาชีพมาดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในระดับรวมตัวกันเป็นนิติบุคคลเพื่อขอเป็นเจ้าของสถานีวิทยุ โดยการดำเนินงานใช้อาสาสมัคร

ความต้องการการดำเนินงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยพบว่า การดำเนินรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาที่มีสัดส่วนของรายการเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดตามสัดส่วนของผังรายการของสถานีวิทยุ มีเนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และทันสมัย เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการนำเสนอเนื้อหาที่ยืดหยุ่น หลากหลายสอดคล้องกับ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มประชาชน เนื้อหาในรายการช่วยพัฒนาศักยภาพของผู้รับสื่อ ที่ช่วยให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับ (วิสญา เกตสุริยงค์, 2550) วิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมกรับฟังวิทยุ ความต้องการ และการมีส่วนร่วมใน จุดปฏิบัติการเรียนรู้ วิทยุชุมชนเทศบาลสงขลา ของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา พบว่า รูปแบบรายการส่วนใหญ่ ต้องการรายการข่าว รายการเพลง และ รายการพูดคุยกับผู้ฟังตาม การเข้าร่วมจัดรายการ และในระดับเป็นเจ้าของรายการ สำหรับการมีส่วนร่วมในระดับประชาชนรวมตัวในรูปคณะกรรมการเพื่อมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และจัดรายการเองการมีส่วนร่วมในระดับรวมตัวเป็นนิติบุคคลเพื่อขอใช้คลื่นความถี่โดยว่าจ้างมืออาชีพมาดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในระดับรวมตัวกันเป็นนิติบุคคลเพื่อขอเป็นเจ้าของสถานีวิทยุ โดยการดำเนินงานใช้อาสาสมัคร

5.2 ด้านการพัฒนากระบวนการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย ในภาคใต้

ตอนล่าง จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง อ้างอิงองค์ประกอบของ CIPOF Model (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2553) คือ มี 5 องค์ประกอบหลักได้แก่ ด้านบริบท (C-Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (I-Input) ด้านกระบวนการ (P-Process) ด้านผลลัพธ์ (O-Output) ด้านผลย้อนกลับ (F-Feedback) ด้านบริบท (C-Context) ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัย ในภาคใต้ตอนล่าง 2) นโยบายของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการสถานีวิทยุเพื่อการศึกษา 3) มาตรฐานวิชาชีพผู้ดำเนินรายการ หรือ พรบ. กสทช. หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสถานีวิทยุกระจายเสียง 4) ความพร้อมของอุปกรณ์การส่งกระจายเสียงในระบบดิจิทัล 5) ความพร้อมของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต 6) วิวัฒนาการของสถานีวิทยุกระจายเสียง และมีปัจจัยนำเข้า (I-Input) 8 องค์ประกอบย่อย คือ 1. นโยบายและองค์ประกอบพื้นฐาน ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อมของสถานีและการแสดงบทบาทของสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา 2. โครงสร้างการบริหาร บุคลากรและคณะกรรมการดำเนินงาน 3. เนื้อหารายการและรูปแบบรายการ 4. งบประมาณ 5. อุปกรณ์และเครื่องมือ 6. ผู้ดำเนินรายการ และกลุ่มเป้าหมาย 7. การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยขับเคลื่อนกระบวนการทำงานด้วยหลักการของ POSDCoRB เป็นหลักการที่มีความเป็นสากล เป็นที่ยอมรับของวงการทั่วไปอย่าง กว้างขวาง ใช้ได้กับทุกองค์กร สำคัญสำคัญของแนวความคิด POSDCoRB มีลักษณะเป็นกระบวนการปฏิบัติหน้าที่บริหารเป็นขั้นตอนมีความต่อเนื่องและสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กรตามหลักการบริหารของกุลิกและเออร์วิค (Gulick and Urwick) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 7 ประการ คือ 1. P = Planning (การวางแผน) 2. O = Organizing (การจัดการ) 3. S = Staffing (การบริหารงานบุคคล) 4. D = Directing (การสั่งการ) 5. Co = Coordinating (การประสานงาน) 6. R = Reporting (การรายงาน) 7. B = Budgeting (งบประมาณ) ผลจากการดำเนินการผลิตรายการมี 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการผลิตรายการ (Preparation) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) และ ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post-Production) การประเมินรายการและการประเมินกระบวนการผลิตรายการ (Evaluation) สอดคล้องกับ (ศิวาวุธ วันนา, 2559) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการสถานีวิทยุศึกษา เพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พบว่า สถานีวิทยุศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในการผลิตรายการวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการ

องค์กรตามสายงานระบบของราชการ การบริหารรูปแบบและเนื้อหารายการของสถานีวิทยศึกษา มีการผลิตรายการวิทยุมี 2 ประเภทได้แก่ รายการส่งเสริมความรู้ ด้านการใช้ภาษาอาเซียน และรายการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา การบริหารจัดการผังรายการและการออกอากาศสอดคล้องกับประกาศ กสทช. ซึ่งไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกรายการ สอดคล้องกับ (ศรียา ถิระพันธ์, 2558) วิจัยเรื่องความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลของวิทยุชุมชนในพื้นที่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า งบประมาณสถานีวิทยกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา มีการดำเนินงานในลักษณะการให้บริการสาธารณะ ไม่เน้นการหารายได้ ดังนั้นรายได้ส่วนใหญ่มาจากการสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด และการจัดหารายได้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานยึดหลักการ “ไม่แสวงหากำไร” รายได้อีกส่วนหนึ่งมาจากการบริจาคของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรอิสระ มูลนิธิ ภาคเอกชน และกองทุนวิจัยและพัฒนาโครงการกระจายเสียง กิจกรรมโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์สาธารณะ การใช้จ่ายงบประมาณคำนึงถึงความประหยัดและใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปใช้จ่ายเป็นค่าดำเนินการ เช่น ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ค่าเดินทาง ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการ ค่าเอกสาร ค่าจัดโครงการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ การเข้าอบรมสัมมนา การประชาสัมพันธ์ ค่าซ่อมบำรุง เป็นต้น

5.3 ผลการประเมินรับรองระบบการจัดการสถานีวิทยกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย

ในภาคใต้ตอนล่างมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลย้อนกลับ (Feedback) มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาสถานีวิทยกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สายเพชร เกสัชชา, 2554) วิจัยเรื่องการบริหารจัดการวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบ 6 ประการ มีผลต่อการดำเนินงานของสถานีวิทยคือ 1) ด้านเทคนิค 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านงบประมาณ 4) ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ 5) ด้านกฎหมาย และ 6) ด้านนโยบาย

5.4 ด้านข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า เพื่อให้สามารถดำเนินการตามแนวทางของการพัฒนาระบบการจัดการ

สถานีวิทยกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อศึกษามหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง รวมไปถึงหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านนโยบายควรให้ความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของสถานีวิทยวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้สถานีวิทยมีความพร้อมและมีการดำเนินงานที่ดี มีความเข้มแข็ง โดยการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนภาคประชาชนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในด้านการพัฒนาศักยภาพผู้ดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง ซึ่งสอดคล้องกับ (ลิขเรศ ศรีกันต์, 2543) วิจัยเรื่อง รูปแบบสถานีวิทยกระจายเสียงภาคประชาชนที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย ภายหลังจากการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงตามเจตนารมณ์มาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” พบว่า ปัจจัยทางด้านโครงสร้างทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแผนการสนับสนุนและพัฒนาโครงการกระจายเสียงภาคประชาชนจากรัฐบาลและ กสทช. สำหรับรูปแบบในการดำเนินกิจการสถานีวิทยภาคประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิได้เน้นและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสถานีโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารสถานี โครงสร้างการบริหารจัดการควรมีความชัดเจน มีความเป็นอิสระ บริหารจัดการอย่างโปร่งใส ควรสร้างกลไกในการประเมินผลโดยให้ประชาชนมีบทบาทในการตรวจสอบ และสอดคล้องกับ (พระสมชาย ขวลิตรเนตร (ชวนบุญโญ), 2557) วิจัยเรื่องแนวทางการจัดตั้งสถานีวิทยกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย พบว่า ลักษณะการบริหารจัดการสถานี ส่วนใหญ่จัดอยู่ในประเภทให้บริการเพื่อสาธารณะและให้บริการเพื่อชุมชนจัดตั้งขึ้นเพื่อประโยชน์ สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ ในด้านลักษณะการบริหารจัดการสถานีพบว่า ควรมีคณะกรรมการบริหารจัดการที่มีความหลากหลาย ทั้งสถานภาพ การศึกษา อาชีพ หน่วยงานเป็นการบริหารกิจการร่วมกัน โดยต้องปฏิบัติตามกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนโครงสร้างการดำเนินงานของสถานี พบว่า เป็นการบริหารจัดการตามโครงสร้างการทำงานที่เป็นองค์กรที่

จัดตั้งเป็นกรณีเฉพาะ เป็นโครงสร้าง ที่ยืดหยุ่นได้ ไม่จำกัดว่าเป็นภาครัฐหรือเอกชน ไม่จำกัดว่าเป็นพระสงฆ์หรือฆราวาส โดยวางแผน การดำเนินงานร่วมกัน ในรูปแบบคณะกรรมการอิสระ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารสถาน และควรให้ความร่วมมือในการส่งเสริม พัฒนาทักษะความรู้ และจัดการฝึกอบรมด้านเทคนิคต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานกิจการสถาน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

6.1.1 สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ควรเร่งการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ อันจะ ทำให้สามารถใช้ทรัพยากรคลื่นความถี่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางให้กับ การประกอบกิจการกระจายเสียงในประเภทอื่นๆ ได้อย่างทั่วถึง

6.1.2 กสทช.ควรจัดให้มีการฝึกอบรมการจัดรายการ แก่ นักจัดรายการวิทยุชุมชน การผลิตรายการประเภทต่างๆ การฝึกอบรมช่างเทคนิคประจำสถานีวิทยุกระจายเสียง และควรจัดให้มีเวทีรับ ฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ของวิทยุกระจายเสียงตัวจริง เสียงจริง อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งหมุนเวียน กันไปตามภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย ทำให้ กสทช. ทราบปัญหาและแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

6.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ควรสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของสถานีวิทยุวิทยุกระจายเสียงอย่างจริงจัง เพื่อให้สถานีวิทยุมีความพร้อมและมีการดำเนินงานที่ดี มีความเข้มแข็ง โดยการ จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐและตัวแทนภาคประชาชนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในด้านการพัฒนา ศักยภาพผู้ดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง เช่น การจัดรายการวิทยุ การเป็นผู้สื่อข่าว จริยธรรมของนักวิทยุ การดูแลรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการจัดองค์กรและการบริหารสถานีวิทยุในภาพรวมต่อไป

6.1.4 หน่วยงานราชการในพื้นที่ เช่น ประชาสัมพันธ์จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สำนักงานการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สาธารณะสุขจังหวัด สิ่งแวดล้อมจังหวัด ควรสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานของ สถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา อย่างจริงจังทั้งในด้านเนื้อหา และบุคลากร เนื่องจากจะช่วยเสริมสร้างกระบวนการพัฒนา เป็นกระบอกเสียงสะท้อนความต้องการของชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐและประชาชน และสามารถเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและทัศนคติของประชาชนได้โดยเฉพาะการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ฟังได้ในระยะยาว

6.1.5 สถาบันการศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายวิทยุ สถาบันการศึกษา เนื่องจากเครือข่ายวิทยุสถาบันการศึกษาทำให้เกิดพลังในการพัฒนา และทำให้ชุมชนและสังคมได้เรียนรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และสร้างความเข้มแข็งให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการสถานีวิทยุโดยการแลกเปลี่ยนและใช้ ทรัพยากรร่วมกัน

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1. ควรวิจัยและพัฒนา รูปแบบความร่วมมือ (Cooperation Model) การดำเนินงานวิทยุกระจายเสียง ดิจิทัลเพื่อการศึกษา ระหว่างสถานีวิทยุกระจายเสียงกระแสหลักกับสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา เนื่องจากมี กฎหมายควบคุมเรื่องเครื่องส่ง ความสูงของสายอากาศ และรัศมีการกระจายเสียง

6.2.2 ควรวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้ระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของ มหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่างจากประชาชนผู้ฟังรายการ คณะกรรมการบริหารเครือข่าย นักจัดรายการ ภาคีเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ

6.2.3 ควรทำการศึกษาต่อยอดของงานวิจัยนี้ในประเด็นของการใช้งานระบบการจัดการสถานีวิทยุกระจายเสียง

ดิจิทัลเพื่อการศึกษา ของมหาวิทยาลัยในภาคใต้ตอนล่าง ในความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่จะมีอิทธิพลต่อ การพัฒนาการในการดำเนินกิจการสื่อวิทยุกระจายเสียงในอนาคต โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีใน ระบบดิจิทัลสำหรับวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยว่าควรจะมีรูปแบบอย่างไร

7. เอกสารอ้างอิง

- กุลเกษิษฐ์ ทองเงา. (2561). การศึกษาความเหลื่อมล้ำของการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 15(2); 423-424.
- กันยารกร สุจริตเนติการ. (2560). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความเป็นวิทยุดิจิทัลของสถานีวิทยุกระจายเสียงสถาบันการศึกษา. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ ฯ, 89-102.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ครุฑชิต สิงห์เสมานนท์. (2552). ลมหายใจวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัล Radio Broadcasting Breath in the Digital Age. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง ฉบับเทคโนโลยีการศึกษา, 3(2), กรกฎาคม - ธันวาคม; 25-37.
- คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1. (2555-2559). กรุงเทพฯ ฯ : กสทช. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.nbtc.go.th/>.
- ชัชวาล ชุมรักษา. (2547). วิทยุชุมชน : สื่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 16(2); 67-87.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2553). การจัดระบบทางการศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี, 57-62.
- ณัฐรดา วงษ์นายะ. (2557). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานสถานีวิทยุชุมชนภาคเหนือตอนล่าง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 20(3); 28-42.
- ดวงสมร โสภณธาดา. (2556). การพัฒนารูปแบบวิทยุกระจายเสียงชุมชนที่เหมาะสมกับสังคมไทย. ดุษฎีบัณฑิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สงขลา. วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ; 256-262.
- ธนากร ศรีสุกใส. (2561). กิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย : อดีต ปัจจุบัน และแนวทางพัฒนาในอนาคต. วารสาร กสทช, 1(1); 303-305.
- ธวัชวีร์ แยมศิริ. (2557). การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การเปลี่ยนผ่านไปสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงในระบบดิจิทัล. (รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2555). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม129, ตอนที่ พิเศษ 144 ง; 21-31.
- พระสมชาย ขวลิตเนตร (ชวนปัญญา). (2557). แนวทางการจัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงดิจิทัลเพื่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มนิรัตน์ กำจรกิจการ. (2561). แนวทางการจัดทำผังรายการสำหรับสถานีวิทยุทดลองประกอบกิจการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา. วันที่ 29 พฤศจิกายน 2561 ณ ห้องแซฟไฟร์ 204 ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี.

- วิชัย แสงศรี. (2552). การศึกษาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาในเขตพื้นที่ชนบทภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ ฯ; 49-65.
- วิสญา เกตสุริยงค์. (2550). พฤติกรรมการรับฟังวิทยุ ความต้องการ และการมีส่วนร่วมในจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลสงขลา ของประชาชนในเขตเทศบาลนครสงขลา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. โอเดียนสโตร์, กรุงเทพฯ ฯ; 95-100.
- ศิวาวุธ วันนา. (2559). การบริหารจัดการสถานีวิทยุศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรียา ธีระพัฒน์. (2558). ความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลของวิทยุชุมชนในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาโรจน์ แวมณี. (2556). การเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลในประเทศไทย. สหพันธ์วิทยุชุมชนแห่งชาติ (สวช.). มูลนิธิไฮน์ริค เบิร์น (Heinrich Boll Stiftung) สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, กรุงเทพฯ ฯ; 61-65.
- สายเพชร เกสัชชา. (2554). การบริหารจัดการวิทยุชุมชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, อุบลราชธานี; 25-27.
- สิขเรศ ศิริกันต์. (2543). รูปแบบสถานีวิทยุกระจายเสียงภาคประชาชนที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทยภายหลังจากการปฏิรูประบบวิทยุกระจายเสียงตามเจตนารมณ์มาตรา 40 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ ฯ; 97-115.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2556). การอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2562, จาก <http://www.nbtc.go.th/wps/portal/NTC/TCBusLicApp/Broadcasting>.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2562). การอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2563, จาก <http://www.nbtc.go.th/wps/portal/NTC/TCBusLicApp/Broadcasting>.

การคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ: มาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ Protection of Elderly Workers: Legal Measures and Government Policies

ยุวรัตน์ ฐิตินิรันดร์กุล¹, กุหลาบ ปุริสาร²

Yuwarat Thitinirankul¹, Kularb Purisarn²

¹ประจําคณะนิติศาสตร์, ผู้อำนวยการสำนักประกันคุณภาพ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

²รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

¹Faculty of Law, Director of the office of Educational Quality Assurance, College of Asian Scholars

²Deputy Dean of the Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: youwarat@cas.ac.th

(Received: September 5, 2023; Revised: September 15, 2023; Accepted: September 17, 2023)

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาข้อกฎหมายด้านการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 และมาตรการของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยวิเคราะห์ข้อกฎหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง และแนววินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ รายงานวิจัย ข้อมูลสถิติ วิทยานิพนธ์ และมาตรการสนับสนุนส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานไม่มีบทบัญญัติในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ จึงเป็นกรณีที่เป็นช่องว่างทางกฎหมาย ที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปัญหาการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ อันเนื่องมาจากสถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ถดถอย และสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้การดำเนินการและการติดตามผลของโครงการความร่วมมือกับภาคเอกชนขาดความต่อเนื่อง ทำให้ตัวเลขการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในภาพรวมมีแนวโน้มลดลง และปัญหาความหมายของลูกจ้างผู้สูงอายุ เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ จึงมีปัญหาคือจะต้องพิจารณาว่า “ผู้สูงอายุ” ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ได้รับการส่งเสริมในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และได้รับความคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและประกาศกระทรวงแรงงานนั้น คือ บุคคลที่มีช่วงอายุเท่าใด

คำสำคัญ : แรงงานผู้สูงอายุ; มาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ

Abstract

The purpose of this research report was to study legal problems related to labor protection for the elderly under the Labor Protection Act, B.E. 2541, and government agencies' measures to promote the employment of elderly workers, and suggest to solve such legal problems. This documentary research was analyzing the laws of the Constitution, Acts, Ministerial regulations, Ministry announcements and Court rulings related to the employment of elderly workers, research reports, statistical data, theses and measures to promote the employment of the elderly by government agencies. The study revealed that

the Labor Protection Act has no specific provisions to protect elderly workers. A legal gap. that was inconsistent with the provisions of the Constitution. Problems in the operation of government agencies in promoting the elderly to have employment. The global economic recession and the outbreak of COVID-19, this causes the implementation and follow-up of the project cooperation with the private sector to be lacking continuity. As a result, the overall number of employments of elderly workers tends to decrease. and the problem of meaning of elderly employees. And the problem of meaning of elderly employees. Due to the Constitution and the announcement of the Ministry of Labor Requesting cooperation to promote and support the elderly to have employment. Therefore, the problem to consider whether the “elderly people” who will receive assistance from the state, what is the age range of the person?

Keywords: Elderly Workers; Legal Measures and Government Policies

1. บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ข้อมูลของกรมกิจการผู้สูงอายุ ณ วันที่ 31 มกราคม 2565 ประเทศไทยมีผู้สูงอายุจำนวน 12,116,199 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ที่มิใช่ช่วงอายุ 60-69 ปีมากที่สุด รองลงมาคือช่วงอายุ 70-79 ปี และประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2566 เนื่องจากมีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 20.6 ของประชากรทั้งประเทศ ทั้งนี้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2578 จะมีประชากรสูงอายุคิดเป็นร้อยละ 30 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด

องค์การสหประชาชาติได้ให้นิยามคำว่า “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) ว่าหมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกัน ในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 10 ขึ้นไป หรือมีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่อยู่จริงในพื้นที่ต่อประชากรทุกช่วงอายุในพื้นที่เดียวกันในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 7 ขึ้นไป แต่หากประเทศใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปในอัตราเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 14 ขึ้นไป ประเทศนั้นถือว่าเป็น “สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์”

โครงสร้างอายุของประชากรไทยในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา จากที่เคยมีประชากรวัยเด็กมาก ในปี พ.ศ. 2513 ซึ่งมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึงเกือบครึ่งหนึ่งของประชากร แต่ปัจจุบันพบว่าประชากรวัยเด็กลดลงเหลือเพียงร้อยละ 18 ในขณะที่ประชากรสูงอายุ ซึ่งเคยมีเพียงร้อยละ 5 ในปี พ.ศ. 2513 แต่ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17 ในปี พ.ศ. 2560 การที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่สัดส่วนคนวัยทำงานที่กำลังลดลงเรื่อย ๆ เช่นกัน เด็กเกิดใหม่มีสัดส่วนน้อยลง เพราะคนปัจจุบันมีลูกน้อย บางคนก็ไม่มีลูก ยิ่งกว่านั้น การตั้งครรภ์ของคุณแม่ในขณะที่ยังไม่พร้อม ทำให้เด็กที่เกิดส่วนหนึ่งจึงมีปัญหาด้านคุณภาพ หากมองอนาคตไปอีก 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะมีประชากรที่ไม่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่รัฐบาลมีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการให้กับประชากรที่สูงอายุจำนวนมาก หากการเก็บภาษีไม่เป็นไปตามเป้าหมาย รัฐบาลจะประสบปัญหาเงินงบประมาณจะไม่เพียงพอต่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีมากกว่าร้อยละ 20 ทั่วประเทศ

สำหรับปัญหาในระดับประเทศ จะขาดแคลนแรงงาน รวมไปถึงทำให้เกิดวิกฤตการณ์คลัง จากภาระรัฐบาลด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ และการเก็บภาษีที่ลดลงด้วยดังนั้น เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากภาวะสังคมสูงวัย จึงควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรวมถึงผู้ที่กำลังจะเข้าสู่วัยสูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยจากแนวคิดด้านพลวัตพลัง (Active Ageing) ขององค์การอนามัยโลก ได้อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของการเป็น Active Ageing ประกอบด้วย การมีสุขภาพดี มีหลักประกันและความมั่นคงในชีวิต รวมถึงมีส่วนร่วมและมีคุณค่าทางสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (Productive

Ageing) การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำยังช่วยส่งเสริมระบบแรงงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางรายได้ และสามารถแก้ปัญหาภาวะขาดแคลนแรงงานของประเทศ และลดภาระพึ่งพิงสวัสดิการจากภาครัฐได้

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมาโดยตลอด โดยได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ ได้แก่ การตราพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ซึ่งในกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ได้กำหนดนิยามของ “ผู้สูงอายุ” หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย กำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กผส” กำหนดสิทธิต่าง ๆ ของผู้สูงอายุในการรับบริการทางการแพทย์ การจัดที่พักอาศัย การช่วยเหลือค่าโดยสารยานพาหนะ และกำหนดให้จัดตั้ง “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุ แต่ไม่พบว่ามียกเว้นข้อบัญญัติด้านการจ้างแรงงานและการคุ้มครองการทำงานของผู้สูงอายุในกฎหมายนี้แต่อย่างใด

การทำงานของผู้ใช้แรงงานในภาคเอกชนนั้น มีกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างนายจ้างและลูกจ้างหลายฉบับ กฎหมายหลักฉบับหนึ่งที่สำคัญก็คือพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองแรงงานหญิงและแรงงานเด็กเป็นหมวดหมู่เฉพาะ เนื่องจากผู้ใช้แรงงานหญิงและแรงงานเด็กเป็นผู้ที่มีวุฒิและมีข้อจำกัดทางสภาพร่างกายแตกต่างจากผู้ใช้แรงงานทั่วไป ซึ่งผู้ใช้แรงงานที่เป็นผู้สูงอายุก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีข้อจำกัดทางสภาพร่างกายที่สมควรจะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานเป็นการเฉพาะเช่นเดียวกัน แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเช่นเดียวกัน

การที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังไม่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ จึงอาจทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อแรงงานผู้สูงอายุ ขาดโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงาน การได้รับสวัสดิการแรงงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมตามมา เนื่องจากการที่ผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าถึงการจ้างงาน หรือต่อสัญญาจากนายจ้างเดิมนั้น ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ รู้สึกมีคุณค่าทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ลดการเป็นภาระพึ่งพิงครอบครัวและรัฐ และที่สำคัญคือเป็นการแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงานของคนวัยทำงาน

นโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำ ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน โดยเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2562 ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ ระหว่างกระทรวงแรงงานและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยมีภาคธุรกิจเอกชนเข้าร่วมโครงการจำนวน 12 แห่ง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการส่งเสริมการทำงานของแรงงานผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐ
- 2.3 เพื่อศึกษาปัญหาการไม่กำหนดความหมายของคำว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ไว้ในกฎหมายแรงงานของไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ประกอบด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติกฎกระทรวง ประกาศกระทรวง แนววินิจฉัยของศาลที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ รายงานการวิจัย ข้อมูลสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มาตรการสนับสนุนส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ วิทยานิพนธ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ระดับขั้นของสังคมผู้สูงอายุ มี 3 ระดับ

1) สังคมสูงอายุ หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั่วประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุเกิน 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งหมด

2) สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Completely Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั่วประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด

3) สังคมสูงอายุนี้อุดมคติ (Super Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั่วประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

4.2 การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในภาครัฐ

การเตรียมพัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อรองรับบริบทสังคมสูงอายุในภาครัฐนั้น คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ในการประชุมครั้งที่ 11/2561 เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ได้มีมติเห็นชอบ “มาตรการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ” โดยเน้นว่าระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐ ต้องนำไปสู่การดำรงรักษาและเพิ่มขีดความสามารถของภาครัฐในการจัดทำและให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ กำลังคนภาครัฐมีขนาดและขีดความสามารถที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจของส่วนราชการ พร้อมรองรับสังคมสูงอายุและบริบทการบริหารราชการที่เปลี่ยนแปลงไป โดยภาครัฐสามารถใช้กำลังคนทุกช่วงอายุอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารราชการ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ ประกอบด้วยมาตรการสำคัญจำนวน 4 มาตรการ ได้แก่

1) มาตรการปรับโครงสร้างอัตราากำลังให้มีขนาดที่เหมาะสม

2) มาตรการปรับปรุงโครงสร้างตำแหน่งงาน และการบริหารอัตรากำลังภาครัฐให้เหมาะสมกับภารกิจและบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

3) มาตรการปรับปรุงอายุเกษียณราชการ และขยายระยะเวลาการทำงานให้สอดคล้องกับความจำเป็นและลักษณะงานภาครัฐ

4) มาตรการพัฒนาระบบบริหารอายุ (Age Management) ของส่วนราชการ อาทิ การสับเปลี่ยนหมุนเวียนงาน ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานและการทำงานหลักเกษียณ ระบบการทำงานที่มีความยืดหยุ่น ระบบจิตใจและการประเมินผลงานที่เหมาะสมกับช่วงอายุ และระบบบริหารจัดการความรู้ เป็นต้น

4.3 การเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับสังคมสูงอายุในภาคเอกชน

สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย (PMAT) ได้ศึกษาสำรวจความคิดเห็นกลุ่มธุรกิจเอกชนจำนวน 23 กลุ่มธุรกิจในประเทศ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 520 คนในทุกขนาดธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า

1) อายุเกษียณของพนักงาน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ที่อายุ 60 ปี ร้อยละ 67 น้อยกว่า 60 ปี (50,55,57 ปี) ร้อยละ 28 ไม่ระบุอายุเกษียณร้อยละ 3 และเกษียณมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 2

2) อายุที่เหมาะสมในการเกษียณอายุการทำงานควรอยู่ที่เท่าใด พบว่าส่วนใหญ่ตอบว่าอายุ 65 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39 รองลงมาคืออายุ 60 ปี ร้อยละ 32 และตอบว่าอายุ 55 ปี ร้อยละ 14

3) แนวคิดการขยายเวลาเกษียณอายุ ผลการสำรวจพบว่า ร้อยละ 53 ยังไม่มีแนวคิดการขยายเวลาเกษียณอายุ ร้อยละ 37 อยู่ระหว่างการศึกษาข้อมูล โดยมีองค์กรเอกชนที่เริ่มดำเนินงาน คิดเป็นร้อยละ 10 ซึ่งทำให้เห็นว่าความตื่นตัวของภาคเอกชนยังมีไม่มากนัก

4) ปัจจัยที่ทำให้ภาคเอกชนพิจารณาขยายเวลาเกษียณอายุการทำงาน ผลการสำรวจพบว่า ปัจจัยการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในตำแหน่งเฉพาะด้าน สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาคือการพัฒนาผู้สืบทอดตำแหน่งไม่ทันเวลา ร้อยละ

27 ไม่ได้เตรียมการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เกษียณอายุสู่พนักงาน ร้อยละ 13 และการสนับสนุนนโยบายภาครัฐ เพื่อสร้างความพร้อมสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7

5) แนวทางการขยายเวลาเกษียณอายุในแต่ละบริษัท พบว่า ร้อยละ 61 จะเลือกพิจารณาขยายเวลาการเกษียณอายุเป็นรายบุคคลตามความจำเป็น ร้อยละ 25 ตอบว่าพิจารณาเป็นรายตำแหน่ง และมีเพียงร้อยละ 14 ที่ตอบว่าจะพิจารณาขยายให้มีผลกับพนักงานทั้งบริษัท

ผลการสำรวจในกลุ่มธุรกิจภาคเอกชนโดยสรุปพบว่า ในปัจจุบันภาคเอกชนส่วนใหญ่ยังคงกำหนดอายุเกษียณพนักงานที่อายุ 60 ปี และจะพิจารณาขยายอายุเกษียณที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลตามความจำเป็น ซึ่งการสำรวจนี้สะท้อนให้เห็นว่า การขยายอายุเกษียณในภาคเอกชนได้รับความสนใจในวงจำกัด ซึ่งเมื่อพิจารณาปัจจัยสนับสนุนพบว่า ปัจจัยนโยบายภาครัฐไม่สร้างแรงจูงใจกับภาคเอกชนเท่าที่ควร ดังนั้น ภาครัฐอาจต้องมีการส่งเสริมและมีแผนระยะยาวในการเตรียมความพร้อมสู่สังคมสูงอายุอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม (สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเกษียณอายุ)

4.4 ความหมายของ “ผู้สูงอายุ” และ “แรงงานผู้สูงอายุ”

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า “ผู้สูงอายุ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

“แรงงานผู้สูงอายุ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “aging workers” หรือ “older workers” ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ไม่ได้กำหนดนิยามไว้ว่าหมายความว่าอย่างไร มีผู้อธิบายความหมายของแรงงานผู้สูงอายุ ในทางการแพทย์ว่า หมายถึง ผู้ทำงานที่มีอายุอยู่ในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและจิตใจอย่างมาก ซึ่งส่งผลเกี่ยวกับการทำงาน โดยเฉพาะในประเด็นสมรรถนะในการทำงาน ในตลอดช่วงอายุการทำงานทั้งหมด ในมิติทางอาชีวอนามัยจึงได้กำหนดเกณฑ์แรงงานสูงอายุคือ แรงงานที่มีอายุ 40-45 ปีขึ้นไป (สมเกียรติ ศิริรัตนพฤกษ์, 2559)

4.5 สถิติการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ

ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช) ในการสำรวจข้อมูลการทำงานของประชากร รายงานการทำงานของผู้สูงอายุในปี 2564 ดังนี้

1) จำนวนและร้อยละผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามภาค เขตการปกครอง ผลการศึกษาพบว่าภาคที่มีผู้สูงอายุทำงานมากที่สุดคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 42.01

2) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามสถานภาพการทำงาน ผู้สูงอายุทำงานส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 3,143,945 คน รองลงมาคือช่วยธุรกิจส่วนตัวในครัวเรือน จำนวน 1,029,988 คน

3) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามอาชีพ ผู้สูงอายุทำงานที่มีฝีมือด้านการเกษตรหรือการประมงมากที่สุด จำนวน 2,966,270 รองลงมาคืองานด้านพนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้า จำนวน 888,937 คน

4) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ มากที่สุดคือระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 3,512,168 คน

5) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบ พบว่าแรงงานนอกระบบจำนวน 4,259,161 คน และในระบบจำนวน 623,047 คน

6) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามปัญหาจากความปลอดภัยจากการทำงาน พบว่าผู้สูงอายุทำงานเกี่ยวกับสารเคมีเป็นพิษมากที่สุด จำนวน 329,271 คน รองลงมาคือทำงานด้านเครื่องจักร เครื่องมือ ที่เป็นอันตราย 79,644 คน

7) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามปัญหาสภาพแวดล้อมในการทำงาน พบว่าด้านอิริยาบถการทำงานมากที่สุด จำนวน 350,209 คน รองลงมาคือปัญหาเกี่ยวกับฝุ่นละออง คิว้น และกลิ่น จำนวน 145,052 คน

8) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ พบว่ามากที่สุด คือ 40-48 ชั่วโมง จำนวน 1,528,447 คน

9) จำนวนผู้สูงอายุที่ทำงาน จำแนกตามปัญหาการทำงาน พบว่ามีปัญหาด้านค่าตอบแทนมากที่สุด 478,315 คน รองลงมาคืองานขาดความต่อเนื่อง จำนวน 186,507 คน (สรุปผลที่สำคัญ การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม)

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พบว่าการจ้างงานผู้สูงอายุได้รับผลกระทบจากหลายด้านและมีปัญหา ดังนี้

1. ปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานหลายฉบับ โดยเน้นการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นหลัก เนื่องจากเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน พบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมีบทบัญญัติในการคุ้มครองแรงงานเด็ก และแรงงานสตรีเป็นการเฉพาะ แต่ยังไม่พบว่ามีบทบัญญัติในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะในกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใด จึงเป็นกรณีที่เป็นช่องว่างทางกฎหมาย ที่ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 วรรค 3 ที่กำหนดให้รัฐต้องรัฐพึงให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกกระทำดังกล่าว ประกอบกับแนวคิดของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเห็นสมควรแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน โดยเพิ่มเติมหมวดการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ

2. ปัญหาการส่งเสริมการทำงานของแรงงานผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐ

ผลจากการที่รัฐบาลได้ดำเนินโครงการบันทึกความเข้าใจ (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนในระยะเวลา 5 ปีมีแนวโน้มขึ้น ๆ ลง ๆ โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการจ้างงานผู้สูงอายุจำนวน 390,000 คน ในปี พ.ศ. 2561 มีการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น 530,000 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2562 ตัวเลขการจ้างงานผู้สูงอายุได้ลดลงเหลือ 470,000 คน และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. 2563 เป็น 560,000 คน ซึ่งเป็นผลมาจากการตกงานของคนวัยแรงงาน จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้นเพื่อชดเชยแรงงานวัยหนุ่มสาวต่อมาในปี พ.ศ. 2564 พบว่าตัวเลขการจ้างงานผู้สูงอายุลดลงเหลือ 470,000 คน

กระทรวงแรงงานได้เล็งเห็นความสำคัญของสถานการณ์ผู้สูงอายุ จึงได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนการส่งเสริมและขยายโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ ตามนโยบายเน้นหนักของกระทรวงแรงงาน พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 เพื่อส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำ กระทรวงแรงงานจึงขอความร่วมมือผู้ประกอบการ หรือผู้ว่าจ้างที่ประสงค์จะให้ผู้สูงอายุซึ่งมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปทำงาน ซึ่งมีได้ทำงานประจำในสถานประกอบการ และประสงค์ที่จะทำงานบางช่วงเวลา

กระทรวงแรงงานได้กำหนดแนวปฏิบัติ ดังนี้ ให้จ่ายค่าตอบแทนให้ผู้สูงอายุอย่างน้อยชั่วโมงละ 45 บาท การจ้างผู้สูงอายุควรเป็นงานที่ไม่อันตรายต่อสุขภาพ และความปลอดภัยของผู้สูงอายุ เพื่อทำงานเสริมงานพนักงาน งานอาชีพเกี่ยวกับการค้า งานอาชีพด้านบริการ งานที่เกี่ยวกับการผลิต งานหัตถกรรมพื้นบ้าน หรืองานที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าว และ

ระยะเวลาการทำงานของผู้สูงอายุ ควรไม่เกินวันละ 7 ชั่วโมง และไม่เกินสัปดาห์ละ 6 วัน (ประกาศกระทรวงแรงงาน ณ วันที่ 8 มีนาคม 2562 เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมานั้น พบว่าการจ้างงานผู้สูงอายุได้รับผลกระทบจากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานการณ์เศรษฐกิจโลกที่ถดถอย และสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ตั้งแต่เริ่มมีการระบาดในปี พ.ศ. 2563 ภาครัฐได้ดำเนินมาตรการป้องกัน เช่น การล็อกดาวน์ การห้ามออกนอกเคสสถานหรือห้ามเดินทางและมาตรการเยียวยาต่างๆ จากภาครัฐที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของประชาชนทั้งการทำงานและการบริโภค และกระทบการผลิตสินค้าและบริการของภาคเอกชน ย่อมกระทบสถานประกอบการที่ร่วมโครงการ และทำให้การดำเนินการและการติดตามผลของโครงการความร่วมมือกับภาคเอกชน (MOU) ขาดความต่อเนื่อง ขาดแผนงานที่ชัดเจน ทำให้ตัวเลขการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในภาพรวมมีแนวโน้มลดลง

3. ปัญหาการไม่กำหนดความหมายของคำว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ไว้ในกฎหมายแรงงานของไทย

ประกาศกระทรวงแรงงาน ฉบับลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2562 เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ ซึ่งประกาศฉบับนี้มีเจตนารมณ์ในการส่งเสริม “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ให้ได้รับการจ้างงานมากยิ่งขึ้น จึงมีปัญหาคือจะต้องพิจารณาว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ที่จะได้รับการส่งเสริมการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ ได้รับความคุ้มครองให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี ตามเจตนารมณ์ของประกาศกระทรวงแรงงาน นั้น คือบุคคลที่มีช่วงอายุเท่าใด เมื่อทำการศึกษาร่วมเทียบกับกฎหมายแรงงานของประเทศญี่ปุ่นและกฎหมายแรงงานของประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่าประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดความหมายของ “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจ้างแรงงานผู้สูงอายุว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่อยู่ในวัยกลางคน และผู้ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป (Law Concerning Stabilization of Employment of Older Person 1971) ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความหมายของลูกจ้างสูงอายุไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางอายุในการจ้างงานไว้ว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ หมายถึง ลูกจ้างชาย ลูกจ้างหญิง หรือผู้สมรสกันที่มีอายุอย่างน้อย 40 ปีขึ้นไป” (The Age Discrimination in Employment Act of 1967) กฎหมายแรงงานของไทยได้กำหนดความหมายของ “ลูกจ้าง” ไว้ใน พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานไว้ว่า “ลูกจ้างหมายความว่า ผู้ซึ่งตกลงทำงานให้นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร” แต่ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” เมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องนำประกาศกระทรวงแรงงาน ฉบับลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2562 เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำไปปฏิบัติ กรณีจึงเป็นปัญหาในการที่จะต้องตีความว่าบุคคลที่มีอายุเท่าใดจึงจะเข้าข่ายที่จะได้รับการว่าจ้างให้เข้าทำงานในฐานะที่เป็น “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ซึ่งจะได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และคุ้มครองตามประกาศฯ ฉบับดังกล่าว

6. แนวทางในการแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ: มาตรการทางกฎหมายและนโยบายภาครัฐ

6.1 เพื่อแก้ไขปัญหามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและแผนงานของชาติตามที่กล่าวมาแล้ว จึงเสนอแนะให้กำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กำหนดประเภทของงานที่ห้ามไม่ให้นายจ้างให้ลูกจ้างผู้สูงอายุทำ ได้แก่ 1) งานเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุที่มีอันตรายสูง วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง และวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม 2) งานเกี่ยวกับเครื่องจักร หรือเครื่องยนต์ที่กำลังทำงาน และสันตะเหือน 3) งานเกี่ยวกับปั้นจั่น รถยก ลิฟต์ หรืออุปกรณ์การยกอื่น 4) งานเกี่ยวกับเครื่องปั๊มโลหะ เครื่องเชื่อมไฟฟ้า

หรือเครื่องเชื่อมก๊าซ 5) งานเกี่ยวกับการใช้เลื่อยไฟฟ้า งานเกี่ยวกับเครื่องลับฝน หรือแต่งผิวโลหะ 6) งานยก หาม หาบ แบก ลาก หรือเข็นของหนักเกิน 10 กิโลกรัม

2) กำหนดสถานที่ห้ามไม่ให้นายจ้างให้ลูกจ้างผู้สูงอายุทำงานในสถานที่ ดังต่อไปนี้ 1) งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือปล่องภูเขา 2) งานบนนั่งร้านที่สูงกว่าพื้นดินตั้งแต่ 4 เมตรขึ้นไป 3) งานในสถานที่ที่มีเสียงดังเกินกว่า 85 เดซิเบลเอ 4) งานในสถานที่ที่มีแสงสว่างต่ำกว่า 100 ลักซ์ 5) งานที่อยู่ในอาคารสูงเกินกว่า 4 ชั้นขึ้นไป เว้นแต่มีลฟต์อำนวยความสะดวกในการขึ้นลงอาคาร

3) กำหนดจำนวนชั่วโมงทำงานต่อสัปดาห์สำหรับลูกจ้างผู้สูงอายุ ดังนี้ ให้นายจ้างประกาศเวลาทำงานสำหรับลูกจ้างผู้สูงอายุ โดยกำหนดเวลาเริ่มต้นและเวลาสิ้นสุดของการทำงานแต่ละวัน ในกรณีที่เวลาทำงานวันใดน้อยกว่าที่กำหนดไว้ใน (1)-(3) นายจ้างและลูกจ้างจะตกลงกันให้เวลาที่เหลือไปรวมกับเวลาทำงานในวันทำงานปกติอื่นก็ได้ แต่ต้องไม่เกินจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ตาม (1)-(3) โดยจำนวนชั่วโมงการทำงานให้กำหนดตามช่วงอายุของลูกจ้างผู้สูงอายุ ดังนี้

(1) ลูกจ้างอายุ 55-60 ปี เวลาทำงานวันละไม่เกิน 8 ชั่วโมง เมื่อรวมเวลาทำงานทั้งสัปดาห์แล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกิน 40 ชั่วโมง

(2) ลูกจ้างอายุ 61-65 ปี เวลาทำงานวันละไม่เกิน 7 ชั่วโมง เมื่อรวมเวลาทำงานทั้งสัปดาห์แล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกิน 35 ชั่วโมง

(3) ลูกจ้างอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป เวลาทำงานไม่เกินวันละ 6 ชั่วโมง เมื่อรวมเวลาทำงานทั้งสัปดาห์แล้วสัปดาห์หนึ่งต้องไม่เกิน 30 ชั่วโมง

4) กำหนดวันหยุดประจำสัปดาห์สำหรับลูกจ้างผู้สูงอายุ ดังนี้ ให้นายจ้างจัดให้ลูกจ้างผู้สูงอายุมีวันหยุดประจำสัปดาห์ สัปดาห์หนึ่งไม่น้อยกว่า 2 วัน โดยวันหยุดประจำสัปดาห์ต้องมีระยะห่างกันไม่เกิน 5 วัน โดยนายจ้างและลูกจ้างอาจตกลงกันล่วงหน้ากำหนดให้มีวันหยุดประจำสัปดาห์วันใดก็ได้

6.2 เพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมการทำงานของแรงงานผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐ ให้ลูกจ้างผู้สูงอายุได้มีงานทำในระบบมากขึ้น ได้รับการส่งเสริมและขยายโอกาสด้านอาชีพและการทำงาน ตามนโยบายของกระทรวงแรงงาน จึงเสนอแนะให้ดำเนินการ

1) ดำเนินโครงการบันทึกความเข้าใจกับภาคเอกชน (MOU) ว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้ผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย คณะบุคคลจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่หลักที่สำคัญคือติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ MOU จัดทำข้อสรุปเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

2) พัฒนาทักษะและเพิ่มทักษะใหม่ (upskill, reskill) ให้แก่แรงงานผู้สูงอายุ ทั้งนี้ การดำเนินงานพัฒนาทักษะและเพิ่มทักษะใหม่ให้แก่แรงงานผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากอายุ ข้อจำกัดด้านร่างกาย และลักษณะการทำงานของลูกจ้างผู้สูงอายุ เนื่องจากการฝึกรูปแบบ และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้แก่แรงงานผู้สูงอายุ จะทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของนายจ้าง และเป็นการเตรียมความพร้อมในกรณีที่มีการมอบหมายงานในตำแหน่งใหม่ที่มีรูปแบบการทำงานแตกต่างไปจากงานเดิม ทำให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานร่วมกับแรงงานวัยอื่น ๆ ได้ ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่หน่วยงานได้ในที่สุด

3) แก้ไขค่าตอบแทนแรงงานผู้สูงอายุ ตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ ตามประกาศกระทรวงแรงงานฯ ได้กำหนดค่าตอบแทนให้แก่แรงงานผู้สูงอายุ อย่างน้อยชั่วโมงละ 45 บาท ซึ่งการกำหนดค่าตอบแทนจำนวน 45 บาทต่อชั่วโมงนี้ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เมื่อเทียบกับอัตราค่าแรง

ขั้นต่ำในขณะนั้น ตามประกาศคณะกรรมการค่าจ้างเรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 9) ลงวันที่ 19 มกราคม 2561 มีผลวันที่ 1 เมษายน 2561 ได้กำหนดค่าแรงขั้นต่ำไว้ที่ 308-330 บาทแล้วแต่จังหวัด โดยเฉลี่ยเท่ากับวันละ 319 บาท เฉลี่ยชั่วโมงละ 40 บาท ส่วนค่าแรงขั้นต่ำใน พ.ศ. 2565 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 337 บาท เฉลี่ยชั่วโมงละ 42.13 บาท อัตราเพิ่มขึ้นคิดเป็น 5.3 %

เมื่อนำอัตราค่าตอบแทนแรงงานผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2562 ในอัตรา 45 บาท มาหาค่าที่เหมาะสมในปี พ.ศ. 2565 ว่าควรกำหนดไว้ที่เท่าใด โดยพิจารณาประกอบกับดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) ของปี พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 100 และในส่วนของดัชนีราคาผู้บริโภค พื้นฐานของเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2565 อยู่ที่ 107.46 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปอยู่ที่ 7.86% ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้แก้ไขประกาศกระทรวงแรงงานฯ ที่กำหนดค่าตอบแทนให้แก่แรงงานผู้สูงอายุตามประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่องขอความร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีงานทำ จากเดิมชั่วโมงละอย่างน้อย 45 บาท เป็นชั่วโมงละอย่างน้อย 55 บาท เพิ่มขึ้นจากเดิม 22.23% เพื่อเป็นการจูงใจให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ระบบการทำงาน และเพื่อเป็นการทดแทนแรงงานวัยหนุ่มสาวที่มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จากการที่ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่แรงงานผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ การกำหนดค่าตอบแทนการทำงานเป็นรายชั่วโมงดังกล่าว สำหรับแรงงานผู้สูงอายุที่ทำงานเป็นรายชั่วโมงเท่านั้น ไม่นำมาใช้กับแรงงานผู้สูงอายุที่มีการทำงานแบบเต็มเวลา และได้รับค่าจ้างเป็นรายเดือน

6.3 เพื่อแก้ไขปัญหาการไม่กำหนดความหมายของคำว่า “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ไว้ในกฎหมายแรงงานของไทย และให้ลูกจ้างผู้สูงอายุได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ไม่เกิดปัญหาการตีความเกี่ยวกับอายุของลูกจ้าง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” ที่องค์การสหประชาชาติได้ให้การยอมรับ และเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายของต่างประเทศ ที่มีการกำหนดนิยามของแรงงานสูงอายุไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ พ.ศ. 2514 (Law Concerning Stabilization of Employment of Older Person 1971) ของประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติทางอายุในการจ้างงาน พ.ศ. 2510 (The Age Discrimination in Employment Act of 1967) ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้กำหนดนิยามและความหมายของ “ลูกจ้างผู้สูงอายุ” ให้มีความชัดเจนดังนี้ “ลูกจ้างผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งได้ตกลงทำงานให้แก่นายจ้างโดยรับค่าจ้าง ไม่ว่าจะเรียกชื่ออย่างไร”

7. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 วรรค 3 ที่กำหนดให้รัฐต้องรัฐพึงให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พินทุและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว ประกอบกับแนวคิดของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้การใช้แรงงานเป็นไปอย่างเป็นธรรม และเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ กระทรวงแรงงานกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมถึงหน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ควรปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และประกาศกระทรวง ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุ ตามประเด็นปัญหาที่คณะผู้วิจัยค้นพบ

2. ผู้สูงอายุที่อยู่ในระบบแรงงานควรทำการศึกษาข้อกำหนดต่าง ๆ รวมถึงนโยบายของภาครัฐในการส่งเสริมสนับสนุนแรงงานผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่แรงงานผู้สูงอายุจะได้รับและได้ทราบถึงข้อบกพร่องของกฎหมายและนโยบายของภาครัฐ เพื่อนำมาพิจารณาเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป

8. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.1 ศึกษาปัญหาข้อกำหนดของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในประเด็นอื่น ๆ รวมถึงข้อเท็จจริง ปัญหา อุปสรรค อันเกิดจากข้อกำหนดดังกล่าว

8.2 ศึกษา นโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของผู้สูงอายุ เพื่อค้นพบปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัด และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อนำไปกำหนดนโยบายในการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงฯ ต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กิตติสุตา กิตติศักดิ์กุล และเกียรติพร อำไพ. (2562). มาตรการคุ้มครองทางกฎหมายเรื่องการจ้างงานผู้สูงอายุในแรงงานกึ่งฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือ. **วารสารรัชต์ภาคย์**. 13(30), (กรกฎาคม-กันยายน); 174-187.
- จุฬา จงสถิตถาวร. (2560). กฎหมายการจ้างแรงงานสูงอายุ. **วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ**, 8(1), (มกราคม-มิถุนายน); 51-68.
- ชลธิชา อัครนิรันดร์, ชฎาธาร โขชัยศรี, วชิระ เพชรดิน, วิรัชพัชร มานิตศรีศักดิ์ และนลัท จิลลานนท์. (2563). **โครงการรูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนของไทย**. วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต สวัสดิ์ผล. (2563). นโยบายการทำงานและการจ้างงานผู้สูงอายุ: ข้อเสนอแนะบางประการ. **วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน**, 13(1), (มกราคม-มิถุนายน); 117-132.
- นันทพล พุทธิพงษ์, ศศิประภา ศิษี วรรณการ และวิณัฐา แสงสุข. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองแรงงานสูงอายุ. **วารสารรามคำแหงฉบับนิติศาสตร์**, 9(2), (กรกฎาคม-ธันวาคม); 139-159.
- สุรพงษ์ มาลี. (2561). เตรียมความพร้อมกำลังคนภาครัฐสู่สังคมสูงอายุอย่างไร? แกะรอยยุทธศาสตร์ชาติและแผนปฏิรูปประเทศ. **วารสารข้าราชการสำนักงาน ก.พ.**, 60(4); 9-11.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.). (2564). **ผู้สูงอายุไทยต้องปรับตัวอย่างไรเพื่อพร้อมสู่สังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด**. สืบค้น 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จาก <https://www.nxpo.or.th/th/8078/>.
- สมาคมการจัดการงานบุคคลแห่งประเทศไทย. **ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเกษียณอายุ**. สืบค้น 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จาก <https://drive.google.com/file/d/1PPWrDdpukthSqTOH0XY361rUskrAqA/view>.
- อาทิตยา โภคสุทธิ, อุธิษ ดิษฐประณีต, วิเศษศักดิ์ เนื่องนอง, ชญานาภา ลมัยวงษ์ และสุธีราภรณ์ แสงจันทร์ศรี. (2563). ปัญหา ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจ้างแรงงานผู้สูงอายุในประเทศไทย. **วารสารสิทธิปริทัศน์**, 34(112), (ตุลาคม-ธันวาคม); 180-198.

กฎหมาย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560.
2. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.
3. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2541.
4. ประกาศกระทรวงแรงงาน ฉบับลงวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2562.

แผนงานของภาครัฐ

แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566-2580) กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 51 ก วันที่ 18 เมษายน 2562.

การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้วยหลักการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก :

กรณีโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัดบึงกาฬ

A Teamwork Approach to An Operational Following of Buddhist Oriented School
in a Small Secondary School: A Case Study of Somsanukpittayakom School,
Bueng Kan Province

ศศิธร วงศ์ชาลี

Sasithorn Wongchalee

โรงเรียนสมสนุกพิทยาคม

Somsanukpittayakom school

Corresponding author. Email: sasithornwong@gmail.com

(Received: February 18, 2023; Revised: March 15, 2023; Accepted: March 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนด และ (2) เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้ร่วมวิจัยคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมจำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบตรวจสอบหรือบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยจัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่โดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอในเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อให้เป็นข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมมีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธอยู่แล้วแต่มีความต้องการให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องเพื่อรักษามาตรฐานของการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธไว้ และต้องการพัฒนางานเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ดังนั้น ผู้ร่วมวิจัยจึงได้ร่วมกันดำเนินงานรวม 2 วงจร 10 ขั้นตอน เป็นเวลา 12 เดือน โดยได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนางานได้มาซึ่ง 5 โครงการเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานคือ 1)โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านกายภาพ 2)โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการจัดกิจกรรมประจำวันพระ 3)โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการเรียนการสอน 4)โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน และ 5)โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ผลจากการดำเนินงานโครงการดังกล่าวส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ร่วมวิจัยทุกคนได้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติหลายประการทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากการร่วมกันดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการวิจัย รวมทั้งเกิดความรู้ใหม่จากการปฏิบัติ 3 ลักษณะคือ 1) ความรู้ใหม่จากการปฏิบัติตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม 2) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการนำหลักการทำงานเป็นทีมไปใช้เป็นตัวสอดแทรกเสริม และ 3) ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนร่วมกันจนได้รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่เรียกว่า “SOMSANUK Model”

คำสำคัญ : การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ; หลักการทำงานเป็นทีม; โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the effect of implementation by various steps of determined Participatory Action Research, and 2) to study the effect of changes based on expected situation, learning occurred in person, group as well as school, and new knowledge occurred by - Participatory Action Research. Research participants consisted of 46 stakeholders connected with Somsanukpittayakom school. Research instruments were the observation form, in-depth interview, and examining or record form. The qualitative data were analyzed by categorizing the data according to the research objectives and presenting them in a descriptive way and analyzing quantitative data used basic statistics, namely percentages and mean values, to provide information for comparison with goals or to show changes that occurred.

The research findings: It was found that at present, Somsanukpittayakom school operates as a Buddhist school but there is a need for continuity of operations in order to maintain the standard of being a Buddhist school and want to develop work to create new knowledge. Therefore, the co-researchers jointly operated a total of 2 cycles of 10 steps for 12 months. By jointly analyzing the conditions of the work that needs to be developed until obtaining 5 projects to be used in the development of work, namely (1) Physical identity promotion project for Buddhist schools (2) A project to promote the identity of Buddhist schools in organizing daily activities (3) Buddhist school identity promotion project in teaching and learning (4) Buddhist school identity promotion project on teacher behavior school administrators and students and (5) Buddhist identity promotion project for Buddhist way promotion. The results of the implementation of the above projects resulted in the implementation of the Buddhist school of Somsanukpittayakom school to achieve the set goals. Moreover, it was also found that all co-researchers had acquired the knowledge from their own experience which are 1) the knowledge of working under the action research principle based on Somsanukpittayakom school context 2) the knowledge of using the Teamwork approach and 3) the knowledge of bucking to create a new instruction named “SOMSANUK Model”

Keywords: An Operational Following of Buddhist Oriented School; Teamwork approach; A small secondary school

1. บทนำ

จุดเริ่มต้นของโรงเรียนวิถิพุทธเกิดขึ้นในปลายปี 2545 เป็น 1 ใน 5 ของโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้ และโครงการนำร่องสรรหา พัฒนา และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ต่อมา มีการเปิดรับโรงเรียนวิถิพุทธรุ่นแรกของโครงการด้วยการประกาศรับสมัครซึ่งมีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมทั้งหมดจำนวน 89 โรงเรียน โดยโรงเรียนวิถิพุทธก็คือโรงเรียนในวิถิแห่งปัญญาที่พัฒนาอย่างบูรณาการในระบบแห่งไตรสิกขาสู่ความเป็นพุทธ ผู้เข้าถึงธรรมซึ่งทำให้เป็นอิสระโดยมีชีวิตที่ดีเจริญงอกงามมีความสุขจริงแท้และอยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูลสามารถนำ

โลกไปในวิถีที่ถูกต้อง (สถานศึกษาวิสุทธิ, 2565) ทั้งนี้ ต่อมาสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการจัดการศึกษาโดยเรียกชื่อโรงเรียนรูปแบบนี้ว่า “โรงเรียนวิสุทธิ” ที่มุ่งจัดการศึกษาแบบบูรณาการไตรสิกขาเข้ากับกลุ่มสาระและกิจกรรมต่างๆ ในหลักสูตร ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญาอย่างครบถ้วน (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2565)

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2563 กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายและจุดเน้นเพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ พ.ศ.2563 มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาและนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายเร่งด่วนเรื่องการเตรียมคนสู่ศตวรรษที่ 21 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ระดับประถมศึกษา มุ่งคำนึงถึงพหุปัญญาของผู้เรียนรายบุคคลที่หลากหลายตามศักยภาพ ดังนี้คือ การปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ทักษะที่ต้องต้องใช้กระบวนการลูกเสือและยุวกาชาด การเรียนภาษาไทยเน้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาอื่น การเรียนภาษาอังกฤษและภาษาพื้นถิ่น(ภาษาแม่) เน้นเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ด้วยวิธีการ Active Learning เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงหรือจากสถานการณ์จำลองผ่านการลงมือปฏิบัติและเปิดโลกทัศน์มุมมองร่วมกันของผู้เรียนและครูด้วยการจัดการเรียนการสอนในเชิงแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น การสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบมีเหตุผลและเป็นขั้นตอน(Coding) การพัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอนภาษาอังกฤษและภาษา คอมพิวเตอร์ (Coding) การจัดให้มีโครงการ 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ โดยเน้นปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการสร้างคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ทั้งนี้ ได้มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหลายแห่งได้เข้าร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิตามนโยบายของต้นสังกัด ซึ่งจากการศึกษาการดำเนินงานพบว่ามีปัญหาในการดำเนินการ ดังเช่น จากผลการศึกษาของ ละอองดาว สมเฝ้า (2563) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า (1) ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนวิสุทธิ สถานศึกษามีปัญหาด้านการมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพโรงเรียนเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกำหนดแผนกลยุทธ์ (2) ด้านการจัดวิสุทธิสู่วิถีการเรียนรู้ สถานศึกษามีปัญหาด้านการบูรณาการในการจัดกิจกรรม (3) ด้านกิจกรรมเสนอแนะและการพัฒนา สถานศึกษามีปัญหานักเรียนขาดการตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมกิจกรรมส่งเสริมพุทธศาสนา (4) ด้านการพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรในโรงเรียนวิสุทธิ พบว่าสถานศึกษามีปัญหาบุคลากรขาดการอบรมความรู้การดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิ และ (5) ด้านการก่อกลุ่สมพันธ์โรงเรียนวิสุทธิและชุมชน พบว่าสถานศึกษามีปัญหาชุมชนไม่ให้ความร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สริญญา มาตนอก, (2557) ที่ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิคือโรงเรียนขาดบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ ศรัทธาค่านิยม คุณธรรมและการฝึกปฏิบัติในหลักสูตรสถานศึกษาครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมให้เกิดวิสุทธิ ขาดการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนพัฒนาตนเองทั้งวิธีการทำงานและวิสุทธิให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ขาดการประชุมวางแผนการดำเนินงานและสนับสนุนการใช้สื่อและแหล่งรู้ตามแนวทางโรงเรียนวิสุทธิ ขาดการศึกษาวิเคราะห์ กำหนดนโยบายและการวางแผนในการจัดกิจกรรมนักเรียนที่สอดคล้องกับหลักการโรงเรียนวิสุทธิ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว รวมทั้งโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมก็เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่ได้เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และมีความต้องการที่จะให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในโรงเรียนแห่งนี้เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน และเพื่อที่จะเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาใหม่ในการดำเนินงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) เพื่อให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด โดยในการวิจัยครั้งนี้จะใช้แผนปฏิบัติการ (action plan) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนมาเป็นตัวสอดแทรกหลัก (main intervention) และใช้หลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) มาเป็นตัวสอดแทรกเสริม (additional intervention) ในการวิจัยเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (change) เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ (action learning) ทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคลและระดับองค์กร และเกิดความรู้ใหม่ (new knowledge) จากการใช้ตัวสอดแทรกหลักและตัวสอดแทรกเสริมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable) ต่อไป

2. คำถามการวิจัย

ผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนดเป็นอย่างไร? การดำเนินงานนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และความรู้ใหม่อะไร?

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนด

3.2 เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research: PAR) ที่มีรูปแบบเน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical science) นำเสนอผลการวิจัยอิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) แสดงหลักฐานประกอบทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรืออื่น ๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลง ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร โดยผู้วิจัยได้นำเอาแนวข้อเสนอนวัตกรรมที่เป็นผลการศึกษาของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2558) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการนำเสนอผลการวิจัย และเสริมด้วยแนวคิดของนักวิชาการต่างประเทศอีก 5 คน คือ Kindon, Pain & Kesby (2007) James, Milenkiewicz & Bucknum (2008) Creswell (2008) McIntyre (2008) และ McTaggart (2010)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในระดับโรงเรียน (school-wide) ซึ่งในที่นี้คือโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ โดยดำเนินการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณลักษณะ 3 ประการคือ (1) เป็นกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 1 แห่ง ที่มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด (2) เป็นโรงเรียนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างมีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัย และ (3) เป็นโรงเรียนที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการที่ผู้วิจัยจะเข้าไปปฏิบัติงานภาคสนามตลอดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้จัดทำขึ้นในระดับโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ร่วมวิจัย (research participant) โดยยึดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ คือ เป็นบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ทั้งจากชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกโรงเรียนที่มีส่วนได้เสียและมีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมปฏิบัติงานกับโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม ซึ่งมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 46 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทและมีสถานะที่เท่าเทียมกันในการวิจัยทุกขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผล ตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 2 วงจร 10 ขั้นตอน ได้แก่ วงจรที่ 1 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ ขั้นตอนการสังเกต และขั้นตอนการสะท้อนผล วงจรที่ 2 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผนใหม่ ขั้นตอนการปฏิบัติใหม่ ขั้นตอนการสังเกตผลใหม่ ขั้นตอนการสะท้อนผลใหม่ และขั้นตอนการสรุปผล

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนามในโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัด บึงกาฬ ในปีในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม 2555 ถึง เดือนพฤษภาคม 2556 โดยแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานตามตารางกำหนดวันและเดือนเพื่อให้เห็นสภาพข้อเท็จจริงทั้งในส่วนที่เห็นชัดเจนและแฝงเร้นจากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้ง 10 ขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ แบบประเมินสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ แบบบันทึกการสังเกตความก้าวหน้าของโครงการ แบบประเมินโครงการ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประเมินความพึงพอใจ และแบบบันทึกและสังเกตการดำเนินงาน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่เลือกใช้ในการวิจัยที่ได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 10 ขั้นตอน จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ อมรา พงศาพิชญ์ (2548) ดังนี้

7.1 จัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการแบ่งปรากฏการณ์ และหาความถี่ของปรากฏการณ์ที่เกิด โดยแบ่งออกเป็น 6 สถานการณ์ คือ (1) การกระทำ (acts) คือ การใช้ชีวิตประจำวัน การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคลากรที่ใช้ในการวิจัย (2) กิจกรรม (activities) คือ การกระทำ หรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่อง (3) ความหมาย (meaning) คือ คำอธิบายของบุคคลเกี่ยวกับการกระทำหรือกิจกรรม เพื่อทราบโลกทัศน์ ความเชื่อ และทัศนคติของชุมชน (4) ความสัมพันธ์ (relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้อง จะได้ทราบความสัมพันธ์ ความขัดแย้ง และความเกี่ยวข้องของบุคลากร (5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือ การปรับตัวบุคคล การให้ความร่วมมือ และยอมเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกิจกรรมการบริหาร พร้อมจะเป็นพวกเดียวกันซึ่งจะทำให้ทราบความขัดแย้งและความราบรื่นได้ชัดเจน และ (6) สภาพสังคม (setting) คือ ภาพรวมทุกแง่มุมที่สามารถบันทึกจากภาคสนามเกี่ยวกับกิจกรรมใน 10 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

7.2 จัดแบ่งข้อมูลจากบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยในส่วนที่เป็นข้อความพรรณนาเหตุการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมใน 10 ขั้นตอน ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เป็นสภาพปัจจุบันจากข้อความพรรณนาเหตุการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมใน 10 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำรายงานการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วิเคราะห์แล้วไปให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ช่วยยืนยันตรวจสอบแก้ไขผลการวิเคราะห์ และคำแนะนำเพื่อปรับปรุงรายงานให้ถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น การตรวจสอบข้อมูลจะใช้บุคลากรหลายคนในเหตุการณ์ของกิจกรรม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อให้เป็นข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

8. การเขียนรายงานผลการวิจัย

นำเสนอรายงานในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย คำให้สัมภาษณ์ บทบันทึกจากการสังเกต บทวิเคราะห์ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นๆ มาแสดงประกอบการเล่าเรื่องเหตุการณ์แต่ละขั้นตอนเพื่อให้มีความชัดเจนและมองเห็นเป็นรูปธรรม ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลนั้นว่าได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ ทำกันอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้น เกิดการเรียนรู้ หรือมีทฤษฎีใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่อะไรขึ้นมาบ้างจากการปฏิบัติ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร มีข้อเสนอแนะอะไรและอย่างไรสำหรับบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่ต้องการจะพัฒนาหรือแก้ปัญหาทางนั้นๆ ดังนั้น ผลการวิจัยจะมีลักษณะเป็นการพรรณนาหรือการบรรยายเชิงวิพากษ์ (critical description) จากการปฏิบัติจริงทั้ง 2 วงจร 10 ขั้นตอน

9. ผลการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) และเป็นกรณีศึกษา (Case study) ในบริบทเฉพาะ (Specific context) ของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยจึงได้นำเสนอในลักษณะการรายงานรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) เป็นการเล่าเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอนของการวิจัยที่แสดงถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลนั้นว่าได้ผลเป็นอย่างไร ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ ทำกันอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้น เกิดการเรียนรู้ หรือมีทฤษฎีใหม่หรือองค์ความรู้ใหม่อะไรขึ้นมาบ้างจากการปฏิบัติ ทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร ซึ่งสรุปเป็นภาพรวมได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

9.1 ผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนด

ผลการดำเนินงานโรงเรียนวิสุทธิพุดด้วยหลักการทำงานเป็นทีมของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัดบึงกาฬ ทั้ง 2 วงจร 10 ขั้นตอน สรุปเป็นภาพรวมได้ดังนี้ คือ

วงจรที่ 1 ประกอบด้วยการดำเนินการ จำนวน 5 ขั้นตอน เริ่มจากขั้นตอนที่ 1-5 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (preparation) มีการดำเนินงาน 2 ระยะคือ 1) การเตรียมการก่อนลงพื้นที่ และ 2) การลงพื้นที่อย่างเป็นทางการ โดยในระยะที่ 1 การเตรียมการก่อนลงพื้นที่ได้ดำเนินการในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือน มิถุนายน 2565 มีการดำเนินการใน 2 กิจกรรมหลักคือ 1) การดำเนินงานเพื่อกำหนดกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ซึ่งมาจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งสิ้น 46 คน และ 2) การเตรียมความพร้อมของผู้วิจัย ซึ่งในระยะนี้จะเป็นช่วงที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมเพื่อศึกษาข้อมูลจากสภาพจริงเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงาน และเป็นช่วงของการเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยในด้านต่างๆ ให้พร้อมก่อนลงพื้นที่ในภาคสนาม ระยะที่ 2 เป็นการลงพื้นที่อย่างเป็นทางการ ดำเนินการในช่วงเดือน

พหุศจิกายน 2554 เป็นการดำเนินกิจกรรมเพื่อการเสริมพลังด้านความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ และเกี่ยวกับแนวคิดเชิงเทคนิคที่จะทำให้การดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ในระยะต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (planning) ดำเนินการในช่วงเดือนกรกฎาคม 2565 มีกิจกรรมที่ดำเนินการรวม 3 กิจกรรม คือ (1) การวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง (2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ (action- plan) และ (3) การสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยในกิจกรรมที่ 1 เป็นการวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนาหรือต้องการเปลี่ยนแปลง เพื่อระบุ “สภาพที่เคยเป็นมา” “สภาพปัจจุบัน” “สภาพปัญหา” “สภาพที่คาดหวังจากการแก้ปัญหา” “ทางเลือกที่หลากหลายเพื่อการแก้ปัญหา” และ “การประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อปฏิบัติการแก้ปัญหา” กิจกรรมที่ 2 การจัดทำแผนปฏิบัติการ (action plan) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม ซึ่งจากการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนสมสนุกพิทยาคมได้มีการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำในปี 2564 ส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนมีความกังวลใจร่วมกันว่าทำอย่างไรจึงจะรักษาระดับและมาตรฐานของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเอาไว้โดยให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งทุกคนต่างเห็นพ้องกันที่จะดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม โดยมุ่งหวังว่าจะรักษาระดับและมาตรฐานการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนให้ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไปทุกด้าน ซึ่งผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันเสนอทางเลือกที่หลากหลาย และมีการเลือกทางเลือกมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการ (action plan) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย โดยจัดทำโครงการรวม 5 โครงการ ได้แก่ โครงการส่งเสริม อัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านกายภาพ โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านกิจกรรมประจำวันพระ โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการเรียนการสอน โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน และโครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ แล้วนำโครงการทั้งหมดลงสู่การปฏิบัติตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ร่วมวิจัยได้นำเสนอหลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้นโดยมีหลักการ 7 ด้าน ได้แก่ (1) การมีเป้าหมายและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน (2) สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน (3) มีสมาชิกในทีมที่มีความรู้ความสามารถ (4) มีบรรยากาศที่ดีของการปฏิบัติงานร่วมกัน (5) รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (6) มีความเชื่อมั่นในทีม และ (7) มีบทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน และกิจกรรมที่ 3 เป็นการสะท้อนผลการดำเนินงานและการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับความประสงค์ของผู้ร่วมวิจัยที่ต้องการศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนโลกทัศน์เพิ่มเติม โดยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ลงความเห็นว่าคุณค่าของการศึกษาดูงานในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จด้านการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแบบออนไลน์ เพราะยังอยู่ในช่วงมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 โดยเลือกศึกษาโรงเรียน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โรงเรียนอุบลรัตน์พิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น และโรงเรียนบ้านหนองซอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (acting) ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือนตุลาคม 2565 โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการทั้งหมด 3 กิจกรรมหลัก คือ (1) การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนจัดทีมงานโครงการ การแต่งตั้งทีมติดตามและประเมินผล และ การจัดทำเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย (2) การนำโครงการลงสู่การปฏิบัติ โดยมีการประเมินสภาพการดำเนินงานก่อนนำโครงการลงสู่การปฏิบัติ มีการติดตามและรายงานความก้าวหน้าของโครงการ และมีการสรุปและประเมินโครงการหลังการนำโครงการลงสู่การปฏิบัติ ซึ่งพบว่าการประเมินสภาพการดำเนินงานก่อนการนำโครงการลงสู่การปฏิบัติและการประเมินโครงการหลังการนำโครงการลงสู่การปฏิบัติมีผลการประเมินในระดับที่

สูงขึ้นกว่าเดิมคือทั้ง ๕ โครงการมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกด้าน ทุกรายการ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และ (3) การสะท้อนผลการปฏิบัติ มีสิ่งที่ดำเนินการคือการจัดกิจกรรมการสะท้อนผลการดำเนินงานในขั้นตอนการปฏิบัติ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์หลังการปฏิบัติ (After Action Review: AAR) และ 2) การสรุปผลการนำหลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (observing) ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม ถึง เดือนตุลาคม 2565 โดยทำเป็นคู่ขนานไปกับขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ(acting) ในลักษณะของการทำไปสังเกตไป โดยในขั้นตอนนี้มีการดำเนินกิจกรรมหลักรวม 3 กิจกรรม คือ 1) การกำหนดเทคนิควิธีและเครื่องมือการวิจัยในการสังเกตผล 2) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 3) การสะท้อนผลการดำเนินงาน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรวม 6 ฉบับ ได้แก่ (1) แบบประเมินสภาพการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม (2) แบบบันทึกการสังเกตความก้าวหน้าของโครงการ (3) แบบประเมินโครงการ (4) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (5) แบบสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพื่อประเมินความพึงพอใจ และ (6) แบบบันทึกและสังเกตการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (reflecting) ดำเนินการในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 เป็นการนำเอาผลการบันทึกจากการสังเกตผลในทุกขั้นตอนที่ผ่านมา คือ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติ และขั้นตอนการสังเกตผล ทั้งที่เป็นผลการบันทึกจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการบันทึก การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ บันทึกภาคสนาม บันทึกอุปสรรค เครื่องบันทึกเสียง และเครื่องบันทึกภาพ นำมาเสนอเพื่อก่อให้เกิดการถกเถียงอภิปรายร่วมกัน

วงจรถี 2 ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน จากขั้นตอนที่ 6-10 ดังนี้

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (re- planning) ดำเนินการในเดือนธันวาคม 2565 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการนำเอาผลการดำเนินงานจากวงจรที่ 1 ตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 ถึง 5 มาสรุปและทบทวนเพื่อวางแผนการดำเนินงานในวงจรที่ 2 เพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธมีการพัฒนาที่ต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกด้านทุกรายการแล้วก็ตาม โดยผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันนำโครงการทั้ง 5 โครงการ ลงสู่การปฏิบัติอีกครั้งหนึ่งโดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (re-acting) ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม 2566 โดยแต่ผู้ร่วมวิจัยแต่ละทีมได้นำโครงการที่ตนเองรับผิดชอบลงสู่การปฏิบัติอีกครั้ง มีการติดตามและประเมินผลทั้งก่อนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน และหลังการดำเนินงาน และจัดให้มีการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะๆ โดยคำนึงถึงหลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) ทั้งนี้พบว่าหลังนำโครงการลงสู่การปฏิบัติมีผลการประเมินการดำเนินงานอยู่ในระดับดีขึ้นไปทุกด้านทุกรายการตามเป้าหมายที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (re-observing) ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม 2566 โดย เน้นการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (actual effects) ทั้งคาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (re- reflecting) ดำเนินการในช่วงเดือนเมษายน 2566 ในขั้นตอนนี้ผู้ร่วมวิจัยมีการพบปะสนทนาเพื่อนำเอาข้อมูลที่เป็นบันทึกการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การ และการพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และบันทึกผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในขั้นตอนการปฏิบัติใหม่ (reacting) ทั้งของรายบุคคลและของกลุ่ม รวมทั้งผลการสังเกตผลจากขั้นตอนการสังเกตผลใหม่ (re-observing) มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์วิพากษ์ถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ สิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดัน สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อต้าน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ซึ่งพบว่ามีการถอด

บทเรียนร่วมกันจนได้มาซึ่งรูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่เป็นบริบทเฉพาะ (specific context) คือ SOMSANUK Model

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (conclusion) ดำเนินการในช่วงเดือนพฤษภาคม 2566 พบว่า มีการจัดกิจกรรมการถอดบทเรียน(lesson distilled) เพื่อการทบทวนและสรุปประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมาทั้งที่สำเร็จหรือไม่สำเร็จ โดยเน้นการระดมสมอง พูดคุย เล่าเรื่อง สังเคราะห์ จับประเด็นกระบวนการวิธีทำงานเชิงบทเรียนหรือประสบการณ์ โดยการศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานจากขั้นตอนที่ 1 – 9 ที่ผ่านมา และระยะที่ 2 เป็นการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดแสดงนิทรรศการโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อชื่นชมความสำเร็จ

9.2 ผลการเปลี่ยนแปลงตามสภาพที่คาดหวัง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวัง โดยการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง พบว่า ผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่ผู้ร่วมวิจัยคาดหวังคือมีผลการประเมินการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในระดับดีขึ้นทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการดำเนินงานหลังสิ้นสุดการดำเนินงาน ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังพบว่าผู้บริหาร ครูและนักเรียนในโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองและคนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมเป็นอย่างมาก

การเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จำแนกได้เป็นการเรียนรู้ในระดับบุคคลประกอบด้วยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ครู กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ระดับกลุ่มบุคคล ได้แก่ คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มนักเรียน และระดับองค์การ ได้แก่ โรงเรียนสมสนุกพิทยาคม ได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่แปลงจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในบริบทเฉพาะของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ทุกคนมีทักษะในการทำงานเชิงวิชาการเพิ่มมากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมาช่วยในการขับเคลื่อนงาน

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

1) องค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทเฉพาะของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม

2) องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่นำหลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) ลงสู่การปฏิบัติ

3) องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียนที่ได้จากการทำงานร่วมกันคือ SOMSANUK Model โดยมีความหมายดังนี้

S (Sustainable) เกิดความยั่งยืนในการดำเนินงานโดยมีการสานต่อการดำเนินงานจากรุ่นสู่รุ่น

O (Oriented of Buddhist) ดำเนินงานตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ

M (Mind set) การมีแผนความคิดที่ดี มีการวางรูปแบบหรือมีแบบแผนในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่

ชัดเจน

S (Strong) การมีทีมงานที่เข้มแข็งจะช่วยให้งานประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

A (Attend on team) การให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับทีมงานอย่างสม่ำเสมอ

N (Norm) มีบรรทัดฐานเดียวกันและดำเนินงานภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน

U (Unique) มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

K (Kindness) เป็นผู้มีใจดีมีเมตตาอันเป็นผลลัพธ์สุดท้ายจากการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

10. อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนสมสนุกพิทยาคมได้ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธด้วยความสนใจและเพื่อสนองนโยบายของต้นสังกัดที่ต้องการส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดเข้าร่วมในโครงการดังกล่าวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและนำหลักคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้เป็นหลักธรรมในการดำรงชีวิตให้แก่ครูและนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ละอองดาว สมเภา (2563) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ซึ่งพบว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าในการรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนา และส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและคนในชุมชนมีความตระหนักในคุณประโยชน์ของการดำเนินงาน โดยมีการกำหนด วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน และเพื่อให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนผู้ร่วมวิจัยได้นำเอาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและหลักการทำงานเป็นทีมมาใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดไว้ ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับที่ กุหลาบ ปุริสาร (2547) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ยุทธศาสตร์การบริหารในบริบทของสังคมไทยจะเริ่มที่ผู้บริหารจะต้องแสวงหาการมีส่วนร่วมจากครู ผู้ปกครอง และชุมชน โดยใช้วัฒนธรรมไทย ความเป็นกัลยาณมิตร ความเป็นประชาธิปไตย เอื้ออาทร และใช้หลักการความร่วมมือ

ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนสมสนุกพิทยาคมได้รับการประเมินให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำระดับประเทศในปี 2564 ซึ่งกว่าจะได้รับรางวัลดังกล่าวได้ใช้เวลาในการดำเนินงานถึง 10 ปี หลังจากที่โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยได้รับรางวัลโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำระดับประเทศ ส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทุกฝ่ายต่างมีความกังวลใจร่วมกันว่าทำอย่างไรจึงจะรักษาระดับและมาตรฐานของการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไว้อย่างยั่งยืนได้ จนกระทั่งได้มีการนำเอาสิ่งที่กังวลใจร่วมกันนั้นมาเป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานวิจัยด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับที่ McTaggart (2010) ได้ให้ทัศนะว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการทำงานเป็นกลุ่มของคนที่มีความสนใจที่จะทำงานร่วมกันในสิ่งที่พวกเขามีความกังวลใจร่วมกัน(thematic concern) จึงเป็นวิธีการวิจัยที่สามารถทำให้คนเข้ามาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อที่จะร่วมมือกันขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของพวกเขาก็ไปสู่จุดหมายที่ได้ตั้งไว้นั้น โดยที่ผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ (action plan) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานให้บรรลุเป้าหมาย โดยจัดทำโครงการรวม 5 โครงการ ได้แก่ โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านกายภาพ โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านกิจกรรมประจำวันพระ โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการเรียนการสอน โครงการส่งเสริมอัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน และโครงการส่งเสริม อัตลักษณ์โรงเรียนวิถีพุทธด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ แล้วนำโครงการทั้งหมดลงสู่การปฏิบัติตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้โดยใช้หลักการการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) เข้ามาเป็นตัวสอดแทรกเสริม (additional intervention) เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับที่ กนกอร สมปราชญ์ (2560) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะต้องเกิดขึ้นในการดำเนินงานทุกระดับโดยเริ่มตั้งแต่ระดับบุคคลไปจนถึงระดับสูง ซึ่งเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานผู้ร่วมวิจัยได้มีการประเมินผลการดำเนินงานและพบว่าการทำงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมในทุกด้านผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับดีขึ้นไปทุกด้านทุกรายการซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังและการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวัง โดยการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวัง พบว่า ผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่ผู้ร่วมวิจัยคาดหวังคือมีผลการประเมินการ

ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในระดับดีขึ้นทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการดำเนินงานหลังสิ้นสุดการดำเนินงานที่พบว่าผลการประเมินในระดับดีขึ้นทุกรายการ นอกจากนี้ยังพบว่าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนโดยสังเกตได้จากการที่กลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมในการวิจัยได้มีการสานต่อการดำเนินงานจากรุ่นสู่รุ่น ยกตัวอย่างเช่น หากปีใดมีคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะกรรมการนักเรียนหมดวาระลงหรือสิ้นสุดการดำรงตำแหน่งไปก็จะมีคณะกรรมการหรือบุคคลชุดใหม่เข้ามาดำเนินงานแทนผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี ส่วนการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังพบว่าผู้บริหาร ครูและนักเรียนในโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นโดยมีความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้มีความโอ้อ้อมอารี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปกครองและคนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมเป็นอย่างมาก และชุมชนได้เข้าร่วมในโครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้าซึ่งเป็นโครงการตามนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีรเดช สุทธิพันธ์ (2558) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา โดยพบว่าผลจากการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธได้ก่อให้เกิดจิตอาสา การช่วยเหลือผู้อื่นอยู่ในระดับสูงมากทั้งในระดับผู้บริหาร ครู และนักเรียน จึงส่งผลสู่ชุมชน ครอบครัวและชุมชน เกิดสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างครูและผู้บริหาร ครูและนักเรียน นักเรียนและนักเรียน

ผลการวิจัย พบว่า การเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน จากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ จำแนกได้เป็นการเรียนรู้ในระดับบุคคลประกอบด้วยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ครู กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ระดับกลุ่มบุคคล ได้แก่ คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และกลุ่มนักเรียน และระดับองค์การ ได้แก่ โรงเรียนสมสนุกพิทยาคม โดยทุกทุกระดับได้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่แปลงจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในบริบทเฉพาะของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ร่วมวิจัยทุกคนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานเป็นทีมเพื่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และทุกคนยังเกิดทักษะในการทำงานเชิงวิชาการเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชณี ศรีทับทิม (2562) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในการดำรงตนตามแนววิถีพุทธ มีการพัฒนาตนเองตามระบบไตรสิกขา บุคลากรมีการพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สายทอง หลากจิต (2555) ที่ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายก่งไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย ซึ่งพบว่า ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำสิ่งที่ได้จากการลงมือปฏิบัติไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

10. ข้อเสนอแนะ

การให้ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการให้ข้อเสนอแนะตามหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ซึ่งอาจแตกต่างไปจากการให้ข้อเสนอแนะของการวิจัยประเภทอื่น เพราะเป็นการให้ข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานในบริบทเฉพาะ (specific context) ที่ค้นพบจากการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคม จังหวัดบึงกาฬ ซึ่งเป็นกรณีศึกษา (Case study) ดังนี้

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

10.1.1 ผลจากการวิจัยพบว่าการนำเอาหลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) มาเป็นตัวสอดแทรก-เสริมในการวิจัยสามารถช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากทุกภาคส่วนได้ส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมเกิดความ

ต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน ซึ่งโรงเรียนสมสนุกพิทยาคมสามารถนำเอาหลักการนี้ไปใช้ในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในปีการศึกษาต่อไป

10.1.2 การนำเอาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในการพัฒนางานต่างๆ ของโรงเรียนโดยทั่วไป ควรมีการศึกษาหลักการ จรรยาบรรณ และบทบาทของผู้วิจัยให้เข้าใจอย่างชัดเจนก่อนที่จะนำไปใช้ และต้องมีความเชื่อมั่นว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะส่งผลต่อการพัฒนาได้เป็นอย่างดี

10.1.3 ปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนในครั้งนี้คือ ความเป็นกัลยาณมิตร และสัมพันธภาพอันดีที่มีระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยทุกคน และที่สำคัญคือความคาดหวังต่อการส่งเสริมให้บุคลากรของพวกเขามีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม ดังนั้น โรงเรียนที่จะเอาเอารูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้จะต้องเรียนรู้ถึงวิธีการสร้างสัมพันธภาพและสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลเหล่านี้

10.1.4 การกำหนดเป้าหมายในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธได้นั้น นอกจากจะมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นแล้ว ยังต้องมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดความรู้ใหม่ขึ้นด้วย ทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์กร

10.1.5 ในการใช้ตัวสอดแทรกเสริม (Additional intervention) สำหรับการวิจัย ควรคำนึงถึงหลักการหรือนวัตกรรมอื่น ๆ มาใช้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น นอกเหนือจากหลักการทำงานเป็นทีม (Teamwork approach) ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เช่น หลักองค์รวม (Holistic approach) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative management) และหลักการทำงานแบบเครือข่าย (Networking approach) เป็นต้น

10.2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

10.2.1 ควรมีการทำวิจัยแบบอื่น เช่น ทำการวิจัยแบบ R&D (Research and Development) โดยการประยุกต์ใช้และต่อยอด SOMSANUK Model เพื่อการพัฒนาให้เกิดผลจริงในโรงเรียนแห่งอื่น

10.2.2 ควรมีการนำเอารูปแบบการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานด้านอื่นๆ ของโรงเรียน โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของโรงเรียนนั้นๆ

11. เอกสารอ้างอิง

- กนกกร สมปราชญ์. (2560). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *เส้นทางสู่โรงเรียนวิถีพุทธ*. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.moe.go.th/search-result?_sf_s=โรงเรียนวิถีพุทธ.
- กุหลาบ ปุริสาร. (2547). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น : พหุกรณีศึกษา*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัชนี้ ศรีทับทิม. (2562). *การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ละอองดาว สมเภา. (2563). *การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2558). *วิธีการวิจัยทางการบริหารการศึกษา:แนวคิดและกรณีศึกษา*. ขอนแก่น : พิมพ์ครั้งที่ 2. คลังนาวิทยา.

- วีรณัฐ สุทธิพันธ์. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 5(2); 112-130.
- สถานศึกษาวิถิพุทธ. (2565). ความเป็นมาของโรงเรียนวิถิพุทธ. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=32>.
- สรินญา มาตนอก. (2557). ปัญหาและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สายทอง หลากจิต. (2555). การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนเครือข่ายก่งไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.(2565). โรงเรียนวิถิพุทธ. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=38>.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2548). การวิจัยภาคสนาม: เน้นหนักเรื่องการสังเกต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Creswell, J. W. (2008). **Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research**. 3rd. New Jersey: Pearson.
- Dewey, J., & McDermott, e. w. (1973). **The Philosophy of John Dewey**. New York: Putnam Sons.
- James, E. A., Milenkiewicz, M.t., & Bucknam, A. (2008). **Participatory action research for Educational Leadership Using Data-Driven Decision Making to Improve Schools**. California. Sage.
- Kindon, S., Pain, R., & Kesby, M. (2007). **Participatory Action Research Approaches and Methods: Connecting people, participation and place**. New York: Routledge.
- McIntyre, A. (2008). **Participatory Action Research**. London: Sage
- McTaggart, R. (2010). **Participatory action research or change and development**. Townsville, Australia: James Cook University.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถามที่มีต่อความสามารถในการคิด
อย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
The Effects of Problem-based Learning with Questioning Techniques on Critical
Thinking Ability and Learning Achievement of Grade 12 Students

รสริน รุ่งกิจธนาสาร¹, จุลามาศ จันทรศรีสุคต²

Rossarin Rungkittanasan¹, Julamas Jansrisukot²

¹นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

²สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹Master's degree of Curriculum and Instruction, Udonthani Rajabhat University

²Faculty of Education, Udonthani Rajabhat University

Corresponding author. Email: rossarin232@gmail.com

(Received: April 29, 2023; Revised: May 12, 2023; Accepted: May 17, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการตั้งคำถามกับแบบปกติ และ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการตั้งคำถามกับแบบปกติ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ทั้งหมด 16 ห้อง เป็นจำนวน 637 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้แผนการวิจัยแบบ Non-equivalent Control Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม จำนวน 8 แผน ระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ย 4.85 2) แผนการจัดการเรียนรู้วิธีปกติ จำนวน 8 แผน มีระดับคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เฉลี่ย 4.80 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 20 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 และ 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 40 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for Independent Samples

ผลการวิจัย พบว่า 1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการตั้งคำถามมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการตั้งคำถามมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน; เทคนิคการใช้คำถาม; ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare grade 12 students' critical thinking ability after learning through problem-based learning with questioning technique and traditional method, and 2) compare grade 12 students' learning achievement after learning through problem-based supplemented with questioning technique and traditional method. The sample were 637 grade 12 students were 16 class from Pathumthep Wittayakarn school in the second semester of academic year 2022. The sample was determined by using cluster random sampling, and using the classroom as the sample unit. They were divided into the 30 experimental group and 35 control group. The research conducted was Non-equivalent control group pretest posttest design. The research instruments consisted of 1) problem-based learning supplemented with questioning technique lesson 8 plans the quality assessment of the learning management plan were at a 4.85 2) traditional method lesson 8 plans the quality assessment of the learning management plan were at a 4.85 3) critical thinking ability test has 20 questions the confidence value of 0.86, and 4) learning achievement test has 40 questions the confidence value of 0.79. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, and t-test for independent samples.

The research results were as follows 1. The students who received the problem-based learning with questioning technique had significantly higher critical thinking ability after learning than the students who received the traditional method at .01 level. 2. The students who received the problem-based learning with questioning technique had significantly higher learning achievement after learning than the students who received the traditional method at .01 level.

Keywords : Problem-based Learning; Questioning Techniques; Critical Thinking Ability; Learning Achievement

1. บทนำ

โลกปัจจุบันได้วิวัฒนาการเข้าสู่สังคมแห่งความรู้และทักษะ เนื่องจากความเฟื่องฟูของระบบแบบทุนนิยมที่ทำให้ผลตอบแทนต่อความรู้และทักษะเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดปัญหาช่องว่างทางรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นระหว่างผู้ที่มีทักษะความรู้สูงและผู้ที่มีทักษะความรู้ต่ำ ด้วยวิวัฒนาการดังกล่าวเป็นผลให้แต่ละประเทศต้องเร่งพัฒนาศักยภาพและปรับตัวให้เท่าทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ สิ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศจึงขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพประชากร เพราะการดำรงชีวิตของมนุษย์ต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษาและการเรียนรู้จึงเป็นครรลองของการดำรงชีวิตไม่ว่าจะทำการพัฒนาส่วนใดต้องเริ่มมาจากการพัฒนาคนเสียก่อน ดังนั้นการพัฒนาคนสามารถทำได้หลาย ๆ รูปแบบ ที่สำคัญที่สุดคือการให้การศึกษาโดยเฉพะอย่างยิ่งในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวล้ำนำโลกไปมาก การศึกษาก็ต้องพัฒนาไปให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก อีกทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ มีลักษณะที่พึงประสงค์ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับตนเองและสังคมในอนาคตได้ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546)

การเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based society) ซึ่งขับเคลื่อนด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันด้วยศักยภาพความรู้และภูมิปัญญาผสานกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและทันสมัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทฤษฎีการสร้างความรู้ และเน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในแนวทางของตนเอง ตามความสนใจ ด้วยการสำรวจตรวจสอบและทดลอง เรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เรียนรู้จากการมีส่วนร่วม เรียนรู้จากการสะท้อนความคิด และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ (ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว, 2551) อาจกล่าวได้ว่าทักษะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นประกอบไปด้วย ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การนำไปประยุกต์ใช้ การติดต่อสื่อสาร เจอร์แมนธี (George Manthey, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับ 2542 มาตราที่ 24 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเป็นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อนำมาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) โดยสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้กระบวนการความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะพื้นฐานทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังกำหนดมาตรฐานของผู้เรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ มาตรฐานที่ 2 ให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ดังนั้นการพัฒนาความสามารถทางการคิดนั้นควรเน้นการพัฒนากระบวนการความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ความคิดที่ผ่านการพิจารณาถึงข้อมูล หลักฐานและเหตุผลมาอย่างรอบคอบแล้วซึ่งความคิดที่ได้นี้จะสามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวางในทุกๆสถานการณ์เพราะการกระทำใด ๆ ก็ต้องผ่านการคิดรอบคอบก่อน ทั้งนี้เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นพื้นฐานของการคิดทั้งปวง กล่าวคือเมื่อบุคคลคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งและได้ความคิดที่ผ่านกระบวนการอื่นๆต่อไปได้ เช่น นำไปใช้ในการตัดสินใจ นำไปใช้ในการแก้ปัญหา นำไปปฏิบัติ นำไปศึกษาวิจัยต่อไป (ชลดา ลิขสิทธิ์, 2542)

สภาพการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ปัญหาที่ทำให้การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาขาดประสิทธิภาพ พอจะประมวลปัญหาได้ดังนี้ ผู้สอนยังคงยึดการสอนแบบบรรยายมากกว่าวิธีการสอนแบบอื่น ๆ ผู้สอนขาดเทคนิคหรือวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ นักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง ผู้เรียนมีความเห็นว่าเนื้อหาวิชาสังคมศึกษามีเนื้อหาที่น่าเบื่อหน่าย ผู้เรียนไม่เห็นประโยชน์จากการเรียนวิชาสังคมศึกษา (อิทธิเดช น้อยไม้, 2560)

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ตนเองสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างปีการศึกษา 2562-2564 โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีการกำหนดสถานการณ์เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอาญาให้นักเรียน 2 สถานการณ์ แล้วให้นักเรียนเขียนตอบคำถามจำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีคะแนนข้อละ 3 คะแนน รวมทั้งฉบับคือ 30 คะแนน ผลปรากฏว่า ในปีการศึกษา 2562 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 11.08 คะแนนปีการศึกษา 2563 มีคะแนนเฉลี่ย 13.11 และปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ย 12.67 ซึ่งทั้ง 3 ปีการศึกษา นักเรียนมีคะแนนไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ส่งผลให้เห็นว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอยู่ในระดับต่ำมาก (รายงานผลการปฏิบัติงาน โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา, 2564) อีกทั้งยังพบปัญหาในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีเนื้อหามาก วิธีการสอนของครูยังใช้วิธีการบอกความรู้ โดยยึดหลักวิชาเป็นตัวยึด ไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหาในชีวิตได้ ผู้เรียนขาดการสร้างและเชื่อมโยงองค์ความรู้ออกไปสู่ชีวิตจริงด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้ การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (ONET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา 2564 ค่าสถิติแยกตามรายวิชาสำหรับโรงเรียน มีคะแนนเฉลี่ย

(Mean) เท่ากับ 36.83 สูงกว่า คะแนนเฉลี่ย (Mean) ของระดับประเทศที่มีค่าเท่ากับ 34.70 เพียง 2.13 แต่เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษด้วยกัน โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคารกลับมีคะแนนเฉลี่ย (Mean) น้อยกว่าถึง 0.55 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีค่าเท่ากับ 37.38 และค่าสถิติแยกตามมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน มาตรฐาน ส 2.1 มีคะแนนเฉลี่ย (Mean) เท่ากับ 34.14 สูงกว่า คะแนนเฉลี่ย (Mean) ของระดับประเทศที่มีค่าเท่ากับ 32.21 เพียง 1.93 แต่เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่พิเศษด้วยกัน โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร กลับมีคะแนนเฉลี่ย (Mean) น้อยกว่าถึง 0.55 ของโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีค่าเท่ากับ 34.69 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ , 2560) ในฐานะครูผู้สอนพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่หลากหลาย ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาการคิดของผู้เรียน อันเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่น่าสนใจ นักเรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ขาดการฝึกการสะท้อนความรู้ ความรู้สึก อีกทั้งนักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียน เพราะคิดว่าสิ่งที่เรียนเป็นเรื่องไกลตัวและคิดว่าไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จากปัญหาที่เกิดขึ้นยังพบว่า การเรียนการสอนมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้มากกว่าการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผลที่ตามมาคือนักเรียนได้รับความรู้ในระดับการรับ และเรียนแบบท่องจำ ขาดการลงมือปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม และไม่มีกระบวนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีหลากหลายวิธี เช่น โยนิโสมนสิการ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ รูปแบบการสอน 4 MAT เทคนิคการคิดแบบหมวก 6 ใบ สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพราะเป็นรูปแบบที่เน้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เน้นการสร้างความรู้และการลงมือปฏิบัติในบริบทจริง ทั้งนี้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) อย่างเป็นกระบวนการ มีขั้นตอน และเหตุผลของตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา และให้ความสำคัญกับปัญหาเป็นฐาน มีการวางแผนในการแก้ปัญหา มีการตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การพิสูจน์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผล (สุวิทย์ มูลคำ, 2547) ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในการเชื่อมโยงสู่ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างเป็นระบบ ได้ฝึกปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากภาวะวิกฤติที่มีความพร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาและเกิดซึ่งแนวคิดในการประยุกต์ใช้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาเป็นฐานในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและนำมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน (พรพัฒน์ สันธิรักษาเวช, 2551)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – Based Learning: PBL) พบว่าการจัดการเรียนด้วยวิธีดังกล่าว เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตการฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังที่ สุปรียา วงษ์ตระหง่าน (2541) ได้สรุปเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่า 1) เพื่อสร้างโครงความรู้ที่มีรูปแบบ เนื่องจากการเรียนรู้ที่เน้นปัญหาเป็นฐาน มีการยกตัวอย่างเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนได้ศึกษา เมื่อผู้เรียน ต้องเผชิญกับปัญหา ในอนาคตจะทำให้มีการกระตุ้นความจำและสามารถนำข้อมูลมาปรับใช้ทั้งจากความรู้พื้นฐานและความรู้ภาคปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาในอนาคตได้ 2) เพื่อพัฒนากระบวนการความคิดที่มีเหตุผล การเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องฝึกการแก้ปัญหาตลอดเวลาจะสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล โดยผ่านการทำซ้ำ ๆ และได้รับข้อมูลย้อนกลับ เพื่อย้ำในสิ่งที่ถูกและแก้ไขในสิ่งที่ผิด เป็นการฝึกทักษะของการสร้างข้อสมมติฐาน ข้อสงสัยต่าง ๆ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ปัญหาและฝึกตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มีอยู่ 3) เพื่อพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างเสรี การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักประเมินตนเอง และมีอิสระในการแสวงหาความรู้ ทำให้ผู้เรียนทราบความต้องการของตนเอง และสามารถแสวงหาแหล่งข้อมูลที่เหมาะสมในการเรียนรู้ได้ 4) เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน การได้ฝึกเรียนโดยการ

แก้ปัญหา ผึกคิด ซึ่งเป็นการท้าทายให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เป็นการสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ได้ต่อไป เพราะโดยพื้นฐานมนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งหากสามารถเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้เรียนนับว่าเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้มากขึ้น รวมไปถึงรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเป็นยุทธวิธีในการแก้ปัญหาและวิกฤตชาติคือการแสวงหาวิธีการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดในเชิงเหตุผล มองเห็นปัญหาและหาเหตุผลสาเหตุแสวงหาความรู้เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งการสอนให้นักเรียนมีทักษะในการคิดนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน วิธีหนึ่งก็คือ รูปแบบการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) เป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและแก้ปัญหาเป็นหลักโดยมีเป้าหมายกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ การคิดตัดสินใจ คิดแบบมีวิจารณญาณ เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมีทักษะในการเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคเปลี่ยนแปลงบทบาทการเรียนรู้จากผู้รับมาเป็นการแสวงหาความรู้จากสื่อแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน (มณฑรา ธรรมบุษย์, 2545) สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2550) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของการจัดการเรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยการสืบค้นข้อมูลอภิปรายกลุ่มเพื่อหาเหตุผลให้เข้าใจปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเลือกและตัดสินใจ การอภิปรายแสดงความคิดเห็นหาข้อสรุปอย่างมีเหตุผลร่วมกัน จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้ ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านอารมณ์ ตรวจสอบค่านิยมส่วนตัวและค่านิยมในสังคม ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกค่านิยมได้ด้วยตนเองโดยพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบด้วยเหตุผล (บุบผา เมฆศรีทองคำ, 2545) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ การจัดการเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสะเต็มศึกษาช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องราวตามข้อมูลที่ให้ได้โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่เป็นสาเหตุ พิจารณาข้อมูลว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ และตีคุณค่า ประเมินคำตอบได้อย่างถูกต้อง การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักปัญหาและสาเหตุของปัญหา รวมทั้งวางแผนเพื่อตรวจสอบสาเหตุของปัญหาเพื่อนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนรู้จักนำองค์ความรู้มาบูรณาการกัน เพื่อมุ่งแก้ปัญหาสำคัญ ๆ ที่พบในชีวิตจริง (สุจิตรา การพิสมัย, 2557)

การถาม (Questioning) คือ ยุทธศาสตร์การสอนที่สำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยพัฒนากระบวนการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิดและความเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้ การคิดและการสอน การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสอน ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความคิดใหม่ๆ กระบวนการถามจะช่วยขยายทักษะการคิดทำความเข้าใจและพัฒนาความคิดใหม่ๆ กระบวนการถามจะช่วยขยาย 3 ทักษะการคิดทำความเข้าใจให้กระจ่าง ได้ข้อมูลป้อนกลับทั้งด้านการเรียนการสอน ก่อให้เกิดยุทธศาสตร์การทบทวน ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่างๆ ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและเกิดความท้าทาย (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานเพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ มาร์ซาโน (Marzano, 2001) และทิสนา แชมมณี (2557) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า การคิดเป็นสิ่งที่เรียนรู้และสามารถพัฒนากันได้ ซึ่งต้องอาศัยครูผู้สอนในการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้เผชิญปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบควบคู่กับการฝึกให้ผู้เรียนใช้คำตอบในการกำกับตนเองในการแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ โดยครูต้องมีการติดตามปฏิบัติและผลการปฏิบัติของผู้เรียน รวมถึงการให้ข้อมูลป้อนกลับของผู้เรียน จึงเป็นวิธีการพัฒนาทักษะการคิดที่ได้ผลวิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คีนสเนียน ฉัตรคุปต์ (2542) เทคนิคการใช้คำถามเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด ลำดับการการคิดอย่างเป็นระบบ คำถามจึงเป็นเครื่องชี้นำความคิดในการแสวงหาคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเทคนิคการใช้คำถามแบบ R-C-A การออกแบบการเรียนการสอนของ David Kolb นักทฤษฎีด้านการศึกษาชาวอเมริกันซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาทักษะชีวิต เป็นกิจกรรมกระบวนการที่อาศัยเทคนิคการเรียนการสอน มีกติกา มีลำดับขั้นตอนและมีข้อคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีการใช้ประเด็นคำถามสำคัญให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความรู้สึกร่วมกัน และการ

ประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามสะท้อน คิดเชื่อมโยง การปรับใช้ ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญที่จะพัฒนาทักษะชีวิต ให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสมและรู้จักการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักการคิด วิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยการสะท้อนด้วยชุดคำถาม R-C-A ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการเรียนรู้ที่จะช่วย ให้นักเรียนสร้างกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ ผ่านการสะท้อนและบทสนทนากับเพื่อนและบุคคลอื่น เป็นคำถามที่มี ลักษณะดังนี้ การสะท้อน (Reflect) คือ คำถามเพื่อให้นักเรียนสะท้อนความรู้สึกหรือมุมมองของตนที่เกิดขึ้นในขณะร่วม กิจกรรม การเชื่อมโยง (Connect) คือ คำถามเพื่อให้นักเรียนได้คิดเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ที่เจอมาในอดีตกับสิ่งที่พบ เจอในกิจกรรมที่เพิ่งสิ้นสุดลง การปรับใช้ (Apply) คือ คำถามเพื่อการปรับใช้ เป็นคำถามเพื่อนำไปปรับใช้ในการเผชิญ สถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, องค์การยูนิเซฟประเทศไทย and Right to Play Thailand Foundation, 2017) จะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้ที่ได้ในชีวิตจริง และตั้งรับกับการมีวิถีชีวิตยุคใหม่อย่างมี วิจารณญาณ อย่างไรก็ตามงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำถามแบบ R-C-A มักนิยมใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต แต่จาก การศึกษาเอกสารขององค์การอนามัยโลก ได้ระบุว่าทักษะชีวิตมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิด สร้างสรรค์ และความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (WORLD HEALTH ORGANIZATION, 1997) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการใช้ คำถามแบบ R-C-A มาเสริมในขั้นตอนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังมีงานวิจัยที่สนับสนุนการใช้ R-C-A ที่เชื่อมโยงไปถึงการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ (นเรศ ทองอินทร์, 2561) ที่พบว่า การใช้เทคนิคคำถามแบบ RCA ย่อมาจาก “ทักษะชีวิตเป็นวิธีการสะท้อน (Reflect) ความรู้สึกและความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมเชื่อมโยง (Connect) กับ ประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาหรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้วเป็นองค์ความรู้ใหม่แล้วนำมาปรับใช้ (Apply) ในชีวิตประจำวันของ ตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต” นอกจากกระบวนการดังกล่าวครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้จะเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามหลังจาก เสร็จสิ้นกระบวนการเรียนการสอนเนื้อหาสาระในหลักสูตรแล้วเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านการสะท้อน ความรู้สึกหรือมุมมอง (Reflect) ได้คิดเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน (Connect) และได้ประยุกต์ความรู้ นั้น (Apply) ไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียนเรียกคำถามดังกล่าวโดยย่อว่าคำถาม RCA ซึ่งย่อมาจาก Reflect สะท้อน Connect เชื่อมโยง Apply ปรับใช้หรือประยุกต์ใช้ การใช้คำถาม RCA กิจกรรมที่กำหนดให้มีการอภิปรายแสดงความรู้สึกนึกคิดและการ ประยุกต์ความคิดอย่างมีประสิทธิภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้งด้วยประเด็นคำถามสะท้อนเชื่อมโยงปรับใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับตัวผู้เรียนได้ตระหนักรู้ และเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อ่านรู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสมและรู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อ่านรู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้ คำถามที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อ ทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม จะส่งผลต่อความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหรือไม่อย่างไร เป็นพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และ พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบเหตุผลด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือ ปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกการคิดแก้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และสามารถนำไป พัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่องกฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม และกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามแนวคิดทฤษฎีของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นำมาจัดทำขั้นตอนในการสอนทั้งหมด 6 ขั้น แล้วเสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถามแบบ R C A ตามแนวคิดการออกแบบการเรียนการสอนของ David E. Kolb ไปแทรกใน ขั้นที่ 1, 2 และ 6 ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม จากนั้นครูนำเสนอสถานการณ์ มาให้ผู้เรียนได้ศึกษา แล้วครูจึงใช้คำถาม R-C-A มาให้นักเรียนได้กำหนดปัญหา เพื่อกระตุ้นและมองเห็นปัญหา แล้วครูจึงใช้คำถาม (R : Reflect) ให้ได้สะท้อนมุมมองที่จะนำไปสู่การระบุปัญหา

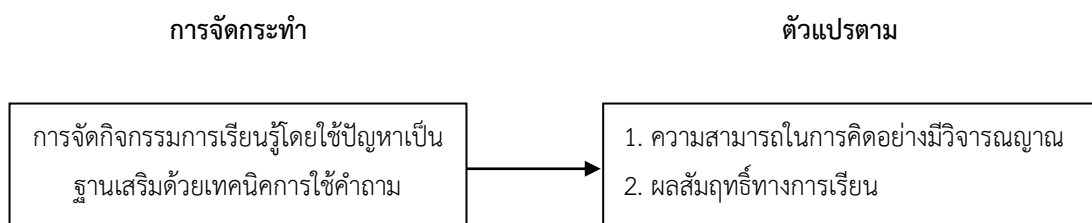
ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา ครูใช้คำถาม (C : Connect) ได้เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับความคิดที่เกิดจากการเรียนรู้ใหม่เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหา

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ครูมอบหมายใบงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีที่หลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม จากนั้นทำใบงานเพิ่มเติม โดยประเด็นคำถามในใบงานนี้จะส่งผลให้ผู้เรียนจำแนกข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาจนนำไปสู่การคาดการณ์แนวทางแก้ไขปัญหา

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าหาคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม สรุปผลงานการทำใบงาน ประเมินผลงาน ตรวจสอบแนวคิด ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหา เพื่อให้ได้คำตอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน ครูและผู้เรียนกลุ่มอื่น ๆ ได้ร่วมกันประเมินผลงานของกลุ่มตนเองและของเพื่อน เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา และการสรุปเนื้อหาบทเรียน ครูใช้คำถาม R-C-A (A : Apply) ว่าจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างไร

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแบบแผนการทดลอง Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design โดยกลุ่มตัวอย่างในวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร จำนวน 2 ห้องเรียน ได้แก่ ห้องทดลอง จำนวน 30 คน ห้องควบคุม จำนวน 35 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม และจับสลากเป็นกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถาม เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติตามรูปแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.73 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.75 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.41 - 0.53 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.22-0.52 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.79 การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายและชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถาม พร้อมทั้ง แจกจุดประสงค์และเงื่อนไขในการเรียนให้กับนักเรียน จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเสริมด้วยเทคนิคการใช้คำถามตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนการจัดการเรียนรู้ หลังจากดำเนินการสอนจนครบทั้ง 8 แผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อนำข้อมูลนั้นมาทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป โดยในการวิเคราะห์ผลการศึกษประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง กฎหมายในชีวิตประจำวันของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ t-test for Independent Sample

5. ผลการวิจัย

5.1 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ผ่านการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 53.93 นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ผ่านการเรียนด้วยวิธีปกติ มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 41.83 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เฉลี่ยหลังเรียนนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0. ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ (กลุ่มควบคุม)

ความสามารถในการคิดอย่างมี วิจารณญาณ (คะแนนเต็ม 60 คะแนน)	$\bar{X}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	P-value
กลุ่มทดลอง	53.93	3.03	12.10	16.70	0.00
กลุ่มควบคุม	41.83	2.81			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 36.13 นักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีปกติ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย หลังเรียน เท่ากับ 25.89 เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย หลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ (กลุ่มควบคุม)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	$\bar{X}$	S.D.	ผลต่าง ค่าเฉลี่ย	t	P-value
กลุ่มทดลอง	36.13	1.80	10.24	21.325	0.00
กลุ่มควบคุม	25.89	2.04			

มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

6. อภิปรายผล

6.1 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย หลังเรียน สูงกว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เฉลี่ยหลังเรียนนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม เป็นการจัดการเรียนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน รวมถึงทักษะการสืบค้นข้อมูล การสรุปข้อมูลผู้สอนควรกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน โดยด้วยเทคนิคการใช้คำถาม ความสามารถทางความคิดให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิด หาคำตอบ หาเหตุผลและหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากการสอนด้วยวิธีปกติเป็นการสอนที่มุ่งเน้นตัวชี้วัดมากกว่ากระบวนการคิด จึงทำให้ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ สอดคล้องกับ กรชนก รัตธา, (2563) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.46/77.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าเท่ากับ 0.5066 นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 50.66 3) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ทิพวรรณ อินแก้ว, (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่คา (ประชานุเคราะห์) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) การคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านแม่คา (ประชานุเคราะห์) ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การศึกษาเจตคติต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 สอดคล้องกับ (Golightly, 2018) ทำ

การวิจัยเรื่อง อิทธิพลของรูปแบบ PBL แบบบูรณาการที่มีต่อภูมิศาสตร์การเรียนรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการกำกับตนเองในการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนภูมิศาสตร์เพิ่มขึ้นด้วยการดำเนินการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้ปัญหาเป็นฐานรูปแบบในภูมิศาสตร์ในช่วงสามปี นักเรียนที่ค่าเฉลี่ยที่วัดได้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยและระดับต่ำของการกำกับตนเองการเรียนรู้ในช่วงเริ่มต้นของการศึกษาเพิ่มขึ้นสูงสุด คะแนนการเรียนรู้ด้วยตนเองในช่วงสามปี นักเรียนหญิงการรับรู้เกี่ยวกับการกำกับตนเองในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นสูงขึ้น ในคะแนนการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักการแทรกแซงเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนชาย สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ในการเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถเสริมสร้างทักษะการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนด้วยกิจกรรมการแก้ปัญหาตามความจำเป็น เพื่อเป้าหมายทางการศึกษาของชาวอินโดนีเซีย การศึกษาสรุปโมเดลการพัฒนานั้นสร้างขึ้นจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักในโมเดลนี้ กระตุ้นให้นักเรียนแก้ไขและระบุปัญหาด้วยแนวคิดและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Anjarwati, Sajidan & Prayitno, 2018)

6.2 นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย หลังเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย หลังเรียนนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม เป็นการจัดการเรียนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน รวมถึงทักษะการสืบค้นข้อมูล การสรุปข้อมูล ผู้สอนควรกำหนดปัญหาหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน โดยด้วยเทคนิคการใช้คำถามความสามารถทางความคิดให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิด หาคำตอบ หาเหตุผลและหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งต่างจากการสอนด้วยวิธีปกติเป็นการสอนที่มุ่งเน้นตัวชี้วัดมากกว่ากระบวนการคิด จึงทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ สอดคล้องกับ จริยา กล้าหาญ, (2563) ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ศรินทร์ ศรีสหการกิจ, (2564) ทำการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเศรษฐกิจไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนและหลังการทำสนธิสัญญาเบาว์ริง จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคนิคคำถามแบบ R-C-A ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิคคำถามแบบ R-C-A ของนักเรียนที่ได้รับระดับผลสัมฤทธิ์ในระดับ ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 71.05 ของนักเรียนทั้งหมด และร้อยละ 28.95 อยู่ในระดับ ดีมาก 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง เศรษฐกิจไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนและหลังการทำ สนธิสัญญาเบาว์ริง ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิคคำถามแบบ R-C-A ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ วารุณี สกุลณี, (2564) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Ratnaningsih, Sumantri, Nurjanah & Utomo, (2019) ทำการวิจัยเรื่อง การเพิ่มผลการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในวิชาสังคมศาสตร์ศึกษา ด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในวิชาสังคมศึกษาที่สอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน สูงกว่านักเรียนที่สอนโดยใช้วิธีการทั่วไป สำหรับนักเรียนที่มีทักษะการคิดเชิงตรรกะสูง ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอนด้วยวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าการสอนโดยใช้วิธีการทั่วไป สำหรับนักเรียนที่มีทักษะการคิดเชิงตรรกะต่ำการเรียนรู้ของนักเรียนจะได้รับผลลัพธ์การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานต่ำกว่านักเรียนที่สอนด้วยวิธีการทั่วไปปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และทักษะการคิดเชิงตรรกะ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนที่ใช้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ช่วยเพิ่มทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในมัธยมศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบทดลอง กลุ่มตัวอย่างคือ 27 คน โดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากโรงเรียนมัธยมศึกษาใน Zambales ประเทศฟิลิปปินส์สำหรับปีการศึกษา 2017-2018 ผลพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในคะแนนการทดสอบก่อนและหลัง และการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จากผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานอาจช่วยเพิ่มระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน (Lapuz & Fulgencio, 2020)

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

7.1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ในระหว่างที่นักเรียนศึกษาสถานการณ์ตัวอย่าง นักเรียนได้ตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น เช่น ในขั้นทำความเข้าใจปัญหาโดยใช้คำถามเชื่อมโยง และขั้นสังเคราะห์ความรู้ ยังมีนักเรียนบางกลุ่มที่ยังกำหนดลำดับขั้นตอนในการทำงานและตอบคำถามไม่ถูกต้อง และใช้เวลาเกินที่กำหนด ดังนั้นครูผู้สอนควรกระตุ้นให้นักเรียนลำดับขั้นตอนในการทำงานและตอบคำถาม พร้อมทั้งกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม และให้เป็นกันเองกับนักเรียน ทำให้ทราบปัญหาและข้อบกพร่องของนักเรียน จึงจะช่วยเหลือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่

7.1.2 จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนบางกลุ่มยังไม่สามารถสืบค้นข้อมูลและแสวงหาวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นครูผู้สอนควรควบคุมดูแลและแนะนำนักเรียนในเรื่องการสืบค้นข้อมูล แหล่งการเรียนรู้ที่เหมาะสม พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากในการค้นคว้า และแสวงหาวิธีการแก้ไข ปัญหา เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน

7.1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นกลุ่มส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การวางแผนร่วมกัน การปรึกษาหารือกัน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของสมาชิก ทำให้ชิ้นงานที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายมีคะแนนสูง ดังนั้นครูผู้สอนควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถาม โดยเน้นทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ควรนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถามไปขยายผลใช้ในสาระการเรียนรู้อื่น และระดับอื่นให้ครอบคลุมตามหลักสูตร

7.2.2 จากผลการวิจัยพบว่า การใช้คำถามแบบ R-C-A ได้พัฒนาทักษะชีวิต ผู้เรียนสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับประสบการณ์ชีวิตของตนเอง นำไปสู่การสร้างแนวคิดหรือมุมมองใหม่ๆ สำหรับการวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงการนำแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานด้วยเทคนิคการใช้คำถามมาพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนด้านอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

8. เอกสารอ้างอิง

- กรชนก รัตธา. (2563). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2); 59-74.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จริยา กล้าหาญ. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารศึกษาศาสตร์, 7(2); 117-125.
- ชฎาภรณ์ สงวนแก้ว. (2551). การจัดการเรียนรู้สองสถานะ Dual Mode Learning Mangement. ค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562, จาก [http://www.patai.ac.th/files/Dual-Mode School20081023.pdf](http://www.patai.ac.th/files/Dual-Mode%20School20081023.pdf).
- ชลดา ลิขสิทธิ์. (2542). การนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบนเว็บโดยใช้หลักการจัดกิจกรรมแบบ 4 MAT เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนิสิตปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพวรรณ อินแก้ว. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทีศนา แหมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นเรศ ทองอินทร์. (2560). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีตอบสนองผู้อ่าน ร่วมกับการใช้เทคนิคคำถามแบบ RCA. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2545). องค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษา: การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพัฒน์ สันธรักษาเวศ. (2551). การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง สถานการณ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL (Problem-Based Learning). **วารสารประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, 5(2); 11-17.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร. (2564). รายงานผลการปฏิบัติงาน โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ปีการศึกษา 2564. หนองคาย: โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร.
- วารุณี สกุลณี. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2542). รายงานสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็ก ให้ฉลาดได้อย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศิรินทร์ ศรีสหการกิจ. (2564). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเศรษฐกิจไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ก่อนและหลังการทาสินธัญญาเบาวีริง จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับการใช้เทคนิคคำถามแบบ R-C-A. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ปีการศึกษา 2560. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย and Right to Play Thailand Foundation. (2560). **ทักษะชีวิต รหัสครูในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมวัตกรรมการเรียนรู้ของครู และบุคลากรทางการศึกษา สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- สุจิตรา การพิสมัย. (2557). การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการสังเคราะห์ด้วยแสงของพืช โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน. **วารสารศึกษาศาสตร์ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 9(3); 188-189.
- สุปรียา วงศ์ตระหง่าน. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นหลัก = Problem-based learning. **ข่าวสารกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**, 12(90); 25-29.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2547). **กลยุทธ์การสอนอย่างมีวิจารณญาณ**. กรุงเทพฯ: การพิมพ์.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- Anjarwati, P. G. P., Sajidan, S., & Prayitno, B. A. (2018). Problem-based learning module of environmental changes to enhance students' creative thinking skill. *Biosaintifika: Journal of Biology & Biology Education*, 10(2); 313–319.
- George, M. (2008). Attaining 21st century skills in a complex world. *Leadership*, 38(2); 1-15.
- Golightly, A. (2018). The influence of an integrated pbl format on geography students' perceptions of their self-directedness in learning. *Journal of Geography in Higher Education*, 42(3); 460–478.

- Lapuz, A. M., & Fulgencio, M. N. (2020). Improving the critical thinking skills of secondary school students using problem-based learning. **International Journal of Academic Multidisciplinary Research**, 4(1); 1-7.
- Marzano, R. J. (2001). **Designing a new taxonomy of educational objectives**. Thousand Oaks, California: Corwin Press.
- Ningsih, R. S., Sumantri, M. S., Nurjanah, N. & Utomo, E. (2019). Enhancing elementary school students' learning outcomes in the field of social sciences studies through problem based learning method. **Al-Ta'lim**, 26(2); 97–111.
- World Health Organization. (1997). **Life skills education in schools (revised edition)**. Geneva: World Health Organization-Program on Mental Health.

ประสิทธิผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจ
ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล
The effectiveness of 4Rs pre-practice preparation program to promote confidence in
practice of nursing students in the course of nursing administration practicum

ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล

Thidaratana Lertwittayakul

สาขาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

In Pediatrics and adolescent Nursing, Faculty of Nursing, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: thidaratana@cas.ac.th

(Received: August 24, 2023; Revised: September 9, 2023; Accepted: September 13, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีการศึกษา 2565 จำนวน 94 คน ดำเนินการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาล ที่ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) Re-start 2) Review 3) Reaction และ 4) Return และ แบบประเมินผลความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ผลการวิจัยด้วยสถิติ paired t-test ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในการฝึกปฏิบัติงานสูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($t=-12.197, p<0.05$) มีความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($t=9.39, p<0.05$)

คำสำคัญ : ประสิทธิผลของโปรแกรม; การเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน; ความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงาน; นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research aims to studied the effectiveness of the 4Rs pre-practice preparation program to promote confidence in the practice. of nursing students in the course of nursing administration practicum. The sample were 94 the 4th year nursing students in Academic Year 2022, College of Asian Scholars. Research methods was use quasi-experimental research, one group pre-posttest design. The tools used in the research were: pre-nurse practice readiness assessment form, nursing Preparation Program which consisted of 4 learning bases, namely 1) Re-start 2) Review 3) Reaction and 4) Return and a confidence assessment form for practice in the course of nursing administration practicum. Data analyzed by descriptive statistics and paired t-test. The results of the research were founded after receiving the 4Rs pre-practice preparation

program was higher than before receiving the program was statistically significant ($t=-12.197$, $p<0.05$), and had higher confidence than before receiving the program was statistically significant ($t=-9.381$, $p<0.05$).

Keywords: effectiveness; pre-practice preparation program; confidence in practice; nursing students

1. บทนำ

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลเป็นการเตรียมพร้อมให้นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งด้านวิชาการและด้านการปฏิบัติการพยาบาลตามลักษณะของวิชาชีพ เนื่องจาก พยาบาลเป็นวิชาชีพที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตและความปลอดภัยของผู้รับบริการ การเรียนจึงเน้นหนักทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งการศึกษาภาคปฏิบัติจึงเป็นหัวใจของการเรียนการสอนทางการพยาบาลเนื่องจากนักศึกษาพยาบาลต้องนำทฤษฎีที่เรียนมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่ผู้รับบริการ (ลักขณา ไชยนอก, นริลักษณ์ สุวรรณโนบล และศรัณญา จุฬาริ, 2565) การฝึกปฏิบัติงานเป็นหัวใจของวิชาชีพพยาบาล ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติงานของรายวิชาปฏิบัติจึงมีความสำคัญมาก หากการจัดการเรียนการสอนไม่มีการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาพยาบาลที่ไม่มีความพร้อมในการฝึกปฏิบัติงาน จะไม่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรในแหล่งฝึกงาน ย่อมเกิดปัญหาและอุปสรรคในการเรียนรู้ในสภาพจริง (จันทร์ฉาย มณีวงศ์ และขวัญฤทัยพันธุ์, 2556) นอกจากนั้นนักศึกษาจะเกิดความเครียดในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ภายใต้สภาวะกดดัน เกิดความเบื่อหน่าย และไม่มีความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้นักศึกษาขาดความมั่นใจ มีทัศนคติทางลบต่อความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และมีมุมมองทางลบต่อตัวเองด้วย โดยเฉพาะวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล เป็นรายวิชาที่ต้องอาศัยความรู้ด้านวิชาชีพพยาบาลรวบรวม และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดคุณภาพการพยาบาล ผ่านทฤษฎีการบริหารการพยาบาลที่ซับซ้อน ซึ่งนักศึกษายังไม่ที่ประสบการณ์ในการบริหารจัดการตามทฤษฎีระบบ ซึ่งอาศัยศาสตร์และศิลป์การบริหารจัดการทั้งการบริหารคน บริหารงบประมาณ บริหารวัสดุสิ่งของ และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล พบว่าอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยในระยะแรก ได้แก่ การแสดงบทบาทเชิงบริหาร ได้แก่ บทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม ซึ่งต้องใช้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การตัดสินใจ เพื่อป้องกันอันตรายให้กับผู้ป่วย ซึ่งนักศึกษาจะต้องใช้ทักษะและความสามารถหลายประการ การเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลในด้านตนเอง ด้านผู้สอน และด้านสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งหากนักศึกษามีความพร้อมด้านความรู้ ทักษะและเครื่องมือบริหารการพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาควรได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงเพื่อภายใต้ความพร้อมและมีความมั่นใจ ซึ่งการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานในคลินิกของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์โควิด-19 ประกอบด้วย 3 Rs ได้แก่ Re-start Review Reaction โดยอาจารย์พี่เลี้ยงมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา นักศึกษาได้ศึกษาบริบทของแหล่งฝึกก่อนฝึกปฏิบัติจริง นักศึกษามีความรู้ด้านการบริหารการพยาบาลและคลินิกมากขึ้น แสดงบทบาทเชิงบริหารอย่างมั่นใจ และทักษะการปฏิบัติการพยาบาลแม่นยำมากขึ้น มีเจตคติที่ดี โดยแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติงานลดระยะเวลาปรับตัวในการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง และนักศึกษามีความพึงพอใจในโปรแกรมระดับมาก (จิตรารัตน์ เลิศวิทยากุล และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตามโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นการเตรียมความพร้อมระยะก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความมั่นใจตลอดระยะเวลาฝึกปฏิบัติงาน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการพัฒนาโปรแกรมเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน จะส่งผลทางบวกให้กับผู้เรียน ดังที่ จินดารัตน์ ชัยอาจ และคณะ (2560) ได้ศึกษาผลของ

โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านการฝึกปฏิบัติทางคลินิกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการฝึกปฏิบัติทางอายุรศาสตร์ ของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มช. โปรแกรมประกอบด้วยการพัฒนาทักษะชีวิตก่อนการฝึกปฏิบัติ และการ เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักตลอดระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติ 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าหลังจากเข้าร่วมโปรแกรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยของแผนผังความคิดในสัปดาห์สุดท้ายมากกว่าคะแนนเฉลี่ยแผนผังความคิดในสัปดาห์แรกอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ $p < .05$ คะแนนเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์ในมิติด้านเก่งสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม สะท้อนให้เห็นว่าการเตรียม ความพร้อมโดยการพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบ จะสามารถพัฒนาผลการเรียนรู้และส่งเสริมความ มั่นใจของผู้เรียนได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจใน การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ซึ่งนักศึกษาต้องผลิตสื่อแบบคลิปปิดโอ ใน ขั้นตอน Return เพื่อสามารถนำสื่อที่ผลิตไว้นำไปทบทวนได้ทุกที่ทุกเวลา และเผยแพร่บน Youtube studio ง่ายต่อการเข้าถึง สื่อ งานวิจัยนี้จึงศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึก ปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ให้พร้อมต่อการทำงาน (Reddy to work) และมีความมั่นใจในการปฏิบัติตามบทบาทบริหารการพยาบาลระดับหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม และสมาชิกทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึก ปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

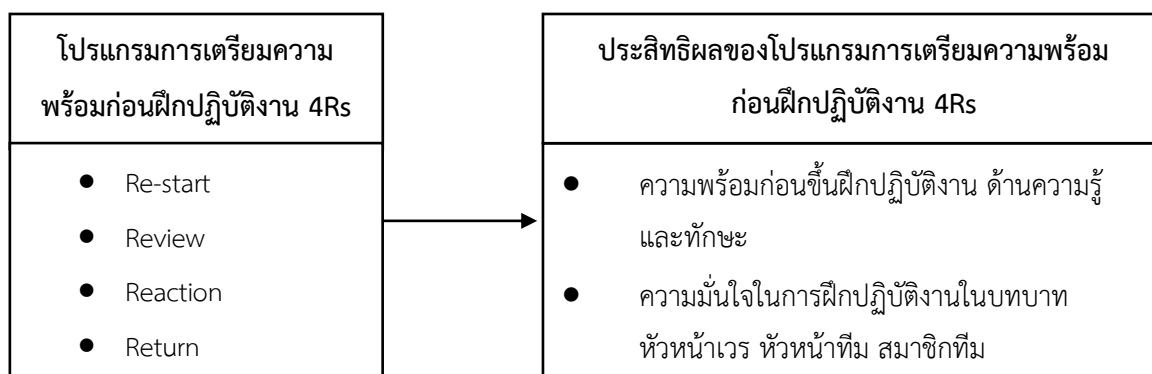
2.2 เปรียบเทียบความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลก่อนและหลังการใช้ โปรแกรมฯ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 หลังใช้โปรแกรมฯ ระดับความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้นกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ

3.2 หลังใช้โปรแกรมฯ ระดับความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลสูงขึ้นกว่า ก่อนใช้โปรแกรมฯ

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. นิยามศัพท์

5.1 โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs หมายถึง กระบวนการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ 1) Re-start เป็นขั้นตอนปฐมนิเทศรายวิชา และสร้างแรงบันดาลใจจากผู้นำวิชาชีพ 2) Review เป็นขั้นตอนการทบทวนความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการบริหารการพยาบาล และเครื่องมือในการบริหารการพยาบาล 3) Reaction เป็นขั้นตอนในการนำความรู้ ทักษะปฏิบัติการบริหารการพยาบาลแสดงบทบาทสมมติเชิงบริหาร และ 4) Return เป็นขั้นตอนที่นำเอาความรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-3 มาสรุปขย่อดในรูปแบบคลิปวิดีโอ ที่สามารถนำไปเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

5.2 ความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง การแสดงถึงพฤติกรรมลดความวิตกกังวล และความเครียด และมีความคิดเชิงบวกต่อการแสดงบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม สมาชิกทีม และการปฏิบัติการพยาบาล

5.3 ความพร้อมก่อนขึ้นปฏิบัติงาน หมายถึง การแสดงออกถึงการรับรู้และเข้าใจในทฤษฎีการบริหารการพยาบาล เครื่องมือบริหารการพยาบาล และทักษะการใช้เครื่องมือทางการพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานในคลินิก

6. วิธีวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi- Experimental Research) เปรียบเทียบหนึ่งกลุ่ม มีทดสอบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

6.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ปีการศึกษา 2565 จำนวน 94 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

6.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่

1) แบบประเมินความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล แบบ Rating scale 5 ระดับ (Likert, Rensis, 1967) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความพร้อมเล็กน้อย

1 คะแนน หมายถึง ยังไม่มีความพร้อม

การแปลผลคะแนน ความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติงาน พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่ม ดังนี้

$$\text{อันดับภาค} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง ความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับน้อย

- คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายถึง ความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง

- คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายถึง ความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับมาก

2) โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาล ที่ประกอบด้วยฐานการเรียนรู้ 4 กิจกรรม ได้แก่ (1) Re-start (2) Review (3) Reaction และ (4) Return (ปรับปรุงจาก ชิดารัตน์ เลิศวิทยากุล และคณะ, 2564)

3) แบบประเมินผลความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลแบบ Rating scale 5 ระดับ (Likert, Rensis, 1967) เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความมั่นใจเล็กน้อย

1 คะแนน หมายถึง ยังไม่มีความมั่นใจ

การแปลผลคะแนน ความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติงาน พิจารณาโดยใช้การอิงกลุ่ม ดังนี้

$$\text{อันดับภาค} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5-1}{3} = 1.33$$

- คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง ความมั่นใจก่อนฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล อยู่ในระดับน้อย

- คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.67 หมายถึง ความมั่นใจก่อนฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง

- คะแนนเฉลี่ย 3.68-5.00 หมายถึง ความมั่นใจก่อนฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล อยู่ในระดับมาก

6.2.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การตรวจสอบคุณภาพเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบ นำมาหาค่า IOC ได้เท่ากับ 1.00

2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ นำมาปรับปรุง และทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากร จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดย แบบประเมินความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และ แบบประเมินผลความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาล มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

6.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ ด้วยสถิติ paired t-test

6.4 การพิทักษ์สิทธิ์

1) ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตจากกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความยินยอมแบบปากเปล่าด้วยความสมัครใจ เนื่องจากโปรแกรมที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน และส่งเสริมความมั่นใจ

2) การเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักความเป็นอิสระความเท่าเทียมและความเป็นธรรมต่อผู้ร่วมโครงการ

7. ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 94 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 94.68 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 5.32 ผลการวิจัยพบว่า

7.1 โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ปรับปรุงจาก อิดาร์ตัน เลิศวิทยากุล และคณะ (2564) โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ: เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษา ก่อนฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยใช้จุดเริ่มต้นของการก้าวสู่วิชาชีพพยาบาลอย่างเต็มตัว (Re-start) เป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนมองเห็นความสำเร็จ ด้วยแรงบันดาลใจ จากต้นแบบแห่งวิชาชีพ ทบทวนความรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม (Review) นำสู่การเตรียมความพร้อมด้านทักษะในสถานการณ์เสมือนจริง (Reaction) เพื่อนำไปปฏิบัติการบริหารการพยาบาลในสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม และนำบทบาทในการแสดงบทบาทสมมติจัดทำเป็นคลิปวิดีโอ เพื่อนำมาทบทวนบทบาทหน้าที่ในการบริหารการพยาบาล ดังนี้ 1) การตรวจเยี่ยมอย่างรวดเร็ว (Quick nursing round) 2) การส่งเวร 3) การมอบหมายงาน 4) การนิเทศงาน 5) Pre-Post conference ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขั้นตอนโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	รายละเอียด	รูปแบบ/ ระยะเวลา	ผู้ดำเนินการ
Re-start	เพื่อเข้าใจผลลัพธ์การเรียนรู้การฝึกทักษะปฏิบัติการบริหารการพยาบาล	1.ปฐมนิเทศรายวิชา	3 ชั่วโมง	-อาจารย์ประจำวิชาและ อาจารย์นิเทศ (Onsite)
	เพื่อเรียนรู้บริบทสถานที่ฝึกปฏิบัติ	2.เตรียมพร้อมด้านความรู้ ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่สอดคล้องกับสถานที่ฝึกปฏิบัติ	3 ชั่วโมง	-อาจารย์ประจำวิชา -อาจารย์พี่เลี้ยงจากแหล่งฝึก
	เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในวิชาชีพจากผู้นำต้นแบบ	3. สัมมนา Inspiration in Professional วิทยากร : ต้นแบบผู้นำที่ทรงประสิทธิภาพในวิชาชีพ	3 ชั่วโมง	-อาจารย์ประจำวิชา -วิทยากร
Review	เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือบริหารการพยาบาล และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	ทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ 1. การรับส่งเวรแบบ SBAR 2. การเขียนบันทึกทางการพยาบาลแบบ Focus Charting 3. บทบาทหัวหน้าเวร /หัวหน้าทีม 4. บทบาทสมาชิกทีม 5. การรับส่งเวร /Quick round	6 ชั่วโมง	-อาจารย์ประจำวิชาและ อาจารย์นิเทศ

ตารางที่ 2 ขั้นตอนโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล (ต่อ)

ขั้นตอน	วัตถุประสงค์	รายละเอียด	รูปแบบ/ ระยะเวลา	ผู้ดำเนินการ
		6. การมอบหมายงาน /Pre-Post Conference 7. Nursing round 8. Nursing Care Conference 9. การนิเทศงาน (Supervision) 10. การเป็นที่เลี้ยง (Coaching)		
Reaction	เพื่อฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาลในสถานการณ์เสมือนจริง	Work shop/ Simulation /Role play จากโจทย์สถานการณ์จริง (Case Study)	3 ชั่วโมง	-อาจารย์ประจำวิชาและ อาจารย์นิเทศ
	เพื่อสรุปแนวทางในการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์บริหารการพยาบาลอย่างสร้างสรรค์	Wrap Up สรุปแนวทางการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง		
Return	เพื่อจัดทำคลิปวิดีโอในการแสดงบทบาทสมมติเพื่อนำมาทบทวนบทบาทหน้าที่ในการบริหารการพยาบาลได้ทุกที่ทุกเวลา	1)การตรวจเยี่ยมอย่างรวดเร็ว (Quick nursing round) 2) การส่งเวร 3) การมอบหมายงาน 4) การนิเทศงาน 5) Pre-Post conference	นอกเวลา	

7.2 ประสิทธิภาพของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

7.2.1 ผลค่าเฉลี่ยความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

พบว่า ค่าเฉลี่ยความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานหลังใช้โปรแกรมฯ ระดับมาก ($\bar{X}=3.39$, $SD=0.11$) และ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ ระดับน้อย ($\bar{X}=2.49$, $SD=0.12$) โดยหลังการใช้โปรแกรมฯ มีความพร้อมมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นำผลการฝึกในสถานการณ์จำลองจัดทำคลิปวิดีโอเผยแพร่ ($\bar{X}=4.27$, $SD=0.53$) ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการเขียนบันทึกทางการแพทย์แบบ Focus charting ($\bar{X}=4.10$, $SD=0.51$) ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการรับส่งเวร แบบ SBAR ($\bar{X}=4.02$, $SD=0.33$) และ ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการนิเทศงาน ($\bar{X}=4.02$, $SD=0.41$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยระดับความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

รายการประเมิน	ก่อนใช้โปรแกรมฯ			หลังใช้โปรแกรมฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปฐมนิเทศรายวิชา	2.19	0.40	น้อย	3.29	0.58	ปานกลาง
2. สร้าง Inspiration จากผู้นำต้นแบบวิชาชีพพยาบาล	2.12	0.32	น้อย	3.98	0.29	มาก
3. ทบทวนความรู้เชิงทฤษฎีการบริหารการพยาบาล	2.99	0.10	ปานกลาง	3.88	0.32	มาก
4. ทบทวนความรู้ด้านทักษะการบริหารการพยาบาล	3.00	0.00	ปานกลาง	3.93	0.26	มาก
5. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการรับส่งเวร	2.05	0.23	น้อย	3.93	0.26	มาก
6. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการมอบหมายงาน	2.14	0.35	น้อย	3.95	0.45	มาก
7. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการตรวจเยี่ยมอย่างรวดเร็ว	2.05	0.23	น้อย	3.96	0.20	มาก
8. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการนิเทศงาน	2.18	0.39	น้อย	4.02	0.41	มาก
9. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการเขียนบันทึกทางการแพทย์แบบ Focus charting	2.02	0.15	น้อย	4.10	0.51	มาก
10. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการรับส่งเวร แบบ SBAR	2.99	0.10	ปานกลาง	4.02	0.33	มาก
11. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการเป็นพี่เลี้ยง	2.05	0.23	น้อย	3.93	0.26	มาก
12. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการตรวจเยี่ยมทางการพยาบาล	2.99	0.10	ปานกลาง	3.81	0.40	มาก
13. ฝึกปฏิบัติการสถานการณ์จำลองการประชุมปรึกษาทางการพยาบาล	2.97	0.18	ปานกลาง	3.98	0.36	มาก
14. นำผลการฝึกในสถานการณ์จำลองจัดทำคลิปวิดีโอเผยแพร่	3.05	0.27	ปานกลาง	4.27	0.53	มาก
รวม	2.49	0.12	น้อย	3.93	0.11	มาก

จากตารางที่ 3 ความพร้อมหลังขึ้นฝึกปฏิบัติงาน สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ จากการสะท้อนคิดของนักศึกษาหลังใช้โปรแกรมพบว่า นักศึกษาได้เรียนรู้นำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และการฝึกทักษะก่อนขึ้นฝึกแบบบทบาทสมมติ ทำให้

นักศึกษาได้มองภาพในอนาคตชัดเจนขึ้นในบทบาทจริง และนักศึกษาจะสามารถปฏิบัติการเชิงบริหารได้เหมาะสม และจากการสังเกตขณะนักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมติ นักศึกษามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้บทบาทใหม่ในเชิงบริหารการพยาบาลที่จะได้ฝึกปฏิบัติการเป็นครั้งแรก

7.2.2 ผลการเปรียบเทียบความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

พบว่า ค่าเฉลี่ยความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ ระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, $SD=0.11$) และ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ ระดับน้อย ($\bar{X}=2.48$, $SD=0.15$) โดยหลังการใช้โปรแกรมฯ มีความพร้อมมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มั่นใจในการแสดงบทบาทหัวหน้าเวร ($\bar{X}=3.98$, $SD=0.29$) มีความภูมิใจในการสรุปความรู้ทักษะเป็นคลิปวิดีโอ ($\bar{X}=3.90$, $SD=0.49$) มั่นใจในการแสดงบทบาทหัวหน้าทีม ($\bar{X}=3.88$, $SD=0.32$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยระดับความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมฯ

รายการประเมิน	ก่อนใช้โปรแกรมฯ			หลังใช้โปรแกรมฯ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ลดความวิตกกังวล และความเครียดก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติ	2.23	0.43	น้อย	3.29	0.58	ปานกลาง
2.มั่นใจในการแสดงบทบาทหัวหน้าเวร	2.27	0.44	น้อย	3.98	0.29	มาก
3.มั่นใจในการแสดงบทบาทหัวหน้าทีม	2.99	0.10	ปานกลาง	3.88	0.32	มาก
4.มั่นใจในการแสดงบทบาทสมาชิกทีม	2.97	0.18	ปานกลาง	3.87	0.34	มาก
5.มั่นใจสื่อที่สามารถทบทวนเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	2.16	0.37	น้อย	3.84	0.37	มาก
6.มีความภูมิใจในการสรุปความรู้ทักษะเป็นคลิปวิดีโอ	2.24	0.43	น้อย	3.90	0.49	มาก
รวม	2.48	0.15	น้อย	3.79	0.11	มาก

จากตารางที่ 4 ความมั่นใจหลังขึ้นฝึกปฏิบัติงาน สูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ จากการสะท้อนคิดของนักศึกษาหลังใช้โปรแกรมพบว่า นักศึกษาได้แสดงบทบาทสมมติ และสรุปความรู้ทักษะรวบยอดเป็นคลิปวิดีโอ ทำให้นักศึกษาได้ทบทวนบทบาทขณะตัดต่อวิดีโอ และใส่ข้อความบรรยายในคลิป นักศึกษาจึงมีความมั่นใจ ลดความวิตกกังวล กับสิ่งที่จะเรียนรู้บทบาทใหม่ในเชิงบริหารการพยาบาลที่จะได้ฝึกปฏิบัติการเป็นครั้งแรกในอนาคต

7.2.3 ผลการเปรียบเทียบความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน และความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล หลังการใช้โปรแกรมฯ

7.2.3.1 ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงาน

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานหลังใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความพร้อมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานก่อนและหลังใช้โปรแกรมฯ

การทดสอบ	Mean	S.D.	t	Sig.
ก่อนใช้โปรแกรม	2.49	0.12	-16.743	.000*
หลังใช้โปรแกรม	3.93	0.11		

$p < 0.05$

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมด้านความรู้ ทักษะด้านการบริหารการพยาบาลก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

7.2.3.2 ความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

จากการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานหลังใช้โปรแกรม สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความมั่นใจก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานก่อนและหลังใช้โปรแกรมฯ

การทดสอบ	Mean	S.D.	t	Sig.
ก่อนใช้โปรแกรม	2.48	0.15	-9.381	.000*
หลังใช้โปรแกรม	3.79	0.11		

$p < 0.05$

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทหัวหน้าเวร หัวหน้าทีม สมาชิกทีมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

8. สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ผู้วิจัยสรุปผลได้ว่า โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs ประกอบด้วย Re-start, Review, Reaction, Return สามารถส่งเสริมความมั่นใจในการปฏิบัติบทบาทการบริหารการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย

8.1 ความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานหลังการใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ ที่ระดับสถิติ 0.05

8.2 ความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลหลังการใช้โปรแกรมฯ สูงกว่าก่อนใช้โปรแกรมฯ ที่ระดับสถิติ 0.05

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้ง 4 ขั้นตอน Re-start, Review, Reaction, Return นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติในการทบทวนความรู้ ทักษะปฏิบัติเชิงบริหารการพยาบาล และได้ฝึกปฏิบัติจริงโดยใช้สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมติ ซึ่งส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และเกิดความพร้อมและความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีสอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุด คือ การสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์จริง หรือ สถานการณ์ที่เป็นจริง เพราะการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงนั้น จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยาวนานและเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ แต่ถ้าหากไม่สามารถปฏิบัติในสถานการณ์ที่เป็นจริงได้ การเรียนการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง ก็เป็นทางเลือกที่ดีที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับการเรียนที่สะท้อนความเป็นจริง ตามจุดมุ่งหมายที่ผู้สอนได้กำหนดไว้ ดังนั้นวิธีสอนโดยใช้

สถานการณ์จำลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลง ไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูล และกติกาการเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใน สถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้น จะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่ เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง (ทิตนา ขัมมณี, 2564) ดังนั้นการสอนโดยใช้สถานการณ์ จำลองเสมือนจริง สรุปได้ว่าเป็นการสอนที่ใช้สถานการณ์จำลองเสมือนจริง เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนจัด สถานการณ์ขึ้นเลียนแบบของจริง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการ แก้ปัญหา ได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด และการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทหรือใน สถานการณ์นั้น ๆ ให้มากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวคนธ์ จันตะมาต (2565) ใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนา ทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ มีประสิทธิภาพ สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ทักษะการพูดภาษาจีนของ นักศึกษาหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะในการเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติการพยาบาล รูปแบบที่เหมาะสมควรให้ผู้เรียนได้ฝึกใน สถานการณ์เสมือนจริงโดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยบทบาทสมมติ

นอกจากนั้นการทบทวนความรู้ทักษะ ตามบทบาทสมมติ โดยการสร้างเป็นคลิปวิดีโอเพื่อนำกลับมาทบทวนได้ทุกที่ ทุกเวลา เป็นการผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยโดยผู้เรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ซึ่ง ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2564) ได้ กล่าวถึงสิ่งสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การพัฒนารูปแบบการสอนและการจัดการเรียนสอนให้เหมาะสม กับยุคสมัยรวมทั้งการสร้างสร้งองค์ความรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยแนวคิดของรูปแบบการสอนเชิง สร้างสรรค์และผลิตภาพ (CRP Model) อันประกอบด้วย 1) รูปแบบการสอนตกผลึก (Crystal-based instructional model) 2) รูปแบบการสอนด้วยวิธีวิจัย (Research-based instructional model) และ 3) รูปแบบการสอนเชิงผลิตภาพ (Productivity-based instructional model) จุดเด่นของรูปแบบการสอน CRP Model คือ การใช้กระบวนการสอนที่ให้ผู้เรียนสามารถขยาย ความคิด ได้ลงมือปฏิบัติและแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) และมีการผลิตชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่น่าสนใจรูปแบบหนึ่ง และเป็นการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต่อไป จาก ผลการวิจัยในชั้นตอน Return กลุ่มตัวอย่างได้ผลิตสื่อการเรียนรู้เป็นคลิปวิดีโอที่เกิดจากการตกผลึกความรู้ทักษะที่ได้จากการ ทบทวนความรู้ด้านการบริหารการพยาบาล และฝึกบทบาทสมมติ ตกผลึกด้านความรู้นำมาผลิตภาพ ซึ่งผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนรู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะให้ผู้เรียนค้นคว้าและกล้าแสดงออก เป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริมและค้ำพอง ผลักดันศักยภาพของผู้เรียนและเป็นผู้แสวงหาโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงาน ผลลัพธ์ของการเรียนรู้คือ ผู้เรียนสามารถสร้างผลผลิตผลงานที่เกิดจากความรู้ประสบการณ์กิจกรรมต่างๆ ตลอดจนความร่วมมือกันของครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนและการดำเนินการสอนของครูต้องปรับเปลี่ยนให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้จากสถานการณ์ และประสบการณ์จริง (Experiential-based learning) ให้มากครูต้องลดการบรรยาย (Lecture-based) และเน้นการเรียนรู้ ด้วยตนเองของผู้เรียน สอดคล้องกับ ศิริวิมล หล้าป้อม และ อำนาจ ชนะวงศ์ (2565) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการ จัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูได้แก่ ด้านครูเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ มีกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบครอบคลุม ทั้งกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลผู้เรียน ด้านการเรียนรู้ตามสภาพจริงควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน สามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้จากการเรียนสู่โลกภายนอก; ด้านใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้มีการแสวงหาความรู้มาบริหารจัดการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ครูควรมุ่งเน้นการสื่อสารและเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการ

เรียนรู้ของผู้เรียนทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับการศึกษา ของ อิดาร์ตัน เลิศวิทยากุล และคณะ (2564). ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ในรายวิชาการบริหารการพยาบาล สำหรับนักศึกษาพยาบาล พบว่า กลุ่มทดลองที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์ มีค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจในการใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์ แตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียน แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์หรือห้องเรียนเสมือนจริง ผู้สอนสามารถ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ ซึ่งบทบาทผู้สอนต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่หลากหลาย

การจัดการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ในโปรแกรมฯ ได้จัดให้อาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกปฏิบัติงาน ได้พบกับนักศึกษาตั้งแต่ช่วงการเตรียมความพร้อมก่อนฝึก จึงเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้ฝึกสอนก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานทำให้ลดความเครียดของนักศึกษาได้ เนื่องจากนักศึกษาได้เรียนรู้บริบทของแหล่งฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อิดาร์ตัน เลิศวิทยากุล และคณะ (2563) ศึกษารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พี่เลี้ยงสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานในคลินิก พบว่ารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์พี่เลี้ยง มี 3 ระยะ คือ 1) ก่อนนิเทศ 2) ระหว่าง นิเทศ และ 3) สิ้นสุดการนิเทศ ซึ่งการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของหัวหน้าหอผู้ป่วย พยาบาลชำนาญการ พยาบาลปฏิบัติการ และบุคลากร เกิดการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่มีคุณภาพ และนักศึกษาพยาบาลได้รับการยอมรับเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของทีมการพยาบาลของหอผู้ป่วย นักศึกษาพยาบาลรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง บรรยากาศการทำงานของทีมสุขภาพแบบกัลยาณมิตร

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

9.1.1 นำโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs เพื่อส่งเสริมความมั่นใจในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ไปใช้อย่างต่อเนื่อง โดยการอบรมอาจารย์นิเทศให้มีส่วนร่วมในการใช้โปรแกรมการเตรียมความพร้อมถึงเปิดโอกาสให้อาจารย์พี่เลี้ยงในแหล่งฝึกปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในโปรแกรม และพัฒนาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมการเตรียมความพร้อมที่หลากหลายและสอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการผู้เรียนในแต่ละรุ่น โดยก่อนใช้โปรแกรมควรมีการสอบถามความต้องการของผู้เรียน และนำมาปรับโปรแกรมให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

9.1.2 ควรแนะนำรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน 4Rs ไปประยุกต์ใช้ในการปฐมนิเทศ และการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงานพยาบาลวิชาชีพใหม่ ของโรงพยาบาล

9.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 ศึกษาติดตามความก้าวหน้าของการเข้าถึงข้อมูลสื่อการสอนใน Youtube studio

9.2.2 ศึกษาเปรียบเทียบระดับความมั่นใจก่อน และหลังการฝึกปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง

9.2.3 ศึกษาพัฒนารูปแบบที่หลากหลายโดยใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการจัดเตรียมความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติงาน

9.2.4 ควรนำรูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานนี้ไปทดลองใช้ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีสำหรับสถานศึกษาอื่น ในการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมก่อนฝึกงานของนักศึกษาพยาบาลต่อไป

10. เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ฉาย มณีวงษ์ และ ขวัญฤทัย พันธุ. (2556). ประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติงานและการปรับตัวของ นักศึกษาพยาบาลจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทรธรรมบุรี. *วารสารพยาบาลและการศึกษา*, 6(3), กันยายน-ธันวาคม; 42-57.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล, วิภาพร พลัณณิล, ศรัณยา ดวงเดือน, วลลิตา ราชกรม, กุลธรา จงตระการสมบัติ และ ชัยณี คำภิบาล. (2563). รูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมของอาจารย์ที่เลี้ยงสำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานในคลินิก. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 10(2), เมษายน-มิถุนายน; 1-11.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล, กัลยา ปังประเสริฐ, วสันต์ชาย สุรมาตย์, ไศริษฐ์ นามขำ และ ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร. (2564). ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ในรายวิชาการบริหารการพยาบาลสำหรับนักศึกษาพยาบาล. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 11(4), ตุลาคม-ธันวาคม; 112-122.
- ธิดารัตน์ เลิศวิทยากุล, ไศริษฐ์ นามขำ, ธัญญรัตน์ เนาววิบูลย์พร, กัลยา ปังประเสริฐ และวสันต์ชาย สุรมาตย์. (2565). *การพัฒนาโปรแกรมการเตรียมความพร้อม 3 R ก่อนขึ้นฝึกปฏิบัติงานในคลินิกของนักศึกษาพยาบาล ในสถานการณ์โควิด-19 รายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2 ASCER2022 วันที่ 4 เมษายน 2565.
- ลักขณา ไชยนอก, นริลักษณ์ สุวรรณโนบล และศรัญญา จุฬาริ. (2565). *การประเมินโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนการขึ้นฝึกภาคปฏิบัติในท้องคลอดตามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาล*. รายงานบทความวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ศิริวิมล หล้าป้อม และ อำนาจ ชนะวงศ์. (2565). ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสหวิทยาเขตเวียงเรือคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 12(1), มกราคม – มีนาคม; 80-87.
- ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล. (2564). การสอนเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ:รูปแบบการสอนสำหรับพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารราชพฤกษ์*, 19(1), มกราคม – เมษายน; 1-11.
- สุดารัตน์ ชัยอาจ, ทิพาพร วงศ์หงส์กุล, ชมพูนุท ศรีรัตน์, ทศพร คำผลศิริ, วารุณี พองแก้ว และทวีลักษณ์ วรรณฤทธิ์ (2553). ผลของโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาด้านการฝึกปฏิบัติทางคลินิกต่อความคิดเชิงวิพากษ์และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 3(3); 39-50.
- เสาวคนธ์ จันตะมาต. (2565). การใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาจีนของนักศึกษาโปรแกรมวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 33(1), มกราคม – เมษายน; 72-85.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale", *Reading in Attitude Theory and Measurement*. P.90-95. Fishbein, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น The Physical Composition of Solid Waste by Original Sources in Khon Kaen Municipality

ชวลิต หงษ์ยนต์¹, จุฬารณีย์ โสตะ², พิชานนท์ สว่างโรจน์³, ภัทธพล โพนไพรสันต์⁴, ผดุงศักดิ์ ศรีผักหอม⁵, ชัยณัฐพล นิสัยนธ์⁶

Chawalit Hongyon¹, Chulaporn Sota², Pichanon Sawangrot³, Phattarapon Ponprisan⁴,

Phadungsak Sriphakhom⁵, Chainattapol Nissayan⁶

¹⁻⁶คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย

¹⁻⁶Faculty of Science and Technology, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: Chawalit@cas.ac.th

(Received: August 24, 2023; Revised: September 9, 2023; Accepted: September 13, 2023)

บทคัดย่อ

องค์ประกอบของขยะมูลฝอยมักแตกต่างกันไปตามยุคสมัย สภาพของภูมิอากาศ ฤดูกาล เศรษฐกิจสังคม วิถีชีวิต ตลอดจนอุปนิสัย และแบบแผนในการบริโภคของคนในแต่ละชุมชน โดยองค์ประกอบของขยะมูลฝอยนั้นจะแสดงให้เห็นถึงแหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอยแต่ละชนิด เพื่อเป็นการศึกษาองค์ประกอบของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จึงได้ดำเนินการสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่าขยะตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกันจะมีองค์ประกอบทางกายภาพของขยะแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้วิธีการแบ่งสี่ (Quartering Method) การสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยของเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลปริมาณและลักษณะองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอย เพื่อที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ประกอบการวางแผนการจัดการขยะ กำหนดแนวทาง นโยบาย และพิจารณาเลือกวิธีการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน จากการศึกษาพบว่า ขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. ชุมชน (ที่พักอาศัย) 2. ชุมชน (มีการค้าพาณิชยกรรม) 3. ตลาด 4. โรงเรียน 5. โรงพยาบาล มีองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมาก 3 ลำดับแรก คือ เศษอาหาร ถุงพลาสติก และกระดาษ โดยมีรายละเอียดดังนี้ องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ตลาด ร้อยละ 77.14 ชุมชน (มีการค้าพาณิชยกรรม) ร้อยละ 65.44 ชุมชน (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 56.81 โรงเรียน ร้อยละ 36.80 และโรงพยาบาล ร้อยละ 32.81 องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทถุงพลาสติก ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ โรงเรียน ร้อยละ 24.54 (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 21.96 โรงพยาบาล ร้อยละ 20.31 ตลาด ร้อยละ 16.70 ชุมชน (มีการค้าพาณิชยกรรม) ร้อยละ 14.52 และองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทกระดาษ ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ โรงเรียน ร้อยละ 18.40 โรงพยาบาล ร้อยละ 17.19 ชุมชน (มีการค้าพาณิชยกรรม) ร้อยละ 6.58 ชุมชน (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 4.83 และตลาด ร้อยละ 3.97

คำสำคัญ : ขยะมูลฝอย องค์ประกอบทางกายภาพ แหล่งกำเนิด

Abstract

The composition of solid waste often varies according to era. Conditions of climate, seasons, economics and society, way of life, and habits. and consumption patterns of people in each community The composition of the solid waste shows the origin of each type of solid waste. In order to study the composition of solid waste generated in Khon Kaen Municipality. Khon Kaen Province Therefore, a survey and analysis of the physical composition of solid waste from various sources was carried out. To compare how waste from different origins has different physical components. Using the Quartering Method, survey and analysis of the physical composition of solid waste of Khon Kaen Municipality. Khon Kaen Province The objective is to provide information on the quantity and physical composition of solid waste. So that relevant agencies can use this information to plan waste management, set guidelines, policies, and consider choosing appropriate and efficient waste management methods. To prevent impacts on the environment and community. From the study it was found that Solid waste from different origins Which consists of 1. Community (residence) 2. Community (with commerce) 3. Market 4. School 5. Hospital. There are 3 physical components of solid waste in large quantities: food scraps, plastic bags and paper. The details are as follows. Physical composition of food waste according to different origins the results of the study were arranged in descending order as follows: market 77.14%, community (with commercial trade) 65.44%, community (residential) 56.81%, school 36.80% and hospital 32.81%. Physical components of Solid waste in the form of plastic bags according to different origins the results of the study were arranged in descending order as follows: schools 24.54% (residential) 21.96%, hospitals 20.31%, markets 16.70%, communities (with commerce) 14.52% and the physical composition of waste. Paper waste according to different origins the results of the study were arranged in descending order as follows: schools 18.40%, hospitals 17.19%, communities (with commerce) 6.58%, communities (residential) 4.83%, and markets 3.97%

Keywords: Solid Waste Physical Composition Original Sources

1. บทนำ

อดีตจนถึงปัจจุบัน ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นบนโลกนั้นมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันนั้นมาจากมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นจากการขยายตัวของเมือง และการเพิ่มจำนวนของประชากร กระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม การเกษตร รวมไปถึงการดำรงชีวิต พฤติกรรมการกินการใช้ของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีการใช้พลาสติกมากขึ้น และมักเป็นการใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (Single-use plastics) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลโดยตรงต่อการเกิดขยะในแต่ละประเภท และสามารถนำมาแยกออกเป็นองค์ประกอบของขยะ โดยองค์ประกอบของขยะมักแตกต่างกันไปตามยุคสมัย สภาพของภูมิอากาศ ฤดูกาล เศรษฐกิจสังคม วิถีชีวิตตลอดจนอุปนิสัย และแบบแผนในการบริโภคของคนในแต่ละชุมชน โดยองค์ประกอบของขยะนั้นจะแสดงให้เห็นถึงแหล่งกำเนิดของขยะแต่ละชนิด และจากการที่ยุคสมัยเปลี่ยนไป

เทศบาลนครขอนแก่นตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น มีชุมชนในพื้นที่ทั้งหมดรวม 95 ชุมชน โดยในเขตเทศบาลนครขอนแก่น เป็นแหล่งค้าขาย กิจกรรมโรงแรม และห้างสรรพสินค้าเป็นส่วนใหญ่ และชุมชนเมืองขนาดใหญ่ มีปริมาณขยะมูล

ฝอยที่เกิดขึ้นเฉลี่ย 165.74 ตัน/วัน (เทศบาลนครขอนแก่น, 2565) ทำให้ในปริมาณขยะที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยขยะประเภทอินทรีย์มากที่สุด และรองลงมาเป็นขยะรีไซเคิล ซึ่งเกิดจากจำนวนประชากร การดำเนินกิจการต่าง ๆ และพฤติกรรมของมนุษย์

เทศบาลนครขอนแก่นเป็นเทศบาลที่มีการเจริญเติบโตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยน พฤติกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันนี้ ก่อให้เกิดปัญหาด้านขยะที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ จึงได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นของขยะมูลฝอย ในปัจจุบัน ซึ่งมีความสำคัญต่อสภาพสังคม ชีวิตและความเป็นอยู่ของคนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จึงได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตามแหล่งกำเนิดต่างๆ ตลอดจนการจัดการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลนครขอนแก่น เพื่อเป็นแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับขยะแต่ละประเภทที่เกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 ศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

2.2 ศึกษาประเภทของของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

3. ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ในการดำเนินการสำรวจและศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิด ดำเนินการที่สถานีขนถ่ายขยะบ้านโนนทัน ซึ่งเป็นสถานีขนถ่ายขยะของเทศบาลนครขอนแก่น

แหล่งกำเนิดที่ทำการศึกษา

1. ชุมชน (ที่พักอาศัย)	แหล่งข้อมูล ชุมชนธารทิพย์, ชุมชนบ้านหนองใหญ่, ชุมชนศรีจันทร์
2. ชุมชน (มีการค้าพาณิชย์)	แหล่งข้อมูล ชุมชนสามเหลี่ยม
3. ตลาด	แหล่งข้อมูล ตลาด อ.จระ
4. โรงเรียน	แหล่งข้อมูล โรงเรียนสามเหลี่ยม
5. โรงพยาบาล	แหล่งข้อมูล โรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น

4. ระยะเวลาการวิจัย

ดำเนินการสำรวจและศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิด ระหว่างวันที่ 5 มิถุนายน 2565 – 5 กรกฎาคม 2565

5. วิธีการวิจัย

วิธีการแยกองค์ประกอบขยะแบบแบ่ง 4 (Quartering)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะมูลฝอยด้วยวิธีการแบ่งสี่ส่วน (Quartering Method) โดยการรวมขยะมูลฝอยจากแต่ละแหล่งกำเนิดโดยรถเก็บขนขยะของเทศบาล จากนั้นนำขยะที่รวบรวมได้มาเทกองรวมกัน แล้วผสมคลุกเคล้าขยะทั้งหมดให้ทั่วถึงโดยให้รถแมคโคร (แบบตักหน้าขุดหลัง) จากนั้นใช้รถตัก ตักขยะมา 1 ตัก เพื่อจะนำมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของขยะ จากนั้นแบ่งขยะทั้งหมดออกเป็น 4 ส่วน แล้วเลือกขยะ 2 ส่วนที่อยู่ในทิศทางตรงข้ามกันเพื่อเป็นตัวแทนของขยะทั้งหมดแล้วนำมาคัดแยกหาสัดส่วนองค์ประกอบของขยะ โดยมีรายละเอียดขั้นตอนของการวิเคราะห์องค์ประกอบขยะ ดังนี้

1. รวบรวมตัวอย่างขยะมูลฝอยจากรถเก็บขนขยะของเทศบาลนครขอนแก่น
2. ตัดแบ่งมูลฝอยที่มีขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลง

3. คลุกเคล้ามูลฝอยให้เข้ากัน
4. แบ่งมูลฝอยออกเป็น 4 ส่วน (Quartering)
5. เลือกมูลฝอย 2 กองที่อยู่ด้านตรงข้ามมารวมกัน มูลฝอยที่เหลือทิ้งออกนอกกอง
6. นำมูลฝอยกองที่เลือกมาคลุกเคล้า ผสมกันใหม่
7. แบ่งมูลฝอยออกเป็น 4 ส่วน (Quartering)
8. เลือกมูลฝอย 2 กองโดยเป็นคนละด้านกับที่เลือกในครั้งที่ผ่านมา
9. ทำซ้ำขั้นตอนที่ 6-8 ไปเรื่อย ๆ จนเหลือมูลฝอยประมาณ 100 ลบ.ม
10. ทำการคัดแยกองค์ประกอบของมูลฝอยทางกายภาพ

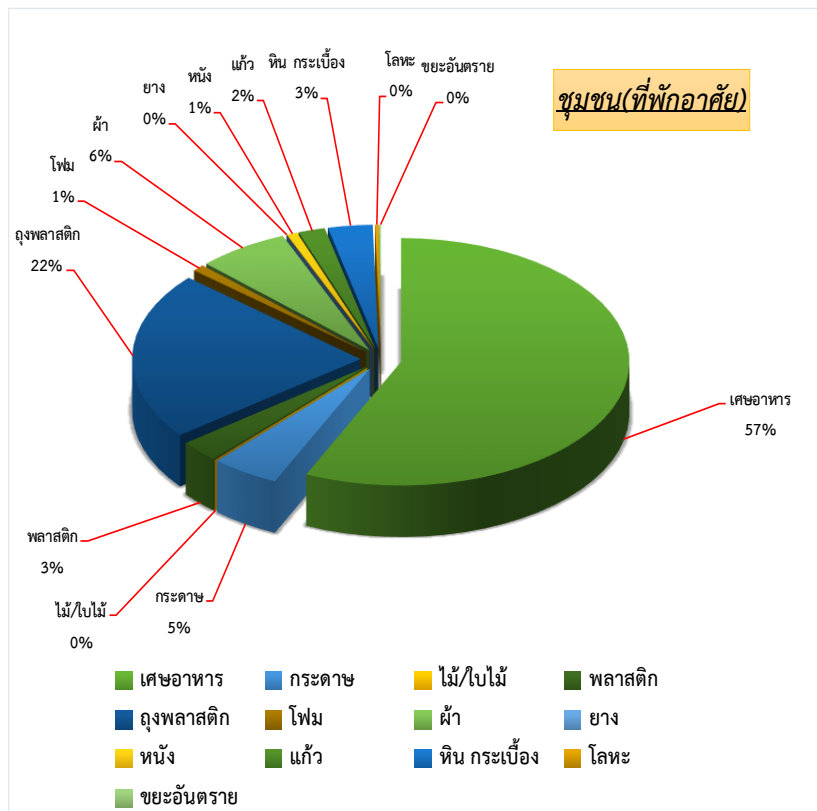
6. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการสำรวจและศึกษาองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิด ได้ผลการศึกษา ดังนี้

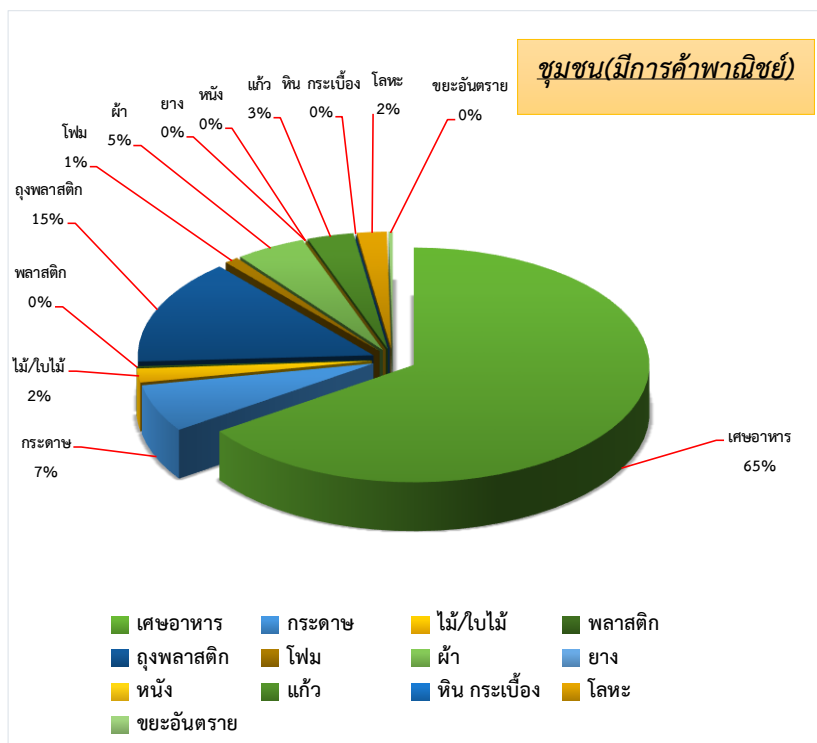
ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษารายองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิด

แหล่งกำเนิด ประเภทของขยะ	ชุมชน (ที่พักอาศัย)	ชุมชน (มีการค้าพาณิชย)	ตลาด	โรงเรียน	โรงพยาบาล	เฉลี่ย
เศษอาหาร	56.81	65.44	77.14	36.80	32.81	53.80
กระดาษ	4.83	6.58	3.97	18.40	17.19	10.19
ไม้/ใบไม้	0.00	1.94	0.00	0.00	0.00	0.38
พลาสติก	2.83	0.19	0.40	3.07	18.75	5.05
ถุงพลาสติก	21.96	14.52	16.70	24.54	20.31	19.59
โฟม	0.88	0.97	0.19	2.45	0.78	1.05
ผ้า	6.48	4.84	0.00	6.13	3.13	4.16
ยาง	0.00	0.00	0.00	0.00	2.34	0.47
หนัง	0.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.15
แก้ว	1.90	3.19	0.80	6.13	3.91	3.18
หิน กระเบื้อง	3.16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.63
โลหะ	0.27	2.04	0.80	2.45	0.78	1.27
ขยะอันตราย	0.13	0.30	0.00	0.00	0.00	0.08
รวม	100	100	100	100	100	100
ความหนาแน่น (กก./ลบ.ม)	150	183	170	73.9	70	129.38

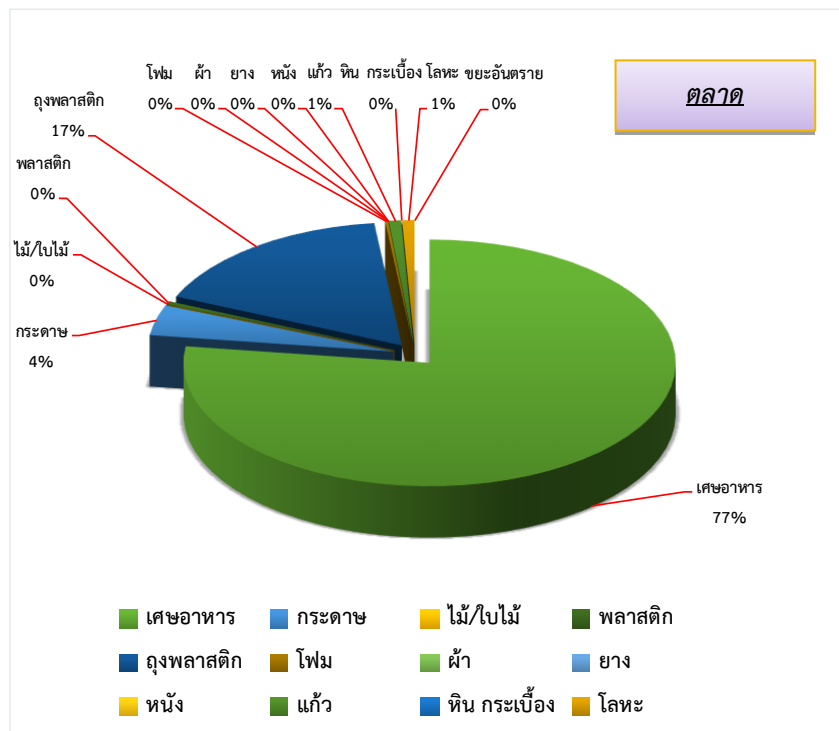
หน่วย : ร้อยละโดยน้ำหนัก

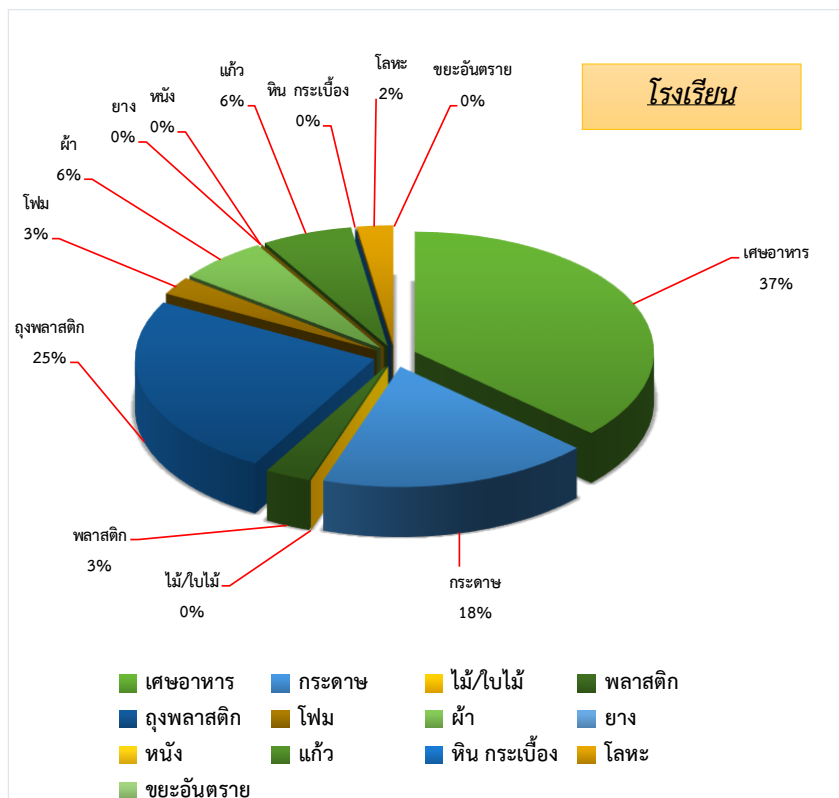
ภาพที่ 1 แสดงผลการศึกษารายการประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดชุมชน(ที่พักอาศัย)

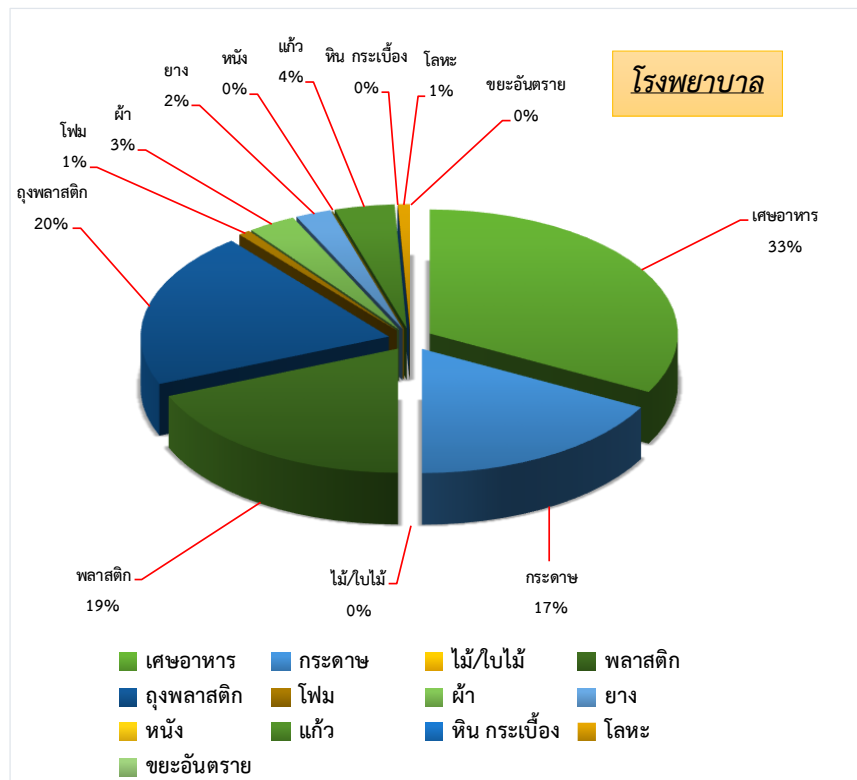
ภาพที่ 2 แสดงผลการศึกษารายการประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดชุมชน(มีการค้าพาณิชย์)

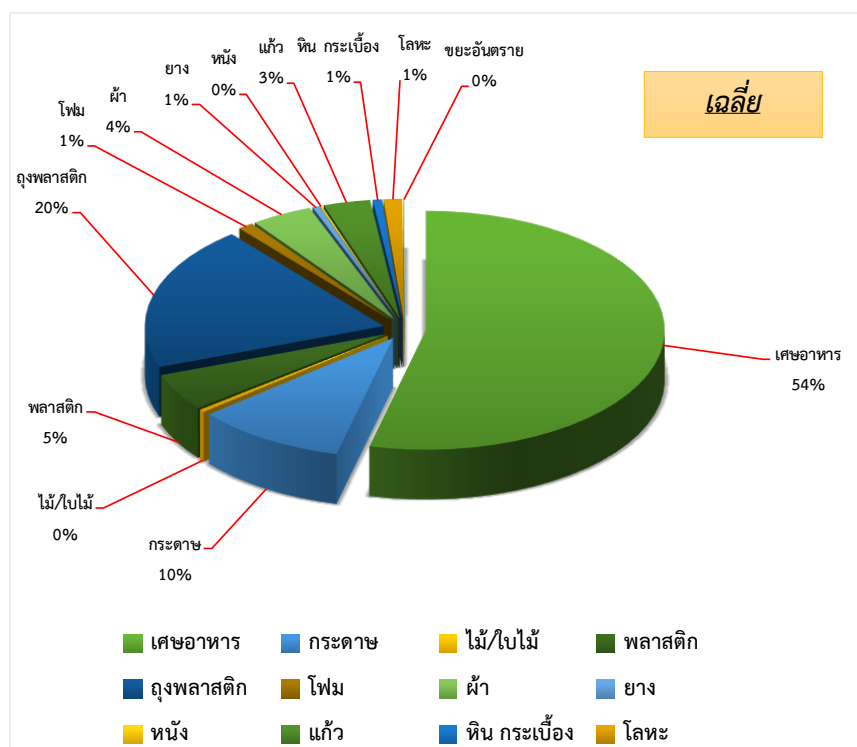
ภาพที่ 3 แสดงผลการศึกษารายการประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดตลาด

ภาพที่ 4 แสดงผลการศึกษารายการประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดโรงเรียน

ภาพที่ 5 แสดงผลการศึกษาคู่ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดโรงพยาบาล

ภาพที่ 6 แสดงผลการศึกษาคู่ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย)

7. สรุปและการอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ขยะมูลฝอยตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย 1. ชุมชน (ที่พักอาศัย) 2. ชุมชน (มีการค้าพาณิชย์) 3. ตลาด 4. โรงเรียน และ 5. โรงพยาบาล มีองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมาก 3 ลำดับแรก คือ เศษอาหาร ถุงพลาสติก และกระดาษ โดยมีรายละเอียดดังนี้ องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ตลาด ร้อยละ 77.14 ชุมชน (มีการค้าพาณิชย์) ร้อยละ 65.44 ชุมชน (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 56.81 โรงเรียน ร้อยละ 36.80 และโรงพยาบาล ร้อยละ 32.81 องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทถุงพลาสติก ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ โรงเรียน ร้อยละ 24.54 (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 21.96 โรงพยาบาล ร้อยละ 20.31 ตลาด ร้อยละ 16.70 ชุมชน (มีการค้าพาณิชย์) ร้อยละ 14.52 และองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทกระดาษ ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกัน ได้ผลการศึกษาโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ โรงเรียน ร้อยละ 18.40 โรงพยาบาล ร้อยละ 17.19 ชุมชน (มีการค้าพาณิชย์) ร้อยละ 6.58 ชุมชน (ที่พักอาศัย) ร้อยละ 4.83 และตลาด ร้อยละ 3.97

การดำรงชีวิต พฤติกรรมการกินการใช้ของมนุษย์ในปัจจุบันที่มีการใช้พลาสติกมากขึ้น และมักเป็นการใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง (Single-use plastics) ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลโดยตรงต่อการเกิดขยะในแต่ละประเภท และสามารถนำมาแยกออกเป็นองค์ประกอบของขยะ โดยองค์ประกอบของขยะมักแตกต่างกันไปตามยุคสมัย สภาพของภูมิอากาศ ฤดูกาล เศรษฐกิจสังคม วิถีชีวิตตลอดจนอุปนิสัย และแบบแผนในการบริโภคของคนในแต่ละชุมชน โดยองค์ประกอบของขยะนั้นจะแสดงให้เห็นถึงแหล่งกำเนิดของขยะแต่ละชนิด และจากการที่ยุคสมัยเปลี่ยนไป เทศบาลนครขอนแก่นเป็นแหล่งค้าขาย กิจกรรม โรงแรม และห้างสรรพสินค้าเป็นส่วนใหญ่ และชุมชนเมืองขนาดใหญ่ ทำให้ในปริมาณขยะที่เกิดขึ้นนั้นประกอบด้วยขยะประเภทอินทรีย์มากที่สุด และรองลงมาเป็นขยะรีไซเคิล

8. ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหารตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกันได้ผลการศึกษามากที่สุด คือตลาด ร้อยละ 77.14 องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทถุงพลาสติก ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกันได้ผลการศึกษามากที่สุด คือโรงเรียน ร้อยละ 24.54 องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยประเภทกระดาษ ตามแหล่งกำเนิดที่แตกต่างกันได้ผลการศึกษามากที่สุด คือโรงเรียน เห็นควรให้หน่วยงานที่มีประเภทขยะมูลฝอยมากที่สุดตามแหล่งกำเนิดพิจารณาหาวิธีการจัดขยะที่เหมาะสมกับขยะมูลฝอยแต่ละประเภทต่อไป

2. หน่วยงานตามแหล่งกำเนิดขยะแต่ละแห่ง มีองค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันตามกิจกรรม ในการวางแผนการจัดการขยะควรมีข้อมูลประเภท ปริมาณ ตามแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย เพื่อความสะดวกในการประเมินประเภท และปริมาณของขยะ และง่ายต่อการตรวจสอบของหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

10. เอกสารอ้างอิง

กฎกระทรวง สุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป. (2560). ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564, จาก https://psdgreenoffice.mju.ac.th/government/25600508142424_psdgreenoffice/Doc_25630730130909_789072.pdf.
กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (ม.ป.ป.). ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564, จาก http://pcd.go.th/info_serv/reg_std_water05.html.

- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข. (2560). กำหนดมาตรการควบคุมกำกับการขนมูลฝอยทั่วไปเพื่อป้องกันการลักลอบทิ้ง. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2564, จาก http://env.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=1105.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถานฉบับ. (2554). ความหมายของขยะ. ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>.
- พ.ร.บ.สาธารณสุข. (2535). ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564, จาก <http://203.157.123.7/diseasecontrol/wp-content/uploads/2018/04/%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%9A.%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%98%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%82-2535.pdf>.
- พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง. (2535). ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2564, จาก http://www.sanklangcm.go.th/file_know/ca44cc69ecf6f6b.pdf.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง. (2559). วิธีการวิจัย. ค้นเมื่อ 23 เมษายน 2564, จาก <https://research.hrdi.or.th/public/upload/9eez6i4c26.pdf>.
- สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย. (2555). คู่มือการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน. ค้นเมื่อ 14 มกราคม 2564, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER3/DRAWER097/GENERAL/DATA0001/00001814.PDF>.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2560). สุขลักษณะการจัดการมูลฝอยทั่วไป. ค้นเมื่อ 16 มกราคม 2564, จาก http://env.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=1101.

การพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดการ
เรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
The Development of Reading Competency to Enhance Thought Process and Analytical
Thinking Competency Ability using The Sq6r Learning with Mind
Mapping Technique for Grade 3 Students

กรกมล เทียนไชย¹, ปริณ ทนชัยบุตร²

Kornkamol tianchai¹, Prin Tanunchabuttra²

¹นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

²หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹Master of Education in Curriculum and Instruction Graduate School, Khon Kaen University

²Master Education Curriculum Field of Study in Curriculum and Instruction Graduate School, Khon Kaen University

Corresponding author. Email: kornkamolp123@gmail.com

(Received: November 4, 2022; Revised: January 30, 2023; Accepted: January 30, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เรียนรายวิชาภาษาไทย (ท13101) โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2 รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) จำนวน 3 วงจรปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ได้แก่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการวิจัย 1.1) แผนการจัดการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ท13101 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด จำนวน 6 แผน ใช้เวลา 12 ชั่วโมง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการวิจัย 2.1) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู 2.2) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน 2.3) แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ 2.4) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2.5) แบบทดสอบวัดสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดท้ายวงจร มีข้อสอบแบบปรนัยวงจรละ 20 ข้อ จำนวน 60 ข้อ 2.6) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจร มีข้อสอบอัตนัยวงจรละ 3 ข้อ จำนวน 9 ข้อ 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ 3.1) แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ท้ายวงจรปฏิบัติการ 3.2) แบบทดสอบสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดท้ายวงจรปฏิบัติการ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

คำสำคัญ : สมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิด; ความสามารถในการคิดวิเคราะห์; การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R

Abstract

This research has the objective of research. 1) Developing reading competencies for thinking development by using SQ6R learning management and mind mapping techniques of Prathomsuksa 3 students with an average score of not less than 70% of the full score and the number of students passed the criteria of 70% or more. 2) Development of analytical thinking ability by using SQ6R learning management and mind mapping technique of primary school students. 3A student with a grade point average of not less than 70% of the full score and the number of students who have passed the criteria of 70% or more. The target group used in this research were 16 Prathomsuksa 3 students studying in the first semester of the academic year 2022, studying Thai language (T13101) at Samakkhi Wittayakarn School, Sri That District, Udon Thani Province. Udon Thani Primary Educational Service Area District Office 2. Action research model, 3 cycles of action. There are 3 types of tools used in research operations: 1) Instruments used in research practice 1.1) Learning management plan for Thai subject T13101, using the SQ6R learning management model together with the mind mapping technique, 6 plans, 12 hours long. 2) Instruments used to reflect research results 2.1) Teachers learning management behavior observation form 2.2) Student learning behavior observation form 2.3) Learning management outcome record form 2.4) Student interview management behaviors form 2.5) A test for reading comprehension to develop final thinking There are multiple-choice exams with 20 questions per circuit, totaling 60 questions. 2.6) A test for analytical thinking at the end of the cycle There are 3 subjective exams per circuit, total of 9 questions. 3.1) End-of-Operation Cycle Thinking Ability 3.2) Reading Competency Test for Developing End-of-Operation Cycle Thinking. The quantitative data were analyzed using basic statistics, namely mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D), and percentage (Percentage). Data was analyzed using Content Analysis.

Keywords: reading competency to enhance thought process; SQ6R learning; analytical thinking competency

1. บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ความรู้และข้อมูลข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของผู้เรียนซึ่งทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 คือ 3R8C ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผัน และคาดไม่ถึง ในการเรียนรู้และปรับตัว นักเรียนจึงต้องมีสมรรถนะที่สำคัญต่อการเตรียมตัวสู่อนาคต สมรรถนะเป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จในระดับใดระดับหนึ่งสมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ และความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลประสบความสำเร็จในการทำงาน คนทุกคนมีศักยภาพ (Potential) แล้วแต่อาจยังไม่ได้แสดงออกให้เห็น จนกว่าจะได้รับการกระตุ้นหรือได้รับการศึกษาหรือเรียนรู้ที่เหมาะสมและเมื่อศักยภาพนั้นปรากฏออกมาหากได้รับการส่งเสริมต่อไป ก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในด้านนั้นสูงขึ้น ดังนั้นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะสามารถช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถเพิ่มสูงขึ้นได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารที่สำคัญของคนไทยการใช้ภาษาไทยจึงเป็นสมรรถนะที่ต้องศึกษาและฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ สาระการเรียนรู้นี้มีสมรรถนะเฉพาะ 4 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การฟัง การดู และการพูดเพื่อพัฒนาการคิด 2) การอ่านเพื่อพัฒนาการคิด 3) การเขียนเพื่อพัฒนาการคิด และ 4) การเข้าใจธรรมชาติของภาษาและการใช้ภาษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ซึ่งสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดเป็นสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นอย่างมากที่จะเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ผู้ที่มีสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดจึงมีโอกาประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดมีความจำเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งการที่ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสารโดยถ่ายทอดออกมาผ่านตัวหนังสือเหล่านั้น ถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการอ่าน การอ่านอย่างเข้าใจเป็นการอ่านที่ต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบ ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านมีความสามารถทางความคิดวิเคราะห์ เกิดกระบวนการทำงานของสมอง รู้จักตัดสินใจ มีทักษะในการแก้ปัญหา และส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ

การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 จากการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยจึงศึกษาสาเหตุของปัญหาโดยใช้วิธีการประชุม PLC ร่วมกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร พบว่ามีปัญหาที่สำคัญคือนักเรียนไม่สนใจเรียน และไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องการอ่าน การเรียนการสอนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนักเรียนบางคนยังอ่านไม่คล่อง ขาดสมรรถนะด้านการอ่านและไม่สามารถวิเคราะห์ได้ ทำให้การอ่านไม่มีความหมาย ไม่มีประโยชน์ เพราะไม่รู้เรื่อง หรือได้สาระจากเรื่องที่อ่าน ทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการอ่านเป็นเรื่องที่ไม่น่าสนใจ เมื่อสมรรถนะด้านการอ่านและพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ไม่เป็นไปในทางที่เกณฑ์กำหนดซึ่งสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ค่อนข้างต่ำและ ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ครูผู้สอนได้ตั้งเกณฑ์ไว้ ที่ระดับ ดี คือนักเรียนที่ได้ จำนวนร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งในปีการศึกษา 2564 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่ได้ระดับคะแนนผลการเรียนอยู่ที่ร้อยละ 59.61 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (งานวัดผลและประเมินผล โรงเรียนสามัคคีวิทยาคาร, 2564)) โดยครูผู้สอนที่ร่วมประชุม PLC ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยมีข้อคิดเห็นว่าควรมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เฉพาะกับการอ่านเพื่อให้นักเรียนมีความสนใจต่อการจัดการเรียนการสอน

วิธีการอ่านแบบ SQ6R (Williams, 2005) โดยพัฒนามาจาก SQ3R เป็นการสอนให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง สามารถสร้างและตอบคำถามด้วยตัวเอง สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของเนื้อหาและทำให้สะท้อนการเรียนรู้ของตนเองได้วิธีสอนแบบ SQ6R ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (Survey) ขั้นตั้งคำถาม (Question) ขั้นอ่าน(Read) ขั้นบันทึก (Record) ขั้นจดจำ (Recite) ขั้นทบทวน(Review) ขั้นสะท้อน (Refect) ขั้นสร้างใหม่ (Reshape) ซึ่งจะช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพนอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับประโยชน์ ดังนี้คือ เรียนรู้ที่จะจับใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น จดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้อ่านจับใจความสำคัญที่จะพบในแบบทดสอบ อีกทั้งยังช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น กระบวนการสอนทั้ง 8 ขั้นตอน มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนขั้นตอนในการอ่านพร้อมทั้งพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดให้ดีและมีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการอ่านแบบ SQ6R จะสามารถเสริมสร้างสมรรถนะด้านการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดได้ อีกทั้งการใช้เทคนิคแผนผังความคิด (Mind Mapping) ซึ่งเกิดจากแนวคิดของนักการศึกษาชาวอังกฤษ Tony Buzan (1991) ซึ่งกล่าวไว้ว่าแผนผังความคิด เป็นเทคนิคที่แสดงให้เห็นถึงการคิดแบบรอบทิศทาง (Radiant Thinking) เทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดเป็นระบบ จัดลำดับเชื่อมโยง และประมวลผลความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นและอธิบายได้ ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจจดจำความรู้ เนื้อหา สาระและสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและได้นานขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้อง

กับปิยภรณ์ ศรีจันทร์ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการเรียนรู้ทางภาษาไทยและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก 2) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน และหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย แบบทดสอบความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ แบบสอบถามความพึงพอใจของ นักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังกราฟิกอยู่ในระดับมาก

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย จึงมีความต้องการที่จะแก้ปัญหานักเรียนที่ขาดสมรรถนะด้านการอ่านและไม่สามารถวิเคราะห์ได้ และพัฒนาส่งเสริมการพัฒนสมรรถนะด้านการเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่มีความสนใจในการสอนอ่านแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการอ่านที่มีขั้นตอนและเป็นระบบ ผู้เรียนสามารถใช้ความสามารถอย่างหลากหลายและเป็นการบูรณาการในสมรรถนะหลักภาษาไทยเพื่อการสื่อสารคือ สมรรถนะการฟัง การพูด อ่าน และเขียน และนำการเขียนแผนผังความคิดมาเข้าร่วมทบทวนความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและนำผลการวิจัยครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาสมรรถนะด้านการอ่านจับใจความและการคิดวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

2.2. เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

3. ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คนใช้วิธีการดำเนินการวิจัยตามลักษณะของวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง จากนั้นทำการวัดสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยนำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบวัดมาหาค่า ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำคะแนนที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดโดยใช้เกณฑ์การผ่าน ร้อยละ 70 และเกณฑ์จำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

3.1 ผลการทดสอบสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2 ผลการทดสอบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.44 คิดเป็นร้อยละ 87.00 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.3 การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด

3.3.1 วงจรปฏิบัติการที่ 1 ขั้นการวางแผน ผู้วิจัยได้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดในการเตรียม ตัวของนักเรียน ผู้ช่วยวิจัยและสื่อต่างๆ ขั้นการปฏิบัติและขั้นการสังเกต ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระหว่างนั้น ผู้ช่วย วิจัยได้ทำการสังเกต จดบันทึกข้อมูลต่างๆ ขั้นการประเมินสะท้อนกลับ เมื่อสุดสิ้นวงจรปฏิบัติการที่ 1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ผลและปรับปรุงแผนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หามาพิจารณาร่วมกันอีกครั้ง เพื่อสรุปสภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ควร นำไปปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การใช้เวลา เนื่องจากนักเรียนยังไม่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดจึงใช้เวลามากกว่ากำหนด คุณครูควรปรับเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียน การวางแผนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทในชั้นเรียน

3.3.2 วงจรปฏิบัติการที่ 2 ขั้นการวางแผน ครูปรับปรุงการใช้เวลาให้ในส่วนของเนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาภาษาไทยที่หลากหลายและชี้แจงหน้าที่ในการทำงานขั้นการสังเกต ดำเนินการ นักเรียนอ่านสื่อการเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนทำกิจกรรมตามขั้นตอนการสอน SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ผู้ช่วยวิจัยและผู้ช่วยวิจัยสอบถามและสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการประเมินสะท้อนกลับ เมื่อสุด สิ้นวงจรปฏิบัติการที่ 2 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยนำข้อมูลมาสรุปวิเคราะห์ผลปรับปรุงแก้ไขต่อไป และ ปรับปรุงแผนนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หามาพิจารณาร่วมกันอีกครั้ง เพื่อสรุปสภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ควรนำไปปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การอ่านของนักเรียนใช้เวลานานและการทำงานในการทำกิจกรรมในการเรียนการสอนใช้เวลานานและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเกินเวลาที่กำหนดทำให้ขั้นตอนการทำงานซ้ำอีกทั้งนักเรียนบางคนเบื่อและเหนื่อยกับการอ่านและทำให้การอ่านหนังสือลดลงและครูเสียงไม่ดัง ทำให้นักเรียนไม่ได้ยินเสียงครูในการทำงาน

3.3.3 วงจรปฏิบัติการที่ 3 ขั้น ขั้นการวางแผน ครูปรับปรุงในส่วนของเวลาการอ่านของนักเรียนและการทำงานกิจกรรมในการเรียนการสอนใช้เวลานานและนักเรียนแสดงความคิดเห็นเกินเวลาที่กำหนด ขั้นการสังเกต ดำเนินการ นักเรียนเรียนรู้เนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์และการสอนพร้อมร่วมวิเคราะห์ สรุปผล ผู้ช่วยวิจัยและผู้ช่วยวิจัยสอบถามและสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการประเมินสะท้อนกลับ ผู้ช่วยวิจัยและผู้ช่วยวิจัยร่วมสังเกต จดบันทึกของเพื่อนำมาสรุปวิเคราะห์ผล และนำผลที่ได้มาปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไปและ ปรับปรุงแผน นำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์หามาพิจารณาร่วมกันอีกครั้ง เพื่อสรุปสภาพปัญหา/ข้อเสนอแนะที่ควรนำไปปรับปรุงแก้ไข ได้แก่ การนำเสนอของนักเรียน กิจกรรมอาจจะต้องใช้ความคิด จึงทำให้นักเรียนเกิดภาวะเครียดในการทำงาน

4. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้นักเรียนมี

คะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ซึ่งจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการและผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอการอภิปรายวิจัย ดังนี้

4.1 การพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน

การพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่า นักเรียนมีผลการพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่ามีคะแนนเฉลี่ย 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนนั้นได้รับการฝึกด้านสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดมากขึ้นรวมถึงการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เน้นการพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดอย่างต่อเนื่องตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ครูผู้สอนสร้างขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้เร็วขึ้น สามารถเข้าใจและจับใจความได้ดี บอกรายละเอียด จดจำเรื่องและสามารถทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Williams (2010) มีวิธีการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ 1) Survey (S) ขั้นสำรวจ ให้ผู้เรียนอ่านสำรวจเนื้อหาโดยการกวาดสายตารวดเร็วอ่านผ่าน ๆ 2) Question (Q) ขั้นตั้งคำถาม หลังจากอ่านสำรวจเนื้อหาให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่สนใจอยากรู้ 3) Read (R1) ขั้นอ่าน ให้ผู้เรียนอ่านเนื้อหาอย่างละเอียดทีละย่อหน้า ในขณะที่อ่านให้ค้นหาคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้ก่อนหน้า 4) Record (R2) ขั้นบันทึก ให้ผู้เรียนบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้อ่านอย่างละเอียดโดยมุ่งเน้นให้บันทึกข้อความที่สำคัญและสิ่งที่จำเป็นเป็นข้อความที่รัดกุมตามความเข้าใจของผู้อ่านและบันทึกคำตอบของคำถามที่ตั้งไว้ 5) Recite (R3) ขั้นจดจำ ให้ผู้เรียนอ่านเพื่อจดจำและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่สำคัญของบทความ เขียนสรุปใจความสำคัญ โดยใช้ภาษาของตนเอง หากยังไม่แน่ใจในบทใดหรือตอนใดให้กลับไปอ่านซ้ำใหม่ 6) Review (R4) ขั้นทบทวน ให้ผู้เรียนอ่านอีกครั้งเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้อ่านไปแล้วโดยการอ่านสรุปที่จดไว้ 7) Reflect (R5) ขั้นสะท้อนความรู้ ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ วิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีความคิดเห็นสอดคล้องหรือความคิดเห็นไม่สอดคล้อง 8) Reshape (R6) ขั้นสร้างใหม่ ให้ผู้เรียนเปลี่ยนรูปแบบข้อมูลจากบทความที่อ่านไปสร้างงานใหม่ โดยนำข้อมูลไปสร้างใหม่ เป็นไปตามที่ อารีย์ทองเพ็ง (2556) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธี SQ6R เป็นเทคนิคที่ข้อความทุกขั้นตอนเป็นวิธีการที่ใช้ในการสอนการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพื่อให้เกิดการอ่านอย่าง คล่องแคล่วนอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนวิธี SQ6R เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ เรื่องที่อ่านด้วยตนเอง โดยในแต่ละขั้นนั้นช่วยพัฒนาทักษะการอ่านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้อ่านมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจต่อบทอ่านนอกจากนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดดังที่ Buzan (1991) ได้กล่าวไว้ว่า แผนผังความคิดว่า เป็นการแสดงออกของการคิดแบบรอบทิศทาง (Radiant Thinking) ซึ่งเป็นลักษณะการทำงานตามธรรมชาติของสมองมนุษย์ นอกจากนี้ยังเป็นเทคนิคสร้างการจดจำจากภาพ สัญลักษณ์ คำสำคัญ การเชื่อมโยงสิ่งที่มีความสัมพันธ์กัน และนัฐจา พันธุ์สุทธิ (2551) ให้ความหมายของแผนผังความคิดไว้ว่า เป็นแผนที่ ที่แสดงถึงความคิดหลักหนึ่งความคิด ที่ประกอบขึ้นจากมโนภาพของสมอง โดยความคิดหลักหนึ่งความคิดนั้นสามารถเชื่อมโยงไปยังความคิดอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน โดยมีเส้นโยงเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความคิดนั้น ๆ อย่างมีทิศทาง

4.2 การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์

การพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่า นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 คน มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน พบว่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.44 คิดเป็นร้อยละ 87.00 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่

กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนนั้นได้รับการฝึกด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์รวมถึงการจัดการเรียนรู้รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นและผนวก ด้วยรูปแบบการสอน SQ6R ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของเรื่องที่อ่านได้เร็วขึ้น ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี้ อยากให้ครูนำเนื้อหาไปให้อ่านอีกค่ะ ให้เพิ่มมากขึ้นเพราะเรื่องที่ครูทำมาสนุกมากค่ะ ทำให้หนูวิเคราะห์ได้มากขึ้น หนูชอบค่ะ” (บันทึกความคิดเห็น/นักเรียนคนที่ 8, 14 กันยายน 2565) ประกอบกับ การจัดการเรียนรู้ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียนตามแนวคิดของ Williams (2010) มีวิธีการจัดการเรียนรู้ 8 ขั้นตอน คือ ขั้นสำรวจ (Survey) ขั้นตั้งคำถาม (Question) ขั้นอ่าน(Read) ขั้นบันทึก (Record) ขั้นจดจำ (Recite) ขั้นทบทวน(Review) ขั้นสะท้อน (Reflect) ขั้นสร้างใหม่ (Reshape) ซึ่งจะช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพนอกจากนั้นผู้เรียนยังได้รับประโยชน์ ดังนี้คือ เรียนรู้ที่จะจับใจความสำคัญอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น จดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักคาดเดาคำถามที่จะพบในแบบทดสอบ อีกทั้งยังช่วยให้อ่านได้เร็วขึ้น กระบวนการสอนทั้ง 8 ขั้นตอน มีความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทย เพราะสามารถพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้งการอ่าน การฟัง การพูด และการเขียนไปพร้อม ๆ กันมีคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และท้าทายความสามารถผู้เรียน จันทนา สุขสมบูรณ์ (2554) อีกทั้งเป็นเทคนิคแผนผังความคิดเป็นเทคนิคที่ส่งเสริมการจดจำเนื้อหาบทเรียน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดเป็นระบบ จัดลำดับเชื่อมโยง และประมวลความคิดที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็น และอธิบายได้ ส่งผลให้มีความรู้ความเข้าใจจดจำความรู้ เนื้อหา สาระและสิ่งต่าง ๆ ได้ง่ายและได้นานขึ้น ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2556) แผนผังความคิดเป็นเทคนิคที่เหมาะสมที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์เนื่องจากผู้เรียนจะเห็นเป็นภาพรวม โดยความคิดหลักหนึ่งความคิดนั้นสามารถเชื่อมโยงไปยังความคิดอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน โดยมีเส้นโยงเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความคิดนั้น ๆ อย่างมีทิศทางกล่าวคือผู้เรียนสร้างความรู้จากการอ่านเชื่อมโยงทางความคิดต่อเรื่องที่อ่าน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพิจารณา ไตร่ตรอง และสร้างความรู้ใหม่ จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปเรื่องด้วยการเขียน ช่วยในการจดบันทึก เข้าใจเนื้อหา ทำให้เรียนอย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอน สำหรับนักเรียนที่ไม่ผ่านตามวัตถุประสงค์ทางผู้วิจัยได้มีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการที่ดีมากยิ่งขึ้น และมีการทดสอบเพื่อตรวจสอบผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง เมื่อนักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามระดับทางผู้วิจัยได้มีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดเพื่อให้นักเรียนทุกคนผ่านตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปฝึกฝนเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นได้

5. สรุป

จากการดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 16 คน ดำเนินการวิจัยตามลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 3 วงจรปฏิบัติการ โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง จากนั้นทำการทดสอบสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดและทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยนำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบ มาหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าร้อยละ (Percentage)โดยนำคะแนนที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยใช้เกณฑ์นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 และมีจำนวนนักเรียนคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 นักเรียนมีผลการทดสอบสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 16.50 คิดเป็นร้อยละ 82.50 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้พบว่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบสมรรถนะการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ทั้ง 4 ด้าน โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือด้าน ที่ 4 นำเสนอเรื่องที่อ่านได้อย่างสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 คิดเป็นร้อยละ 90.00 เข้าใจความหมายของคำ อ่านออกเสียงตลอดจนทำความเข้าใจบทอ่านและสื่อที่พบในชีวิตประจำวัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 คิดเป็นร้อยละ 77.60 ด้านสรุปเรื่องและบอกข้อคิด ตลอดจนคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล มีคะแนนเฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 80.00 ด้านนำความรู้และข้อคิดไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มีคะแนนเฉลี่ย 4.13 คิดเป็นร้อยละ 82.60 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 นักเรียนมีผลการพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์การรูปแบบการจัดการเรียนรู้ SQ6R ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.44 คิดเป็นร้อยละ 87.00 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาทั้ง 3 ด้านพบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 คิดเป็นร้อยละ 89.00 ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 คิดเป็นร้อยละ 87.50 ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์หลักการ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 คิดเป็นร้อยละ 85.00 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

6. เอกสารอ้างอิง

- จินทนา สุขสมบูรณ์. (2554). ผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยเทคนิค SQ6R. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นัฐจา พันธุ์สุทธิ. (2551). สร้าง Mind Map อย่างมีประสิทธิภาพด้วย FreeMind. กรุงเทพฯ: ชัดเชส มีเดีย.
- ปิยาภรณ์ ศรีจันทร์. (2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ6R ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและวิธีสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2556). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิค ฟรีนดิง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2552). แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). Curriculam Issues เอกสารเพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชน สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อารีย์ ทองเพ็ญ. (2556). ผลการจัดการเรียนการสอนด้วย SQ6R ร่วมกับเทคนิค KWL ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจในการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและวิธีการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Buzan, Tony. (1991). *Use both side of your brain*. New York: Penguin Group.

การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์
เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

A Study of Problems and Needs for the Development of an Online Teaching
and Learning System Using Podcasts to Improve English Listening Skills
at the Diploma in Vocational Level of Educational Institutes Under
the Institute of Vocational Education: Southern Region 3

ศศิวิมล สุกลรัตน์¹, จินตนา กสินันท์², ชัชวาล ชุมรักษา³

Sasiwimon Sukonrat¹, Chintana Kasinant², Chatchawan Chumruksa³

¹นิสิตระดับคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

^{2,3}สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹Doctor of Education Program in Educational Technology and Communication Faculty of Education Thaksin University

^{2,3}Educational Technology and Communication Faculty of Education Thaksin University

Corresponding author. Email: s.sasiwimon@rms.htc.ac.th

(Received: April 15, 2023; Revised: May 18, 2023; Accepted: May 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 2) เสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 370 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการสุ่มตามตารางสำเร็จรูปของ Yamane (1967) และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จาก 4 สถานศึกษา จำนวน 6 คน โดยกำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือก (Inclusion) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความต้องการการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษน้อย โดยเฉพาะเรื่องทักษะการฟัง คำศัพท์ และไวยากรณ์ครูส่วนใหญ่ไม่ค่อยเน้นการสอนทักษะฟังและไม่ค่อยมีพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน วัสดุสื่อที่เกี่ยวข้องกับทักษะการฟัง 4. แนวทางแก้ไข ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำพอดแคสต์มาพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยสรุปองค์ประกอบเป็น 4 ขั้นตอน 1) ขั้นการเตรียมการและวางแผนการจัดการเรียนการสอน 2) ขั้นการจัดการเนื้อหาสาระ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย (1) การจัดการเนื้อหาสาระ (2) การประเมินพฤติกรรมเบื้องต้น (3) การรับรู้ ทบทวนความรู้เดิม (4) การทำความเข้าใจบทเรียน (5) การประเมินผลการเรียน (6) ศักยภาพการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ

และ 4) ขึ้นประเมินผลการเรียนรู้นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

คำสำคัญ : การเรียนการสอนออนไลน์; ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ; พอดแคสต์

Abstract

This research aims to 1) study the problems and the needs of developing a teaching and learning system by using podcasts in order to develop English listening skills the diploma in vocational level (Institute of Vocational Education in the Southern Region 3) 2) propose guidelines for improving and resolving conditions as well as problems arising in the development of teaching and learning systems, using podcasts to develop English listening skills. Diploma level, Institute of Vocational Education Southern Region 3. The research tools were questionnaires and structured interviews. The sample group consisted of 370 Diploma students obtained by simple random sampling from Yamane's (1967) random tables and 6 English teachers from 4 different educational institutes by a fragment. The statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation respectively.

The research found that: 1. Problems in developing an online teaching and learning system by using podcasts to develop English listening skills the diploma in vocational level (Institute of Vocational Education in the Southern Region 3). The overall result was at a high level. 2. The need to develop a teaching and learning system by using podcasts to develop English listening skills. Diploma level (Institute of Vocational Education in the Southern Region 3). The overall result was at a high level. 3. The results of the qualitative data analysis revealed that most of the learners had low English language background, especially in listening skills, vocabulary and grammar. Most teachers do not focus on teaching listening skills and they do not have enough background in using technology to design teaching and learning. There is a lack of media related to listening skills. 4. Solutions, most teachers agree on using podcasts to develop English listening skills, which can be summarized in four steps as follows; 1) Preparation and planning of the teaching and learning system; 2) Content Management; 3) The process of teaching and learning management step consists of (1) Content Management (2) Initial Behavioral Assessment (3) Recognition, reviewing previous knowledge (4) Understanding the lesson (5) Assessment of academic performance (6) English skill development potential and 4) The learning evaluation stage leading to English competency results, according to the vocational qualification standards at the Diploma level.

Keywords: online teaching; English listening skills; podcast

1. บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางที่ใช้สื่อความหมายไปเกือบทั่วโลก โดยเฉพาะปัจจุบันอิทธิพลกระแสโลกาภิวัตน์มีอยู่อย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติมากกว่าในอดีต ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการช่วยให้ผู้คนในทุกภาคส่วนของประเทศสามารถติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศได้ดีกว่าประเทศที่มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับต่ำ อีกทั้งด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์และระบบสื่อออนไลน์ ผู้มีทักษะภาษาอังกฤษสามารถรับรู้ข่าวสาร หรือติดต่อกับผู้คนชาวต่างชาติได้สะดวกรวดเร็วขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรม และภาษาของประเทศอื่นได้มากขึ้น นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ การสร้างความมั่นคงระหว่างประเทศ (Erling, E. J.2014) ดังนั้นความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษของคนในชาติเป็นจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยให้ประเทศพัฒนาได้ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จากการรายงานดัชนีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษนานาชาติ (วันทนี บาสเน, 2564) ได้รายงานชี้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของคนไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ และอยู่ในระดับเดิมเป็นเวลาถึง 8 ปี การสำรวจเมื่อเทียบกับประเทศในอาเซียนแล้ว ไทยได้คะแนนในอันดับที่ 6 จาก 8 ประเทศ เรียงตามลำดับดังนี้คือ สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ไทย เมียนมาร์ และ กัมพูชา ในรายงานประจำปี 2561 ของสำนักงานจัดอันดับทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ หรือ Education First (EF) ที่มีสำนักงานใหญ่ในสวีเดนซึ่งออกมาเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ.2565 ระบุว่าไทยอยู่ในอันดับ 64 จาก 88 ประเทศทั่วโลกที่ไม่ได้ใช้อังกฤษเป็นภาษาหลัก และได้คะแนนเพียง 48.54 จาก 100 คะแนน ด้านผู้เชี่ยวชาญระบุความล้มเหลวมาจากการเรียนภาษาอังกฤษยังเน้นการท่องจำเป็นหลัก

แม้ว่าในแต่ละประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองซึ่งเป็นกลไกในการนำพาประเทศในการสร้างทุนมนุษย์ให้มีความก้าวหน้าในการเป็นผู้ผลิต และกำหนดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและการเติบโตทางเศรษฐกิจ การสอนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาทางการของโลกเป็นเรื่องยากที่จะสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะผู้ที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (YOGESH S. KASHIKAR, 2016) อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยยังมีความพยายามที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นการประกาศนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการให้เน้นทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอนอาชีวศึกษา ภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาเพราะภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ในการหาองค์ความรู้ในยุคปัจจุบัน รวมทั้งในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของคนที่อยู่ต่างวัฒนธรรมให้สามารถเข้าใจกันได้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2565) โดยรัฐบาลได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570 บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษากำหนดให้ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีความรู้ความสามารถภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานสากล CEFR อย่างน้อยระดับ A2 ขึ้นไป จะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการอาชีวศึกษา

จากการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอาชีวศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษไม่ประสบผลสำเร็จคือ ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกทักษะการฟัง เช่น ผู้สอนภาษาอังกฤษพูดเร็ว และเนื้อหาที่นำมาให้ฟังมีมากเกินไป (ชัยมงคล พกสุวรรณ, 2563) การวัดความรู้ทักษะทางภาษาอังกฤษที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผู้สอนขาดทักษะการสอนภาษาอังกฤษในหมวดวิชาชีพเฉพาะแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนากำลังคน ได้แก่ เนื้อหาของหลักสูตรตรวจสอบสอดคล้องกับการใช้ชีวิตจริง (ปรีชญา ปินหมัดหนี, 2561) และควรมีการวัดความสามารถของผู้เรียนทางด้านทักษะการคิด และการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ส่วนด้านสภาพสื่อการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดมีไม่เพียงพอไม่ทันสมัย และมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับระดับผู้เรียนอาชีวศึกษา อีกทั้งมีความสอดคล้องกับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบันน้อย และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปี2566 พบว่าคุณภาพของการศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันและเพื่อพัฒนาอาชีพพบว่ามีความสอดคล้องผลการทดสอบอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากในทุกปี ในปีการศึกษา 2565 มีผลคะแนนสมรรถนะภาษาอังกฤษเฉลี่ยอยู่ที่ 29.60 (สถาบันการทดสอบแห่งชาติ, 2565) จึงจำเป็นต้องปรับปรุงการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการเตรียมตัวกำลังคนออกสู่ภาคอุตสาหกรรมในการพัฒนาทักษะความรู้และความสามารถที่สอดคล้องกับทิศทางของโลกในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 ที่ต้องฝึกทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and career skills) ที่ตลาดงานต้องการ

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมเขตเศรษฐกิจหลักของภาคใต้ ซึ่งมีสถานประกอบการน้ำมันและแก๊สในอ่าวไทย ที่ต้องติดต่อการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ภาษาอังกฤษจึงเป็นช่องทางสำคัญในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผู้ที่จบการศึกษาที่มีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีย่อมได้เปรียบกว่า (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561) โดยสถาบันฯ มียุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับคุณภาพทางการศึกษา โดยสนับสนุนการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพ สร้างโอกาสในการเรียนระดับอาชีวศึกษาที่มีการพัฒนาทักษะการทำงานพร้อมการประกอบอาชีพเพื่อสร้างกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง สำหรับอุตสาหกรรม New Growth Engine เพื่อรองรับอุตสาหกรรมไทยแลนด์ 4.0 และสนับสนุนการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพในทุกกระดับ รวมทั้งการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ประกอบอาชีพ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อยกระดับการศึกษาขยายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับเยาวชนในพื้นที่ให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปสู่การปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 เตรียมความพร้อมแก่กำลังพลอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะที่ได้มาตรฐานสากลต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

2.2 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

3.1.1 นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 จำแนกตามสถานศึกษามีนักศึกษากว่า 12,982 คน โดยจำแนกจำนวนกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยแบ่งตามพื้นที่ตั้งสถานศึกษาในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ประกอบด้วย จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล การสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามการแบ่งกลุ่มที่กำหนดตามสัดส่วนของแต่ละพื้นที่ ในแต่ละจังหวัดจำนวน 370 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางของทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane, 1967) ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความคลาดเคลื่อน + 5 % โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

3.1.2 ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 จำแนกตามสถานศึกษา จำนวน 22 คน จาก 4 สถานศึกษา การได้มาของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดเกณฑ์สำหรับการคัดเลือก (Inclusion) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่าง รวม 6 คน

ตารางที่ 1 จำนวนครูผู้สอนภาษาอังกฤษ สถานศึกษาช่างอุตสาหกรรมในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้

จังหวัด	สถานศึกษา	ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ	กลุ่มตัวอย่าง
สงขลา	วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่	12	3
สตูล	วิทยาลัยเทคนิคสตูล	2	1
ปัตตานี	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี	3	1
ยะลา	วิทยาลัยเทคนิคยะลา	3	1
		20	6

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2565)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยแบบสอบถามใช้เก็บข้อมูลจากผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และแบบสัมภาษณ์ใช้เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนภาษาอังกฤษ

3.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

3.3.1 แบบสอบถามศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์ โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อความแต่ละด้าน โดยได้ค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มากกว่า 0.75 แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.82

3.3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ โดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว ตอนที่ 2 การใช้งานและข้อมูลการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ตอนที่ 3 สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภาษาอังกฤษ ตอนที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ข้อคำถามทั้งหมดเป็นคำถามปลายเปิด โดยมีประเด็นคำถามหลัก 7 ประเด็น คือ 1. ปัญหาด้านการจัดการรายวิชา 2. ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ 4. ปัญหาจากผู้เรียน 5. ปัญหาจากผู้สอน 6. ปัญหาการวัดและประเมินผล 7. แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาความถูกต้องของภาษา และความเหมาะสมของข้อความแต่ละด้าน

3.4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบและวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยตามลำดับดังนี้

3.4.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 จากเอกสารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สอบถามบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information)

3.4.2 ขออนุญาตจากวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าดำเนินการเก็บข้อมูล

3.4.3 ติดต่อสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์ นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นลงพื้นที่เพื่อนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก และเก็บรวบรวมข้อมูลภายหลังจากที่ส่งแบบสอบถามแล้วประมาณ 1-2 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมแบบสอบถามพร้อมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือใช้วิธีส่งข้อมูลผ่านออนไลน์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลคำถามปลายปิด (Close ended questionnaire) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับคำถามปลายเปิด (Open ended questionnaire) ใช้รูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของ Likert Scale (Likert, 1967)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 สามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	280	75.67
หญิง	90	24.32
2. อายุ		
18-20 ปี	256	69.18
20-22 ปี	135	36.48
23-25 ปี	25	6.75
3. ชั้นปีการศึกษา		
ปวส.1	240	4.86
ปวส.2	130	35.13

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสำรวจเป็นนักศึกษาเพศชายคิดเป็นร้อยละ 75.67 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 24.32 เป็นนักศึกษาชั้นปวส. 1 จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 4.86 และเป็นนักศึกษาชั้นปวส.2 จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 35.13

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาข้อมูลการเรียนรู้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ n = 370

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. นักศึกษาเคยเรียนผ่านรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษหรือไม่		
- เคย	130	35.13
- ไม่เคย	240	64.86
2. นักศึกษาเคยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาเช่นโทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ตในการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษหรือไม่		
- เคย	276	74.59
- ไม่เคย	94	25.40
3. ปัจจุบันนักศึกษามีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่ายโทรศัพท์มือถือของนักศึกษามากน้อยเพียงใด		
- ใช้งานทุกวัน	320	86.48
- ใช้งานมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	50	10.81
- ใช้งานน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์	7	2.16
- ไม่ค่อยใช้งาน	2	0.54
- ไม่ได้ใช้งานเลย	0	0
4. ปัจจุบันนักศึกษามีอุปกรณ์ใดในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต		
- คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ	12	3.24
- คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก	20	5.40
- โทรศัพท์สมาร์ทโฟน	310	87.78
- อื่นๆ แท็บเล็ต	28	3.02
5. นักศึกษาใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยมีวัตถุประสงค์ด้านใด		
- ใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ เช่นการฟังพอดแคสต์	35	9.45
- ใช้เพื่อติดต่อSocial Network	95	25.67
- ใช้เพื่อเล่นเกมต่าง ๆ	78	21.08
- ใช้เพื่อความบันเทิงข้อมูลต่าง ๆ	56	15.13
- ใช้เพื่อเข้าเว็บไซต์ติดตามข่าวสาร สารความรู้ ทั่วไป	20	5.40
- ใช้เพื่อความบันเทิง	86	23.24

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาข้อมูลการเรียนรู้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ n = 370 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. นักศึกษาคิดว่าการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เหมาะกับการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์หรือไม่		
- เหมาะสม	368	99.45
- ไม่เหมาะสม	2	0.54
7. นักศึกษาคิดว่าการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้จะช่วยให้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่		
- มีประสิทธิภาพ	356	96.21
- ไม่มีประสิทธิภาพ	14	3.78
8. ปัจจัยใดที่มีผลทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ดี		
- เป้าหมายในชีวิต	125	33.78
- ความชอบ	85	22.97
- วิธีการนำเสนอจากสื่อต่าง ๆ	160	43.24

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลการเรียนรู้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ นักศึกษาเคยเรียนผ่านรูปแบบการเรียนรู้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ คิดเป็นร้อยละ 35.13 และไม่เคยเรียนผ่านการเรียนรู้การสอนออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 64.86 นักศึกษาเคยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ตในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.50 และไม่เคย คิดเป็นร้อยละ 25.40 นักศึกษาใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตผ่านเครือข่าย โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา โดยมีการใช้งานทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 76.48 รองลงมา ใช้งานมากกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 10.81 ใช้นานน้อยกว่า 3 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 2.16 ไม่ค่อยใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 0.54 นักศึกษาใช้อุปกรณ์ใดในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ดังนี้ โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 87.78 แท็บเล็ต คิดเป็นร้อยละ 3.02 คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 5.40 และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ คิดเป็นร้อยละ 3.24 ตามลำดับ นักศึกษาใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยมีวัตถุประสงค์ ใช้เพื่อติดต่อ Social Network คิดเป็นร้อยละ 25.67 ใช้เพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 23.24 ใช้เพื่อเล่นเกมต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 21.08 ใช้เพื่อดาวน์โหลดข้อมูลต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15.13 ใช้ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเช่น การฟังพอดแคสต์ คิดเป็นร้อยละ 9.45 ใช้เพื่อเข้าเว็บไซต์ติดตามข่าวสารสาระความรู้ทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5.41 นักศึกษาใช้สื่อบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อศึกษาหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 33.78 สื่อผสม คิดเป็นร้อยละ 23.24 รูปภาพ คิดเป็นร้อยละ 20.81 ภาพเคลื่อนไหว คิดเป็นร้อยละ 16.21 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.94 นักศึกษาใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เหมาะกับการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 99.45 และไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 0.54 นักศึกษาใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้จะช่วยให้การพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ให้มีประสิทธิภาพ คิดเป็นจำนวน 96.21 และไม่มีประสิทธิภาพคิดเป็นร้อยละ 3.78 นักศึกษาใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพา เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เหมาะกับการพัฒนาทักษะการฟัง คิดเป็นร้อยละ 40.54 ทักษะการพูด คิดเป็นร้อยละ 32.43 ทักษะการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 21.62 และทักษะการเขียน คิดเป็นร้อยละ 5.40 การใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์พกพาเหมาะกับการพัฒนาทักษะการเขียน

ภาษาอังกฤษน้อยที่สุด ปัจจัยที่มีผลทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ดี ได้แก่วิธีการนำเสนอจากสื่อต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 43.24 เป้าหมายในชีวิต คิดเป็น 33.78 และ ความชอบ คิดเป็นร้อยละ 22.97

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาศาภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์

ที่	ประเด็นพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1	ปัญหาด้านการจัดการรายวิชา	4.16	1.05	มาก
2	ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.91	1.19	มากที่สุด
3	ปัญหาด้านครูผู้สอน	3.46	1.12	ปานกลาง
4	ปัญหาด้านการใช้สื่อออนไลน์	4.71	1.03	มากที่สุด
5	ปัญหาด้านการประเมินผล	4.32	1.12	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.31	1.10	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.91$, $SD = 1.19$) ปัญหาด้านการใช้สื่อออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, $SD = 1.03$)) ปัญหาด้านการจัดการรายวิชา ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 1.05$) มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านการประเมินผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, $SD = 1.12$) และปัญหาด้านครูผู้สอนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, $SD = 1.12$)

ตารางที่ 5 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ

ที่	ประเด็นพิจารณา	ค่าเฉลี่ย	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความ
1	ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ	1.95	1.12	น้อย
2	ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ	2.25	1.10	น้อย
3	ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ	2.52	1.19	น้อย
4	ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ	2.23	1.02	น้อย
5	การแปลคำศัพท์ภาษาอังกฤษ	2.05	1.10	น้อย
6	การใช้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ	2.02	0.98	น้อย
	เฉลี่ยรวม	2.14	1.10	น้อย

จากตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานความสามารถการใช้ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.14$, $SD = 1.10$) ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือความสามารถในการใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 2.52$, $SD = 1.19$) ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการใช้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 1.95$, $SD = 1.12$)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3

ปัญหาการเรียนการสอน	แนวทางการแก้ไข
1. ปัญหาด้านการจัดการรายวิชา	จัดให้มีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์มากขึ้น
2. ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการพัฒนาทักษะการฟังโดยใช้พอดแคสต์ให้มากขึ้น
3. ปัญหาด้านครูผู้สอน	ลดชั่วโมงสอนและภาระหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการสอน
4. ปัญหาด้านการใช้สื่อออนไลน์	ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น
5. ปัญหาด้านการประเมินผล	ให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ มีข้อสอบกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอนออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยเสนอแนะให้มีการจัดให้มีการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ให้มากขึ้น ลดชั่วโมงการสอนและภาระหน้าที่ที่ไม่เกี่ยวกับการสอน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาสื่อออนไลน์ให้มากขึ้นและให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ หาอำนาจจำแนกของข้อสอบ และมีข้อสอบกลางใช้ในการเรียนการสอน ซึ่งในสภาพทั่วไปนั้นมีการพัฒนาทักษะการฟังน้อยมาก และครูมีภาระหน้าที่นอกเหนือจากการสอนมากจึงไม่ค่อยมีเวลาในการจัดทำสื่อออนไลน์และข้อสอบที่ใช้เป็นข้อสอบกลาง และไม่มีสื่อที่จะนำมาพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษที่ตรงกับจุดมุ่งหมายรายวิชา

5. อภิปรายผล

ผลศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 สามารถสรุปประเด็นตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ ปัญหา และความต้องการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 สามารถสรุปประเด็นตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 ด้านการจัดการรายวิชาโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการวิเคราะห์ผู้เรียนเกี่ยวกับข้อมูลด้าน อายุ ความรู้เดิม ความต้องการ ความสนใจ ลีลาการเรียนรู้ และลักษณะนิสัย เพื่อนำมาประกอบในการวางแผนการสอน และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับการเลือกรายวิชาในการจัดการเรียนการสอนโดยส่วนใหญ่จะมีส่วนในการปรับปรุงบริหารหลักสูตรและครูเป็นผู้เลือกรายวิชาที่เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sitti Syamsinar Mappiasse (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร และสอดคล้องกับปณิธา อามาตร (2560) ซึ่งให้ประเด็นด้านหลักสูตรว่าควรมีการพัฒนาการศึกษาหลักสูตรการศึกษาย่างละเอียด หลักสูตรยังขาดความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งสถานการณ์แรงงานของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่า แรงงานไทยทั้งที่เป็นแรงงานฝีมือและแรงงานกึ่งฝีมือมีทักษะฝีมือและภาษาอังกฤษต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ประกอบการ

5.1.2 ด้านการจัดการชั้นเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการสัมภาษณ์พบปัญหาเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียน ครูส่วนน้อยที่มีการทำการทดสอบวัดความรู้พื้นฐานก่อนการเรียน และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็น

รายบุคคล ในหน่วยงานมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาทักษะการสอน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมไปถึงการอบรมพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษให้กับครู ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของยีน ภู่วรรณ (2564) เกี่ยวกับการพัฒนาครู ส่งเสริมและพัฒนาผ่านการเรียนรู้วิถีใหม่ ส่วนภาระงานอื่น ๆ ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โดยส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาทุกคน จึงทำให้มีเวลาในการเตรียมการสอนและการทำวิจัยน้อยแต่จะเรียนรู้จากประสบการณ์การสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นกระบวนการสร้างความรู้จากการปรับเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง สังเกต แล้วสะท้อนคิด สรุปความคิดรวบยอดเป็นทฤษฎีความรู้ และ นำไปประยุกต์ใช้ ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือการใช้สื่อออนไลน์เข้าถึงได้ง่าย ส่วนค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การใช้สื่อในการพัฒนาทักษะการฟัง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดี สอดคล้องกับณิชาภัทร ฤทธิ์ละคร (2563) ที่ได้พบว่ากิจกรรมที่เหมาะสมจะส่งผลให้นักเรียนมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตีความ จากเรื่องที่เรียนได้แม่นยำ และทำให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ครูควรเลือกกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทผู้เรียนของตน ภายใต้กรอบแนวคิดการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา

5.1.3 ด้านผู้สอนพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีวุฒิทางการศึกษาและจบตรงสาขา ได้รับการอบรมและพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนแต่ยังขาดทักษะในการออกแบบการเรียนรู้ที่ต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Syamsinar (2015) ได้ศึกษาในความสามารถของครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยเฉพาะด้านภาษา ปัญหาใหญ่ที่ผู้สอนต้องเผชิญคือการขาดความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์เทคนิค นอกจากนั้น ยังพบว่าผู้สอนยังมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่เข้าใจในกระบวนการสอน และยังสอดคล้องกับ Mbarep Wicaksono (2021) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสามารถของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ซึ่งพบว่าครูผู้สอนภาษาอังกฤษจะต้องมีความสามารถส่วนบุคคลซึ่งมีความสามารถต่อกระบวนการสอน ความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ คำศัพท์ทางเทคนิคซึ่งความสามารถส่วนตัวของครูอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน

5.1.4 ด้านการใช้สื่อออนไลน์ โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือสื่อออนไลน์ที่ใช้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ครูส่วนใหญ่เห็นว่าการสร้างเอกสารประกอบการเรียนให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชานั้นเป็นไปได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับ Tanti Sukmahidayanti (2015) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อของครูสอนภาษาอังกฤษในอินโดนีเซียมีปัญหาในการใช้ประโยชน์สื่อการสอนในห้องเรียน ปัจจุบันครูยังขาดสื่อทักษะการฟังที่เป็นสนทนาของเจ้าของภาษา ครูผู้สอนต้องจัดทำ จัดหาสื่อที่มีในออนไลน์ ครูจึงไม่ค่อยได้ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนเพราะไม่มีอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการใช้สื่อได้ และสอดคล้องกับ Fajar Wirawan (2020) พบว่า ครูมีจุดอ่อนเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ และมีจุดแข็งของการใช้สื่อการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนของอินโดนีเซียคือ โทรศัพท์มือถือ เพราะโทรศัพท์มือถือเป็นสื่อที่ใช้ง่าย และสามารถเข้าถึงง่าย

5.1.5 ด้านการประเมินผลโดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ประเด็นพิจารณาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การให้ข้อมูลป้อนกลับไปยังผู้เรียนเกี่ยวกับความถูกต้องและระดับความถูกต้องของคำตอบนั้น ๆ และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการใช้ข้อสอบวัดและประเมินผล แบบทดสอบควรเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศเพื่อสามารถทดสอบระดับของความสามารถทางภาษาที่เพิ่มขึ้น ครูขาดการวิเคราะห์ข้อสอบ หาอำนาจจำแนกของข้อสอบก่อนการสอบจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรศรี แสงส่องฟ้า (2553) การวัดและประเมินผลภาษานั้นว่าเป็นประเด็นสำคัญที่ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศจะต้องมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งเทคนิควิธีและสาขาเนื้อหาภาษาที่จะวัดระดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sitti Syamsinar Mappiasse. (2014) พบว่าการจัดการเรียนภาษาอังกฤษต้องมีการทบทวนและประเมินภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในประเทศอินโดนีเซีย และต้องมีความจำเป็นที่จะต้องมีการ

ประเมินอย่างสม่ำเสมอทั้งระบบการศึกษาและมีวิธีการวัดประสิทธิภาพของระบบผ่านการประเมินการฝึกอบรมครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

5.1.6 ด้านผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานการใช้ทักษะภาษาอังกฤษทุกทักษะอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนมีพื้นฐานในการใช้ทักษะการฟังอยู่ในระดับต่ำกว่าทักษะอื่น ๆ และจากการสัมภาษณ์พบปัญหาด้านผู้เรียน เช่น ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ด้านไวยากรณ์ ด้านคำศัพท์ทั่วไปด้านคำศัพท์เฉพาะ ความสามารถในทักษะภาษาอังกฤษ การฟัง การอ่าน การพูดและการเขียน การมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเมื่อประเมินผลการสอบทางภาษาของนักศึกษาพบว่ามีความรู้ภาษาอังกฤษ ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ และความสามารถด้านทักษะการฟังต่ำมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Hamouda, 2013) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนทักษะการฟังภาษาอังกฤษนั้น พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่พบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ให้ความสำคัญเฉพาะการเรียนไวยากรณ์ ทักษะการ อ่าน และคำศัพท์มากกว่าทักษะการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษทักษะอื่น ทักษะการฟังและทักษะการพูด และครูผู้สอนไม่ให้ความสำคัญในการจัดแผนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะการฟัง ผู้สอนหลายคนเชื่อว่าทักษะการฟังเป็นทักษะที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือพัฒนาได้เองตามธรรมชาติในระบบการเรียนรู้ภาษา และ Glisan (1985) ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนผู้สอนมีการทดสอบทักษะการฟังแก่ผู้เรียนแต่ไม่สอนทักษะการฟังให้แก่ผู้เรียน ในขณะที่ผู้เรียนเองได้ใช้ทักษะการฟังในห้องเรียนแต่ไม่ใช้การฟังเพื่อ ความเข้าใจ ซึ่งงานวิจัยของ Zhihong Bai (2518) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสารภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยหลินเฟิน ประเทศจีน กล่าวถึงกลยุทธ์การเรียนรู้คำศัพท์ที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน เกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ โดยเฉพาะการท่องจำคำศัพท์

5.2 ผลการสัมภาษณ์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ผลการศึกษา ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะกับแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนออนไลน์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบัน การอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 จากการสัมภาษณ์ครู ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้นใน การพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำพอดแคสต์มาพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษโดยสรุป องค์ประกอบเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นเตรียมการและวางแผนการจัดระบบการเรียนการสอน (Preparation) 2) ขั้นการจัดการ เนื้อหาสาระ (Knowledge Management) 3) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ฯ ซึ่งประกอบไปด้วย (1) ขั้นการรับรู้ (Receiving) (2) ขั้นการประเมินพฤติกรรมเบื้องต้น (Assessment of Entering Behaviours) (3) ขั้นการทำ ความเข้าใจในบทเรียน (Understanding) (4) ขั้นการโต้ตอบในการสื่อสารทักษะการฟังภาษาอังกฤษ (English Responding) (5) ขั้นประเมินผลการเรียน (Evaluation) (6) ศักยภาพการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และ 4) ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ไปสู่ ผลลัพธ์สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลังจาก ผู้เรียนเรียนด้วยระบบการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ แล้วควรให้เกิดผลลัพธ์ 2 ส่วน ดังนี้ สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ.2562 โดยนักศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้ (Knowledge) ได้แก่ 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ นำทักษะภาษาอังกฤษไปใช้ในงานเทคโนโลยีอุตสาหกรรม 2) ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านช่างอุตสาหกรรม 3) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทักษะภาษาอังกฤษในเรื่องข้อมูล รายงานการปฏิบัติงานช่างอุตสาหกรรม องค์ประกอบด้านทักษะ (Skill) ได้แก่ 1) สามารถพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ โดยมีพอดแคสต์เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับงานด้านช่างอุตสาหกรรม 2) สามารถพัฒนาทักษะการฟังโดยฝึกใช้คำศัพท์เทคนิคในงาน เทคโนโลยีอุตสาหกรรม 3) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสืบค้นและฝึกฝนการฟัง พร้อมทั้งแสดงหลักฐานการเรียนรู้ ด้วยตนเอง และองค์ประกอบด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบในการเรียน

ด้วยสื่อออนไลน์ 2) มีคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนด้วยออนไลน์ 3) ตระหนักและเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาอังกฤษในงานอาชีพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

6.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาระบบการเรียนการสอนฯ โดยภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความสามารถในการใช้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษอยู่ในระดับน้อยที่สุด ส่งผลให้ประเด็นที่ควรดำเนินการพัฒนาคือ ความสามารถในการใช้ทักษะการฟังภาษาอังกฤษ

6.1.2 การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 3 ควรเน้นในการพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะการฟัง คำศัพท์และไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ให้กับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

6.1.3 จากข้อเสนอแนะของครูผู้สอนภาษาอังกฤษควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาพอดแคสต์ที่มาพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษ เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะด้านภาษาอังกฤษตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

6.2.1 สถาบันการอาชีวศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์เพื่อพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษไปปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านผลผลิต เพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติและสังคมโลก

6.2.2 กรณีผู้สอนภาษาอังกฤษนำผลการวิจัยแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้พอดแคสต์ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงไปใช้กับผู้เรียนระดับอื่น ควรปรับเนื้อหาตามปัจจัยนำเข้า องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนและ สมรรถนะด้านภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

8. เอกสารอ้างอิง

- ชัยมงคล พุกสุวรรณ. (2563). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 35(1); 1-13.
- นิชาภัทร ฤทธิ์ละคร. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้การสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ แบบบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารบัณฑิตเอเชีย*, 10(4); 37-43.
- ปนัดดา อามาตร. (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. *วิทยานิพนธ์บริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*.
- ปรีชญา บินหมัดหนิ. (2561). ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *มหาวิทยาลัยฟาฏอนี, วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย*, 13(25); 25-37.

- วันทนี บงเสน. (2564). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 9(1); 1193-1206.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566—2570)**. ราชกิจจานุเบกษา. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2565). **สถิติข้อมูลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา**. <https://techno.vec.go.th/Default.aspx?tabid=659>.
- อมรศรี แสงส่องฟ้า. (2553). การสร้างและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการทดสอบ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อการเสริมสร้างความรู้และทักษะ ปฏิบัติการทดสอบและการวัดผลภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Erling, E. J. (2014). **The Role of English in Skills Development in South Asia: Policies, Interventions and Existing Evidence**. London: British Council.
- Fajar Wirawan. (2020). **Jurnal Ilmiah Profesi Pendidikan**, 5(2); 89 – 95. <https://doi.org/10.29303/jipp.v5i2.115>.
- Glisan, E. W. (1985). The effect of word order on listening comprehension and pattern retention. **An experiment in Spanish as a Foreign Language**, 35(3); 443-472. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1985.tb01087.x>.
- Hamouda, A. (2013). An Investigation of Listening Comprehension Problems Encountered by Saudi Students in the EL Listening Classroom. **International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development**, 2; 113-155. <https://pdfs.semanticscholar.org/b811/984d6e30068a62a970b1f75b2e701e0b159e.pdf>.
- Likert, Rensis. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. In Reading in Fishbein, M (Ed.), **Attitude Theory and Measurement**. New York: John Wiley & Sons. pp. 90-95.
- Mbarep Wicaksono, Ismail Petrus, Soni Mirizon. (2021). The vocational English teachers' personal competence and its implication on teaching and learning process. **EduLite Journal of English Education, Literature, and Culture**. 6(1), 71-85.
- Sitti Syamsinar Mappiasse1 & Ahmad Johari Bin Sihes. (2014). **Evaluation of English as a Foreign Language and Its Curriculum in Indonesia English Language Teaching**, 7(10). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1075934.pdf>.
- Syamsinar. (2015). **The Problems in Professional Competence of Teachers in Teaching English Subject at Vocational High Schools**. 1(1), 125-132. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-Problems-in-Professional-Competence-of-Teachers-Syamsinar-Jabu/2c057899de5210de701ecb50bdc607ab62205104>.
- Tanti Sukmahidayanti. (2015). The Utilization of Instructional Media in Teaching Media in Teaching English to Young Learners. **Journal of English and Education**, 3(2); 90-100. <https://core.ac.uk/download/pdf/295400829.pdf>.

Yamane, Taro. (1967). **Statistics: An Introductory Analysis (2nd Edition)**. New York: Harper and Row.

Yogesh S. Kashikar. (2016). **Problems and Solutions in Teaching English as a Second Language at College Level**. Pune Research Discovery ISSN2455-9202 An International of Advance Studies, 1(2).

Zhihong Bai. (2018). An Analysis of English Vocabulary Learning Strategies. **Journal of Language Teaching and Research**, 9(4); 849-855, July 2018. <http://dx.doi.org/1.>

ส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น

The Marketing Mix Affecting the Decision-Making in Using Artificial grass Football Field in Khon Kaen Municipality

วัศพล สงเสด¹, ธนาพันธ์ นัยพินิจ², นพดล มั่งมี³, ศิริพร น้อยวงศ์⁴, ประมินทร์ นวลอินทร์⁵, สวิตา อ่อนละอ⁶

Wassapol songsade¹, Thanapan Naipinit², Noppadol Mungmee³, Siriporn noiwong⁴, Paramin Nuan-in⁵, Savita Onlaor⁶

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

^{4,6}อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Business Administration students Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

^{2,3}Lecturer of the Master of Business Administration Program Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

^{4,6}Lecturer at the Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: manchester_game@hotmail.com

(Received: June 30, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: August 20, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาด 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการ สนาม Major Arena ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 50-100 บาท ความถี่ในการใช้บริการภายใน 1 เดือน ส่วนใหญ่ 2-3 ครั้ง ระยะเวลาต่อครั้ง 2 ชั่วโมง ช่วงเวลาเป็น 16.00-20.00 น. เพื่อออกกำลังกาย

2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ทุกด้านอยู่ในระดับดี ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) มีช่องทางในการชำระเงินที่หลากหลาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) ด้านบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ด้านกระบวนการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) ด้านลักษณะทางกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$)

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น ได้ร้อยละ 88.30 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) และ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta = 0.264$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) ($\beta = 0.184$) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) ($\beta = 0.154$) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta = 0.153$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta = 0.080$) ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด; การตัดสินใจ; สนามฟุตบอลหญ้าเทียม

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the opinions of service users towards the marketing mix, 2) to study the behavior of users of artificial grass football fields in Khon Kaen municipality. The sample group was 400 users of service artificial turf football fields. Questionnaires were used for collecting data. The statistics used in the analysis were percentage, mean score, standard deviation and multiple regression analysis the quantitative.

Research results found that

1. An analysis of the level of opinions related to the behavior of service users on artificial grass football field in municipality Khon Kaen Most of the sample used service of Major Arena, the cost per time was 50-100 baht, the frequency of using the service within a month was mostly 2-3 times, the duration per time was 2 hours, and the interval was 4:00 PM - 8:00 PM for exercise.

2. The opinion level analysis about service marketing mix factors (7P's) in all aspects was at a high level. The aspect of product side Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.03$). There was various payment channels. in overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.02$). Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.02$). The overall level was at a high level ($\bar{X} = 4.03$). The overall personal level was at a high level ($\bar{X} = 4.09$). The service process aspect was at a high level. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.08$). Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.11$).

3. Multiple regression analysis found that All 7 independent variables together explained the marketing mix factors affecting the decision to use the artificial grass football field service in Khon Kaen Municipality at 88.30%. It was found that the service marketing mix factors (7P's) were product factors (X1) price factor (X2), marketing promotion factor (X4), service process factor (X6), and physical appearance factor (X7) with statistical significance at 0.05 level. The best way to make a decision to use an artificial grass football field is Marketing promotion factor (X4) ($\beta = 0.264$), followed by physical appearance factor (X7) ($\beta = 0.184$), service process factor (X6) ($\beta = 0.154$), price factor (X2). ($\beta = 0.153$) product factor (X1) ($\beta = 0.080$), respectively, significant at 0.05.

Keywords: Marketing mix; Decision Making; Artificial Turf Football Field

1. บทนำ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) ได้กลายมาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากขึ้นตามลำดับ โดยได้รับอิทธิพลจากแรงขับเคลื่อนของกระแสโลกาภิวัตน์ เศรษฐกิจ การเมืองรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าซึ่งทำให้คนสามารถเข้าถึงการรับชมกีฬาประเภทต่าง ๆ ได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ประกอบกับค่านิยมและแนวโน้มของคนรุ่นใหม่ที่หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพและให้ความสำคัญกับการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายมากขึ้นรัฐบาลจึงได้ประกาศนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยสู่เวทีนานาชาติ โดยกำหนดให้การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นแนวทางการพัฒนาหนึ่งภายใต้แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย ในแผนฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2558-2560) และฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)

จากกระแสความนิยมความตื่นตัวและการตระหนักถึงการมีสุขภาพที่ดีจากการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของประชาชน และจากสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอันส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต ควบคู่กับการเล็งเห็นโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมกีฬอย่างจริงจังตามนโยบายการพัฒนาของชาติตามแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2560-2564) ส่งผลทำให้ธุรกิจบริการเกี่ยวกับในสุขภาพในปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากประชากรไทยและมีแนวโน้มที่จะขยายตัวมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าจึงทำให้เกิดองค์กรธุรกิจบริการเกี่ยวกับการออกกำลังกายในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย

ธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมเป็นธุรกิจหนึ่งที่ได้รับบริการเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมมาอย่างต่อเนื่องบวกกับกระแสฟุตบอลภายในประเทศที่กำลังกลับมาได้รับความสนใจอีกทั้งประชาชนคนไทยส่วนใหญ่อีกหันมาใส่ใจสุขภาพการออกกำลังกายกันมากขึ้นซึ่งปัจจัยเหล่านี้ทำให้ธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมนั้นเติบโตได้อย่างต่อเนื่องซึ่งในช่วงสิบปีที่ผ่านมาอัตราการเจริญเติบโตขยายตัวมากขึ้นทุกปีเห็นได้จากการเพิ่มขึ้นของธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมที่มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยธุรกิจบริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีมากกว่า 170 กิจการและมีจำนวนสนามมากกว่า 400 สนาม รองรับผู้เล่นได้ประมาณ 4,800 คนต่อชั่วโมง คิดเป็นมูลค่ามากกว่า 100 ล้านบาท (Kunjanart Janchareon, Rachata Yodnil and Sonthorn Wiriyasiripaisarn, 2011) ซึ่งจากจำนวนของธุรกิจบริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมให้เข้าที่มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ช่วงปลาย พ.ศ.2562 จนถึง พ.ศ.2563 เป็น สถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกผู้คน เจ็บป่วยล้มตายจำนวนมากจนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเองเพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดำรงชีวิตที่ ผิดไปจากวิถีเดิม ๆ หรือที่เราเรียกกันว่าฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยมีการปรับวิถีการ ดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟู ศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ ไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ใหม่มี การปรับแนวคิด วิสัยทัศน์วิธีการจัดการ ตลอดจนบริการที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการเปลี่ยนแปลง จากความคุ้นเคยอัน เป็นปกติมาแต่เดิมในหลายมิติทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษา สุขอนามัย การศึกษาเล่าเรียน การสื่อสารการทำธุรกิจ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติ ใหม่จนในที่สุด เมื่อเวลาผ่านไปก็ทำให้เกิดความคุ้นชินก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติ ของบุคคลในสังคม (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) เมื่อวิกฤต COVID-19 เกิดขึ้น กลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลกระทบคือธุรกิจบริการ ธุรกิจสนามหญ้าเทียมต้องโดนภาครัฐสั่งให้ปิดบริการเป็นเวลานาน

เมื่อสถานการณ์การโควิด-19 ดีขึ้น ในปัจจุบันธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น มีการแข่งขันที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมให้เข้า มีการเพิ่มจำนวนลูกค้าที่จะเข้ามาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นและมีการเจริญเติบโตของธุรกิจขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจาก รายได้ของสนามฟุตบอลหญ้าเทียมให้เข้านั้นมาจากหลายช่องทาง เช่น ให้เช่าสนาม จัดแข่งขันลีก อคาเดมี่ฟุตบอล คลับเฮาส์ ร้านค้าภายในสนาม ดังนั้นสิ่งที่ธุรกิจฟุตบอลสนามหญ้าเทียมควรให้ความสำคัญ คือคุณภาพการบริการที่สามารถตอบสนองลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดถือเป็นความสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับธุรกิจ

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดที่มีขนาดพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 3 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คือ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่นมี ประชากรทั้งสิ้น 1,790,055 คน (สำราญกรมเสรี, 2563) จังหวัดขอนแก่นนั้นเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสนใจในกีฬาฟุตบอลมาก ซึ่งจะเห็นได้จากในจังหวัดขอนแก่น มีทีมฟุตบอลอาชีพที่ปัจจุบันอยู่ในการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ เช่น สโมสรขอนแก่น เอฟซี สโมสรขอนแก่น ยูไนเต็ด สโมสรขอนแก่นมอดินแดง รวมไปถึงทีมฟุตบอลอาชีพ เช่น ฟุตบอลบัณฑิตเอเชีย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือฟุตซอลคลับ และยังมีสโมสรที่มีอคาเดมี่ในจังหวัด

อีกหลายสโมสรเล็ก ๆ ซึ่งได้กล่าวมานั้น เป็นสิ่งกระตุ้นให้ประชาชนสนใจและหันมาเล่นกีฬาฟุตบอลเป็นการออกกำลังกายมากขึ้น กระแสของธุรกิจสนามฟุตบอลหญ้าเทียมจึงได้รับความนิยม

ด้วยเหตุนี้จึงมีธุรกิจสร้างสนามฟุตบอลให้เช่า ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษา-ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งกำลังได้รับความนิยม เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางการในการพัฒนา ปรับปรุง การให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและก่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดในการรับบริการ เพื่อรักษฐานลูกค้าเดิมและเพิ่มฐานลูกค้า

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาด
- 2.2 เพื่อศึกษาการตัดสินใจใช้บริการของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น
- 2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านราคา (Price) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านบุคคล (People) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านกระบวนการ (Process) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's)

เวนิส บรรพต (2560) ผลการวิจัยพบว่า 1) อายุ อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันใน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล และด้านกระบวนการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 Armstrong, Adam, Denize, and Kotler (2012) อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นชุดของเครื่องมือทางการตลาดที่องค์กรใช้เป็นยุทธวิธีที่ผสมผสานการปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย

ธีรรัตน์ เพ็ชรโยธิน (2560) พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer มากที่สุด ($\beta=0.53$) รองลงมาคือด้านราคา ($\beta=0.23$) ด้านบุคคลผู้ให้บริการ ($\beta=0.14$) และด้านสภาพทางกายภาพ ($\beta=0.11$) ส่วนในด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการนั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วรเชษฐ์ ทิพย์ดวง (2560) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการของสนามฟุตบอลให้เช่าของสนามฟุตบอล หญ้าเทียม MR Soccer Arena และ รวมโชค FC ส่วนใหญ่มีต่ำกว่าอายุ 20 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีสถานภาพโสดในด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามจากสนาม หญ้าเทียม MR Soccer Arena ให้ความสำคัญต่อยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสามอันดับแรก ได้แก่ ด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านลักษณะทาง กายภาพ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามจากสนามหญ้าเทียมรวมโชค FC ให้ความสำคัญ อยู่ในระดับมาก

อภิทัย บำรุงพินิจาวรร (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเลือกสนามฟุตบอลหญ้าเทียมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม WINNING SEVEN ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดในด้านผลิตภัณฑ์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการ

ธีรรัตน์ เพ็ชรโยธิน (2560) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเลือกใช้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมไม่แตกต่างกัน ของสนามฟุตบอล Non soccer และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccerมากที่สุดรองลงมาคือด้านราคา ด้านบุคคลผู้ให้บริการและด้านสภาพทางกายภาพ ส่วนในด้านการส่งเสริมการตลาดและด้านกระบวนการนั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมของสนามฟุตบอล Non soccer โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อนิรุทธิ์ วุฒิเนตร (2560) จากผลการศึกษาที่พบว่า การตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ เพื่อน ๆ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม สนามที่พนักงานบริการดี มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม และสนามที่เดินทางสะดวก จอดรถง่าย มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม แสดงให้เห็นว่า กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ต้องเล่นร่วมกันเป็นทีม ดังนั้น เพื่อน ๆ ที่ร่วมการเล่นกีฬาฟุตบอลจึงอาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัคราวดี โฆษิตานนท์ (2562) ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กซ์เพรส ในกรุงเทพมหานคร

ฐานพัฒน์ ภูแดนกลาง และชินโสณวิสิฐนิกิจา (2562) คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการขนส่ง บริษัท แพลซ เอ็กซ์เพรส จำกัด

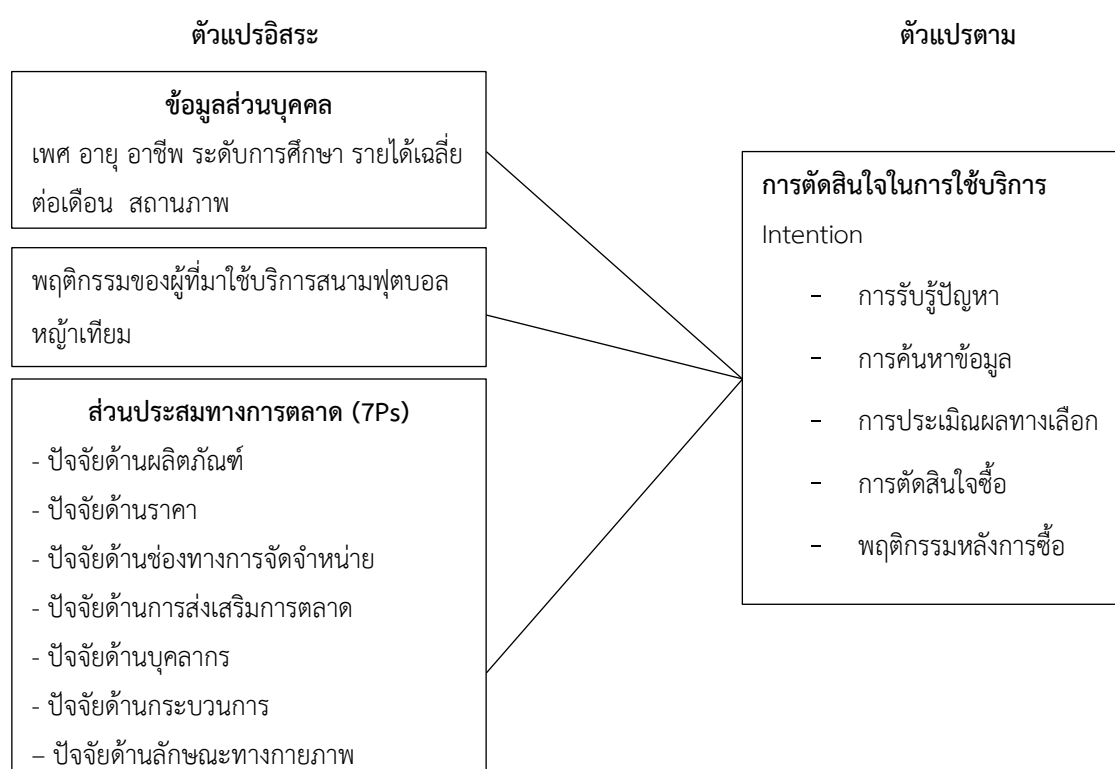
ณิชน สารพันธ์ (2562) ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการค้าส่งในจังหวัดขอนแก่น

กัตยูลี ตันแซมรัตน์ (2561) ประกอบด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการเคอรี่ เอ็กเพรส ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Wang, Zhang, Zhu, & Wang. (2020) ได้ทำการศึกษาเรื่องอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อความตั้งใจที่จะกลับมาใช้รถไฟขนส่งมวลชนในเมืองเทียนจิน ประเทศจีน

Rohwiyati & Praptiestrini. (2019). ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการของ Shopee และการรับรู้ราคาที่มีต่อความตั้งใจในการกลับมาซื้อซ้ำ

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากร ดังนี้

7.1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่และไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ จึงที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

7.1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (1953) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรองเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมในการใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น ประกอบด้วย รูปแบบการมาใช้บริการ จำนวนความถี่ที่มาใช้ระยะเวลาที่มาใช้บริการ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ ค่าเฉลี่ยในการใช้ต่อครั้ง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ เป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ในยุคโควิด 19 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตระหนักถึงปัญหา 2) ด้านการค้นหาข้อมูล 3) ด้านการประเมินทางเลือก 4) ด้านการตัดสินใจซื้อ 5) ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

7.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรวัดจัดลำดับ (Ordinal Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้อธิบายลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่นรูปแบบการมาใช้บริการ จำนวนความถี่ที่มาใช้ระยะเวลาที่มาใช้บริการ ช่วงเวลาที่มาใช้บริการ ค่าเฉลี่ยในการใช้ต่อครั้ง ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ด้านบุคคล (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านกระบวนการ (Process) ใช้มาตรวัดแบบอัตราภาคขั้น (Interval Scale) วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อใช้อธิบายมูลเหตุในการใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ใช้มาตรวัดแบบอัตราภาคขั้น (Interval Scale) วิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ/ความคิดเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

7.4 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานและศึกษาความสัมพันธ์กับตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น กำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (1953) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรวจเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

8. สรุปการวิจัย

8.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น

8.1.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 384 คน ร้อยละ 93 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 66.2 อาชีพนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 64.9 สถานภาพ โสด ร้อยละ 80.5

8.1.2 ข้อมูลพฤติกรรมของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมคือ เพื่อนสนิท ร้อยละ 47.1 เพื่อออกกำลังกาย ร้อยละ 48.5 ช่วงเวลา 16.00-20.00 น. ร้อยละ 49.4 ความถี่ในการใช้บริการภายใน 1 เดือน 2-3 ครั้ง ร้อยละ 52.8 ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 50-100 บาท ร้อยละ 45.9 ระยะเวลาต่อครั้ง 2 ชั่วโมง ร้อยละ 35.5 สนามที่ใช้บริการสนาม Major Arena ร้อยละ 31.2

8.1.3 ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ชื่อเสียงของสนามฟุตบอลหญ้าเทียม อยู่ในระดับมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.06

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านราคา พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า มีช่องทางในการชำระเงินที่หลากหลายอยู่ในระดับมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.07

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า ใกล้แหล่งชุมชนอยู่ในระดับมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.11

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านการส่งเสริมการตลาดพบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า มีระบบการเหมาจ่ายอยู่ในระดับมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.07

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านบุคคล พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า พนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.14

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านลักษณะทางกายภาพพบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า บริเวณของสนามเพียงพอ อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.18

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของผู้ใช้บริการด้านกระบวนการ พบว่าผู้ให้บริการส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่า การบริการรวดเร็ว และถูกต้อง อยู่ในระดับดีมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 4.18

8.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis - MRA) โดยเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยด้วยเทคนิค Enter ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) จำนวนหนึ่งตัวแปรกับตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ตั้งแต่ 2 ตัวแปรขึ้นไป

สมมุติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.040 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 1 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านราคา (Price) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านราคา มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 2 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านราคามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.376 ซึ่งเป็นค่าที่มากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงไม่ยอมรับสมมุติฐานที่ 3 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 4 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 5 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านบุคคล (People) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล มีค่า Sig. เท่ากับ 0.146 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 5 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านบุคคลมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 6 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านกระบวนการ (Process) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 6 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

สมมุติฐานที่ 7 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งเป็นค่าที่น้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานที่ 7 โดยสามารถตีความได้ว่า ปัจจัยด้านกระบวนการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัว ร่วมกันอธิบายปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตเทศบาลนครขอนแก่น ยุคโควิด-19 ได้ร้อยละ 88.30 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_3) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_4) และ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_3) ($\beta = 0.264$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_5) ($\beta = 0.184$) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_4) ($\beta = 0.154$) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta = 0.153$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta = 0.080$) อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนที่ไม่ให้ความสำคัญคือ ด้านบุคคล และ ช่องทางการจัดจำหน่าย ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 0.596 + (0.264X_3) + (0.184X_5) + (0.154X_4) + (0.153X_2) + (0.080X_1)$$

9. การอภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 384 คน คิดเป็นร้อยละ 96 และ เพศหญิง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต่ำกว่า 23-30 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 รองลงมา อายุระหว่าง 16-22 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 35.55 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ปริญญาตรี จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 61.7 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 ตามลำดับอาชีพ ส่วนใหญ่ นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมา เจ้าของธุรกิจ/อาชีพอิสระ จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 และลูกจ้าง/พนักงานเอกชนจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ระดับรายได้ 5000-15000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา ต่ำกว่า 5000 บาท ขึ้นไป จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 สถานภาพ โสด จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 77.2 รองลงมา สมรส จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 ตามลำดับสอดคล้องกับวรเชษฐ์ ทิพย์ดวง (2560) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้บริการของสนามฟุตบอลให้เช่าของสนามฟุตบอล หญ้าเทียม MR Soccer Arena และ รวมโชค FC ส่วนใหญ่มีต่ำกว่าอายุ 20 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น อาชีพนักเรียน/นักศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 10,000 บาท มีสถานภาพโสดในด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามจากสนาม หญ้าเทียม MR Soccer Arena

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า สนามมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รองลงมาคือ มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และมีร้านค้าและบริการอื่นนอกเหนือจากการเช่าสนาม มีช่องทางในการชำระเงินที่หลากหลาย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า มีช่องทางในการชำระเงินที่หลากหลาย รองลงมา ราคาสินค้าบริการอื่นมีความเหมาะสม และมีการผ่อนชำระค่าใช้สนามด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ใกล้แหล่งชุมชนรองลงมา มีช่องทางออนไลน์ และช่วงเวลาทำการมีความเหมาะสม ด้านการส่งเสริมการตลาดเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า มีระบบการเช่าง่าย รองลงมา มีส่วนลดพิเศษสำหรับลูกค้าประจำและป้ายโฆษณาและสื่อประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ด้านบุคคล เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า พนักงานมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ รองลงมา พนักงานมีอัธยาศัยดี มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ และพนักงานให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่มีประโยชน์ ด้านกระบวนการ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า การบริการรวดเร็ว และถูกต้อง รองลงมา ระบบการชำระเงินที่หลากหลาย และการรับรองสนามมีหลายช่องทางทำได้ง่าย และสะดวก ด้านลักษณะทางกายภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า บริเวณของสนามเพียงพอ รองลงมา มีจุดคัดกรอง ป้องกัน Covid - 19 และบริเวณของสนามสะอาด พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_3) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_4) และ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ อภิทัย บำรุงพินิจาวรร (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมเลือกสนามฟุตบอลหญ้าเทียมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม WINNING SEVEN ในภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดในด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ และด้านบุคลากรตามลำดับโดย ด้านผลิตภัณฑ์ให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของพื้นสนามหญ้าเทียมและขนาดมาตรฐานของสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ด้านราคาให้ความสำคัญในเรื่องราคาค่าบริการที่เหมาะสมกับของคุณภาพสนามด้านสถานที่ช่องทางจัดจำหน่ายให้ความสำคัญในเรื่องความสะดวกต่อการเดินทางมาใช้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาดให้ความสำคัญในเรื่องการสะสมชั่วโมงเพื่อใช้ลดราคาในการใช้บริการครั้งต่อไปและมีส่วนลดสำหรับสมาชิก/ลูกค้าประจำ ด้านบุคลากรให้ความสำคัญในเรื่องพนักงานแสดงออกอย่างเป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นกันเองกับผู้ใช้บริการ ด้านกระบวนการให้ความสำคัญในเรื่องกระบวนการให้บริการมีความรวดเร็ว ด้านลักษณะทางกายภาพให้ความสำคัญใน

เรื่องความสะอาดและความสวยงามของสนาม และพฤติกรรมการใช้บริการสนามฟุตบอล คือ ส่วนใหญ่มาเตะฟุตบอลเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อออกกำลังกาย มาใช้บริการจันทร์-ศุกร์ ช่วงเวลา 18.01-20.00 น. 1-2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 2 ชั่วโมง และเพื่อนเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาใช้บริการมากที่สุด

พฤติกรรมของผู้มาใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ส่วนใหญ่เป็น เพื่อนสนิท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาเป็น ตนเอง จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 วัตถุประสงค์ในการใช้สนามฟุตบอลหญ้าเทียม ส่วนใหญ่เพื่อออกกำลังกาย 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมา เพื่อพักผ่อน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 ช่วงเวลา ส่วนใหญ่เป็น 16.00-20.00 น. จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8 รองลงมาเป็น 20.00-24.00 น. จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ความถี่ในการใช้บริการ ภายใน 1 เดือน ส่วนใหญ่ 2-3 ครั้ง จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมา 4-8 ครั้ง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง ส่วนใหญ่ 50-100 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.8 รองลงมา 100-200 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.5 ระยะเวลาต่อครั้ง ส่วนใหญ่ 2 ชั่วโมง จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมา 3 ชั่วโมง จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 สนามที่ใช้บริการ ส่วนใหญ่ สนาม Major Arena จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมา สนามฟุตบอลหญ้าเทียมต้นตาล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 ฟุตบอลหญ้าเทียมต้นตาล จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 สอดคล้องกับงานวิจัยอนิรุทธ์ วุฒิเนตร (2560) โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เพื่อน ๆ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ด้านอายุระดับการศึกษาสถานภาพ ลักษณะอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) และ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมได้ดีที่สุดคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4) ($\beta = 0.264$) รองลงมาเป็น ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ (X_7) ($\beta = 0.184$) ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ (X_6) ($\beta = 0.154$) ปัจจัยด้านราคา (X_2) ($\beta = 0.153$) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (X_1) ($\beta = 0.080$) อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ส่วนที่ไม่ให้ความสำคัญคือ ด้านบุคคล และ ช่องทางการจัดจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัย ชีรรัตน์ เพ็ชรโยธิน (2560) พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมของสนามฟุตบอล Non soccer มากที่สุด ($\beta = 0.53$) รองลงมาคือด้านราคา ($\beta = 0.23$) ด้านบุคคลผู้ให้บริการ ($\beta = 0.14$) และด้านสภาพทางกายภาพ ($\beta = 0.11$) ส่วนในด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านกระบวนการนั้นไม่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับ การตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเทศบาลนครขอนแก่น ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและ ด้านบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่าการแพร่ระบาดของ Covid-19 เป็นโรคอุบัติใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ดังนั้นจึงมีข้อบังคับด้านมาตรฐานความปลอดภัยในการให้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ทำให้ผู้ที่มาใช้บริการ ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจในการใช้บริการ รวมถึงด้านบุคคล

ผู้ใช้บริการไม่ให้ความสำคัญกับด้านบุคคล เนื่องจากบุคคล หรือ พนักงาน ไม่ได้มีความสำคัญในการตัดสินใจในการใช้บริการ สนามฟุตบอลหญ้าเทียม

11. เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ ศยามล. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในจังหวัดสมุทรปราการ**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.
- ฉกาชาติ สุขโพธิ์เพชร. (2558). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามฝึกซ้อมกอล์ฟ ออล สตาร์ กอล์ฟ คอมเพล็กซ์**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- เดชทัต สุขอินทร์. (2561). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ สนามฟุตบอลหญ้าเทียมของผู้ใช้บริการ ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา**. สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสงขลา. <http://www.baaabstract.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/235.ru>.
- ธีรารัตน์ เพ็ชรโยธิน. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ของสนามฟุตบอล Non soccer**. ค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นบงกช นฤชาญภัทรรัฐ. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสนามฟุตบอลให้เช่าของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิรุณ ไชยเลิศ. (2560). **คุณภาพการบริการ ของสนามฟุตบอลหญ้าเทียม ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. ค้นคว้าอิสระ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรเชษฐ์ ทิพย์ดวง. (2560). **ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสนามหญ้าเทียม**. ค้นคว้าอิสระ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เวนัส บรรพตา. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมให้เช่าของผู้ใช้บริการในเขตอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). **การบริหารการตลาด**. กรุงเทพฯ: ภูมิบัณฑิตการพิมพ์.
- อภิทัย บำรุงพินิจถาวร. (2562). **ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการเลือกสนามฟุตบอลหญ้าเทียมของผู้ใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียม WINNING SEVEN**. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อนิรุทธิ์ วุฒิเนตร. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสนามฟุตบอลหญ้าเทียมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เอกรินทร์ กิตติเลิศภักตกุล. (2558). **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสนามกีฬาของรัฐ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bearden, I., Needham, T., & Laforge, R.W. (2005). **Marketing: Principles and perspectives**. Boston, MA: McGraw-Hill/ Irwin
- Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1986). **Consumer behavior (5th ed)**. Hinsdale, IL: Dryden.
- Kotlor, Philip. (1999). **Marketing Management**. อ้างใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. พฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจในซื้อ. (2541; 124 – 125).
- Schiffman, Leon G; & Kanuk, Leslie Lazar. (1994). **Consumer Behavior**. 5th ed. New Jersey: Prentic-Hall.

การพัฒนาแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

The development of thinking teaching model for social studies teachers' religion
and culture Thung Dok Krachiao Interdisciplinary Campus Under
the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum

คมสันต์ หลาวเหล็ก

Komson Laowlek

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

Professional Level Supervisor the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum

Corresponding author. Email: Komson.laowlek@gmail.com

(Received: August 18, 2023; Revised: September 17, 2023; Accepted: September 21, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ 2) พัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ การศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 63 คน ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการสอนคิด และระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ กลุ่มเป้าหมายเป็นครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 18 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 105 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการสอนคิดมุ่งพัฒนาครู 3 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการคิด การฝึกกระบวนการคิดให้แก่ครูผู้สอนและความรู้เกี่ยวกับการสอนคิด โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 คิดทั้งกลุ่ม ขั้นที่ 3 คิดทีละคน ขั้นที่ 4 ร่วมเสนอ ร่วมอภิปรายและ ขั้นที่ 5 ร่วมประมวล ร่วมประเมิน 2) ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า (1) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดหลังการอบรมสูงกว่าก่อน การอบรม (2) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับความเหมาะสมมากและ (3) นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบการสอนคิด; ครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

Abstract

The purpose of this research is to 1) study the current situation and the need for learning management to develop the thinking of teachers in the social studies learning subject group under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum. 2) to develop a thinking teaching model for social

studies teachers religion and culture under the Secondary Education Service Area Office Chaiyaphum. 3) study the effectiveness of the thinking teaching model for social studies teachers under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum. The research study was divided into three phases: Phase 1 studied the context, current conditions, and management needs. Learning to develop thinking the sample group was made up of 63 social studies teachers. Phase 2 is the development of the thinking teaching model, and phase 3 is evaluating the effectiveness of the model. The target group is social studies teachers. Religion and culture: 18 people and 105 students, academic year 2021

The results of the research revealed that 1) to teach teachers to think critically, develop teachers 3, that is, shoulder to shoulder thinking. Train the thinking process for the rest of the teachers and to encourage thinking or learning 5 steps: step 1 : understand the problem step 2 : think the whole group Step 3 : Think individually Step 4 : Participation content analytical participant and step 5 : multiple participant participate in the assessment. 2) The evaluation of the effectiveness of the model found that (1) the teachers who received the training according to the model had the mean scores after the training were higher than before the training. (2) Trained teachers can prepare a learning management plan that emphasizes thinking. with the average of the appropriateness Lesson Plan was equal to 3.93, in a very reasonable level, and (3) the students had higher post-learning thinking Skill scores than before.

Keywords: Thinking Teaching Model; Social Studies Teacher religion and culture

1. บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีจริยธรรม คุณธรรมรู้จักพึ่งตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2563)

ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ได้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติที่เข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จะเห็นได้ว่า การศึกษา คือ เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศซึ่งต้องมีการวางรากฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงการจัดการเพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาศักยภาพและใช้ความสามารถของตนให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ทักษะการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งการปฏิรูปการศึกษา คือ การสร้างคนยุคใหม่ให้แก่ชาติบ้านเมือง ซึ่งมีลักษณะการดำเนินชีวิตโดยใช้สติปัญญา สามารถคิดวิเคราะห์

แก้ปัญหาได้อย่างมีเหตุผล และตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ พร้อมทั้งมีคุณธรรมมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นคนแห่งการเรียนรู้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียนและการประกอบอาชีพรวมถึงการศึกษาดูชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่สำคัญ ดังนี้ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และมีทักษะทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมใน ด้านการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2563)

สำหรับการคิดนั้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมองที่ใช้สัญลักษณ์หรือภาพแทนสิ่งของ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมี การจัดระบบความรู้ ข้อมูล ข่าวสารซึ่งเป็นประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่หรือสิ่งเร้าใหม่ ที่ไปได้ ทั้งในรูปแบบ ธรรมดาและ สลับซับซ้อน ผลจากการจัดระบบสามารถ แสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น การให้เหตุผลการแก้ปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากการคิดเป็น กระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง เราจึงควรที่จะทราบเกี่ยวกับสมอง เช่น โครงสร้างทางสมอง และพิจารณาว่ามีความสัมพันธ์กับ การคิดในลักษณะใดบ้าง จากผลการศึกษาวางการศึกษาทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ค้นพบว่า การพัฒนาการคิดของผู้เรียนยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัดและยังไม่ถึงเป้าหมายสูงสุดที่ต้องการโดยมี ผลการวิจัยจำนวนมากที่บ่งชี้ว่าในการสอนวิชาต่างๆ ผู้เรียนสามารถทำได้ดีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะการคิดพื้นฐานแต่ทักษะการคิดระดับสูงผู้เรียนยังไม่สามารถทำได้ดี (ปรณ ชันซ้อน, 2560) สอดคล้องกับข้อมูลที่ว่า ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนก็คือ ผู้เรียนขาดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม กล่าวคือ ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ตื่นตัวขาดการใช้ความคิด ขาดการปฏิบัติ ขาดการเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการเรียนรู้ไม่เป็นองค์รวม นอกจากนี้ยังขาดการฝึกฝนทักษะกระบวนการอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้⁴ ด้วยเหตุนี้ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา จึงควรร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการพัฒนาครูผู้สอนทั้งในด้านการฝึกอบรมและการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน (ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2544) สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ซึ่งได้กำหนดให้การพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนเป็นเป้าหมายหนึ่งของการพัฒนา

อนึ่ง การพัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครูผู้สอน จะต้องมีการรูปแบบการพัฒนาซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบและขั้นตอนการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและจากการศึกษาพบว่า ยังไม่มีผลงานวิจัยที่ศึกษาและพัฒนากระบวนการพัฒนาทักษะการสอนคิด สำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เองได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด 8 กลุ่ม สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ศาสตร์สาขาต่างๆ หลายแขนงมีลักษณะเป็นพหุวิทยาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการ

ดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2563) ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถดังกล่าว รวมทั้งสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน จากที่กล่าวมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งที่ยากเป็นอย่างยิ่ง แต่จากสภาพปัญหาในปัจจุบันที่พบว่า นักเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิกำลังประสบปัญหาในการพัฒนาการคิด สาเหตุเนื่องมาจากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการพัฒนาการคิด รวมถึงเทคนิค รูปแบบ วิธีการสอนคิด ทำให้ครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาครูผู้สอนโดยการฝึกอบรมเพื่อให้ครูมีทักษะการสอนคิดและนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

2.3 เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผสมผสาน (Eclectic) แนวคิดรูปแบบการสอนคิดของ Beyer (1985); Sucman (อ้างถึงใน Joyce & Weil, 2000); Piaget, Sullivan & Kohlberg (อ้างถึงใน Joyce & Weil, 2000); McTighe & Lyman (1988); สุน อมรวิวัฒน์ (2532) พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2549) และสิทธิพล อาจอินทร์ (2550) เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการสอนคิดให้กับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 18 คน ปีการศึกษา 2564 โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 14 คน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด

2) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 คน เพื่อการทดลองใช้ (Try-out) รูปแบบการสอนคิด

3) ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน เพื่อการประเมิน ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนคิด

4) นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิด ที่ครูผู้สอนสมัครใจ ให้ติดตามผลการคิดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 105 คน ของครูจำนวน 3 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการสอนคิด ได้แก่ 1) แบบทดสอบการคิดสำหรับครูผู้สอนซึ่งเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนคิด ได้แก่ 1) แบบทดสอบการคิดสำหรับครูผู้สอน ซึ่งเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบ จำนวน 20 ข้อ และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ได้แก่ แบบทดสอบการคิดสำหรับนักเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ จำนวน 25 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสภวิทยเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2564 จำนวน 63 คน การวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของและการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับครูผู้สอน จำนวน 3 คน เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ของนักเรียน

การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครู มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิด การพัฒนาการคิด การสอนคิด และการพัฒนารูปแบบการสอนคิด โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) วิเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด (ผลการวิจัยระยะที่ 1) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนคิด

3) ร่างรูปแบบการสอน นำเสนอต่ออาจารย์ผู้สอนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะทำการปรับปรุงร่างรูปแบบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ เนื้อหาและความสอดคล้องขององค์ประกอบและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำรูปแบบการสอนคิดไปทดลองใช้ (Try-Out) ฝึกอบรมให้แก่ครูผู้สอน จำนวน 1 คน และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสอนคิดเป็นฉบับสมบูรณ์

5) นำรูปแบบการสอนคิดไปใช้ฝึกอบรมครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 3 คน

การวิจัยระยะที่ 3 การวิจัยเพื่อศึกษาผลที่เกิดกับผู้เรียน โดยการศึกษาทักษะการคิดของนักเรียนก่อนและหลังจากที่ครูผู้สอนที่ผ่านการฝึกอบรมได้นำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน โดยสอนเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง ต่อครู 1 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ได้รับการสอนจากครูที่ผ่านการฝึกอบรม และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 105 คน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยระยะที่ 1 สภาพปัจจุบันและความต้องการ โดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสอนคิด โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนคิด โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

4.1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน

สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครู พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.57) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีความสามารถในการออกแบบ การสอนเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการคิด พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.65) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ให้นักเรียนได้ประเมินผลการคิดของตนเอง พบว่า ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.79) ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.81) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูต้องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการคิด พบว่า ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.84) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูต้องการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสถานการณ์ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบ ประกอบกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่มกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการด้าน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด โดยการ

สนทนากลุ่มกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 3 คน จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบัน ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการคิดที่ควรพัฒนาหรือส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน แต่ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคิด กล่าวคือ รู้แต่เพียงว่าการคิด หมายถึง วิธีการหรือแผนการที่คิดขึ้นอย่างรอบคอบเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย แต่ครูยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจนว่ากระบวนการคิด ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญอะไรบ้างและในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ครูจะต้องจัดการเรียนรู้อย่างไร ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไรผลการคิดจึงจะมีคุณภาพ ทำให้ครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิด และมีการคิดต่ำ และด้านความต้องการ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาด้านเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ต้องการมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคิด ต้องการพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง และต้องการมีความรู้ความเข้าใจว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไร ขั้นตอนการสอนคิดมีอะไรบ้าง รวมทั้งการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระตามหลักสูตรและได้ฝึกกระบวนการคิดไปด้วย

4.2 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนคิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด รวมทั้งวิเคราะห์เอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิด การพัฒนาการคิด การสอนคิดและการพัฒนารูปแบบการสอนคิด เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยผสมผสาน (Eclectic) แนวคิดรูปแบบการสอนคิดของ Beyer (1985); Sucman (อ้างถึงใน Joyce & Weil, 2000); Piaget, Sullivan & Kohlberg (อ้างถึงใน Joyce & Weil, 2000); Mctighe & Lyman (1988); สุมณ อมรวิวัฒน์ (2532) และสิทธิพล อาจอินทร์ (2550) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) หลักการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้งหมด 8 กลุ่ม สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ศาสตร์สาขาต่าง ๆ หลายแขนงมีลักษณะเป็นพหุวิทยาการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นมีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมครูผู้สอนจะต้องออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถดังกล่าว รวมทั้งสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการคิดให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง แต่จากสภาพปัญหาในปัจจุบันที่ พบว่า นักเรียนสหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ กำลังประสบปัญหาในการพัฒนาการคิด สาเหตุเนื่องมาจากครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิดและการพัฒนาการคิด รวมถึงเทคนิค รูปแบบ วิธีการสอนคิด ทำให้ครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าว จึงได้พัฒนารูปแบบการสอนคิดขึ้น โดยพัฒนาจากกรอบแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิด การพัฒนาการคิด รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการสอน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยพัฒนาครู 3 ด้านคือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการคิด การฝึกกระบวนการคิดของครูผู้สอนและการสอนคิด เพื่อให้ครูมีทักษะการสอนคิดและนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน

2) จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครูผู้สอน โดยครอบคลุมกระบวนการคิด 5 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุปัญหา การรวบรวมข้อมูล การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การตั้งสมมติฐานและการสรุปอ้างอิง

3) เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาทักษะการสอนคิดของครูผู้สอน ประกอบด้วยเนื้อหา ประกอบด้วย

3.1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการคิด ประกอบด้วย (1) ความหมายของการคิด (2) กระบวนการคิด (3) คุณลักษณะของนักคิด (4) การวัดการคิด

3.2) เนื้อหาที่ใช้ในการฝึกกระบวนการคิดของนักเรียนสำหรับครูผู้สอน ซึ่งเป็นเนื้อหาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ปัญหา หรือข้อโต้แย้ง ข้ออ้างหรือข้อมูลที่คลุมเครือที่ยังไม่สามารถสรุปได้ในทันทีทันใด จำเป็นต้องอาศัยการคิด เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล ประกอบด้วย เนื้อหาที่เป็นสถานการณ์ปัญหา จำนวน 4 สถานการณ์ ดังนี้

1) สถานการณ์ที่ 1 เรื่อง ทิศทางกับหนทาง

2) สถานการณ์ที่ 2 เรื่อง ไปตลาด

3) สถานการณ์ที่ 3 เรื่อง ลา (ไม่) โง่

4) สถานการณ์ที่ 4 เรื่อง สอนวิชาแบบเซ็น

3.3) การสอนคิด ประกอบด้วย (1) แนวทางและวิธีการพัฒนาการคิด (2) การสอนคิดและ (3) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด

4) ขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบการสอนคิด มีขั้นตอนการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา เป็นการเสนอประเด็นปัญหาที่ชวนสงสัยเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณานิยามปัญหา วิเคราะห์และทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาที่กำหนดให้

ขั้นที่ 2 คิดทั้งกลุ่ม เป็นการแบ่งกลุ่มย่อยให้ผู้เรียนนำเสนอผลการคิดของตนต่อสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นและการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ฝึกเปรียบเทียบกระบวนการคิดของตนเองกับผู้อื่น ฝึกการประเมินผลการคิด รวมทั้งได้ฝึกการหาเหตุผลและการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลทั้งในส่วนบุคคลและของกลุ่มย่อย

ขั้นที่ 3 คิดทีละบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ฝึกการคิดตามสถานการณ์ที่กำหนด โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการสรุปอ้างอิง โดยผู้สอนเป็นผู้จัดสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการฝึกคิดและกระตุ้นการคิดของผู้เรียน

ขั้นที่ 4 ร่วมเสนอ ร่วมอภิปราย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอผลการคิดของกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อให้ผู้เรียนได้ประเมินผลการคิดของตนเองและของกลุ่มย่อยกับกลุ่มอื่น ว่ามีส่วนเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ทำไมจึงเหมือนกัน ทำไมจึงแตกต่างกัน เพราะเหตุใด ในขั้นนี้ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความคิดให้กว้างและซับซ้อนยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การสรุปที่สมเหตุสมผลยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 ร่วมประมวล ร่วมประเมิน เป็นการประเมินผลการคิดของผู้เรียนว่ามีวิธีการหรือกระบวนการคิดอย่างไร เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมหรือไม่

5) การประเมินผลรูปแบบ รูปแบบการสอนคิด เป็นรูปแบบที่ใช้พัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครูผู้สอน โดยหลังจากการใช้รูปแบบการสอนคิดแล้ว ดำเนินการประเมินผลรูปแบบ ดังนี้

(1) ประเมินทักษะการสอนคิดของครูผู้สอน

(2) ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดของครูผู้สอน

(3) ประเมินทักษะการคิดของนักเรียน

4.3 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนคิด

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนคิดไปใช้ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครู และประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ โดยประเมินผลที่เกิดกับครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผลการประเมินพบว่า

4.3.1 ผลการศึกษาผลที่เกิดกับครู การนำรูปแบบการสอนคิดไปใช้ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิด และได้ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ โดยทดสอบทักษะการคิดของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการอบรมพบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม กล่าวคือ หลังอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 17 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ส่วนก่อนการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 13.33 คิดเป็นร้อยละ 66.65 สำหรับผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม 3 คน สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ จำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

4.3.2 ผลการศึกษาผลที่เกิดกับนักเรียน ผลการทดสอบการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีก่อนและหลังเรียน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวคือ หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 20.78 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ส่วนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.91 และเมื่อพิจารณาเป็นรายห้องเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 3 ห้องเรียน มีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงสุด คือ นักเรียนห้องที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนคิด มีค่าเฉลี่ย 21.33

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครู พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.57) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีความสามารถในการออกแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการคิด พบว่า สภาพปัจจุบันครูมีสภาพการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48$, S.D. = 0.65) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ให้นักเรียนได้ประเมินผลการคิดของตนเอง พบว่า ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านครูผู้สอน นอกจากนี้ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.81) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูต้องการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ส่วนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการคิด พบว่า ครูมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการคิดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.84) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูต้องการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสถานการณ์ปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้คิดหาคำตอบสอดคล้องกับการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิด เนื่องจากการคิดเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 (Huitt W, 1998) และการเตรียมตัวผู้เรียนให้ก้าวไปสู่การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 นั้นคุณสมบัติที่สำคัญคือ การพัฒนาความสามารถทางการคิดในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสังคมอันซับซ้อน ทั้งปัญหาในสังคมของ

ตนเองและของโลก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณีและคณะ (2544) ได้กล่าวว่า ในกระบวนการคิดทั้งหลาย กระบวนการคิดที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกระดับ คือ กระบวนการคิด ประกอบกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีต่อสภาพปัจจุบันและความต้องการด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด โดยการสนทนากลุ่มกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 3 คน จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ สรุปได้ว่า สภาพปัจจุบัน ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการคิดที่ควรพัฒนาหรือส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน แต่ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคิด กล่าวคือ รู้แต่เพียงว่าการคิด หมายถึง วิธีการหรือแผนการที่คิดขึ้นอย่างรอบคอบเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย แต่ครูยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจนว่ากระบวนการคิด ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญอะไรบ้างและในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ครูจะต้องจัดการเรียนรู้อย่างไร ต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไรผลการคิดจึงจะมีคุณภาพ ทำให้ครูประสบปัญหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิดและมีการคิดต่ำ และด้านความต้องการ พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียน ต้องการมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคิด ต้องการพัฒนากระบวนการคิดของตนเองและต้องการมีความรู้ความเข้าใจว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนว่าต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างไร ขั้นตอนการสอนคิดมีอะไรบ้าง รวมทั้งการออกแบบการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งเนื้อหาสาระตามหลักสูตรและได้ฝึกกระบวนการคิดไปด้วย ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี้ “ชอบ กิจกรรมนี้เพราะมีการถามโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียนบ่อยๆ และมีการระดมสมองภายในกลุ่มทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ครับ” (บันทึกสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 7, 17 พฤศจิกายน 2564)

5.2 ผลการพัฒนารูปแบบการสอนคิด

ผลจากการพัฒนารูปแบบการสอนคิดสำหรับครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ พบว่า ขั้นตอนการสอนคิดมีขั้นตอนการสอนที่สำคัญๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งอาจเป็นสถานการณ์ปัญหา หรือข้อโต้แย้ง คำถามที่ชวนสงสัย ข้ออ้างหรือข้อมูลที่คลุมเครือที่ยังไม่สามารถสรุปได้ในทันทีทันใดเพื่อเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนพิจารณานิยามปัญหา วิเคราะห์และทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาที่กำหนดให้ เพราะหัวใจของการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน คือ ผู้สอนจะต้องใช้คำถามหรือสถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดเพื่อหาคำตอบ ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี้ “ชอบกิจกรรมการเรียนในขั้นนี้ เพราะครูมีการนำเหตุการณ์ต่างๆ มาให้ดูและอ่านเพื่อคิดวิเคราะห์แล้วตอบคำถามต่างๆ ของคุณครู เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจครับ” (บันทึกสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 1, 18 พฤศจิกายน 2564)

ขั้นที่ 2 คิดทั้งกลุ่ม เป็นการฝึกกิจกรรมการคิดโดยให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงาน ให้ผู้เรียนบอกผลที่ได้จากการคิดของตนแก่สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เปรียบเทียบผลการคิดของตนกับผู้อื่น รวมทั้งได้ฝึกการหาเหตุผลเชิงตรรกศาสตร์เพื่อหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลจากข้อมูลที่มีอยู่ทั้งในส่วนของบุคคลและกลุ่มย่อย การเสนอผลการคิดของผู้เรียนแต่ละคนต่อกลุ่มย่อยเพื่ออภิปรายร่วมกันมีประโยชน์ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ผู้พูดจะได้จัดระบบการคิดและฝึกกระบวนการคิด ส่วนผู้ฟังจะได้รับข้อมูลจากบุคคลอื่นๆ เพื่อช่วยปรับความคิดของตน (ทิศนา ขัมมณี, 2546) ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี้ “ชอบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้เพราะได้วิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆ และได้ตอบคำถามที่ทำให้เราได้ฝึกคิดบ่อยๆ (มาก) สนุกดีค่ะ” (บันทึกสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 4, 18 พฤศจิกายน 2564) นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (2546) ให้ข้อคิดว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางเพราะจะต้องเผชิญกับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตน จะเรียนรู้ที่จะจัดการกับความเห็นที่แตกต่างและร่วมมือกับคนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างในแต่ละระดับแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็น ทำให้มีการปรับปรุงความคิดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักจิตวิทยาพัฒนาการที่ว่า การเผชิญหน้ากับความเห็นที่แตกต่างกันทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะพยายามค้นหาข้อมูลมาปรับความคิดใหม่ (Johnson, Johnson and Holubec, 1994) ดังมีรายงายวิจัยของบุคคลต่าง ๆ สนับสนุนว่า การอภิปรายกลุ่มมีผลต่อการคิด (Hudgings, 1977; Mctighe & Lyman, 1988 ; Tackington, 1989; Frost, 1991; เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2537; สมชาย รัตนทองคำ, 2545; นฤมล ศราทพันธุ์, 2546; โสภิตา ทัดพินิจ, 2548; สุชาติ วรรณขาว, 2549 ; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2549 ; สิทธิพล อาจอินทร์, 2550 ; สราลี โชติดีลิก, 2551 ; บงกช นิมิตระกูล, 2559) นอกจากการอภิปรายกลุ่มจะมีผลต่อการการคิดโดยตรงแล้ว การอภิปรายกลุ่มและการเรียนรู้ร่วมกันยังช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการคิดอีกด้วย (Pollack, 1987)

ขั้นที่ 3 คิดทีละบุคคล เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ฝึกการคิดตามสถานการณ์ปัญหาที่กำหนด โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนพยายามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล ระบุลักษณะข้อมูล จัดระบบข้อมูล กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาหลาย ๆ แนวทางโดยการตั้งสมมติฐาน สรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์หรือใช้เหตุผลแบบอุปนัยหรือนิรนัย การจัดกิจกรรมฝึกการคิดเป็นรายบุคคลต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงาน วางแผนและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนจะได้ความรู้ใหม่และเพิ่มความชำนาญในการใช้ทักษะต่าง ๆ ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี้ “ชอบ กิจกรรมนี้เพราะมีการถามโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียนบ่อยๆ และมีการระดมสมองภายในกลุ่มทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ครับ” (บันทึกสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 7, 17 พฤศจิกายน 2564) รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ความรู้และทักษะไปใช้ในสถานการณ์และงานใหม่ด้วย ตามแนวความเชื่อของโปรแกรมการสอนที่ใช้แนวทางกระบวนการคิดที่เชื่อว่า การฝึกกระบวนการคิดพื้นฐานเป็นสิ่งจำเป็นของการพัฒนาการคิด และการฝึกกิจกรรมเหล่านี้อย่างเข้มแข็งจะเสริมสร้างกระบวนการคิด ดังที่นักจิตวิทยากลุ่มพุทธิปัญญา (Cognitive Psychologist) ได้ให้แนวคิดไว้ในเวลาที่ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้จะมีบางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นในสมองของผู้เรียนหรือได้ใช้กระบวนการทางสมอง เพราะนักจิตวิทยากลุ่มพุทธิปัญญา เชื่อว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสมองเกี่ยวกับการรับรู้ การจำ การคิด และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการคิดของผู้เรียนโดยการจัดสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการฝึกคิด ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในการคิด ใช้สื่อการสอน บอกแหล่งข้อมูล ใช้คำถามกระตุ้นให้คิดโดยเฉพาะการใช้คำถามระดับสูงและคำถามที่ผู้เรียนต้องตอบโดยการแสดงหลักฐานหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบ เป็นเทคนิคการสอนที่ใช้มากและมีประสิทธิภาพ ดังมีงานวิจัยหลายชิ้นสนับสนุนว่า การใช้คำถามระดับสูงมีผลต่อการคิดระดับสูง (Ferrell, 1992; Schiever, 1992; Hunkins, 1972; สมุน อมรวิวัฒน์, 2532; หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2537 ; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2549 ; สิทธิพล อาจอินทร์, 2550 ; สราลี โชติดีลิก, 2551; บงกช นิมิตระกูล, 2559) นอกจากนี้ Lehr (1984 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2546) ได้จำแนกประเภทของคำถามเพื่อกระตุ้นการคิดออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) คำถามประเภทความจำ เป็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนระลึกข้อเท็จจริง 2) คำถามเอกลักษ์ เป็นคำถามให้ผู้เรียนอธิบาย ระบุความสัมพันธ์ เปรียบเทียบ 3) คำถามอเนกนัยเป็นคำถามให้ผู้เรียนสรุปสิ่งใหม่ๆ การทำนาย การตั้งสมมติฐาน และ 4) คำถามประเภทประเมิน เป็นคำถามให้ผู้เรียนพิจารณาตัดสิน

ขั้นที่ 4 ร่วมเสนอ ร่วมอภิปราย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลสรุปการคิดของแต่ละกลุ่มย่อยต่อกลุ่มใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบผลการคิดของตนเองและของกลุ่มย่อยต่อกลุ่มอื่นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ในขั้นนี้ผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปผลการคิดของแต่ละกลุ่ม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพราะปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนขยายขอบเขตความคิดให้กว้างและซับซ้อนยิ่งขึ้น (ทิศนา แคมมณี, 2546) การอภิปรายกลุ่มใหญ่ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมที่มีอยู่เพื่อจะตอบคำถามหรือปัญหาร่วมกันดังที่บุคคลต่าง ๆ วิเคราะห์การอภิปรายกลุ่มระหว่างครูกับผู้เรียน พบว่า การใช้คำถามในการอภิปรายกลุ่มระหว่างครูกับนักเรียนมีผลต่อการพัฒนาการคิดโดยเฉพาะคำถามที่นักเรียนตอบโดยจัดระบบข้อมูล การสรุปอ้างอิงและการนำไปประยุกต์ใช้ (Schiever, 1992 ; Mctighe & Lyman, 1988; สมุน อมร

วิวัฒน์, 2532; เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2537; สมชาย รัตนทองคำ, 2545; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2549; อติรัตน์ สมานพันธ์, 2549; สิทธิพล อาจอินทร์, 2550; สราลี โชติดีติก, 2551; บงกช นิมิตระกุล, 2559) นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Takington (1989) พบว่า การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูและนักเรียนมีผลต่อการพัฒนาการคิด ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี “กิจกรรมแบบนี้ ทำให้นักเรียนมีโอกาสมือทำงานร่วมกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและไอเดียที่ดี กับเพื่อนในกลุ่ม” (บันทึกสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 9, 15 พฤศจิกายน 2564)

ขั้นที่ 5 ร่วมประมวล ร่วมประเมิน ขั้นนี้เป็นการประเมินผลการคิดของผู้เรียนว่ามีวิธีการคิดหรือกระบวนการคิดอย่างไร เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการเรียนหรือไม่ โดยให้ผู้เรียนพิจารณากระบวนการคิดของตนเองเปรียบเทียบกับคำถามที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดในแต่ละกิจกรรม โดยผู้สอนใช้คำถามให้ผู้เรียนอธิบาย หากไม่เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ให้ผู้เรียนย้อนกลับไปพิจารณาการคิดของตนเองอีกครั้งโดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ดังข้อความสนับสนุนต่อไปนี “ช่วยให้ได้ทบทวน ความคิดเห็นของเพื่อนๆ ภายในกลุ่มที่สรุปร่วมกัน” (บันทึกการสัมภาษณ์/นักเรียนคนที่ 12, 16 พฤศจิกายน 2564) ประกอบกับผลการวิจัยพบว่า การควบคุมและตรวจสอบหรือประเมินการคิดในการปฏิบัติงานของตนเองมีผลต่อการพัฒนาการคิด (Sparks, 1986; Hudgins & Edelman, 1988; Dennis, 1990; สุนน อมรวิวัฒน์, 2532; หน่วยศึกษานโยบาย กรมสามัญศึกษา, 2537; เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2537; สมชาย รัตนทองคำ, 2545; อติรัตน์ สมานพันธ์, 2549; สุชาติ วรรณขาว, 2549; พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2549; สราลี โชติดีติก, 2551; บงกช นิมิตระกุล, 2559)

5.3 ผลจากการศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการสอนคิด

5.3.1 การนำรูปแบบการสอนคิดไปใช้ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนคิด และได้ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบโดยทดสอบการคิดของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการอบรม พบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรม กล่าวคือ หลังอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 17 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.00 ส่วนก่อนการอบรมมีคะแนนเฉลี่ย 13.33 คิดเป็นร้อยละ 66.65 เป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการสอนคิดที่เกิดจากความสมัครใจและร่วมมือกันแบบไม่เป็นทางการ รวมทั้งให้ครูได้ออกแบบการสอนเองที่กำหนดแนวทาง และไม่ยากในการเขียนแผน โดยไม่เริ่มจากการให้ครูคิดขึ้นใหม่ โดยครั้งแรกอาจจะมีความสับสนให้ก่อนเพื่อให้ครูเกิดความชำนาญ และไม่พะวงกับการที่จะมานั่งเขียนแผนการสอน ซึ่งครูผู้สอนยังเน้นใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย เนื่องจากครูผู้สอนขาดเทคนิคการสอนที่ดี ขาดการใช้สื่อการสอนและยังดำเนินการสอนตามหนังสือแบบเรียนหรือสอนตามคู่มือครู ประกอบกับครูมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมาก สอดคล้องกับโกวิท ประวาลพุกษ์ (2545) ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูเน้นการบอกความรู้มากกว่าเน้นส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะในแสวงหาความรู้และการพัฒนาทักษะการคิดจากสภาพปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทศนา เขมมณี (2546) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาได้ และมีความสำคัญยิ่งที่ควรส่งเสริมให้เกิดกับผู้เรียน ดังนั้นจึงส่งผลให้ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ เห็นได้จากผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ที่พบว่า ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรม 3 คน สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ จำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับความเหมาะสม มาก

5.3.2 ผลการทดสอบการคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ก่อนและหลังเรียน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน กล่าวคือ หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 20.78 จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ส่วนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 14.91 และเมื่อพิจารณาเป็นรายห้องเรียน พบว่า นักเรียนทั้ง 3 ห้องเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงสุด คือ นักเรียนห้องที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนคิดมีค่าเฉลี่ย 21.33 ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ความเหมาะสมในระดับมาก จึงส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนการคิดสูงขึ้นและนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากผลการวิจัยในครั้งนี้ทำ

ให้ทราบว่าถ้าครูได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการสอนคิด กล่าวคือมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิด ความรู้ทางด้านทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการคิด ครูได้ฝึกกระบวนการคิดของตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการการพัฒนาหรือวิธีการสอนคิด ก็จะทำให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลทำให้นักเรียนมีการคิดสูงขึ้น สอดคล้องกับทศนา แคมมณี (2546) ที่กล่าวว่า ปัญหาในการพัฒนาการคิดของนักเรียน คือ ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการคิด ขาดความรู้ทางด้านทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการพัฒนาการคิด รวมไปถึงรูปแบบ วิธีการและเทคนิคเกี่ยวกับการสอนหรือการพัฒนาการคิดซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย ทำให้ครูขาดความมั่นใจและประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีปัญหาในการพัฒนากระบวนการคิดส่งผลให้ผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการคิดของเด็กไทยพบว่า นักเรียนมีศักยภาพต่ำสุดในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต โดยเฉพาะในด้านการคิด และนักเรียนส่วนใหญ่มีการคิดอยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สหวิทยาเขตทุ่งดอกกระเจียว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2559-2563 พบว่า ผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีผลการทดสอบคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 30.99 33.02 40.76 30.34 และ 34.31 ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยภาพรวมในแต่ละปีการศึกษาอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับคะแนนเต็ม 100 คะแนนของรายวิชาสังคมศึกษา จากผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ทักษะการสอนคิดของครูกับความสามารถในการคิดของนักเรียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เพราะตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาการคิดให้เกิดกับผู้เรียน ได้แก่ ครูผู้สอน วิธีการสอนและคุณภาพการสอนของครู ดังนั้นจึงควรพัฒนาทักษะการสอนคิดให้แก่ครูผู้สอน เพื่อครูจะได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 รูปแบบการสอนคิดมุ่งพัฒนาครู 3 ด้าน คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับการคิด การฝึกกระบวนการคิดให้แก่ครูผู้สอน และความรู้เกี่ยวกับการสอนคิด โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 เข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 คิดทั้งกลุ่ม ขั้นที่ 3 คิดทีละคน ขั้นที่ 4 ร่วมเสนอ ร่วมอภิปรายและขั้นที่ 5 ร่วมประมวล ร่วมประเมิน

6.2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ พบว่า (1) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามรูปแบบดังกล่าวมีคะแนนเฉลี่ยทักษะ การคิดหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม (2) ครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดได้ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 3.93 อยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

6.3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

7. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) การนำรูปแบบการสอนคิดไปใช้พัฒนาครู และผู้เกี่ยวข้องควรตระหนักความสำคัญของการสอนคิดก่อน เพราะการตระหนักถึงความสำคัญจะเกิดความร่วมมือกันจริงจึงในการพัฒนาการสอนคิด โดยครูจะไม่มองว่าเป็นภาระที่ต้องทำร่วมกันแต่กลับมองว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ ไปพร้อมๆ กับการทำงานในสถานศึกษา

2) การมุ่งพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของครู ไม่ควรมอบหมายให้ครูทำโดยตรง ซึ่งครูจะมองว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นการบ้านที่ต้องทำส่งเพื่อประเมินตัดสินชี้ขาด ว่าใช้ได้ไม่ได้ แต่ควรร่วมแลกเปลี่ยนและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันหรืออาจมีแบบฟอร์มแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นตัวอย่างที่สะดวกต่อการนำไปเขียนจริงและใช้จริง โดยไม่มอง

ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ภาระงาน แต่ต้องทำให้ครูมองว่าแผนการจัดการเรียนรู้เครื่องมือที่จำเป็นในการพัฒนาการสอนคิดของครู

3) การสังเกตการณ์สอนของครู ผู้ศึกษาต้องร่วมตกลงกันก่อนทำการสังเกตในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้ครูมองว่าการสังเกตไม่ใช่การจับผิดแต่เป็นการมาให้กำลังใจและพัฒนาการสอนคิดร่วมกัน และไม่ควรถูกสังเกตหลายครั้ง คือไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับครูในชั้นเรียนมากเกินไป แต่ข้อมูลบางส่วนอาจมาจากการสอบถามนักเรียนก็ได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนคิดของครูในวงจรปฏิบัติการต่อไป โดยอาจพัฒนาเฉพาะเรื่องและร่วมกันกำหนดเป้าหมายในวงจรต่อไปและมาร่วมวางแผนพัฒนา ควรทำต่อเนื่องหรืออาจมีหลายๆ วงจรปฏิบัติการ จนกว่าปัญหาที่แก้ไขร่วมกันนั้น ยุติลงและเป็นที่พึงพอใจตามเกณฑ์ที่กำหนด

2) ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบการนิเทศไปพร้อมๆ กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้นและการมีส่วนร่วมของครูในฐานะผู้ร่วมวิชาชีพที่พร้อมจะพัฒนาการสอนคิดไปพร้อมๆ กัน โดยเกิดจากความตระหนักรู้และ เจตคติที่ตรงกัน และขยายผลการวิจัยไปในครูสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในระดับชั้นอื่นๆ ซึ่งก็น่าจะทำให้การสอนคิดมองเห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นในการนำไปปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริง

8. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2544). **วิทยาการด้านการคิด**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทิตินา แคมมณี. (2546). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ ชันซ้อน. (2560). การพัฒนาแนวทางเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำยุคโลกาภิวัตน์สำหรับผู้บริหารวิทยาลัยอาชีวศึกษา. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 13(1); 225-236.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2563). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Huitt W. (1998). **Critical thinking: An overview**. Educational Psychology Interactive. Valdosta, GA: Valdosta State University.
- Johnson,D.W. ; Johnson,R.T. and Holubec,E.J. (1994). **The Nuts and Bolts of Cooperative Learning**. Minnesota: Interaction Book Company.
- Pollack, P.H. (1987). **Forecasting Critical Thinking: A Study of the Effects of Classroom Climate in a Gifted Program**. **Dissertation Abstracts International**, 49(9), April. Sternberg, Robert T. 1987. Intelligence.

การตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย A Decision on the Use of Thai Fast-Food Services in Vienna, Austria

พลอยนภัส บาร์¹, ทรรติกา จารุกัจร², อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์³, นพดล มั่งมี⁴

Ploynapat Baar¹, Tatsika Jarukamjorn², Artit Chatchaipolrat³, Noppadol Mungmee⁴

¹นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

²⁻⁴อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

¹Master of Business Administration students Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

²⁻⁴Lecturer of the Master of Business Administration Program Faculty of Business Administration, College of Asian Scholars

Corresponding author. Email: Ploynapat.baar@gmail.com

(Received: June 30, 2023; Revised: August 15, 2023; Accepted: August 20, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย และ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย โดยทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จำนวน 400 คน และ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน แบ่งเป็น ผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1 คน

ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้ให้บริการ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการและด้านสถานที่ตั้ง ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ในด้านสังคมวัฒนธรรมมีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือในด้านเศรษฐกิจ และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดก็คือในด้านเทคโนโลยี ความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการวิเคราะห์พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้ต่อเดือน (ยูโร) และเชื้อชาติ และสัญชาติ แตกต่างกันจะมีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการสัมภาษณ์พบว่า เศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ประชาชนมีนิสัยการเลือกซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงคุณค่าและราคามากยิ่งขึ้น รวมถึงคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้งานมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต เพราะค่าครองชีพของประชาชนที่สูงขึ้น แต่มีรายได้เท่าเดิม หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งการตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารในปัจจุบัน มีการคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร และประโยชน์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเทรนด์เรื่องสุขภาพกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยกลางคนเป็นอย่างมาก รวมถึงมีการประเมินคุณค่าของสินค้ากับราคาที่ต้องจ่ายมากยิ่งขึ้น โดยที่เทคโนโลยีในปัจจุบันที่สำคัญที่สุดคือสื่อออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้บริการได้ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งมีความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ : ร้านอาหารไทยจานด่วน; ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps; การตัดสินใจ; กรุงเวียนนา

Abstract

The purpose of this study was to investigate demographic factors affecting the decision to use a Thai fast-food restaurant in Vienna, Austria. To study marketing strategies affecting the decision to use Thai fast-food restaurants in Vienna, Austria and to study economic factors Society, culture and technology affecting the decision to use a Thai fast-food restaurant in Vienna, Austria. The data was collected from consumers who had visited a Thai fast-food restaurant in Vienna, Austria, amounting to 400 people, and entrepreneurs and government officials involved in Thai fast-food restaurants in Vienna, Austria. There are 5 sample groups, divided into 4 entrepreneurs and 1 government official.

The study found that Opinion level on marketing mix factors Overall, it was at a high level. When classified by side, it was found that service provider has the highest rating Followed by process and location. Opinions on economic factors society, culture, and technology Overall, it was at a higher level. When classified by aspect, it was found that in terms of social and cultural aspects, the opinions were the highest. followed by in terms of economy and the one with the lowest level of opinion was in technology. Opinions towards the overall service decision-making process were at a high level. The analysis found that respondents with different gender, age, highest education level, occupation, monthly income (in euros) and ethnicity and nationality had a significant effect on the decision-making process for using a Thai fast-food restaurant in Vienna, Austria was significantly different at the 0.05 level and the marketing mix (7Ps) affecting the decision-making process for using Thai fast-food restaurants in Vienna, Austria Statistically significant at the 0.05 level.

From the interview it was found that current economy makes people have the habit of choosing to buy products taking into account the value and price even more Including taking into account the benefits of using more than in the past because the cost of living of people is higher but have the same income or only slightly increased the decision to choose food in the present. with consideration of nutritional value and more benefits Because health trends are becoming very popular among middle-aged people. Including having to evaluate the value of the product with the price that must be paid more The most important current technology is online media. so that people can use the service via mobile phone which is very comfortable

Keywords: Thai fast-food restaurant; 7Ps marketing mix; Decision; Vienna

1. บทนำ

ในช่วงปลายปี 2564 เศรษฐกิจของประเทศออสเตรเลียจะชะลอตัว จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก รวมถึงพฤติกรรมในการรับประทานอาหาร ส่วนสำคัญมาจากการเพิ่มความระมัดระวังในการใช้ชีวิต ซึ่งผู้บริโภคใส่ใจในอาหารและนิยมปรุงอาหารเพื่อรับประทานเองที่บ้านมากขึ้น ทำให้รายได้จากสินค้าอาหารของซูเปอร์มาร์เก็ตเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ ไม่เว้นแม้แต่ยอดขายสินค้าอาหารและเครื่องปรุงของไทย โดยเฉพาะเครื่องแกง และกะทิ ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของอาหารไทยที่ได้รับความนิยมสูงสุด ในช่วงที่ผ่านมามียอดการค้นหาคำว่า

Curry ผ่าน Search Engine ขึ้นเป็นอันดับหนึ่งของการค้นหาในหมวดอาหาร และยังพบว่าการขยายพื้นที่ชั้นวางจำหน่ายสินค้าอาหารไทยในห้างค้าปลีกชั้นนำ โดยมีสินค้าให้เลือกอย่างหลากหลายเพิ่มมากขึ้นกว่าร้อยละ 20 โดยในอีกด้านหนึ่งมาตรการควบคุมต่างๆ จากภาครัฐ อาทิ การล็อกดาวน์ไม่อนุญาตให้ลูกค้านั่งรับประทานอาหารในร้านได้ ทำให้เฉพาะการส่งกลับบ้านหรือเดลิเวอรี่ พบว่า ร้านอาหารไทยที่ยังเปิดให้บริการกลับมียอดขายสูงไม่แตกต่างจากช่วงก่อนวิกฤตการณ์โควิด ผู้บริโภคส่วนหนึ่งยังเชื่อว่าอาหารไทยประกอบด้วยพืชผัก และส่วนประกอบที่มีสรรพคุณในทางส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค จึงสะท้อนถึงความนิยมอาหารไทยของผู้บริโภคในออสเตรเลีย โดยชาวออสเตรเลียค่อนข้างรู้จักอาหารไทยเป็นอย่างดี ทั้งจากการเดินทางไปท่องเที่ยวในประเทศไทยและจากร้านอาหารไทยที่อยู่ในประเทศออสเตรเลีย รวมถึงโครงการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ตลอดช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา เช่น Thai SELECT เป็นต้น รวมถึงการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ก็จะช่วยเพิ่มมูลค่าของสินค้าและโอกาสทางการค้าให้มากขึ้น (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2564)

ร้านอาหารไทย เป็นหนึ่งในร้านที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในประเทศออสเตรเลีย โดยจากผลสำรวจของสำนักส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเวียนนา (2565) พบว่ามีร้านอาหารไทยอยู่ในประเทศออสเตรเลียทั้งหมด 53 ร้าน โดยเป็นร้านอาหารประเภทเต็มรูปแบบถึง 29 ร้าน และประเภทร้านอาหารจานด่วน 24 ร้าน โดยส่วนมากร้านอาหารไทยจะอยู่ที่กรุงเวียนนาถึง 27 ร้าน แบ่งเป็นร้านอาหารเต็มรูปแบบ 14 ร้าน และเป็นร้านอาหารจานด่วน 13 ร้าน นอกจากนี้แนวโน้มการเติบโตและเพิ่มขึ้นของร้านอาหารไทยยังมีอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความเชื่อในสรรพคุณของอาหารไทยที่ประกอบด้วย พืช ผัก สมุนไพร ที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพของผู้บริโภค

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยและในฐานะผู้ประกอบการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย จึงได้สนใจศึกษาการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย เพื่อเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการหรือผู้สนใจในธุรกิจอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย ให้สามารถนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับผู้ประกอบการรายอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยีที่มีผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) ด้านใดบ้างที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย

4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด

เสรี วงษ์มณฑา (2542) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่กิจการมีไว้เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยสามารถสร้างความพึงพอใจและตอบโต้ความคาดหวังให้กับลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งราคาของสินค้าหรือบริการจะต้องอยู่ในระดับที่ผู้บริโภคยอมรับได้และพร้อมยินยอมที่จะจ่าย โดยมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมและสะดวกสบาย ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งยังสร้างความสนใจและสามารถจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการได้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการ

สุตาตวง เรืองรุจิระ (2543) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินการทางการตลาดและเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ โดยทั่วไปจะประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ด้านราคา (Price) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ทั้งหมดนี้จะเรียกรวมกันกว่า 4Ps แต่สำหรับธุรกิจบริการส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) 4Ps ไม่เพียงพอ จึงได้มีการเพิ่มอีก 3 ปัจจัยเข้ามาเพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ด้านบุคคล (People) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) โดยรวมสามารถเรียกได้ว่าเป็น 7Ps

แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก

Francis J. Aguilar (1967) ได้กล่าวว่า ปัจจัยภายนอก (PEST) หมายถึง สภาพรวมของสภาพแวดล้อมพื้นที่ที่กำลังจะเข้าไปดำเนินงานด้านธุรกิจ ซึ่งจะต้องทำการค้นคว้าหาข้อมูลต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ใหม่ และจะต้องคิดวางแผนเพื่อหาประโยชน์จากโอกาส และลดความเสี่ยงลงให้ได้ เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำข้อมูลด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และกฎระเบียบ มาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อประกอบการตัดสินใจและหาแนวทางในการปรับกลยุทธ์ทางด้านธุรกิจ

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) ได้กล่าวว่า ปัจจัยภายนอก (PEST) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกของธุรกิจขององค์กรหรือบริษัทที่ไม่สามารถควบคุมได้ โดยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ว่าตลาดกำลังเติบโตหรือหดตัว ทิศทางและความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจจะเป็นอย่างไร สามารถแบ่งปัจจัยภายนอกออกเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยทางการเมือง (Political Factor) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor) ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) และปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technological Factor) จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยภายนอก (PEST) หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันซึ่งเจ้าของกิจการร้านอาหารไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยทางการเมือง (Political Factor) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor) ปัจจัยทางสังคม (Social Factor) และปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technological Factor) โดยจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ด้านการเมืองและกฎหมาย ควรศึกษากฎระเบียบและกฎหมายในการทำธุรกิจเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาเป็นกรอบแนวคิด เนื่องด้วยการเปิดร้านอาหารในประเทศไทยออสเตรเลียมีระเบียบที่เข้มงวด รวมทั้งการให้บริการร้านอาหารจานด่วน ซึ่งจะต้องดำเนินการตามข้อบังคับด้านกฎหมายและการเมือง แต่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่อาจจะส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการอาหารจานด่วน

แนวความคิดและทฤษฎีการตัดสินใจของผู้บริโภค

Schiffman and Kanuk (2000) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการในการเลือกซื้อสินค้าจากทางเลือกที่มีตั้งแต่สองทางเลือกขึ้นไป โดยผู้บริโภคจะพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทางด้านจิตใจ (ความรู้สึกนึกคิด) และพฤติกรรมทางกายภาพ การซื้อเป็นกิจกรรมทั้งทางจิตใจและกายภาพ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทั้งสองกิจกรรมนี้ทำให้เกิดการซื้อ และเกิดพฤติกรรมการซื้อตามบุคคลอื่น

Pride and Ferrell (1985) กล่าวว่า ในการกำหนดองค์ประกอบต่างๆเป็นกระบวนการตัดสินใจที่จะมาช่วยในการตัดสินใจซื้อ รูปแบบอย่างง่ายของกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคและปัจจัยความเชื่อที่ส่งผลให้เกิดกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ การรับรู้ปัญหา, การแสวงหาข้อมูล, การประเมินผลทางเลือก, การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการเลือกซื้อหรือใช้บริการ

Gibson & Ivancevich (1979) ได้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้ว่า “เป็นกระบวนการสำคัญขององค์กรที่ผู้รับบริการจะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสาร (Information) ซึ่งได้มาจากโครงสร้างองค์การ พฤติกรรมบุคคล และกลุ่มในองค์กร โดยค้นหาทางเลือก และเลือกทางเลือกหรือแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ได้กำหนดไว้ อาจมีเครื่องมือมาช่วยในการพิจารณา มีเหตุผลส่วนตัว อารมณ์ ความรักใคร่ ชอบพอ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ”

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) กระบวนการหรือขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ เป็นลำดับขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบไปด้วย

1. การยอมรับปัญหา (problem recognition) ผู้บริโภคต้องยอมรับว่าความปรารถนาของตนกับความเป็นจริงมีข้อแตกต่างกันคือการยอมรับปัญหาแล้วหาทางแก้ไขปัญหานั้นเกิดจากแรงขับ (drive) ถ้าความปรารถนากับความเป็นจริงแตกต่างกันมากก็จะทำให้ผู้บริโภคหาทางแก้ปัญหาโดยเร็วแต่ถ้าความปรารถนาไม่แตกต่างไปกว่าความเป็นจริงผู้บริโภคมักจะขาดความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา

2. การเสาะแสวงหาข้อมูล (Information search) คือส่วนประสมการตลาดที่ผู้บริโภคแสวงหาจาก 4 แหล่งด้วยกันคือ

- 2.1 แหล่งบุคคล (Personal source)

- 2.2 แหล่งการค้า (Commercial source)

- 2.3 แหล่งสาธารณะ (Public source)

- 2.4 แหล่งประสบการณ์ (Experience source)

3. การประเมินทางเลือก (Alternatives evaluation) เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 2 แล้ว ก็จะประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุด วิธีการที่ผู้บริโภคใช้ในการประเมินทางเลือกอาจประเมินโดยการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้าและบริการและคัดสรรในการตัดสินใจเลือกซื้อจากหลากหลายรายชื่อให้เหลือเพียงรายชื่อเดียวอาจขึ้นอยู่กับความเชื่อถือนิยมศรัทธาในตราสินค้านั้นๆ หรืออาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริโภคที่ผ่านมาในอดีต และสถานการณ์ของการตัดสินใจรวมถึงทางเลือกที่มีอยู่ด้วย

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) โดยปกติแล้วผู้บริโภคแต่ละคนจะต้องการข้อมูลและระยะเวลาในการตัดสินใจสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน คือ ผลิตภัณฑ์บางอย่างต้องการข้อมูลมาก ต้องใช้ระยะเวลาในการเปรียบเทียบนาน แต่บางผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคก็ไม่ต้องการระยะเวลาการตัดสินใจนาน การตัดสินใจซื้อจึงเป็นการเลือกเอาทางใดทางหนึ่งจากหลายๆทางเลือกโดยทั่ว ๆ ไปผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แต่อาจมีปัจจัยอื่นเข้าสอดแทรกจนทำให้เปลี่ยนใจปัจจัยดังกล่าวคือทัศนคติของบุคคลอื่นกับเหตุผลเหนือความคาดหมาย

5. พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post purchase behavior) หลังจากที่ได้ซื้อผลิตภัณฑ์มาและได้บริโภคแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ซึ่งอาจจะได้รับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจก็ได้ ถ้าผู้บริโภคได้ทราบถึงข้อดีต่างๆ ของสินค้าทำให้เกิดการซื้อซ้ำได้หรืออาจจะมีการแนะนำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ถ้าไม่พอใจ ผู้บริโภคก็อาจเลิกซื้อสินค้านั้นๆ ในครั้งต่อไปและอาจส่งผลเสียเนื่องจากการบอกต่อ ทำให้ลูกค้าซื้อสินค้าน้อยลงตามไปด้วย

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Chayaporn Chaowanapunja (2019) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Factors that influence consumers to choose a restaurant in Bangkok Metropolitan area พบว่า “รสชาติ” เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ผู้ตอบแบบสอบถามกังวลในการเลือกร้านอาหาร รองลงมาคือ “ความสะอาด” และ “คุณภาพของอาหาร” ตามลำดับ ปัจจัยที่สำคัญน้อยกว่าคือ บรรยากาศในร้านอาหาร การศึกษานี้ยังทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของ 10 ปัจจัยระหว่างกลุ่มเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และระดับรายได้ ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยทั้ง 10 ปัจจัยไม่มีความแตกต่างกันในกลุ่มอายุและระดับการศึกษา แต่สำหรับเพศมีค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกัน 3 ปัจจัย ได้แก่ คุณภาพของอาหาร ความหลากหลายของเมนู และรูปลักษณ์ของอาหาร ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้สำหรับผู้ประกอบการในธุรกิจร้านอาหารไทยในกรุงเทพมหานครคือ ให้ความสำคัญกับ 4 ปัจจัยแรก ได้แก่ รสชาติ ทำเล ความสะอาด และคุณภาพของอาหาร

Sommanasak Phadungjita, Puris Sornsarutb and Paitoon Pimdee (2021) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Determinants of Thai Health Food Restaurant Customer Satisfaction พบว่า อิทธิพลของโครงสร้างทั้ง 3 ที่มีต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านอาหารเพื่อสุขภาพของไทยได้รับอิทธิพลมากที่สุดจากวิธีการสื่อสารทางการตลาด, การจดจำคุณค่าและความไว้วางใจของลูกค้า ตัวแปรอิสระสองตัวมีอิทธิพลต่อความไว้วางใจของลูกค้า ได้แก่ วิธีการสื่อสารทางการตลาด และการจดจำคุณค่า สำหรับการจดจำคุณค่ามีเฉพาะตัวแปรอิสระวิธีการสื่อสารทางการตลาด เท่านั้นที่มีอิทธิพลที่สุด ความแปรปรวนของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านอาหารเพื่อสุขภาพของไทย (R²) คือ 100% โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านอาหารเพื่อสุขภาพของไทยคือ วิธีการสื่อสารทางการตลาด, การจดจำคุณค่า และความไว้วางใจของลูกค้า ตามลำดับ

Khoo Jiun Lun, Chan Wei Keat, So Soon Kiat, Theah Wan Ying and Caroline Geetha (2021) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Factors that influence Malaysian teenagers' fast-food purchase intention พบว่า วัยรุ่นชาวมาเลเซียให้ความสำคัญกับความสะอาดสบายในการสร้างทัศนคติ เช่นเดียวกับคุณภาพของตราสินค้า สภาพแวดล้อมในร้านอาหาร และคุณภาพของอาหารและบริการเพื่อสร้างความตั้งใจในการซื้อ ปัจจัยสามประการที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจในการซื้ออาหารจานด่วนของวัยรุ่น ได้แก่ ความสะอาดสบาย คุณภาพอาหารและบริการ และคุณภาพของตราสินค้า ทำให้สภาพแวดล้อมของร้านอาหารไม่ใช่ปัจจัยสำคัญ การค้นพบนี้ช่วยผู้ปฏิบัติงานด้านการตลาดอาหารจานด่วนและรัฐบาลกำลังวางแผนสำหรับกลยุทธ์การตลาดเพื่อสังคมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อส่งเสริมการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพในหมู่วัยรุ่นชาวมาเลเซีย

ปิ่นเกื้อ เทอ และดร.ชา รัตน์ดำรงอักษร (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากผู้บริโภคใช้บริการผ่านช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น และปัจจัยภายใน ด้านการจัดการ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากผู้ประกอบการจะต้องบริหารทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน ด้านการตลาด และด้านบริหารทรัพยากรบุคคล ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด ข้อเสนอแนะจากการศึกษารั้งนี้มี 2 ข้อได้แก่ 1) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจตัวอย่างเช่นเช่น โครงการบริการอินเทอร์เน็ตแบบไร้สายฟรี เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงสินค้าและบริการให้กับผู้ประกอบการ รวมถึงหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ชมรมภัตตาคารและร้านอาหารจังหวัดเชียงใหม่ควรให้การสนับสนุนสร้างแพลตฟอร์มแอปพลิเคชันหรือผ่านเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์ร้านอาหารให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคมากขึ้น 2) ปัจจัยด้านการ

จัดการ ผู้ประกอบการควรกำหนดแผนการบริหารจัดการแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน ด้านการตลาด และด้านบริหารทรัพยากรบุคคล ให้มีความชัดเจน นำไปปฏิบัติได้จริง และสอดคล้องกับทุกสถานการณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย ยังมีน้อยและไม่เพียงพอ แต่ปัจจัยการแข่งขันเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ รวมถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ก็เป็นส่วนที่สำคัญต่อผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำงานวิจัยที่ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายใน คือ ส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการและผู้สนใจธุรกิจร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย

5. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษาและวิธีการสุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มประชากรกลุ่มที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น ขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (1953). โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

2. กลุ่มประชากรที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน แบ่งเป็น ผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำนวน 1 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้ เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ และสามารถอธิบายข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลียได้

เครื่องมือการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1 คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) เป็นแบบสอบถามปลายปิด ดังนี้ ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา เชื้อชาติ สัญชาติ และศาสนา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7Ps) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale (จุลเชาว์ วิทยาวุฒิกุล, 2553)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก (PEST) ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้านเทคโนโลยี เป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale (จุลเชาว์ วิทยาวุฒิกุล, 2553)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วน ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การพิจารณาทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อโดยใช้เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert Scale (จุรเรขา วิทยายุทธภูมิ, 2553)

เครื่องมือชุดที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) เป็นลักษณะปลายเปิดและมีความยืดหยุ่น เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ (Interview) โดยการใช้คำถามปลายเปิดในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากคำถามมีความยืดหยุ่นและการสัมภาษณ์สามารถดำเนินได้เสมือนการสนทนาในชีวิตประจำวัน (สุพัตร์ พิบูลย์, 2553) โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด สภาพแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย ตามวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะทำให้ทราบหรือแสดงนัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ระบุรายการข้อมูลที่ต้องการของแต่ละประเด็น 2) จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์และรายการคำถามแต่ละประเด็น 3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่าตรงตามเนื้อหาและมีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา 4) แก้ไขและปรับปรุงให้เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

6. ผลการวิจัย

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพปัจจุบันเป็นพนักงานบริษัท มีรายได้ต่อเดือน 2,401 บาทหรือสูงกว่า มีเชื้อชาติออสเตรเลีย และมีสัญชาติออสเตรเลีย

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (7P's) ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้ให้บริการ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการ และด้านสถานที่ตั้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า เมนูอาหารไทยจานด่วนใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือเมนูอาหารไทยจานด่วนมีรสชาติอร่อยถูกปาก

ด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการแสดงราคาอาหารและเครื่องดื่มไว้ชัดเจน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือเป็นราคาสุทธิรวมอาหาร ค่าบริการและภาษีแล้ว

ด้านสถานที่ตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าทำเลที่ตั้งร้านหาได้ง่าย มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมา คือ ทำเลที่ตั้งร้าน สามารถเดินทางสะดวก ทั้งรถส่วนตัวและรถโดยสารสาธารณะ

ด้านการส่งเสริมการตลาดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีรูปภาพอาหารประกอบหน้าร้าน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือมีการประชาสัมพันธ์ร้านผ่านสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Website เป็นต้น

ด้านผู้ให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าพนักงานสามารถแนะนำอาหารได้เป็นอย่างดี มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือพนักงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า

ด้านกระบวนการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การรับ/ทอนเงินอย่างถูกต้อง มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือมีกระบวนการบริการที่สะอาดถูกสุขลักษณะ

ด้านลักษณะทางกายภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีราคาอาหารแสดงไว้ชัดเจน มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ อุปกรณ์และภาชนะบรรจุอาหารมีความสะอาด

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านสังคมวัฒนธรรมมีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือในด้าน เศรษฐกิจ และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุดก็คือในด้านเทคโนโลยี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าราคาพลังงานที่สูงขึ้นมีผลต่อการ เดินทางมาใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนมากน้อยเพียงใด มีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือสถานการณ์แพร่ ระบาดของโรคโควิด-19

ด้านสังคมวัฒนธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าร้านอาหารไทยแบบจานด่วน ได้รับความนิยมมากน้อยเพียงใดมีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือคะแนนนิยมจากช่องทางออนไลน์ เช่น Google

ด้านเทคโนโลยีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านใช้ Google ในการค้นหาข้อมูล ร้านอาหารไทยแบบจานด่วนมากน้อยเพียงใดมีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ ท่านใช้ Trip advisor ในการค้นหาข้อมูล ร้านอาหารไทยแบบจานด่วนมากน้อยเพียงใด

ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจใช้ของผู้บริโภค

กระบวนการตัดสินใจใช้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า คุณจะแนะนำบุคคล อื่นให้มาใช้บริการที่ร้านอาหารไทยจานด่วนมีระดับความคิดเห็นสูงสุด รองลงมาคือ คุณจะกลับมาใช้บริการร้านอาหารไทยจาน ด่วนอีกครั้งอย่างแน่นอน และข้อที่ได้น้อยที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ คุณค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ก่อนเลือกใช้บริการ ร้านอาหารไทยจานด่วน ผ่านสื่อช่องทางออนไลน์หรือสังคมออนไลน์มากกว่าสื่อออฟไลน์ (อาทิ หนังสือพิมพ์หรือวารสาร)

การพิสูจน์สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจาน ด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบ จานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพปัจจุบันต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วน ในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือน (ยูโร) ต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบ จานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเชื้อชาติต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสัญชาติต่างกัน จะมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุง เวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาการพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันพบว่า โดยภาพรวม ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .734) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า

ด้านผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ออสเตเรีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = .579)

ด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .344)

ด้านสถานที่ตั้ง มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ออสตรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .763)

ด้านการส่งเสริมการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .635)

ด้านผู้ให้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำ (Pearson Correlation = .121)

ด้านกระบวนการ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ออสตรีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .731)

ด้านลักษณะทางกายภาพ มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างสูง (Pearson Correlation = .719)

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร จากผลการวิเคราะห์การพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันพบว่า โดยภาพรวม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างต่ำ (Pearson Correlation = .324) รายงาน พบว่า

ด้านเศรษฐกิจ ผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำ (Pearson Correlation = .123)

ด้านสังคมวัฒนธรรมมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ออสตรีย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างต่ำ (Pearson Correlation = .345)

ด้านเทคโนโลยีมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ออสเตรเลีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง (Pearson Correlation = .462)

เครื่องมือชุดที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interview) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศออสเตรเลีย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ เมนูอาหารจานด่วนของร้านอาหารไทยในปัจจุบันมีความหลากหลาย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสามารถใช้วัตถุดิบของไทยและวัตถุดิบของท้องถิ่นผสมผสานกันได้ โดยวัตถุดิบส่วนมากมีคุณภาพดี มีรสชาติที่ดี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ความเป็นไทยของอาหารไทยนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ควรมีการปรับรสชาติให้เหมาะสมกับคนยุโรปมากยิ่งขึ้น เพราะคนในพื้นที่จะชินกับรสชาติของอาหารพื้นเมือง ซึ่งอาหารไทยถือว่ารสชาติจัดกว่ามาก รวมถึงการที่อาหารไทยมีวัตถุดิบที่มีความเฉพาะตัว ทำให้วัตถุดิบมีราคาที่สูงเพราะต้องนำเข้าจากประเทศไทย ดังนั้นควรมีการประยุกต์ใช้วัตถุดิบที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น เพื่อเป็นการลดต้นทุน แต่ต้องพยายามรักษาความเป็นไทยไว้ให้มากที่สุด

2. ด้านราคา เมื่อเทียบราคาอาหารไทยกับอาหารประเภทอื่นๆรวมถึงอาหารท้องถิ่นแล้ว พบว่าอาหารไทยถือว่ามีความค่อนข้างสูง เนื่องจากวัตถุดิบมีราคาที่สูงเพราะต้องนำเข้าจากประเทศไทย ส่งผลให้อาหารไทยจึงมีราคาค่อนข้างสูง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ด้วยภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประชาชนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในการใช้งาน ทำให้สินค้าราคาแพงกลายเป็นตัวเลือกท้ายๆของประชาชน ดังนั้นร้านอาหารไทยควรมีการปรับปรุงและประยุกต์ใช้วัตถุดิบท้องถิ่น เพื่อทำการลดต้นทุนให้มากที่สุด และลดราคาอาหารลงเพื่อให้ประชาชนสามารถจับต้องได้มากยิ่งขึ้น

3. ด้านสถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่าย ท่าเลที่ตั้ง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอาหารจานด่วนเป็นอย่างมาก หากร้านตั้งอยู่ในทำเลที่สามารถเดินทางได้สะดวก และพบเห็นได้ง่าย ทำให้ลูกค้าให้ความสนใจยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในแหล่งที่พักอาศัยหรือสำนักงาน เพราะพื้นที่เหล่านี้จะมีประชากรหนาแน่น ทำให้มีโอกาสในการขายมากยิ่งขึ้น บรรยากาศของร้านอาหารไทยนอกจากการตกแต่งที่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายแล้ว ความสะอาดของร้านอาหารก็เป็นจุดที่สำคัญเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อ เพราะจะทำให้ลูกค้ามั่นใจว่าอาหารที่ลูกค้ารับประทาน จะมีความสะอาดถูกสุขลักษณะ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรมีการเพิ่มช่องทางการให้บริการเดลิเวอรี่ เพราะลูกค้าบางรายไม่สะดวกที่จะเดินทาง การให้บริการจัดส่งอาหารจึงเป็นอีกช่องทางที่ทำให้ลูกค้าสามารถเลือกซื้ออาหารไทยจากทางร้านได้

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ร้านอาหารไทยในปัจจุบันได้มีการจัดโปรโมชั่นต่างๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดการตัดสินใจซื้อมากยิ่งขึ้น เช่น เมื่อซื้ออาหารกลางวันรับเครื่องดื่มฟรี หรือมีการจัดส่วนลดตามเทศกาลต่างๆ รวมถึงมีการจัดทำเมนูอาหารประจำเทศกาล เพื่อเป็นเอกลักษณ์ และเพื่อดึงดูดให้ลูกค้าสนใจมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรมีการทำเมนูที่เป็นซิกเนเจอร์ของทางร้าน รวมถึงควรมีการเพิ่มเมนูพิเศษตามช่วงเวลาต่างๆเพื่อไม่ให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในเมนูอาหาร รวมถึงควรมีการจัดเซตรายการอาหารที่มีราคาที่หลากหลาย เพื่อให้ลูกค้าสามารถเลือกรับประทานอาหารได้ตามงบประมาณที่ตนเองมีกำลังในการซื้อ

5. ด้านการบริการของพนักงาน การให้บริการลูกค้าของพนักงานในร้านอาหารไทย ส่วนใหญ่พนักงานจะมีการบริการที่ดี มีการเตรียมความพร้อมในการให้บริการเป็นอย่างดี โดยเฉพาะในการใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารและให้คำแนะนำในรายการอาหารเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างดี รวมถึงโดยพื้นฐานของคนไทยเป็นคนที่มีอัธยาศัยดีและมีมารยาท ทำให้การให้บริการเป็นที่ประทับใจของลูกค้าเป็นอย่างมาก ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ เนื่องจากการให้บริการในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

อยู่แล้ว แต่หากทางร้านสามารถให้บริการได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น จะทำให้สามารถมีโอกาสนในการให้บริการลูกค้าในจำนวนที่มากยิ่งขึ้นด้วย

6. ด้านกระบวนการ ร้านอาหารไทยจากส่วนส่วนใหญ่ ลูกค้าจะมีการโทรมาจองโต๊ะก่อน เนื่องจากมีจำนวนโต๊ะให้บริการจำนวนไม่มาก หากไม่มีโต๊ะให้บริการ จะทำการส่งกลับบ้านแทน

7. ด้านหลักฐานทางกายภาพ เนื่องจากข้อกำหนดในการประกอบธุรกิจร้านอาหารตามนโยบายของภาครัฐ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการต่างๆได้อย่างมีขอบเขต ซึ่งในปัจจุบันสามารถทำได้และตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าภายใต้ข้อกำหนดของภาครัฐเป็นอย่างดี

ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี ของร้านอาหารไทยแบบจานด่วนใน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

1. ด้านเศรษฐกิจ ในปัจจุบันประชาชนมีนิสัยการเลือกซื้อสินค้า โดยคำนึงถึงคุณค่าและราคามากยิ่งขึ้น รวมถึงคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้งานมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต เพราะค่าครองชีพของประชาชนที่สูงขึ้น แต่มีรายได้เท่าเดิม หรือเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ประยุกต์ใช้วัตถุดิบพื้นเมืองในการประกอบการหาเพื่อลดต้นทุน หรือหากไม่สามารถใช้วัตถุดิบอื่นๆ ทดแทนได้ ควรมีการรวมตัวหลายๆร้าน เพื่อสั่งซื้อของที่เดียว ทำให้มีอำนาจต่อรองราคากับผู้ประกอบการจำหน่ายวัตถุดิบมากยิ่งขึ้น

2. ด้านสังคมวัฒนธรรม การตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารในปัจจุบัน มีการคำนึงถึงคุณค่าทางอาหาร และประโยชน์มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเทรนด์เรื่องสุขภาพกำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยกลางคนเป็นอย่างมาก รวมถึงมีการประเมินคุณค่าของสินค้ากับราคาที่ต้องจ่ายมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ทางร้านควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทันต่อยุคสมัย โดยใช้ช่องทางออนไลน์เป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ร้านอาหารให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรมีการนำเสนอเรื่องราวของแต่ละเมนูว่ามีองค์ประกอบของพืช ผัก หรือสมุนไพรอะไรบ้าง มีสรรพคุณอะไร เพื่อเป็นข้อมูลแก่ผู้บริโภคที่รักสุขภาพ

3. ด้านเทคโนโลยี ปัจจุบันที่สำคัญที่สุดคือสื่อออนไลน์ โดยที่ประชาชนสามารถใช้บริการได้ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งความสะดวกสบายเป็นอย่างมาก ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ควรมีการจัดทำระบบออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า เช่น การสั่งอาหารออนไลน์ หรือ การจองโต๊ะออนไลน์ รวมถึงสามารถตรวจสอบสถานะของจำนวนโต๊ะอาหารของทางร้านได้ว่าว่างให้บริการหรือไม่ เพื่อไม่ให้ลูกค้าเสียเวลาในการรอ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

1. ลูกค้าเลือกใช้บริการร้านอาหารไทยเพราะชื่นชอบในรสชาติอาหาร คุณภาพของอาหาร และเอกลักษณ์ความเป็นไทยของอาหารไทย

2. ช่องทางที่ทำให้ลูกค้ารับรู้ข้อมูลและรู้จักร้านอาหารไทยเพิ่มมากขึ้น คือการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ทุกช่องทาง

3. ร้านอาหารไทยมีความแตกต่างหรือโดดเด่นกว่าร้านอาหารอื่นๆในเรื่องของรสชาติ ที่มีความจัดจ้านและคงความเป็นไทย รวมถึงวัตถุดิบที่มีความแตกต่างและเฉพาะตัว

4. ปัจจัยหรือกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยคือการนำเสนอเมนูอาหาร และรสชาติอาหาร รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ลูกค้ารับทราบถึงสถานที่ตั้งของร้านเป็นต้น

5. ปัจจัยหรือกระบวนการที่ทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจในการใช้บริการร้านอาหารไทยคือการให้บริการของพนักงานในร้านอาหารไทย รวมถึงรสชาติ คุณภาพ และปริมาณของอาหารด้วย

6. ปัจจัยหรือกระบวนการที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจและกลับมาใช้บริการร้านอาหารไทยอีกครั้ง คือรสชาติ ความสะอาด คุณภาพ ปริมาณ การให้บริการ ราคาที่เหมาะสม และการนำเสนอที่ทำให้เกิดความประทับใจของลูกค้า

7. อภิปรายผล

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ จากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31-40 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพปัจจุบันเป็นพนักงานบริษัท มีรายได้ต่อเดือน 2,401 ยูโรหรือสูงกว่า มีเชื้อชาติออสเตรีย และมีสัญชาติออสเตรียน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องตามข้อเสนอแนะวิจัย สมมติฐานที่ 1 ที่เสนอว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

เพศต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาชีพต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้ต่อเดือน (ยูโร) ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เชื้อชาติ และสัญชาติ ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยภาพรวม ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยพบว่ามีความสอดคล้องกับ สุชาวลี ศิริพิทยาไพศาล (2562) ปัจจัยทางธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า อายุที่แตกต่างกัน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น และอกนิษฐ์ เขยคำดี (2560) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เลือกใช้บริการร้านอาหารติ่มซำ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารติ่มซำ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนอายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ขนาดของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ เลือกใช้บริการร้านอาหารติ่มซำ และเจนจิรา เพียรศิริภิญโญ (2563) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารที่ได้รับรางวัล บิบกูร์มอนด์ โดยมีชลินใน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เพศ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ผลจากการวิเคราะห์การพิสูจน์สมมติฐานที่ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนในกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สันพบว่า โดยภาพรวม ส่วนประสมทางการตลาด (7P's) มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนใน

กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ลาวัญย์ ทวีผดุง (2559) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารจานด่วน ของบุคคลวัยทำงานในเขต อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.412 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด อธิบายการผันแปรของ ตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 41.20 และในบรรดาตัวแปรรายด้านทั้งหมด มีตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามคือการตัดสินใจเลือกซื้ออาหารจานด่วน ของบุคคลวัยทำงานในเขตอ.บางพลี จ.สมุทรปราการ คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการบริการ และด้าน บุคคลหรือพนักงาน และอกนิษฐ์ เขยค าศิต (2560) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารต้มยำ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารต้มยำ

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วน ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำ ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างต่ำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับปานกลาง โดยภาพรวม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และเทคโนโลยี มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยแบบจานด่วนใน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ในระดับค่อนข้างต่ำ สอดคล้องกับ วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์ และคมกัณฑ์ ศิริโยธิน (2564) กลยุทธ์การจัดการความเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการร้านอาหารเจเนอเรชันใหม่พบว่าการจัดการความเปลี่ยนแปลงภายนอกธุรกิจในด้านภาวะเศรษฐกิจ ด้านคู่แข่ง ด้านเทคโนโลยี ด้านการเมืองและกฎหมาย และด้านสังคมและประชากร และ และปิ่นแก้ว เทอ และ ดร.ชา รัตนดำรงอักษร (2565) ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เทคโนโลยี เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไป ส่วนด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่ใช้บริการโดยตรง จะสามารถทำให้เข้าใจถึงความต้องการและเหตุผลในการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารไทยจานด่วนที่ต้องประเด็นมากยิ่งขึ้น

8.2 การวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์แบบอื่น อาทิ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัว หรือ โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling หรือ SEM.) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงเชิงทฤษฎี (Theoretical Latent Variables or Constructs) ที่มีความสัมพันธ์ต่อกันหลาย ๆ ตัวแปร สามารถช่วยให้เข้าใจความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

9. เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2562). ธุรกิจร้านอาหาร บทวิเคราะห์ธุรกิจ ประจำปีเดือนกุมภาพันธ์ 2562.

กรุงเทพฯ: ส่วนประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลธุรกิจ กองข้อมูลธุรกิจ.

เจนจิรา เพียรศิริบุญ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารที่ได้รับรางวัล บิบูร์มอนด์ โดยมีชลิน

ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- นิตยาพร เสมอใจ. (2550). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์ เพอร์เนท.
- นิตยาพร เสมอใจ และมัทนียา สมมิ. (2545). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์ เพอร์เนท.
- ชัยนันท์ ไชยเสน. (2564). **ทำไมธุรกิจร้านอาหารไม่ประสบความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ**. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภูเก็ต.
- ณัฐพงษ์ วิจิตรพิทักษ์กุล. (2561). **พฤติกรรมการใช้บริการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นของผู้บริโภคในเขตจังหวัดชลบุรี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ดวงตา อ่อนเวียง, ทดมัล แสงสว่าง, รัชดา ภักดิ์ยิ่ง และร่มสน นิลพงษ์. (2562). **กลยุทธ์ที่สัมฤทธิ์ผลของการประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธัญญ์ธิดา รักชาติ. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ในศูนย์การค้าอยุธยาซิตี้พาร์ค จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปิ่นเกื้อ เทอ และ ดร.ชา รัตนดำรงอักษร. (2565). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและการตัดสินใจลงทุนธุรกิจร้านอาหารทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วารสารวิชาการ การตลาดและการจัดการ, 9(1), มกราคม – มิถุนายน; 175-190.
- วิโรจน์ เจริญลักษณ์ และคนภัทร์ ศิริโยธิน. (2564). **กลยุทธ์การจัดการความเปลี่ยนแปลงของผู้ประกอบการร้านอาหารเจเนอเรชันใหม่**. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 23(1), มกราคม-มิถุนายน; 197-209.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). **การบริหารการตลาด**. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาศึกษา.
- สุชาวลี ศิริพิทยาไพศาล. (2562). **ปัจจัยทางธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อกนิษฐ์ เขยคำดี. (2560). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารติ่มซำ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- Chayaporn Chaowanapunja (2019). **Factors that influence consumers to choose a restaurant in Bangkok Metropolitan area**. was submitted to the College of Management, Mahidol University for the degree of Master of Management on December 22.
- Cochran, W.G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.
- Francis J. Aguilar (1967). **Scanning the business environment**. Macmillan, New York.
- Gibson, Jame. L., Ivancevich. J. M. and Donnelly, J.H. (1979). **Organizational Behavior, Structure, Process 3 rd ed**. Dallas; Texas: Business Publications, Inc.
- Khoo Jiun Lun, Chan Wei Keat, So Soon Kiat, Theah Wan Ying and Caroline Geetha (2021). **Factors that influence Malaysian teenagers' fast-food purchase intention**. *MJBE Malaysian Journal Business and Economics*, 30 April 2021; 141-155.
- Schiffman, G. and Kanuk, L. (2000). **Consumer Behavior**. Prentice Hall, Inc., Englewood Cliff.

การตัดสินใจเลือกรับชมยูทูปที่มีผลต่อการสร้างเนื้อหาเชิงการตลาดทางแพลตฟอร์มทางการตลาด

The decision to watch YouTube affects the creation of marketing content on a marketing platform

เกศินี บัวดี¹, ภัทรพงศ์ เหล่าไพโรจน์², นริศรา บำยฤทธิ์³, พีระพล ดิรกุลศิลป์⁴, อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์⁵

Kesinee Buadit¹, Phattarapong Laophairot², Narissara bumyut³, Peerapol Diloksin⁴, Anuntasup Sukpradit⁵

^{1,2}อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

^{3,4}อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

⁵อาจารย์ประจำสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

^{1,2}Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Chao Praya University

^{3,4} Lecturer, Faculty of Public Administration, Chao Praya University

⁵ Lecturer, Faculty of Science and Technology, Chao Praya University

Corresponding author. Email: kesinee.b@cpu.ac.th

(Received: December 23, 2022; Revised: January 20, 2023; Accepted: January 25, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกรับชมบนแพลตฟอร์มยูทูป 2) การเปรียบเทียบการเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูป 3) เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นและประชาชนทั่วไป ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จำนวน 389 ชุด ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและได้ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน โดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อปรับปรุงแบบสอบถามแล้ว ค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้อ อยู่ในช่วง 0.82 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha-Coefficient Method) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's alpha)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า เป็นเพศหญิงอายุ อยู่ระหว่าง 18 – 25 ปี คน การศึกษาปริญญาตรี หรือเทียบเท่า รายได้ต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท

2. พฤติกรรมความคิดเห็นจากผู้ชมที่มีต่อที่ใช้ยูทูปการรับชมของสื่อทาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ยูทูปเป็นสื่อที่เคย์รับชมบ่อย ผ่านช่องทางโทรศัพท์มือถือ ยูทูปเบอร์ของช่วงเวลาในการรับชม 05.00 น. - 09.00 น. และ การชมคลิป YouTube แต่ละครั้ง 1 ชั่วโมง และรับชมคลิปใน YouTube ที่ชมเป็นประจำ สอนทำอาหาร By Chef Kwan อยู่ในระดับปานกลาง เหตุผลของการตัดสินใจรับชมคลิปของยูทูปเบอร์ ได้แก่ เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลจากบล็อกเกอร์ / ยูทูป และอัปเดตติดตามสินค้าที่ออกมาใหม่

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า พบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา ได้แก่ การเปิดประเด็นด้วยการนำเสนอวิธีสินค้า ด้านการรับชม / การนำเสนอ ได้แก่ เลือกฟังเฉพาะหัวข้อที่นำความสนใจของตนเอง ความตั้งใจซื้อสินค้า ได้แก่ นำเสนอเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวเกินไป ความคาดหวังในการรับรู้จากสื่อยูทูป ได้แก่ ชอบการโพสต์ยูทูปของยูทูปที่ผ่านชอบ

คำสำคัญ : การตัดสินใจ; ยูทูป; เนื้อหาเชิงการตลาด; แพลตฟอร์มทางการตลาด

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the decision to watch on YouTube platforms, 2) to compare online video selection on YouTube platforms, 3) to study the patterns of content presentation that affect video selection decisions. Online on YouTube platforms This research is quantitative research. Examples include teenagers and the general public. The researchers used survey research methods, collected 389 questionnaires, created questionnaires and sent questionnaires to 3 experts, finding the reliability. Determination of the instrument's reliability using the Alpha-Coefficient Method according to Cronbach's alpha method

The results of the research found that

1. General data showed that the female aged between 18-25 years old with a bachelor's degree or equivalent. Monthly income 10,001 – 30,000 baht
2. Behavior of viewers' opinions towards using YouTube to watch media on It was found that YouTube is a medium that used to be watched frequently through mobile channels, YouTubers of the viewing time of 05.00 a.m. - 09.00 a.m., and each YouTube clip watch for 1 hour and watch YouTube clips that are regularly watched. Cooking Class by Chef Kwan is moderate. The reasons for the decision to watch YouTuber clips are: To follow the movements of people from bloggers/YouTube and update and follow up on new products.
3. Factors that affect lifestyle towards the use of YouTube media that affect the intention to buy products. It was found that the overall picture is at a high level. Content aspects, i.e. opening issues by presenting product reviews. Viewing / presentation, i.e. choosing to listen only to topics that are of interest to oneself. The intent to buy products includes offering the right time. Not too short or too long. Expectations of media awareness.

Keywords: decision making; YouTube; marketing content; marketing platform

1. บทนำ

ในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าของสื่อสังคมออนไลน์เป็นอย่างมาก เนื่องจากการเข้าถึงทางด้านเครือข่ายออนไลน์ได้ง่ายขึ้นและมีค่าใช้จ่ายที่ถูกลง ทำให้สื่อออนไลน์ต่างๆ มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน อาจถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักอีกหนึ่งประการในการดำรงชีวิต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผล กระตุ้นต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้า เพราะสื่อออนไลน์มีการเข้าถึงผู้บริโภคได้ง่ายและมีการลงทุน น้อย ด้วยเหตุนี้ทำให้เกิดการตลาดออนไลน์และการซื้อขายออนไลน์กันมากขึ้น ซึ่งยูทูปเป็นทางเลือกหนึ่งในการส่งเสริมการตลาดที่ผู้คนนิยมใช้ยูทูปเป็นเว็บไซต์แลกเปลี่ยนภาพวิดีโอที่มีชื่อเสียง โดยใน เว็บไซต์นี้ผู้ใช้สามารถอัปโหลดภาพวิดีโอเข้าไป เปิดดูภาพวิดีโอที่มีอยู่ และแบ่งปันภาพวิดีโอเหล่านี้ให้ คนผู้อื่นดูได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในยูทูปจะมีข้อมูลเนื้อหา รวมถึงคลิปภาพยนตร์สั้นๆ และคลิปที่มาจากรายการโทรทัศน์ มีวสิทวิดีโอ ซึ่งเป็นการสร้างบล็อกโดยมีส่วนของข้อมูลที่เป็นภาพ วิดีโอเป็น ส่วนประกอบ โดยเฉพาะเป็นภาพวิดีโอที่เกิดจากมือสมัครเล่นถ่ายกันเอง คลิปวิดีโอมีการแบ่งประเภท และจัดอันดับคลิปเอาไว้ด้วย เช่น ไฟล์ล่าสุด, ไฟล์ที่มีผู้ชมมากที่สุด, ไฟล์ที่ได้รับการโหวตมากที่สุด ซึ่งบล็อกเกอร์ต่างนิยมใช้ช่องทางยูทูป เพื่อเป็นช่องทางนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ใ้บุคคลทั่วไปได้รับทราบ และบล็อกเกอร์บางรายได้รับการ

สนับสนุนจากผู้ผลิตสินค้าหรือบริการต่างๆ รวมถึงสินค้าทางด้าน ความสวยความงาม นักเขียนบล็อกทางด้านความงาม (Beauty blogger) ที่สามารถนำเสนอเนื้อหาที่มีคุณภาพและน่าสนใจจะได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้ติดตามอ่าน ผลงานและความเชื่อถือที่ สัมมนานั้นจะทำให้ให้นักเขียนบล็อกทางด้านความงามกลายเป็นผู้ทรงอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับความงามของผู้บริโภคบนโลกออนไลน์ ด้วยเหตุนี้บล็อกเกอร์จึงถูกนำมาใช้ในการเพิ่มช่องทางการตลาดของผู้ผลิตสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับความงาม เนื่องจากการทำการตลาดที่ต้นทุนต่ำแต่มีประสิทธิภาพที่สามารถโปรโมทสินค้าหรือบริการ ให้เป็นที่รู้จักของผู้บริโภคในวงกว้าง รวมทั้งเป็นช่องทางในการร่วมสร้างและร่วมแบ่งปันความคิดเห็น ต่าง ๆ ทั้งจากผู้บริโภคถึงผู้บริโภค หรือจากผู้บริโภคถึงผู้ผลิตโดยตรง ส่วนอาชีพ Youtuber อาจขายหรือแนะนำสินค้าได้ และถือว่าเป็นช่องทางการส่งเสริมการขาย ทำให้อาชีพ Youtuber ที่สามารถสร้างรายได้จากเป็น Creator บนเว็บไซต์ และสามารถสร้างรายได้จากค่าโฆษณา และtie-in (สปอนเซอร์) ในคลิปลงในช่องตัวเอง รวมทั้งยอดวิวและยอดติดตามบนช่อง ยูทูบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประณาสี เหมเวช. ปริญา (2561) พบว่า อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบ ในช่องส่วนตัวของยูทูบเบอร์ พบว่า การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา อิทธิพลของรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบ ในช่องส่วนตัวของยูทูบเบอร์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริโภคอายุระหว่าง 18 ถึง 37 ปี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 150 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้โซเชียลมีเดียยูทูบสนใจการนำเสนอในรูปแบบของการแนะนำวิธีการ มากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความไว้วางใจส่งผลต่อความตั้งใจมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน โซเชียลมีเดียยูทูบมากที่สุด รองลงมาคือ การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของรีวิว และการสื่อสารแบบ ปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามมาด้วย การนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของแนะนำวิธีการ และการ นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของตลก และการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของเพลง ในขณะที่การนำเสนอ เนื้อหาในรูปแบบเกมส์โชว์/บันเทิงวาไรตี้ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจในการมีส่วนร่วมของผู้ใช้โซเชียลมีเดีย ยูทูบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Sophie C. Boerman and Eva A.van REijmersdal (2020) การเปิดเผยการตลาดผ่านอินฟลูเอนเซอร์บน YouTube ให้กับเด็ก ๆ : บทบาทการกลั่นกรองของความสัมพันธ์แบบ Para-Social พบว่า ทุกวันนี้ เด็กอายุระหว่าง 8 ถึง 11 ปี ส่วนใหญ่ชอบดูเนื้อหาบน YouTube มากกว่าดูรายการทีวีบนทีวี (Ofcom, 2018) โดยเฉพาะเด็ก ๆ ชอบเนื้อหาที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะสำหรับ YouTube โดยบุคคลเช่น vloggers เนื้อหา YouTube ที่เด็กๆ บริโภคนั้นแตกต่างกันไปตามวิถีชีวิตประจำวัน (หรือที่เรียกว่าวิดีโอบล็อกหรือ vlogs) ไปจนถึงการแกล้งกัน ผู้คนที่เล่นวิดีโอเกม ผลิตภัณฑ์แกล้งกัน รีวิวผลิตภัณฑ์ และผู้คนที่แสดงความสามารถ (ดนตรี) ของพวกเขา ผู้ใช้ YouTube ที่สร้างเนื้อหาสามารถกลายเป็นที่นิยมอย่างมากและสร้างชุมชนขนาดใหญ่ที่มีผู้ติดตามและสมาชิกนับล้านในบางครั้ง เครือข่ายขนาดใหญ่ของพวกเขา ความนิยมในเนื้อหาของพวกเขา และความจริงที่ว่าเด็ก ๆ มองว่าผู้ใช้ YouTube เป็นตัวละครที่น่าดึงดูด น่าเชื่อถือ และสร้างแรงบันดาลใจทำให้พวกเขาเป็นโฆษณาที่น่าสนใจสำหรับผู้โฆษณา (De Jans et al., 2018a; Evans et al., 2018; Folkvord et al., 2019) ดังนั้น YouTubers จึงกลายเป็นผู้มีอิทธิพลทางโซเชียลมีเดียที่สำคัญที่สามารถเข้าถึงผู้ชมวัยหนุ่มสาวได้

Chen Lou (2019) กล่าวไว้ใน วารสาร International Journal of Advertising Published online: 2 Jul 2020 pp. 209-224 ว่า ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา การใช้จ่ายด้านการตลาดด้วยอินฟลูเอนเซอร์ได้เติบโตขึ้นอย่างทวีคูณ การศึกษานี้เกี่ยวข้องกับการวิจัยเบื้องต้นเพื่อทำความเข้าใจโลกที่การตลาดด้วยอินฟลูเอนเซอร์ส่งผลต่อผู้บริโภคผ่านโซเชียลมีเดีย โดยเสนอรูปแบบบูรณาการแบบจำลองมูลค่าผู้มีอิทธิพลของโซเชียลมีเดียเพื่อพิจารณาบทบาทของมูลค่าโฆษณาและความ

นำเชื่อถือของแหล่งที่มา เพื่อทดสอบโมเดลนี้ เราได้จัดการสำรวจออนไลน์ในหมู่ผู้ใช้โซเชียลมีเดียที่ติดตามผู้มีอิทธิพลอย่างน้อยหนึ่งราย ผลลัพธ์การสร้างแบบจำลองเส้นทางช่องสี่เหลี่ยมน้อยที่สุด (PLS) แสดงให้เห็นว่ามูลค่าข้อมูลของเนื้อหาที่สร้างโดยผู้มีอิทธิพล ความน่าเชื่อถือของผู้มีอิทธิพล ความน่าดึงดูดใจ และความคล้ายคลึงของผู้ติดตามส่งผลในทางบวกต่อความไว้วางใจของผู้ติดตามในโพสต์ที่มีตราสินค้าของผู้มีอิทธิพล ซึ่งต่อมาส่งผลต่อการรับรู้ถึงแบรนด์และความตั้งใจในการซื้อ มีการกล่าวถึงนัยยะทางทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ

การตระหนักว่าวิดีโอเป็นการโฆษณาจริงๆ อาจเปลี่ยนแปลงการตอบสนองต่อวิดีโอได้ เราได้แย้งว่าเด็ก ๆ จะไม่เชื่อในเนื้อหามากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ทัศนคติเชิงลบต่อวิดีโอมากขึ้น อ้างใน (Van Dam และ Van Reijmersdal, 2019)

Abidin, C. (2015). การสื่อสาร ความสนิทสนม ผู้มีอิทธิพลและการรับรู้ถึงความเชื่อมโยงถึงกัน ในได้กล่าวไว้ใน A Journal of Gender, New Media & Technology ว่า "ทั่วโลก คนหนุ่มสาวจำนวนมากใช้โซเชียลมีเดียเพื่อสร้างรายได้จากชีวิตส่วนตัวในฐานะ "ผู้มีอิทธิพล" แม้ว่ารายงานข่าวต่างประเทศได้อธิบายผู้ใช้โซเชียลมีเดียเชิงพาณิชย์เหล่านี้ว่าหลากหลายหลายว่าเป็น "บล็อกเกอร์" "ผู้ใช้ YouTube" และ "Instagrammers" ฉันสร้างแนวคิดเกี่ยวกับคนดังทางอินเทอร์เน็ตที่มีชื่อเสียง (Senft 2008) เป็นผู้มีอิทธิพลโดยไม่คำนึงถึงแพลตฟอร์มดิจิทัล อินฟลูเอนเซอร์คือผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไปทุกวันที่มีผู้ติดตามจำนวนมากบนบล็อกและโซเชียลมีเดียผ่านการบรรยายที่เป็นข้อความและภาพเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวและไลฟ์สไตล์ของพวกเขา มีส่วนร่วมกับการติดตามของพวกเขาในพื้นที่ดิจิทัลและทางกายภาพ และสร้างรายได้จากการติดตามด้วยการผสมรวม "โฆษณา" ลงในบล็อกหรือโพสต์บนโซเชียลมีเดีย แนว "โฆษณา" และ "บรรณาธิการ" โฆษณาในอุตสาหกรรมอินฟลูเอนเซอร์มีความเป็นส่วนตัวสูง การส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์/บริการที่ผู้มีอิทธิพลได้รับประสบการณ์เป็นการส่วนตัวและรับรองโดยมีค่าธรรมเนียม แม้ว่าผู้มีอิทธิพลจะเป็นปรากฏการณ์ทั่วโลก แต่บทความนี้จะสำรวจกลุ่มย่อยของพวกเขา นั่นคือผู้มีอิทธิพลของผู้หญิงประเภท "ไลฟ์สไตล์" ในสิงคโปร์ จากงานภาคสนามและภาพวาดจากงานของ Horton & Wohl เกี่ยวกับความสัมพันธ์แบบ Parasocial (1956) ฉันสังเกตว่าผู้มีอิทธิพลเหมาะสมและระดมความใกล้ชิดในวิธีต่าง ๆ กันอย่างไร (เชิงพาณิชย์ โต้ตอบ ซึ่งกันและกัน เปิดเผย) และอธิบายรูปแบบการสื่อสารระหว่างผู้มีอิทธิพลและผู้ติดตาม คำว่า "การรับรู้ถึงความเชื่อมโยงถึงกัน" ซึ่งผู้มีอิทธิพลโต้ตอบกับผู้ติดตามเพื่อสร้างความประทับใจในความใกล้ชิด แนวทางปฏิบัติที่ตรวจสอบและวิเคราะห์ที่พัฒนาขึ้นในบทความนี้ไม่ได้มีลักษณะเฉพาะในสิงคโปร์ และอาจเชื่อมโยงกับระบบนิเวศของ Influencer ที่ใหญ่ขึ้น อย่างไรก็ตาม ในฐานะประเทศเล็กๆ ที่มีประชากรเพียงห้าล้านคน (YourSingapore 2013) ที่มีอัตราการเจาะระบบไอทีสูง (iDA 2015) และอุตสาหกรรมอินฟลูเอนเซอร์ที่ค่อนข้างพัฒนาแล้วหวังว่าการศึกษาผู้มีอิทธิพลในสิงคโปร์นี้จะสามารถใช้เป็นโลกขนาดเล็กสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบในอนาคตของผู้มีอิทธิพลทั่วโลก

วัตถุประสงค์ของบทความนี้ในประการแรกคือเพื่อสรุปขอบเขตและเนื้อหาของการตลาด และประการที่สองเพื่อสำรวจธรรมชาติของการตลาดของบริการที่แตกต่างจากการตลาดของผลิตภัณฑ์ ในการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งสองนี้ บทความนี้ได้ให้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการมีส่วนร่วมอื่นๆ ในคอลเลกชันนี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวอย่างและสถานการณ์ด้านการตลาดที่หลากหลายของบริการทางการเงิน (Cowell, D.W., 1980)

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกรับชมบนแพลตฟอร์มยูทูบ
- 2.2 การเปรียบเทียบการเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูบ
- 2.3 เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูบ

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกรับชมบนแพลตฟอร์มยูทูป 2) การเปรียบเทียบการเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูป 3) เพื่อศึกษารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับชมวิดีโอ ออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูป

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างคือ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วัยรุ่นและคนทั่วไป จำนวน 389 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่นและคนทั่วไป จำนวน 389 คน โดยใช้การสุ่มแบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยการใช้สูตรของคอกเรนในการหาขนาดตัวอย่าง กรณีไม่ทราบค่าสัดส่วนของประชากร หรือ $p = 0.5$ เพื่อหาค่าประชากร ได้ค่าขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 389 คน สำหรับการหาค่าเครื่องมือของคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมฤทธิ์ อัลฟาครอนบาช (Crobach alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมระหว่างค่าไม่น้อยกว่า 0.82 ตามเกณฑ์ซึ่งถือว่าที่วางไว้ จึงสามารถยอมรับได้ และสำหรับแบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังส่งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญตรวจเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว จำนวน 4 ท่าน จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการสร้างแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่ใช้ยูทูป

ส่วนที่ 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า และปัจจัยด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการรับรู้จากสื่อยูทูป

สำหรับการหาค่าเครื่องมือของคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมฤทธิ์ อัลฟาครอนบาช (Cronbach's alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมระหว่างค่าไม่น้อยกว่า 0.82 ตามเกณฑ์ซึ่งถือว่าที่วางไว้ จึงสามารถยอมรับได้ และสำหรับแบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังส่งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญตรวจเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว จำนวน 4 ท่าน จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้ทำการประมวลและวิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมทางสถิติ SPSS (Statistical Package for Soical Science) แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เพื่อวัดตัวแปร เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริโภค โดยใช้วิธี Check List

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นจากผู้ที่ใช้ยูทูป เพื่อวัดตัวแปร เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริโภค โดยใช้วิธี Check List

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า และปัจจัยด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการรับรู้จากสื่อยูทูป เพื่อวัดตัวแปร เกี่ยวกับความคาดหวังและคุณลักษณะของผู้รับชม ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยอธิบายและนำเสนอในรูปแบบตาราง ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูล และใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย $\bar{X}$, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.

4. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 ช่วงอายุเฉลี่ยระหว่าง 18 – 25 ปี จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 10 มีระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 76.9 รายได้ ระหว่าง 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 94

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมความคิดเห็นจากผู้ชมที่มีต่อที่ช้ยูทูป การรับชมของสื่อผ่านช่องทาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.15 และเมื่อพิจารณารายชื่อของและชื่อ พบว่า สื่อ Facebook ($\bar{X}$ = 3.63) อยู่ในระดับมาก

สื่อที่เคยรับชมบ่อยที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.77 และเมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า สื่อที่รับชมบ่อย คือ ยูทูป ($\bar{X}$ = 3.63) อยู่ในระดับมาก การรับชมคลิปวิดีโอยูทูปผ่านช่องทาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โทรศัพท์มือถือ ($\bar{X}$ = 4.36) อยู่ในระดับมาก การใช้งาน YouTube เพื่อชมคลิปยูทูปเบอร์ของช่วงเวลา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ช่วงเวลา 05.00 - 09.00 น. ($\bar{X}$ = 4.19) อยู่ในระดับมาก การชมคลิป YouTube แต่ละครั้ง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 1 ชั่วโมง ($\bar{X}$ = 4.51) นักยูทูปเบอร์ที่เคยรับชมคลิปใน YouTube ที่ชมเป็นประจำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 4.18) สอนทำอาหาร By Chef Kwan (เชฟขวัญ) ($\bar{X}$ = 4.39)

เหตุผลของการตัดสินใจรับชมคลิปของยูทูปเบอร์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.40) และเมื่อพิจารณารายชื่อของและชื่อ พบว่า ชื่อที่ค่าสูงสุดเท่ากัน คือ เพื่อได้ติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลจากบล็อกเกอร์ / ยูทูป เพื่ออัปเดตติดตามสินค้าที่ออกใหม่ ($\bar{X}$ = 4.52)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า

พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = .60) หากพิจารณารายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ การเปิดประเด็นโดยการแจกโปรโมชั่นลดราคา พร้อมแจกของแถม, โลฟส์สไตล์ของนักยูทูปเบอร์ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.53) อยู่ใน มากที่สุด และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การเปิดประเด็นด้วยการนำเสนอแนวเกมส์โชว์ ($\bar{X}$ = 3.34, S.D. = 0.62) อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการรับชม / การนำเสนอ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.18 อยู่ในระดับมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .43 หากพิจารณารายชื่อ พบว่า ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เลือกฟังเฉพาะหัวข้อที่นำความสนใจของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.57) และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ เคยรับฟังมาแล้ว แต่ยังไม่ทราบบางประเด็น ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมาก

ด้านความตั้งใจซื้อ ($\bar{X}$ = 4.29) อยู่ในระดับมาก (S.D. = .38) หากพิจารณารายชื่อ พบว่า ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นำเสนอเวลาที่เหมาะสม ไม่สั้นหรือยาวเกินไป ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.50) และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ เพื่อรับชมและสามารถนำไปสร้างรายได้ ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = 0.72) อยู่ในระดับมาก

ด้านความคาดหวังในการรับรู้จากสื่อยูทูป ($\bar{X}$ = 3.86) อยู่ในระดับ (S.D. = .49) หากพิจารณารายชื่อ พบว่า ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คุณรู้สึกชอบการโพสต์ยูทูปของยูทูปที่ท่านชอบ ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.57) และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การจัดอันดับของสินค้าที่น่าสนใจ ($\bar{X}$ = 2.15, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับน้อย

5. อภิปรายผล

การตัดสินใจเลือกรับชมยูทูปที่มีผลต่อการสร้างเนื้อหาเชิงการตลาดทางแพลตฟอร์มทางการตลาด มีประเด็นสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ มีช่วงอายุระหว่าง 18 – 25 ปี คน การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี หรือเทียบเท่า รายได้ต่อเดือน อยู่ระหว่าง 10,001 – 30,000 บาท

2. พฤติกรรมความคิดเห็นจากผู้ชมที่มีต่อที่ใช้ยูทูปการรับชมของสื่อทาง ช่องทาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.15 และเมื่อพิจารณารายชื่อของและชื่อ พบว่า สื่อ Facebook ($\bar{X} = 3.63$) อยู่ในระดับมาก สื่อใดที่เคยรับชมบ่อยที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.77$) และเมื่อพิจารณารายชื่อของและชื่อ พบว่า สื่อที่รับชมบ่อย คือ Facebook ($\bar{X} = 3.63$) อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานจากวิจัยกล่าวว่า ยูทูป คือ เว็บไซต์สังคมออนไลน์ ที่เป็นวิดีโอ ซึ่งมีความหลากหลาย เช่น เป็นวิดีโอโฆษณา วิดีโอเพลง รายการโทรทัศน์ย้อนหลัง และคลิปวิดีโอจากบุคคลทั่วไป โดยคลิปวิดีโอที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ยูทูป ส่วนมากจะเป็นคลิปวิดีโอที่ถ่ายทำโดยประชาชนทั่วไป และอัปโหลดโดยมีการแบ่งประเภทและจัดอันดับคลิปโดยง่าย (ธัญธัช นันทชนก, 2558)

การรับชมคลิปวิดีโอยูทูปผ่านช่องทาง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โทรศัพท์มือถือ ($\bar{X} = 4.36$)

การใช้งาน YouTube เพื่อชมคลิปยูทูปเบอร์ของช่วงเวลา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ช่วงเวลา 05.00 - 09.00 น. ($\bar{X} = 4.19$) อยู่ในระดับมาก

การชมคลิป YouTube แต่ละครั้ง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก 1 ชั่วโมง ($\bar{X} = 4.51$) รองลงมาน้อยกว่า 30 นาทีชั่วโมง ($\bar{X} = 3.55$) อยู่ในระดับมาก

นักยูทูปเบอร์ที่เคยรับชมคลิปใน YouTube ที่ชมเป็นประจำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.18$) สอน ทำอาหาร By Chef Kwan (เชฟขวัญ) ($\bar{X} = 4.39$)

เหตุผลของการตัดสินใจรับชมคลิปของยูทูปเบอร์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$) และเมื่อพิจารณารายชื่อของแต่ละชื่อ พบว่า ชื่อที่ค่าสูงสุดเท่ากัน คือ เพื่อได้ติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลจากบล็อกเกอร์ / ยูทูป เพื่ออัปเดตติดตามสินค้าที่ออกใหม่ ($\bar{X} = 4.52$) ซึ่งสอดคล้องกับ ในด้านช่องทางของการตลาดเชิงเนื้อหา พบว่าในปัจจุบันมีหลากหลายช่องทาง โดยแต่ละ ช่องทางมักจะมีบทบาทที่แตกต่างกันตามแต่ละกลยุทธ์ของการตลาดเชิงเนื้อหา (Content Marketing Institute, 2016)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อด้านรูปแบบดำรงชีวิตที่มีต่อใช้สื่อยูทูปที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า ในภาพรวมอยู่ในมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 3.43$) หากพิจารณารายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือการเปิดประเด็นโดยการแจกโปรโมชั่นลดราคา พร้อมแจกของแถม, ไลฟ์สไตล์ของนักยูทูปเบอร์ ($\bar{X} = 4.53$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ต้องการซื้อสินค้า, การเปิดประเด็นด้วยการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของเพลง ($\bar{X} = 4.00$) และลำดับสุดท้าย คือ มีภาพ สี ความสวยงามของช่องรายการต้องการซื้อสินค้า ($\bar{X} = 3.72$ และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ การเปิดประเด็นด้วยการนำเสนอแนวเกมส์โชว์ ($\bar{X} = 3.34$ อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการรับชม /การนำเสนอ ($\bar{X} = 4.18$) อยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายชื่อ พบว่า ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด เลือกฟังเฉพาะหัวข้อที่นำความสนใจของตนเอง ($\bar{X} = 4.70$) และชื่อที่มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำที่สุด คือ เคยรับฟังมาแล้ว แต่ยังไม่ทราบบางประเด็น ($\bar{X} = 3.72$) อยู่ในระดับ

6. ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป สามารถที่จะศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับนักยูทูบเบอร์ที่มีชื่อเสียง หรือบุคคลดังจากเพจ บล็อกเกอร์ ต่าง ๆ ที่วัยรุ่นชื่นชอบ นอกจากนี้ นักยูทูบเบอร์ระดับนักเรียนมัธยมต้นหรือมัธยมปลายที่มีความสามารถในการนำเสนอหรือสนใจในสื่อยูทูบ

7. เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก โตยะบุตร. (2564). รูปแบบกลยุทธ์การนำเสนอเนื้อหาบนสื่อดิจิทัลของยูทูบเบอร์ : กรณีศึกษา ยูทูบช่อง Chompoo Sangchan. สืบค้น 2261_20210721_KKamonchanokAssocProfDrPhitak_MU_Business_Conference_2021.pdf (su.ac.th); 1198-1211.
- กชพร อนันตศานต์. (2563). การตัดสินใจเลือกรับชมวิดีโอออนไลน์บนแพลตฟอร์มยูทูบ (Youtube) Decision In Choosing Online Videos on Youtube. (Online). 6114993618.pdf (ru.ac.th) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัญธัช นันทชนก. (2558). ทำเงินกับ Youtube ผมทำได้ คุณก็ทำได้. กรุงเทพมหานคร: วิดีโอกรุ๊ป.
- นิษฐา หุ่นเกษม (2020) กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดผ่านผู้ทรงอิทธิพลของกลุ่มอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. วารสาร นิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์, 14(1); 48-85.
- นฤมล ตีระพัฒน์เกียรติ และฉัตรชนก กระจับนาค. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้งาน Facebook กับการตัดสินใจซื้อสินค้าจากการเปิดรับสื่อโฆษณาบน Facebookของผู้บริโภค ในอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 13(2); 79-92.
- นิศาตร์น พยหุ. (2563). พฤติกรรมและการเปิดรับเนื้อหาสื่อของวัยรุ่น 40-60 ปี ในจังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการระดับชาติ “สารสนเทศศาสตร์วิชาการ 2019” วันที่ 25-26 มิถุนายน 2562; 1-9.
- นรพร สิงห์เงิน. (2564). กลยุทธ์การตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่าน Facebook, Instagram, Line, Tiktok ของเจนวายในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประณตริ คงงาม, สุวรรณ เนียมประชา, เสาร์วลักษณ์ โคตรมิตร, สุจิตรา อร่ามพงศ์พันธ์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออุปกรณ์กีฬาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของ ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 12(3); 62-70.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ขานี ประศาสน์. (2545). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วีรพงษ์ พวงเล็ก. (2561). การสื่อสารผ่านแฟนเพจเฟซบุ๊กกับผลที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของแฟนเพจเฟซบุ๊ก:กรณีศึกษาแฟนเพจเฟซบุ๊ก ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4; 17-23.
- วิภาวดี พรโคกสูง, ศศิยาพัชร พลสังข์กิตติภพ. (2565). การสร้างเนื้อหา (Content) ทางการตลาดสำหรับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ กรณีศึกษา ยูทูบ . วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย, 12(2); 205 -210.
- สมชาย เล็กเจริญ อนุสรณ์ จันทรารังสี. (2563). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าลดราคาบน แฟนเพจ H&M ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(3); 826-841.
- อิสราวุฒิ กิจเจริญ. (2559). กลยุทธ์การสื่อสารของ Gutum dai เพื่อสร้างรายได้ผ่านเว็บไซต์ Youtube ในรูปแบบรายการโทรทัศน์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- อรรถชัย วรจรัสรังสี และ พนม คลีฉายา. (2013). ประเภทเนื้อหาการตลาดบนเฟสบุ๊คแฟนเพจและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค. **วารสารการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์**, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 6(2); 88-106.
- Content Marketing Institute. (2016). **Content marketing framework: Channels**. Retrieved from <http://contentmarketinginstitute.com/channels>.
- Deshpande, P. (2014). **8 metrics to conquer content marketer's fear of measurement**. Retrieved from <http://contentmarketinginstitute.com/2014/11/8-metrics-conquer-fear-measurement>.
- Kucuk, S. U., & Krishnamurthy, S. (2007). An analysis of consumer power on the Internet. **Technovation**, 27; 47-56.
- Rosen, D. E., & Purinton, E. (2004). Website design: Viewing the web as a cognitive landscape. **Journal of Business Research**, 57(7); 787-794.
- Schramm, W. (1973). **Channels and Audiences**. In **Handbook of communication**. Chicago: Rand McNally College Publishing
- Singh, T., Veron-Jackson, L., & Cullinane, J. (2008). Blogging: A new play in your marketing game plan. **Business Horizons**, 51(4); 281-292

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภค ในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

The relationship between marketing mix and pork purchasing behavior of consumers in the fresh market in Ban Na District, Nakhon Nayok Province

สุทธิพร แซ่ซิ้ม¹, สีนีนารถ เริ่มลาวรรณ²

Suttiporn sasim¹, Sineenat Rermlawan²

¹นักศึกษาลัทธิบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

²อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

¹Student in Master of Business Administration Program, Business Administration, Faculty of Management Sciences,
Rajanagarindra Rajabhat University

²Lecturer in Master of Business Administration Program, Business Administration, Faculty of Management Sciences,
Rajanagarindra Rajabhat University

Corresponding author. Email: tbcom4004@gmail.com

(Received: March 23, 2023; Revised: June 9, 2023; Accepted: June 15, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญการเลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Quota Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณได้ 40 ตัวอย่างต่อตลาดสด ซึ่งมีทั้งหมด 10 ตลาด ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันไคร้สแควร์ (person chi-square)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัวน้อยกว่า 5 คน ส่วนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญการเลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ซื้อส่วนเนื้อแดงล้วนเป็นประจำ มากที่สุด วัตถุประสงค์ในการซื้อเนื้อสุกร เพื่อรับประทานเอง เกณฑ์ในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่คำนึงถึงมากที่สุด คือ การรับรองความปลอดภัยของเนื้อสุกร เลือกซื้อเนื้อสุกรในรูปแบบ สด ไม่ผ่านการแช่เย็น แหล่งที่นิยมซื้อเนื้อสุกร คือ ตลาดสด ปริมาณในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้งโดยเฉลี่ย 2 กิโลกรัม ค่าใช้จ่ายในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้ง 301-400 บาท ความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ช่วงเวลาในการซื้อเนื้อสุกร เวลา 06.00 น. ถึง 12.00 น. ตัวเอง มีส่วนสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อสุกร ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) โดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด; พฤติกรรมการเลือกซื้อ; เนื้อสุกร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the importance of the marketing mix that consumers gave importance to when buying pork in the fresh market in Ban Na District, Nakhon Nayok Province; 2) to study the buying behavior of consumers in the fresh market of the district Banna, Nakhon Nayok Province; 3) to study the relationship between the marketing mix and consumer's buying behavior of pork in the fresh market, Banna District, Nakhon Nayok Province. The sample group consisted of people living in Ban Na District, Nakhon Nayok Province both male and female aged 18 years and over were randomly sampled. To obtain a sample group that meets the specified criteria, there are 400 people by using the proportional random sampling method (Quota Sampling). The sample size is determined by calculating 40 samples per fresh market. There are 10 markets in total. The sample group meets the specified criteria. The statistics used in data analysis were mean, percentage, standard deviation and Pearson's correlation coefficient of person chi-square.

The results showed that Most of the respondents were female, aged between 31-40 years old, bachelor's degree, single status, professional employees of private companies. The average monthly income is between 10,001 – 20,000 baht, the number of family members is less than 5 people. Overall, the average score was at the highest level. The behavior of buying pork of consumers who responded to the questionnaire. which are consumers who choose to buy pork at the fresh market in Ban Na District, Nakhon Nayok Province Most of them buy red meat on a regular basis. The most objective of buying pork. to eat by yourself Most Considered Criteria for Purchasing Pork is to ensure the safety of pork Choose to buy pork in the form of fresh, not refrigerated. The most popular place to buy pork is the fresh market. The average amount of pork purchased each time is 2 kilograms. The cost of purchasing pork each time is 301-400 baht. The frequency of purchasing pork is 2-3 times a week. In purchasing pork from 6:00 a.m. to 12:00 p.m. The hypothesis testing results revealed that the overall marketing mix (7 Ps) was not correlated with consumers' purchasing behavior of pork at the fresh market in Ban Na District, Nakhon Nayok Province. Statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Marketing Mix; Purchasing Behavior; Pork

1. บทนำ

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ นอกจากเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรคแล้ว อาหารเป็นสิ่งจำเป็นต่อร่างกายมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งสิ้นสุดชีวิต ไม่ว่ามนุษย์ผู้นั้นจะมีรายได้มากมายเพียงใดหรือไม่มีรายได้เลย มนุษย์ก็ยังคงต้องการอาหารเพื่อเป็นแหล่งกำเนิดพลังงานให้ร่างกายเพื่อใช้ในการเจริญเติบโตของร่างกายในวัยเด็กและใช้ในการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอในวัยผู้ใหญ่ สิ่งที่เราต้องการจากอาหารคือ สารอาหาร(nutrient) ซึ่งในทางโภชนาการได้จัดประเภทสารอาหารออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่และวิตามิน ชนิดต่างๆ เช่น เนื้อสัตว์ แป้ง น้ำมัน ผัก ผลไม้ สารอาหารซึ่งมีอยู่ในอาหารทำให้มีผลกำลังในการทำกิจกรรมต่างๆในแต่ละวันเสริมสร้าง

การเจริญเติบโตของร่างกาย ช่วยในการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ แหล่งของโปรตีนที่สำคัญ คือ เนื้อสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น เนื้อไก่ เนื้อวัว เนื้อปลาและเนื้อสุกร (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2558)

เนื้อสุกรเป็นเนื้อสัตว์ที่อุดมด้วยโปรตีนและสารอาหารต่างๆรวมทั้งกรดไขมันและคอเลสเตอรอลและในกลุ่มของอาหารของอาหารประเภทเนื้อสัตว์ด้วยกันแล้ว ถือได้ว่าคนไทยนิยมบริโภคเนื้อสุกรมากเป็นอันดับ 2 รองจากเนื้อปลาเพราะเป็นเนื้อสัตว์ที่สามารถนำไปทำเป็นเมนูอาหารได้หลากหลายไม่ว่าจะผัด ทอด ต้ม ยำ แกงเผ็ด แกงจืดและสามารถนำไปประยุกต์เป็นอาหารได้หลายชาติ ไม่ว่าจะเป็นตะวันตก ตะวันออก อาหารประเภทรัง อาหารญี่ปุ่นหรืออาหารจีน เป็นต้น ซึ่งสามารถดัดแปลงทำได้หลากหลายหรือแม้กระทั่งแปรรูปไปในรูปแบบผลิตภัณฑ์อาหารเนื้อหมูแปรรูป เช่น หมูหยอง หมูแผ่น หมูทุบ กุนเชียง เป็นต้น คนไทยนิยมบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มขึ้น โดยอัตราการบริโภคเนื้อสุกรของประชากรไทยบริโภคเพิ่มขึ้นจากเฉลี่ย 6.83 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ในปี 2540 ในช่วงระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา อัตราการบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นอย่างมากจนเท่ากับ 11.64 กิโลกรัมต่อคนต่อปี ในปี 2550 หรือเกือบสองเท่า (สมาคมผู้ผลิตและแปรรูปสุกรเพื่อการส่งออก, 2563) ในปี 2563 มีการบริโภคสุกรภายในประเทศ 1.30 ล้านตัน ลดลงจาก 1.54 ล้านตันของปี 2562 หรือร้อยละ 11.56 เนื่องจากการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ภาคธุรกิจท่องเที่ยวและบริการเกิดการชะลอตัว ในปี 2564 คาดการณ์ว่าการบริโภคสุกรในประเทศมี ปริมาณ 1.31 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 1.30 ของปี 2563 หรือ ร้อยละ 0.01 เนื่องจากการผ่อนผันมาตรการป้องกันการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งจะกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวและบริการให้กลับมาฟื้นตัว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565)

การบริโภคเนื้อสุกรของประเทศไทยในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะเพิ่มขึ้นในปริมาณที่ไม่มากนักก็ตาม โดยในปี 2565 คาดว่าการบริโภคสุกรมีปริมาณ 1.27 ล้านตัน ลดลงจาก 1.28 ล้านตันของปี 2564 ร้อยละ 0.89 เนื่องจากผลผลิตสุกรที่ลดลงจะส่งผลให้ราคามีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นส่งผลให้ความต้องการบริโภคเนื้อสุกรลดลงจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย ซึ่งปี 2565 ราคาเนื้อสุกรเฉลี่ย 190-220 บาทต่อกิโลกรัมเพิ่มขึ้นราวร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับปี 2564 โดยเฉพาะราคาเนื้อสุกรที่ปรับตัวสูงสุดในรอบ 10 ปี โดยราคาเนื้อสุกร (เนื้อแดง) เฉลี่ย 200 บาทต่อกิโลกรัมและคาดว่าราคาอาจจะขยับสูงขึ้นอีกส่งผลให้ผู้ประกอบการขายปลีกเนื้อสุกร (หมูเชียง) โดยเฉพาะรายย่อยและผู้ประกอบร้านอาหารหลายรายเริ่มแบกรับต้นทุนไม่ไหวจนต้องทยอยปรับเพิ่มราคาชะลอหรือหยุดขายชั่วคราว จากราคาเนื้อสุกรที่เพิ่มขึ้นอาจทำให้ผู้บริโภคบางส่วนหันไปบริโภคเนื้อสัตว์อื่นๆ ทดแทน (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2565)

ในขณะที่แนวโน้มความต้องการเนื้อสุกรของประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังพบว่า เกิดการขยายตัวของธุรกิจห้างค้าปลีกและค้าส่งเช่น ห้างสรรพสินค้าแมคโคร บิ๊กซีซูเปอร์มาเก็ต เทสโก้โลตัสและท็อปซูเปอร์มาเก็ต ซึ่งเป็นรูปแบบของร้านสะดวกซื้อกับซูเปอร์มาเก็ตที่ตั้งอยู่ในทำเลที่สะดวกแก่ผู้บริโภคและมักมีข้อเสนอพิเศษเพื่อจูงใจให้ซื้อสินค้า ส่งผลให้รูปแบบการจำหน่ายเนื้อสุกรในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ต่อมาเมื่อสภาพความเป็นสังคมเมืองมากขึ้นและการค้ามีการขยายตัวส่งผลให้ความต้องการสินค้าอุปโภคและบริโภคมากขึ้น ตามไปด้วยประกอบกับจำนวนของห้างค้าปลีกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามการเพิ่มขึ้นของประชากร ผู้บริโภคจึงหันมาซื้อสินค้าประเภทเนื้อสัตว์ภายในห้างค้าปลีกแทนตลาดสดมากขึ้น

ตลาดสดจัดเป็นปัจจัยด้านช่องทางจัดจำหน่ายซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญของส่วนประสมการตลาด พบว่า มักจะตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนมีความสะดวกในการเข้าถึงโดยทั่วไปตลาดสดจะเป็นที่นิยมและรองรับผู้บริโภคที่มีฐานะในระดับปานกลางถึงระดับล่างจึงเป็นแหล่งตลาดของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมากในแต่ละวันและเป็นแหล่งซื้อขายสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน จัดเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ผู้บริโภคมีความคุ้นชิน รวมถึงพฤติกรรมที่มีความยึดหยุ่นอันเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ค้าและผู้ซื้อซึ่งมีระหว่างกันมายาวนาน เช่น การต่อรองราคา การถมเพิ่มปริมาณสินค้า การลดราคาให้ผู้ซื้อที่เป็นลูกค้าประจำการแบ่งขายสินค้าตามปริมาณที่ผู้ซื้อต้องการเป็น

กระบวนการส่งเสริมการตลาดที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นเสน่ห์ของตลาดสดซึ่งต่างไปจากช่องทางการจัดจำหน่ายประเภทอื่นๆ ประกอบกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่คุ้นชินกับการต้องเดินทางไปยังตลาดสดเพื่อจับจ่ายใช้สอยสินค้าเพื่ออุปโภคและบริโภคเป็นประจำทุกวัน ปัจจุบันตลาดสดนอกจากจะมีการจำหน่ายสินค้าอุปโภค อาทิเช่น ผัก ผลไม้สด เนื้อสัตว์อาหารสำเร็จรูปทั้งคาว หวาน แล้วยังมีสินค้าชนิดอื่นๆที่มีความหลากหลายเช่นเดียวกับสินค้าที่มีอยู่ในช่องทางการจัดจำหน่ายช่องทางอื่นๆ อีกทั้งผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากตลาดสดมักจะหาซื้อสินค้าชนิดอื่นๆ อาทิ เครื่องใช้ในครัวเรือน เสื้อผ้าหรืออาหารเพื่อสัตว์เลี้ยงด้วย ด้วยเหตุนี้ตลาดสดจึงมีศักยภาพที่จะสามารถ ตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและส่งผลให้ฝ่ายต่อกระบวนการพิจารณาการตัดสินใจซื้อ

จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่เผชิญกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงและการขยายตัวของห้างค้าปลีกในพื้นที่เช่นกัน กล่าวคือ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีห้างค้าปลีกเพิ่มขึ้น 3 ห้างได้แก่ แม็คโคร โลตัสและท็อปซูเปอร์มาร์เก็ตภายในเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันไปซื้ออาหารประเภทเนื้อสัตว์ในห้างค้าปลีก สืบเนื่องมาจากปัจจัยทางการตลาดในหลายด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อเนื้อสุกรนั้น ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ คือ เนื้อสุกรต้องได้คุณภาพหรือตามมาตรฐานที่ดีของเนื้อสุกร ด้านราคา คือ ราคาคุณภาพของสินค้าต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสมกัน ด้านการส่งเสริมการตลาด คือ การโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึง การซื้อเนื้อสุกรได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ด้านการจัดจำหน่าย คือ ช่องทางการนำเนื้อสุกรออกจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคที่ต้องการ เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ค้าเนื้อสุกรรายย่อยในตลาดสดทั้งเรื่องรายได้และปริมาณการจำหน่ายเนื้อสุกรที่ลดลง (สิริไพศาล ยัมประเสริฐ, 2560)

ในปัจจุบันตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เริ่มมีการปรับโฉมใหม่ ไม่แตกต่างไปจากห้างค้าปลีกค้าส่งสมัยใหม่ แต่ยังมีจุดเด่นในด้านการบริการโดยผู้ซื้อผู้ขายมีความสัมพันธ์แบบญาติมิตรและคุ้นเคยกันตามวิถีชีวิตแบบไทย นอกจากนี้ ตลาดสดในอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เริ่มให้ความสำคัญกับประสมทางการตลาดมากยิ่งขึ้น เช่น ด้านสถานที่มีการรักษาความสะอาดไม่ให้เปียกแฉะและ มีการระบายอากาศเพียงพอ มีสถานที่จอดรถสำหรับลูกค้าอย่างเพียงพอ ส่วนด้านราคา ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ในราคาย่อมเยาและสามารถต่อรองราคาได้ มีการขายปลีกและแยกขายตามความต้องการของผู้ซื้อ ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ขายวางสินค้า เป็นหมวดหมู่ ไม่ปะปนกันเพื่อสะดวกในการดูแลความสะอาด เป็นต้น (สำนักงานการค้าภายใน จังหวัดนครนายก, 2561) ในขณะที่พฤติกรรมของผู้บริโภคในอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับการจับจ่ายสินค้าในสถานที่ที่มีความ สะดวกสบายมากขึ้น การชำระค่าสินค้าผ่านบัตรเครดิตประกอบกับกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจโมเดิร์นเทรดที่มีทั้งการลดราคา การสมัครสมาชิกและการสะสมแต้ม เป็นต้น ส่งผลให้พ่อค้าแม่ค้าในตลาดสดจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เพื่อนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้ประกอบการและผู้ขายสินค้าเนื้อสุกรภายในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก และผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีความสนใจในการดำเนินธุรกิจค้าเนื้อสุกรภายในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก นั้นสามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2.2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

3. สมมติฐาน

ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

4. แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ หมายถึง ปัจจัยทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้และเป็นแนวคิดการตลาดแบบสมัยใหม่ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดเป้าหมาย สมหทัย จารุมิลินท์ (2560) ซึ่งแนวคิดทางการส่วนประสมทางการตลาดถูกพูดถึงในวงการ ธุรกิจส่วนใหญ่มักจะพูดถึง 7Ps โดยแต่ละ P นั้นคือสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจประกอบด้วย (Kotler, Philip & Armstrong, Gary, 2012)

- 1) ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ
- 2) ด้านราคา
- 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย
- 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด
- 5) ด้านพนักงานหรือบุคลากร
- 6) ด้านภาพลักษณ์ทางกายภาพ
- 7) กระบวนการให้บริการ

4.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อ

Ngarava, S., & Mushunje, A (2019) กล่าวว่า “พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งบุคคลทำการค้นหา (Searching) การซื้อ (Purchasing) การใช้ (Using) การ ประเมินผล (Evaluating) และการใช้ง่าย (Disposing) ในผลิตภัณฑ์และการบริการ โดยคาดว่าจะตอบสนองความต้องการของเขา”

จิราภรณ์ เรืองยิ่ง (2559) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการตัดสินใจและกิจกรรมทางกายภาพที่บุคคลกระทำเมื่อเขาทำการประเมินครอบครองการใช้หรือ บริโภคสินค้าและบริการหรือพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลในการค้นหาการซื้อการใช้การประเมินและการดำเนินงานเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการโดยคาดหวังว่าสิ่งเหล่านั้นจะสามารถ ตอบสนองความต้องการของตนได้

อดิชา สังขะทิพย์ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึงการศึกษาถึงพฤติกรรมตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้า นักการตลาดจึงจำเป็นต้องศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ พฤติกรรมของผู้บริโภคมีผลต่อกลยุทธ์ทางการตลาดของธุรกิจและมีผลทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จถ้ากลยุทธ์ทางการตลาดสามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้และเพื่อให้สอดคล้องกับ

Sherwani, M., Ali, A., Ali, A., Hussain, S., & Zadrán, H.G. (2018) กล่าวว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นการวิจัยหรือการค้นหาเกี่ยวกับพฤติกรรมซื้อและการใช้ของผู้บริโภคเพื่อทำให้ทราบถึงพฤติกรรมซื้อและความต้องการของผู้บริโภคโดยการนำคำถาม 6W 1H มาใช้ในการวิเคราะห์ในการค้นหาคำตอบด้วย 7O's เพื่อค้นหาลักษณะ

พฤติกรรมของผู้บริโภคดังนี้ 1) ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย 2) ผู้บริโภคซื้ออะไร 3) ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ 4) ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ 5) ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด 6) ผู้บริโภคซื้อที่ไหน 7) ผู้บริโภคซื้ออย่างไร

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อัสวเรืองพิภพ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและเจตคติที่มีต่อการบริโภคชิ้นส่วนสุกรของผู้บริโภคในประเทศไทย

Chansanam, W., Hirankham, P., Hongkhammee, M. & Samranruen, I. (2018) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของร้านอาหารประเภทบริการตนเองในจังหวัดชัยภูมิ

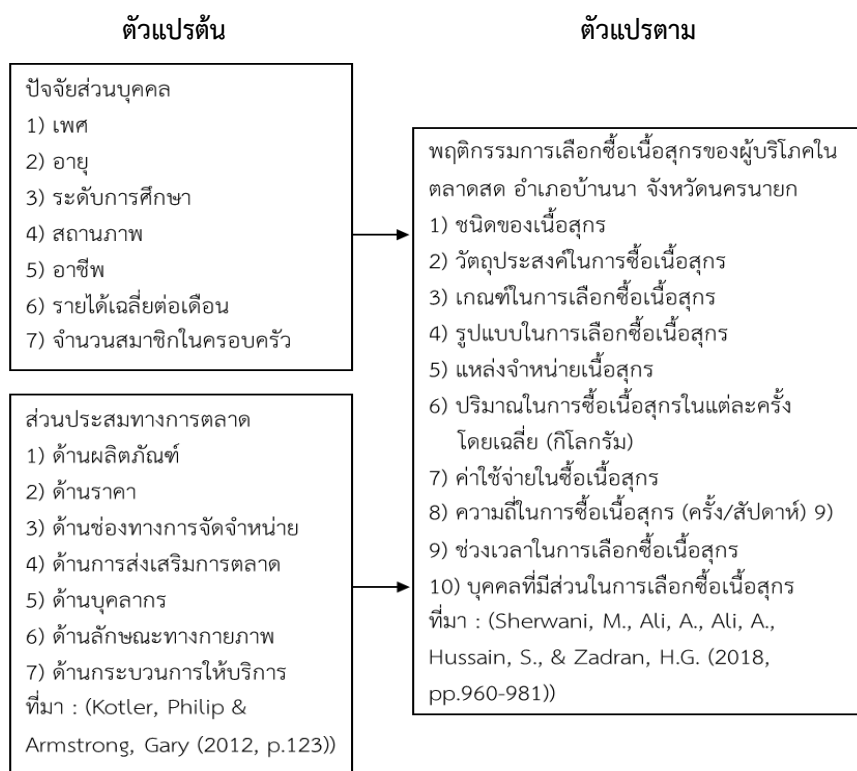
อัสมีย์ เจมะมะ (2560) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อโคแปรรูปในเขตอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา

อริยธรรมา จันทรเกษม (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในอำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี

ปรีชาธิ แสงคำเฉลียง, สมสมร แก้วบริสุทธิ์และสจี กัณหาเรียง (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น

พรนภัส ดวงกระโทก, เยาวเรศ เซาวนพูนผล และกรรณิกา แซ่ลิว (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

6. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

7. วิธีดำเนินการวิจัย

7.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากร แบ่งได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

7.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ทั้งเพศชาย และเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ปี พ.ศ. 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 41,286 คน (ที่มา: สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

7.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ทั้งเพศชาย และเพศหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ได้จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Quota Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณได้ 40 ตัวอย่าง ต่อตลาดสด ซึ่งมีทั้งหมด 10 ตลาด ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยวิเคราะห์ตัวแปรที่มีเนื้อหาของ แบบสอบถาม ในการวิจัยในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อเนื้อสุกร ใน ตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 35 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัด นครนายก จำนวน 10 ข้อ

7.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

7.3.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภค ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

7.3.2 วิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาด ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยนำข้อมูลที่ รวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7.3.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของ ผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สันไครสแควร์ (person chi-square) (ยูทรี ไทยวรรณ, 2552) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. สรุปการวิจัย

8.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัว น้อยกว่า 5 คน

8.2 ส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อเนื้อสุกร ในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการเลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.233$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.247$) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.220$) และด้านราคา ($\bar{X} = 4.201$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.716$)

8.3 พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ซื้อส่วนเนื้อแดงล้วนเป็นประจำ มากที่สุด วัตถุประสงค์ในการซื้อเนื้อสุกร เพื่อรับประทานเอง เกณฑ์ในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่คำนึงถึงมากที่สุด คือการรับรองความปลอดภัยของเนื้อสุกร เลือกซื้อเนื้อสุกรในรูปแบบ สด ไม่ผ่านการแช่เย็น แหล่งที่นิยมซื้อเนื้อสุกร คือ ตลาดสด ปริมาณในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้ง โดยเฉลี่ย 2 กิโลกรัม ค่าใช้จ่ายในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้ง 301-400 บาท ความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ช่วงเวลาในการซื้อเนื้อสุกร เวลา 06.00 น. ถึง 12.00 น. ตัวเอง มีส่วนสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อสุกร

8.4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานตามข้อกำหนดนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสามารถสรุปผลการศึกษาจากการทดสอบสมมติฐาน ได้ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ด้าน

ความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร (ครั้ง/สัปดาห์) ของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่า Sig .017 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร (ครั้ง/สัปดาห์) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .119 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำมาก หมายความว่า เมื่อผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ในด้านความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร (ครั้ง/สัปดาห์) ของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกจะเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ด้านราคา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

3. ด้านสถานที่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ด้าน

3.1 แหล่งในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า Sig .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านสถานที่มีความสัมพันธ์กับแหล่งในการเลือกซื้อเนื้อสุกรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .193 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำมาก หมายความว่า เมื่อผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านสถานที่เพิ่มขึ้น พฤติกรรมการ

บ้านนา จังหวัดนครนายก ในด้านวัตถุประสงค์ ในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จะเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ด้าน

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า Sig .027 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์ กับค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเลือกซื้อเนื้อสุกร โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .111 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับต่ำมาก หมายความว่า เมื่อผู้บริโภคให้ความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ด้านลักษณะทางกายภาพเพิ่มขึ้น พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ในด้านค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จะเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7. ด้านกระบวนการไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

9. การอภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก มีประเด็นน่าสนใจนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัว น้อยกว่า 5 คน สอดคล้องกับปรเมศร์ อัสวเรืองพิภพ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อและเจตคติที่มีต่อการบริโภคชิ้นส่วนสุกรของผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 45 ปี สมรสแล้ว ขนาดสมาชิกในครัวเรือน 4 คน มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือนเฉลี่ยไม่เกิน 20,000 บาท นิยมซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดมากที่สุด สอดคล้องกับ Chansanam, W., Hirankham, P., Hongkhammee, M. & Samranruen, I. (2018) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของร้านอาหารประเภทบริการตนเองในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริโภคชอบรับประทานอาหารประเภท เนื้อสัตว์ (หมู) ผู้บริโภคชื่นชอบรับประทานอาหารประเภทอื่นๆ (ข้าวผัด) ความถี่ในการรับประทานอาหาร 2-3 ครั้งต่อเดือน และจำนวนคนที่มารับประทานอาหาร 4-5 คน สอดคล้องกับ อัสมีย์ เจมะมะ (2560) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อโคแปรรูปในเขตอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลา พบว่า ด้านบรรจุภัณฑ์น้อยกว่าผู้บริโภค ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีและผู้บริโภคที่มีความถี่ในการซื้อ 1-3 ครั้ง/เดือน อายุ อาชีพ รายได้/ เดือน/ครัวเรือน สถานภาพการสมรส มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อโคแปรรูป สอดคล้องกับอริยธาดา จันทร์เกษม (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในอำเภอม่วงสามสิบจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 อายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีสถานภาพสมรส จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 รายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ

43.5 ระดับการศึกษา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 และอาชีพข้าราชการ, พนักงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3

2. ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญการเลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านราคาอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน คือ ด้านลักษณะทางกายภาพด้าน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร และด้านสถานที่ ตามลำดับสามารถจำแนกได้ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า เนื้อสุกร มีการรับรองคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย ติดป้าย มาตรฐานรับรองเนื้อสุกร มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีการบริการ สับ หั่น บด ซอยเนื้อสุกรให้กับผู้บริโภค ลำดับต่อมา เนื้อสุกรมีความสดใหม่ สีเนื้อแดงอมชมพูเป็นธรรมชาติ ไม่มีกลิ่นเหม็น ตามลำดับ สอดคล้องกับปริชาติ แสงคำเฉลี่ย, สมสมร แก้วบริสุทธิ์และสัจ กัณฑ์เรียง (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัจจัยหลัก ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ 1) ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานและความปลอดภัยในกระบวนการผลิต 2) ผลิตภัณฑ์มีความสดอยู่เสมอ 3) มีบรรจุภัณฑ์ที่ปิดมิดชิดได้มาตรฐาน 4) มีการแสดงวันหมดอายุที่ชัดเจนบนบรรจุภัณฑ์ 5) ราคาเหมาะสมกับคุณภาพสินค้า 6) มีการแสดงป้ายราคาที่ชัดเจน และ 7) สถานที่จัดจำหน่าย เข้าถึงได้ง่ายถูกหลักสุขอนามัยและสะอาด

2.2 ด้านราคาโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ราคาของเนื้อสุกรที่ซื้อจากตลาดสดนี้สามารถเปรียบเทียบราคาได้สะดวก มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความคุ้มค่าของราคาของเนื้อสุกรเมื่อเทียบกับราคาเนื้อสัตว์อื่นๆ ลำดับต่อมา ราคาของเนื้อสุกรที่จำหน่ายตลาดสด ถูกกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับราคาซื้อจากห้างค้าปลีกในคุณภาพเดียวกันเช่นแม็คโคร โลตัส เป็นต้น สอดคล้องกับ พรณภัส ดวงกระโทก, เยาวเรศ เชาวน์พูนผล และกรรณิกา แซ่ลิ้ว (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดของผู้บริโภคในอำเภอมือง จังหวัดพะเยา พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคเพศหญิง มีอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไป มีอาชีพเป็นเกษตรกรและสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมบริโภคเนื้อสุกรดิบและใช้เลือดสุกรในการประกอบอาหารมีพฤติกรรมการซื้อเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเพื่อการค้าปลีกต่อในชุมชนหรือแปรรูป ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมการตลาดของการบริโภคเนื้อสุกรมี 2 ระดับ ได้แก่ ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และระดับความสำคัญมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด

2.3 ด้านสถานที่โดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ร้านที่จัดจำหน่ายมีความน่าเชื่อถือ/มาตรฐาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การจัดวางจำหน่ายเนื้อสุกรเป็นหมวดหมู่ช่วยต่อการเลือกซื้อ ลำดับต่อมา ร้านค้าที่จำหน่ายเนื้อสุกรมีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดี สะอาด ถูกสุขอนามัย ตามลำดับ สอดคล้องกับ พรณภัส ดวงกระโทก, เยาวเรศ เชาวน์พูนผล และกรรณิกา แซ่ลิ้ว (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดของผู้บริโภคในอำเภอมือง จังหวัดพะเยา พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคเพศหญิง มีอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไป มีอาชีพเป็นเกษตรกรและสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมบริโภคเนื้อสุกรดิบและใช้เลือดสุกรในการประกอบอาหารมีพฤติกรรมการซื้อเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเพื่อการค้าปลีกต่อในชุมชนหรือแปรรูป ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมการตลาดของการบริโภคเนื้อสุกรมี 2 ระดับ ได้แก่ ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และระดับความสำคัญมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด

2.4 ด้านการส่งเสริมการตลาดโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีของแถมเมื่อซื้อเนื้อสุกรปริมาณมาก มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีรูปแบบการนำเสนอขายแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ ลำดับ

ต่อมา มีบริการส่งถึงที่ในบริเวณใกล้เคียงในการส่งเนื้อสุกร ตามลำดับ สอดคล้องกับ พรณภัส ดวงกระโทก, เยาวเรศ เซาวนพูนผล และกรรณิกา แซ่ลิว (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภคเพศหญิง มีอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไป มีอาชีพเป็นเกษตรกรและสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นกลุ่มผู้บริโภคที่นิยมบริโภคเนื้อสุกรดิบและใช้เลือดสุกรในการประกอบอาหารมีพฤติกรรมในการซื้อเพื่อการบริโภคในครัวเรือนและเพื่อการค้าปลีกต่อในชุมชนหรือแปรรูป ทักษะคติของผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมการตลาดของการบริโภคเนื้อสุกรมี 2 ระดับ ได้แก่ ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์และระดับความสำคัญมาก ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายและด้านการส่งเสริมการตลาด

2.5 ด้านบุคลากรโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ขายมีความเป็นกันเองกับลูกค้ามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้ขายแต่งกายสะอาด เรียบร้อย ลำดับต่อมา ผู้ขายมีความซื่อสัตย์กับลูกค้าตามลำดับ ไม่สอดคล้องกับ อัยรดา พรเจริญ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด การจัดการความปลอดภัยและคุณภาพที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสัตว์ในเขตจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านความปลอดภัยและด้านคุณภาพ มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสัตว์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นด้านกระบวนการและด้านความปลอดภัยต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านความปลอดภัยและด้านคุณภาพแตกต่างกัน อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านราคา ด้านกระบวนการและด้านคุณภาพแตกต่างกัน

2.6 ด้านลักษณะทางกายภาพ มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริเวณหน้าร้านสะอาด มีการแสดงป้ายราคาเนื้อสุกรอย่างชัดเจนมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความสะอาดของเครื่องมือเครื่องใช้ ลำดับต่อมา มีแสงสว่างภายในร้านที่เพียงพอ ตามลำดับ สอดคล้องกับ Chansanam, W., Hirankham, P., Hongkhammee, M. & Samranruen, I. (2018) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดของร้านอาหารประเภทบริการตนเองในจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ความคิดเห็นและพฤติกรรมผู้บริโภคกับส่วนประสมทางการตลาด คือ ผู้บริโภคชอบรับประทานอาหารประเภท เนื้อสัตว์ (หมู) ผู้บริโภคชื่นชอบรับประทานอาหารประเภทอื่นๆ (ข้าวผัด) ความถี่ในการรับประทานอาหาร 2-3 ครั้งต่อเดือน และจำนวนคนที่มารับประทานอาหาร 4-5 คน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านบริการ ด้านกายภาพและด้านกระบวนการ

2.7 ด้านกระบวนการให้บริการโดยรวม มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถติดต่อได้ทุกครั้งที่เกิดปัญหามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีบริการส่งเนื้อสุกรหากซื้อในปริมาณมาก ลำดับต่อมา มีระบบการชำระเงินรวดเร็วและมีความถูกต้อง ตามลำดับ สอดคล้องกับ อัยรดา พรเจริญ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด การจัดการความปลอดภัยและคุณภาพที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสัตว์ในเขตจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านความปลอดภัยและด้านคุณภาพ มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสัตว์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี 2) ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นด้านกระบวนการและด้านความปลอดภัยต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านความปลอดภัยและด้านคุณภาพแตกต่างกัน อาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านราคา ด้านกระบวนการและด้านคุณภาพแตกต่างกัน

3. พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่เลือกซื้อเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ซื้อส่วนเนื้อแดงล้วนเป็นประจำมากที่สุด วัตถุประสงค์ในการซื้อเนื้อสุกร เพื่อรับประทานเอง เกณฑ์ในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่คำนึงถึงมากที่สุด คือการรับรองความปลอดภัยของเนื้อสุกร เลือกซื้อเนื้อสุกรใน

รูปแบบ สด ไม่ผ่านการแช่เย็น แหล่งที่นิยมซื้อเนื้อสุกร คือ ตลาดสด ปริมาณในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้งโดยเฉลี่ย 2 กิโลกรัม ค่าใช้จ่ายในการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้ง 301-400 บาท ความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ช่วงเวลาในการซื้อเนื้อสุกร เวลา 06.00 น. ถึง 12.00 น. ตัวเอง มีส่วนสำคัญที่สุดในการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อสุกร สอดคล้องกับปรีชาติ แสงคำเฉลี่ย (2563) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรคิดเป็นร้อยละ 94.60 ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรจำนวน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรประมาณ 101-200 บาทต่อครั้ง (57.20%) สถานที่ที่นิยมซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรคือ ตลาดสด (36.20%) และไฮเปอร์มาเก็ต (21.10%) โดยมีปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรขึ้นอยู่กับประเภทของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรสดสไลด์มีปริมาณการซื้อเฉลี่ยต่อครั้งจำนวน 995.52 กรัม ผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรแช่แข็งมีปริมาณการซื้อเฉลี่ยต่อครั้งจำนวน 1,219.18 กรัม และผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรปรุงสำเร็จมีปริมาณการซื้อเฉลี่ยต่อครั้งจำนวน 515.32 กรัม นอกจากนี้ ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค คือ 1) ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานและความปลอดภัยในกระบวนการผลิต 2) ผลิตภัณฑ์มีความสดอยู่เสมอ 3) มีบรรจุภัณฑ์ที่ปิดมิดชิดได้มาตรฐาน 4) มีการแสดงวันหมดอายุที่ชัดเจนบนบรรจุภัณฑ์ 5) ราคาเหมาะสมกับสภาพสินค้า 6 มีการแสดงป้ายราคาที่ชัดเจน และ 7) สถานที่จัดจำหน่ายเข้าถึงได้ง่ายถูกหลักสุขอนามัยและสะอาด

4. ส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) โดยภาพรวม ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก สอดคล้องกับสมยศ นนทะพุทธ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 26-30 ปี จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของตนเอง 10,001 - 20,000 บาท มีอาชีพพนักงานเอกชน/รับจ้างทั่วไป นิยมซื้อเนื้อสุกรจากตลาดสด เนื่องจากใกล้บ้าน มีค่าใช้จ่ายสำหรับการซื้อเนื้อสุกรในแต่ละครั้ง 101-200 บาท เลือกซื้อเนื้อสุกรในส่วนเนื้อสามชั้นเนื่องจากรสชาติอร่อย มีความถี่ในการซื้อเนื้อสุกร ประมาณ 2 ครั้ง/สัปดาห์ ในปริมาณ 1 กิโลกรัม ซึ่งจะนำเนื้อสุกรไปประกอบอาหารประเภททอด หากไม่มีเนื้อสุกรจะเลือกซื้อเนื้อไก่ทดแทนเนื้อสุกร ส่วนข้อมูลอันดับความสำคัญทางด้านปัจจัยทางการตลาดที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญมากที่สุดด้านผลิตภัณฑ์ คือ ความสดใหม่ของผลิตภัณฑ์ ด้านราคา คือ ราคาเหมาะสมกับความต้องการผู้บริโภค ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย คือ ความสะอาดของสถานที่ ด้านการส่งเสริมการตลาด คือ ความชำนาญของผู้ขายในการตัดแต่งสินค้า ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

10.1.1 ผู้ประกอบการเนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ควรเน้นส่วนประสมการตลาดทุกด้าน โดยเฉพาะด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์มากที่สุด ผู้บริโภคที่นิยมการบริโภคเนื้อสุกร จะตัดสินใจซื้อเนื้อสุกรอยู่แล้ว แต่โอกาสในการเข้าถึงสถานที่จัดจำหน่ายมีน้อย เพราะมีผู้ประกอบการกิจผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จำนวนมาก ดังนั้น หากมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย จะส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากเนื้อสุกรเพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง

10.1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ควรเน้นกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกันในด้านความถี่ในการซื้อ และช่วงเวลาซื้อ เนื่องจากผู้บริโภคกลุ่มนี้จะมีความแตกต่างในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ควรส่งเสริมส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อเพิ่มความถี่ในการซื้อและเพิ่มช่วงเวลาในการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ให้เพิ่มมากขึ้น

10.1.3 ผู้ประกอบธุรกิจผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ควรเน้นการส่งเสริมปัจจัยส่วนประสมการตลาดในทุกด้าน เนื่องจากสามารถส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อันได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ เนื่องจากปัจจัยส่วนประสมการตลาดในทุกด้าน สามารถส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อในภาพรวม โดยมีการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ควบคู่กับการส่งเสริมทางการตลาดในรูปแบบต่างๆ และโดยเฉพาะด้านการจัดจำหน่าย เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น เช่น การจำหน่ายผ่านสื่อออนไลน์ ส่วนด้านราคาสามารถกำหนดได้ เนื่องจากตลาดผลิตภัณฑ์เนื้อสุกร เป็นตลาดเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคเต็มใจซื้อแม้มีราคาสูง เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรเพิ่มมากขึ้นและกลับมาซื้อซ้ำอีกอย่างต่อเนื่อง

10.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งถัดไป

10.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ทั้งในด้านการตระหนักถึงปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือกการตัดสินใจซื้อและการประเมินผลภายหลังการซื้อและควรทำการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้บริโภค ซึ่งจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการจำหน่ายเนื้อสุกร ในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่จะได้นำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

10.2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสัตว์ชนิดอื่นของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เช่น เนื้อไก่ เนื้อโคหรืออาหารทะเล เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นเนื้อสัตว์ทดแทนเนื้อสุกรได้และเป็นเนื้อสัตว์ที่ผู้บริโภคนิยมบริโภคเช่นเดียวกับเนื้อสุกร ซึ่งจะทำให้ได้ผลการศึกษาที่จะทำให้ผู้ประกอบการที่จำหน่ายเนื้อไก่ เนื้อโคหรืออาหารทะเลสามารถปรับปรุงการบริหารงานของตนเองให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายของตนเองได้ต่อไป

10.2.3 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกหรือทำการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในตลาดสด อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่มีความละเอียดมากขึ้น

11. เอกสารอ้างอิง

ชยุต เฮงพระธานี. (2562). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจที่จะเลือกซื้อเนื้อหมูในระบบควบคุมความเย็น. สารนิพนธ์

นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปรเมศร์ อัสวเรืองพิภพและคณะ. (2564). พฤติกรรมในการซื้อและเจตคติที่มีต่อการบริโภคชิ้นส่วนสุกรของผู้บริโภคในประเทศไทย.

วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม, 7(1), มกราคม-เมษายน; 30-46.

ปรีชาติ แสงคำเฉลียง, สมสมร แก้วบริสุทธิ์และสจ๊วต กัณหาเรียง. (2563). พฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อสุกรของผู้บริโภคใน

จังหวัดขอนแก่น. วารสารแก่นเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 48(1); 105-118.

พรนภัส ดวงกระโทก, เยาวเรศ เขาวนพูนผล และ กรรณิกา แซ่ลิว. (2563). พฤติกรรมในการเลือกซื้อเนื้อสุกรที่ตลาดสดของ

ผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วารสารแก่นเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 48(1); 743-748.

วิระพงศ์ จันทน์สนาม และคณะ. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อส่วนประสมทาง

การตลาดของร้านอาหารประเภทบริการตนเองในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 10(1); 29-40.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2565). ราคาเนื้อสุกรปรับราคาสูงขึ้นในรอบ 10 ปี คาดกระทบค่าใช้จ่ายด้านอาหารของผู้บริโภค.

[ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูล วันที่ 30 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.kasikornresearch.com>.

- สิริไพศาล อัมประเสริฐ. (2560). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1); 34-35.
- สราณุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2558). *สราณุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 38/ โครงการสราณุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ*. กรุงเทพฯ: โครงการสราณุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ.
- สำนักงานการค้าภายใน จังหวัดนครนายก. (2561). ข้อมูลการเชิญชวนซื้อของกินของใช้ จังหวัดนครนายก. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูล วันที่ 30 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.nakhonnayok.go.th/economy/detail/14/data.html0>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *สถานการณ์สินค้าสุกรและแนวโน้ม ปี 2565*. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูล วันที่ 30 พฤษภาคม 2565. จาก <https://www.swinethailand.com>.
- อริยธาดา จันทระเกษม. (2562). *พฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อสุกรของผู้บริโภคในอำเภอท่าม่วงจังหวัดกาญจนบุรี*. การค้นคว้าอิสระเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- อัสมีย์ เจะมามะ. (2560). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อโคแปรรูป ในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อัยรดา พรเจริญ และคณะ. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดการจัดการความปลอดภัยและคุณภาพที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อสัตว์ในเขตจังหวัด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 11(1), มกราคม-มิถุนายน; 202-216.
- Chansanam, W., Hirankham, P., Hongkhammee, M. & Samranruen, I. (2018). Relationships between attitude and consumer behavior for marketing mix of self-serve meal restaurant in Chaiyaphum province. *Panyapiwat Journal*, 10(1); 29-40. [in Thai].
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. 5th ed. New York: Harper & Row.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2; 49-60.